

מסכת

מועד קטן

מן

תלמוד בבלי

ש"ס עוזר

הש"ס המסומן

לע"נ ר' עוזר ב"ר אלכסנדר הכהן ז"ל

בס"ד

הש"ס המסומן – מפת דרכים לדף הגמרא.

* על מנת להקל על הלומד לעקוב אחר משא ומתן הסוגיא (הוצאה פנימית) *

לפניכם מונחת גמרא שהיא תוצאה של שיטת הוראה המיושמת למעלה מעשרים שנה.
ב"ה זכינו שהיום יש מספר מגידי שיעור ומרביצי תורה שלמדו בדרך זו וממשיכים ללמדה לתלמידיהם.
במקור, גמרות הללו נועדו לשימוש במסגרת השיעור. מגיד השיעור אמור לתת הקדמה מראש לסוגיא מתוך הגמרא, ולאחר מכן הלומדים יעקבו אחר מהלך הסוגיא בעזרת הסימנים בעת השיעור.
אחת המטרות העיקריות היתה ליעל ולדרבן חזרות.
במשך השנים, לומדים שונים גילו תועלת רבה מהגמרות המסומנות גם בלימוד עצמי.
רבים העידו שראו מהסימנים ברכה בעמלם וביכולתם לזכור את הנלמד.
הוספנו בין השורות זעיר פה וזעיר שם מילות קישור שנלקחו כמעט כולן מפירוש רש"י כדי לשמור רצף החשיבה של הלומד, כמו כן הבסיס של הסימנים מבוסס על פי פירוש רש"י. הוצאה זו אינה מתימרת להיות פירוש או תרגום אלא היא כעין "מפת דרכים".
מחשבה רבה ניתנה לכל סימון ופסיק, אבל בסופו של דבר הם בגדר הצעה. אנו מעודדים כל לומד להוסיף משלו.
אנו מאמינים בדרך ש"יהו עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה".
גמרות אלו היו בפני תלמידי חכמים ומגידי שיעור שאמרו שראו בהן תועלת.

יהי רצון שנזכה לראות ברכה במעשה ידינו בריבוי לומדי התורה ויודעה להביא נחת לבורא עולם יתברך.

לפרטים: 02-6541693
052-5300710

USA: 718-471-6510

צילום דף הגמרא נעשה ברשותה האדיבה
של הוצאת טל-מן תודתנו נתונה להם.

Rabbi Yitzchak Berkovits
Sanhedria HaMurchevet 113/27
Jerusalem, Israel 97707
02-5813847

יצחק שמואל הלוי ברקוביץ
ראש רשת כוללים לינת הצדק
סנהדרי"ה המורחבת 113/27
ירושלם ת"ו

בס"ד ירושלם תו יג בטבת תשע

Dear Friends,

I have had the pleasure of working with Rav Yehonasan Berger in the years I spent with Yeshivas Aish Hatorah and witnessed the success of his marking system in opening Shas to many who were about to give up on Gemara study altogether. I see it as an effective means of attaining clarity in the structure of the daf in relatively little time and would suggest it for those seeking independance in preparing the daf and retaining the basic shakla v'taria. Magidei'shiur should certainly give it serious consideration as a valuable aid to their tzibbur.

Sincerely,

Yitzchak Berkovits

הרב יצחק שמואל הלוי ברקוביץ
ראש רשת כוללים
"לינת צדק"
ירושלים תובב"א

בס"ד

Gemara Markings
Your Roadmap for Traveling the Talmud Highway

It's just great to see the thousands of people joining the ranks of students of the Talmud in recent years. Lots of credit goes to Daf Yomi and the emergence of new yeshivos in America, Israel and the world over.

At the same time many of us might ask the questions – fine, I participated in the shiur – or – I learned it on my own but:

- Did I really follow what was going on?
- Sure I understand it line by line but do I have a picture of the whole sugya?
- How much do I retain?
- Do I really feel a connection to the Gemara itself?
- Am I motivated to return to the Gemara again once I've learned it?

The solution is found in one word – review ("chazara").

When we look at the daf Gemara we feel intimidated.

- It was clear in shiur but now to review; I don't want to read that translation again.
- I don't want to listen to that tape again.
- To repeat the daf – it's too agonizing.
- I have difficulty "seeing the forest from the trees."
- Where did the question and the answer begin?
- How much of the "braisa" (ברייתא) was relevant?
- Was Rav Huna responding to the תרץ or supporting it?
- Was Rav Ashi's comment relevant to the sugya or was he getting off on a tangent?

These concerns can be resolved. The "Gemara Markings", a system of geometric forms combined with standard punctuation and numeration superimposed on the traditional (Vilna) daf Gemara, has been successfully used by hundreds of learners and has resulted in a renewed enthusiasm in their learning.

After having learned with this system using this new edition of Gemaras many have expressed:

- I never realized that this is what the Gemara was trying to do.
- I was never able to follow a shiur so smoothly.
- This system has helped me remember entire sugyos just by recalling the structure and to tell you the truth, I didn't even realize there was a structure.
- I finally have a desire to review because I know I'll be successful.

We have received reactions from another significant group of people – Maggidei Shiurim who both prepare and present shiurim using this system. They state:

- It makes it so much easier for me to give shiur when the whole sugya is mapped out ahead of time.

- I have the feeling that they are all following me because I can easily refer back to particular names and statements or refer back to a highlighted point on the previous page.
- My children were sick this morning and I didn't have time to prepare and even so, I was able to give a clear and understandable shiur using my marked Gemara.
- I find that by using these Gemaras I can focus on content and detail – get a closer look at the "trees" not fearing they will get lost in the "forest."

This is what it's all about – great efficiency in presenting the Gemara with greater success in acquiring it.

This method of teaching the Gemara is the result of 20 years of development, revision and refinement. It has produced many successful talmidim, Maggidei Shiurim, Marbitzei Torah and individuals dedicated to spreading Torah to Klal Yisrael. Our primary objective is "Lehagdil Torah uleha'adirah" - להגדיל תורה ולהאדירה.

As stated above one of the main goals of this project was to increase the motivation to review by instilling the feeling and demonstrating "You can do it." In the course of time it became clear that many found the marked Gemaras a useful tool for independent learning. They found that with the learning background that they already had – they were able to rapidly get through the sugya with clarity without needing the assistance of translations or other support material.

In the current edition of marked Gemaras one will notice from time to time brief comments between the lines. These are not meant to serve as translation as much as they are designed to add explanation by offering connecting words or ideas to enhance the flow of the sugya. These comments are taken almost exclusively from "Rashi" unless otherwise noted. Likewise the basis for the symbols and structural notations is Rashi.

It is important to note that this edition was not designed to serve as a translation. It is rather a navigational tool – a roadmap to assist in increasing clarity as you proceed toward your destination – the מסקנת הגמרא.

Though much thought was given to the placement of each symbol and comma, this remains a "work" in progress. The authors encourage everyone using this edition to add their own comments and suggest their own innovations. Individual creativity is highly recognized.

We have coined as our motto:
"הוו עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה."

"It is a virtue to toil in Torah but not get frustrated by it." The "Marked Gemara" has been brought to the attention of Gedolei Torah both in the United States and Eretz Yisroel. They acknowledged the value of all tools that endear the learning of Torah.

For more information, please contact us:
In Israel: 052-5-300-710
In USA: 718-614-8494

בס"ד

השי"ם המסומן

מהדורת "להבין ולהשכיל"

ישמחו השמים ותגל הארץ אודה לה' בכל לבבי שנותן לי הזכות לשבת באוהלה של תורה ולהגיש בפניכם מנחת העני הצעה צנועה כלי עזר ללימוד הגמרא.

איתא בברכות (ו:) "אמר רבא אגרא דשמעתתא סברא" היינו שעיקר קיבול שכר הוא עבור שהלומד "יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר" (רש"י שם) ובאמת בחולין (עז.) רואים תיאור של רבא - "חריפא סכיניה", ורש"י מפרש: "לב פתוח לו בסברא". שאיפתו של כל בן תורה בלימוד היא להיות בעל סברה ישרה, שבבא היום יוכל לענות "כן, פלפלתי בחכמה והבנתי דבר מתוך דבר" (שבת לא.). כדי להגיע לכך אנו שוב פונים לרבא, הפעם במס' ע"ז (יט.) שם מובאים כמה מימרות שנוגעות לענייננו "אמר רבא לעולם ילמד אדם תורה ואח"כ יהגה (ע"י רש"י ד"ה ואח"כ יהגה - יעיין בתלמודו לדמות מילתא למילתא להקשות ולתרץ ובראשונה לא יעשה כן...), ואמר רבא לעולם ליגריס איניש ואע"ג דמשכח ואע"ג דלא ידע מאי קאמר" (עיין רש"י שם) וכן עיין בשבת (סג.) "אמר רב כהנא כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא ליה לכוליה הש"ס ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא, מאי קמ"ל דליגמר איניש והדר ליסבר" ע"כ, ורש"י שם (בד"ה דליגמר איניש) מסביר "לגרוס שמעתתא מרביה ואע"ג דלא ידע לכולהו טעמי". ושמא יאמרו שהיום עצות אלו לא נוגעות לנו? על כך אנו מוצאים בר' אלחנן זצ"ל הי"ד בספרו עקבתא דמשיחא (עמ' ל' בהוצאת בני תורה) "יש לדעת כי מלבד המצוות והאיסורים הכתובים בתורה, רשומות שם גם עצות, עצות מנוסות! וכשם שהתורה נצחית היא כך גם עצת התורה נצחית היא!"

דברים אלו מקבלים חיזוק במשנה תוקף בספר אורחות צדיקים שער כז שער התורה עיין שם עמ' רע"ג - "... כמה היו דבוקים בתורה על כן זכו לרוח הקודש וכן בארץ צרפת היו עוסקים בעסק גדול וזמן רב והיו יושבים במקום אחד ללמוד כל התלמוד והיו חוזרים תמיד ולא פסקה תורה מפיהם והיו עושים כמו מעשה הראשונים כדאמרינן (ע"ז יט.) לעולם לגרס אנש ואף על גב דמשכח ואף על גב דלא ידע מאי קאמר ואמרינן (שבת סג.) מעיקרא ליגמר אנש והדר ליסבר, וכל זה אינם עושים עתה כי כל אחד רוצה ללמוד תוספות וכל חידושים וחידושי דחידושים קודם שידע צורת התלמוד, אם כן איך יצליחו, כיון שעושה להפך ממה שאמרו חכמי התלמוד, כי כל מה שנאמר בתלמוד הכל אמת ואין להשיב עליו או לשנותו ולא להוסיף ולא לגרוע וכו' (עיין שם המשך דבריו הנחוצים). יש להוסיף עוד ועוד בעניין זה אך אין כאן המקום להאריך.

שמנו כמטרה במהדורא זו להאהב התלמוד על לומדיו, לגרום חשק ורצון לחזור לשנן, לומר לחכמה אחותי את ושיקוים בנו האמור בקידושין (ל.) "ושננתם - שיהו דברי תורה מחודדים בפיך שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד" ובעירובין (נד.) "שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעיתו מה טוב - אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו" ובתפילה שנוכל לומר די לצרותינו וכדמוכח במס' ב"ב (ח.) ש"אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ", עיין בברכות (מ"ז:) "אחרים אומרים אפילו קרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ" עיין רש"י שם (ד"ה שלא שימש ת"ח) – הוא הגמ' התלויה בסברה שהיו נותנים לדברי המשנה טעם והיו מתאספים יחד ועוסקים בכך והיא דוגמת הגמ' שסדרו האמוראים עכ"ל.

הרבה לומדים מתקשים בלימוד הגמרא, הסיבה לכך היא שבו בזמן הלומד נדרש לבצע ג' פעולות בבת אחת והם א. הכרת נושא חדש. ב. לתרגם את השפה הארמית. ג. לפענח את המבנה והמהלך המיוחד לתלמוד הבבלי לצורותיו המגוונות, נפרט אותם:

א. הכרת נושא חדש - אנו ממליצים להכין את המשניות עם מפרש שמסביר פשט בנושא.

ב. תרגום השפה הארמית - קיימים ספרים שחוברו ע"י תלמידי חכמים יראי ה' וניתן להעזר בהם.

ג. פענוח מבנה ומהלך דף הגמרא - אנו מציעים בפניכם מעין 'מפה', מילה זו תיטיב לבטא את התועלת שיש בשיטת הסימונים שלפניכם ע"י ההמחשה הבאה - לפניכם סרטוט של עיר שבו נראית גבולותיה החיצוניים ותו לא! סרטוט זה לא יועיל למשתמש שמחפש דרכו להגיע ליעד הנבחר, אולם כשיושלם הסרטוט עם קוים - רחבים וצרים מקוקוים ומפותלים שכל אחד מהם מראה על סמטה או רחוב ראשי, פסי רכבת או כביש, כבישים שבבנייה וכאלו שבתכנון, גינות ופרדסים, נהרות ואגמים, ככל שהמפה מפורטת וברורה יותר היא יעילה יותר! כמו כן הש"ס המסומן - נסיון לעזור ללומד למצוא את דרכו בשבילי מערבא נהרדע סורא ופומבדיתא.

שיטת הסימונים - הוראות שימוש

 - המסגרת תוחמת מקור תנאי - משניות ובריתות שמובאים לאורך כל התלמוד לצרכי קושיא, סיוע או איזה סיבה אחרת. במהדורה הנוכחית יש התייחסות ל"חסוריה מחסרא והכי קתני" כאילו זה מקור תנאי וכן בכל תיקון מקור תנאי שמופיע בסוגיות (כמו "אימא הכי" וכו').

 - סדרות - אמורים להבליט דברים שבאים בסדרה, לדוגמה: הגמ' מביאה מספר ת"ש (תא שמע) כדי להקשות על שיטה מסוימת, סביב כל ת"ש יופיע סימון סדרה. הסבה שישנם מספר צורות של סימון היא שפעמים רבות על הדף הנלמד יש כמה סדרות כמו - ת"ש להוכיח דעה מסוימת, רצף של מימרות מאותו רב, סדרה של עצות בקשר למאכלים מקבץ של ידיעות שמכנה המשותף שלהם אותו מספר (כמו שלשה דברים טובים ל... שלשה דברים קשים ל...), כדי להפריד בין סדרה לסדרה אנו משתמשים בצורות השונות.

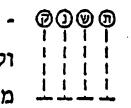 - יבוא בזמן שהגמ' שואלת, מתרצת, דוחה, ומנמקת דברים. לפעמים העניין ממשיך לאורך מספר שורות ולפעמים משתרע על פני למעלה מעמוד גמ'! כדי להראות שכל השורות הבאות מסתם אחת היא - אנו מסמנים במרווח שבדף בין הגמ' לרש"י או לתוס', סימן זה יתחיל מהשורה שבה מתחיל העניין עד השורה שבה יסתיים.

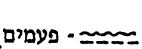 - פעמים רבות יש מלה או שתים שמהווים עיקר הקושיא או ההוכחה לדברי הגמ' למרות שהוא מובא בתוך ברייתא ארוכה או כחלק ממימרא ארוכה, כדי למשוך תשומת הלב לאותם מילים או משפט אנו מסמנים בקו מקוקו או בפס מפותל. שימוש נוסף לפס עקום הוא להבליט את המילים שבהם הגמ' מציעה ריבוי אפשרויות כמו "איבעית אימא", "לישנא אחרינא", "או דלמא", "איכא דאמרי" וכו'.

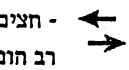 - חצים - אם יש צורך לחזור ולמצא דבר שנאמר לפני כן אנו מסמנים חצים במרווח בין הגמ' לרש"י, למשל רב הונא אומר הלכה מסוימת וכדי לבסס את הדין הגמ' מביאה ברייתא ארוכה שבה נמצא אותו משפט - אבל המשפט כבר מרוחק מספר רב של שורות הדין של רב הונא - החץ מקשר בין אותה שורה של הברייתא ודברי רב הונא שנאמרו לפני כן.

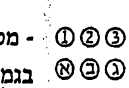 - מספור - כדי לעשות סדר בריבוי, למשל כשיש מספר תירוצים לאותו קושיא, או בזמן שיש ריבוי לשונות בגמ' - "לישנא אחרינא" או "איכא דאמרי", ועוד שימוש רגיל כדי לעקוב אחר סדרות של דברים.

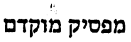 - מרכאות יחידות נועדו כדי לחבר קבוצות מלים להיות משפט ולקוראם ברצף במקרים שאחרת הלומד היה מפסיק מוקדם וע"י כך לטעות בהבנה.

[ ] { } - סוגריים - מטרתם כדי לבודד קטעים צדדיים על מנת לשמור על רצף חשיבה. במקרים רבים תוך כדי מהלך של הגמ' פתאום מופיעה ידיעה שאינה קשורה ישירות לעצם שקלא וטריא של הסוגיא. כדי לאפשר שמירה על אותו רצף סומנו הידיעות הצדדיות בסוגריים כך שבלימוד הראשוני הלומד ידלג עליהם - יבין ביתר בהירות את עיקר הסוגיא ובסיומה יחזור וילמד את כל הגמ' כולל מה שהוא דילג לפני כן. במקרים מעטים קיימת תופעה שבתוך אותה ידיעה צדדית יש עוד עניין צדדי (צדי צדדים) אז יופיע קטע בסוגריים תוך הסוגריים.

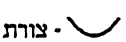 - צורת קשת מתחת שני מילים - סימן זה מורה להמשיך את הקריאה במקום שהפסקה בקריאה אינה נכונה.

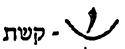 - קשת עם פסיק - מורה שיש להמשיך את הקריאה אבל עם הפסקה קטנה דוגמא: קמ"ל דלא.

מנסיון של שנים – שיטת הסימונם מוכיחה את עצמה כיעילה ללומד עם הזמן, הרבה ראו בה תועלת וברכה אבל רק לאחר שהתרגלו ולמדו בה מספר דפים.

נסיים בתפילה שנוכל להרבות בעסק התורה ובעמלה מתוך חשק ושמחה, וממילא נרבה גבולותינו בתלמידים ומלאה הארץ דעה, ונזכה לביאת גואל צדק ובניין ביהמ"ק במהרה בימינו.

© כל הזכויות שמורות תשס"ה

GEMARA MARKINGS

Symbol	Name	Description	Examples
	Boxed Text	Marks off Tannaic sources	ת"ש , מיתיבי, תניא ,ת"ר ,תנן, תנא ,ורבינהו
SERIES INDICATORS	**Triangle**	Series of related questions or proofs (Inverted triangle represents proof in opposite direction)	ת"ש ,מיתיבי, ואימא, איתיביה, אילימא-אלא-לעולם
	Diamond	Similiar usage as above.	בעי ,איבעיא להו, תהוא גברא
	Double underline	"	
		Additional shapes needed for distinction when multiple series appear on one page	
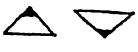			
	"Firebox"	Generally around a name, (sometimes on גופא or תניא) Denotes beginning of a סוגיא which last at least an עמוד	
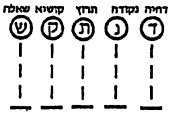	**Long Markings** (in margins)	Used to mark off a long question, answer or proof Or point	
	Dot-Underline	1. Focuses on main few words in בריית that prove or disprove points of the גמ 2. Contrast different statments 3. Focuses on the main few words of an אמורא's statement (for easier back reference)	
	Squiggle-Underline	Highlights complimentary words Secondary use- May be used similiar to the Dot-Underline	בשלמא-אלא הניחא-אלא אי אשמעינן-אי אשמעינן
	Arrows (In margin)	Reference back to a (hard to find) previous point in the גמ	
	Numbers & Letters	Numbering approaches of the גמ or for lists of הלכות	
I II III	**Roman Numerals**	Different לשונות	איכא דאמרי לישנא אחרינא
" "	**Quotes**	To denote: מסוק short phrase, short quote	
[ ] { }	**Brackets**	Side point-- can be anywhere from a line to an entire דף Bracketed section interrupts the logical flow of the גמ and can be skipped temporarily to maintain continuity of the סוגיא	
' '	Single quote marks	Read without pausing phrase contained within	
	Connector	Don't stop (in a place where I mistakenly might have stopped)	
	Comma-Connector	Pause-- but don't stop	
. , ; : / ?	**Various Punctuations**	Common usage	
א או דלמא ב		Indicates two options of גמרא's query	איבעיא להו

סימוני התלמוד

סימון	שם	תיאור	דוגמאות	
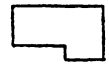	מסגרת	להבליט מקורות ותנאים	תיש, מיתיבי, תניא, תיר, תנן, תנא, ורמינהו	
	משולש	סידרה של שאלות או הוכחות (משולש הפוך מראה על כיוון חפץ)	תיש, מיתיבי, ואיבעיא, איתמר, "איליבא-אלא-לעולם"	
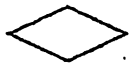	מעין	גם מסמן סידרה - במקרה שיש סידרה שניה על אותו עמוד	בעי, איבעיא להו, תתוא גברא	
	פס כפול	"		
	"	"		
	"	"		
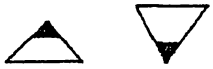	"	"		
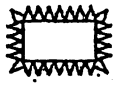	"פיין-בוקס" מלבן אש	מסמן שם מאד מרכזי - שבדרך כלל דנים בשיטתו למשך עמוד גמ' או יותר		
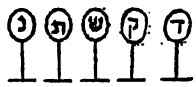	שאלה/ תשובה/ נקודה אוכחה קושיה/ דחיה	מסמנים ברווח בין הגמ' והתוס' או רש"י		
	קו-קו	להבליט מילים או משפטים מרכזיים		
	פס מפותל	כמו תייל	בשלמא-אלא, תניתא אלא אי אשמעינן- אי אשמעינן	
	חצים (ברווח שבין הגמ' והתוס')	אם הגמ' מתייחסת לשורה למעלה או לדף קודם - לחקל על חיפוש		
	מספרים אותיות	ספירת תשובות או שיטות		
III II I	מספר רומי	ריבוי לשונות		איכא דאמרי לישנא אחרינא
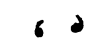	מרכאות	לכלול יחד משפט (שאחרת לא היה נקרא כמשפט)		
[ ] { } - סוגריים		מאמר בדרך שבקריאה ראשונה מדלגים כדי לשמור על רצף הקריאה		
	קשת / חיבור	מורה להמשיך לקרוא במקום שאחרת היו מפסיקים		
	קשת - פסיק	למצער אבל לא להפסיק		
. , ; : / ?	פיסוק	שימוש רגיל		
א או דלמא ב	'א או דלמא ב'	לחבליט שתי אופציות כגון 'א-או דלמא-ב'		איבעיא להו

משקין בית השלחין במועד. שדה שהיא עומדת כהר ולריך להקזותה תמיד משקין לותה לפילו כחולו של מועד לפי שהוא לו הפסד גדול לם ליטו משקה לותה ולכר של הפסד התירו חכמים לעלות בו כחולו של מועד כמו שהלו מולחין במסכת תגיגה (דף יח:) דלכתיב (דברים יז) "שם ישים תחלל מלם וביום הכפורים עלרת לה' תלהיך" מה שביעי עלור בעשיית מלחכה לף שבה עלורים בעשיית מלחכה, לף מה שביעי עלור בכל מלחכה לף שבה עלורין בכל מלחכה תלמוד לומר "השביעי" שביעי עלור בכל מלחכה ולין שבה עלורין בכל מלחכה הה לו מכין הכתוב לגלה לחכמים לומר לך חיזו מלחכה לחלורה בתוס"ח ולין זו מותרת, ומלחכה שיש בה הפסד לם ליטו עושה לותה כגון להקזות בית השלחין בחיטו חכמים: **ובשביעית** . מפרש בגמרא: **ממעיין שיצא בתחילה** . דתניא מחלול לנטוע שדיין לו להזיקה דרכה: **בין ממעיין שלא יצא בתחילה.** לגלה מעיין טובע ממון מרובה: **אבל לא ממי גשמים.** שהם לחים בית טירחא יתירה כדלמרים בגמרא: **נבי דאמי לגינולי** . הקרקע שבסביבה דשדיין לו החזיקה דרכה: **משקין.** בחולו של מועד ולא חיישינן דלמא נפיל ולחזל ומרח טירחא יתירה: **מעיין שלא יצא בתחילה.** שכבר החזיק דרכו: **מיבעיא.** דמשקה ממנו בחולו של מועד: **בית הבעל.** שדה הוא בעמק ולריך להקזותה ולין לה הפסד לם לין משקה לותה: **קמ"ל ממעיין** . מכאיזין דאפי בין ממעיין שלא יצא בתחילה: **בית השלחין לין בית הבעל.** לפילו ממעיין שלא יצא בתחילה לו: **(ר"ש שלמי).** ול"ל מהתם בחי"ס: **אלא** . דמאחי' דפסידא קרי למיטרח בה משום"ס כגון בית השלחין: **פרוושפ** לגן. כגון בית הבעל לאחור להקזותה מלאחר שלין לה הפסד בה אלא טרחה דמילתא להקזותה שלא להרווחה דמילתא לגוויה לפלי תרפי: **פפילו במקום פסידא מיבעי ליה.** דקתני מהניתין אבל לא ממי גשמים כו' משום לחים הוא טירחא: **מושכין** בתים מחלין לחלל כדי שיתמשכו בתים מחלין זה לחלין לחר: (ד) **לא ישקה פלוני פלוי.** בתיו הבעל בתים מחלין לחד עושין דרך קטן מחלין לחלין כדי שיתמשכו המים מחלין זה לחלין לחר: (ד) **לא ישקה את השדה כולה** אלא חלקים חלקים כיצד הבעל קמייתי דהרווחה היא דלמא לא משכח לה דמיא: **אילימא מרכב ממש** . שנעשה כור למה לי למקה לעולם: **אלא דהא לית לן** דלא מלינו שום מקום שמרגילה לעשות ממנו דיון ושום ראיה לכך: **עכשיו לית ליה פסידא.** לפילו עכשיו לית ליה פסידא: **(ג) שם ואם** מקוואות כמיס ושומרין: (ג) **בפ' דמקני לה** ולמר מלינו: **אלא דהא לית לן** דלמר מלינו: **ומי קתני דטירחא הוא לא שרי לפילו** בבית השלחין ועוד חזינן דקלמר רבי יהודה לא יפנה (ה) מים כו' משמע דלא שרי ר' יהודה טירחא יתירה לגלמ מהכי ר' יהודה היה סבור דהא רלה"ע ל"ש מרכב ממעיינה וע"ש לה בתחילה ול"ש לה מרכב ממעיין שיצא בתחילה ולמר

משקין בית השלחין . שדה שהיא עומדת כהר ולריך להקזותה תמיד משקין לותה לפילו כחולו של מועד לפי שהוא לו הפסד גדול לם ליטו משקה לותה ולכר של הפסד התירו חכמים לעלות בו כחולו של מועד כמו שהלו מולחין במסכת תגיגה (דף יח:) דלכתיב (דברים יז) "שם ישים תחלל מלם וביום הכפורים עלרת לה' תלהיך" מה שביעי עלור בעשיית מלחכה לף שבה עלורים בעשיית מלחכה, לף מה שביעי עלור בכל מלחכה לף שבה עלורין בכל מלחכה תלמוד לומר "השביעי" שביעי עלור בכל מלחכה ולין שבה עלורין בכל מלחכה הה לו מכין הכתוב לגלה לחכמים לומר לך חיזו מלחכה לחלורה בתוס"ח ולין זו מותרת, ומלחכה שיש בה הפסד לם ליטו עושה לותה כגון להקזות בית השלחין בחיטו חכמים: **ובשביעית** . מפרש בגמרא: **ממעיין שיצא בתחילה** . דתניא מחלול לנטוע שדיין לו להזיקה דרכה: **בין ממעיין שלא יצא בתחילה.** לגלה מעיין טובע ממון מרובה: **אבל לא ממי גשמים.** שהם לחים בית טירחא יתירה כדלמרים בגמרא: **נבי דאמי לגינולי** . הקרקע שבסביבה דשדיין לו להזיקה דרכה: **משקין.** בחולו של מועד ולא חיישינן דלמא נפיל ולחזל ומרח טירחא יתירה: **מעיין שלא יצא בתחילה.** שכבר החזיק דרכו: **מיבעיא.** דמשקה ממנו בחולו של מועד: **בית הבעל.** שדה הוא בעמק ולריך להקזותה ולין לה הפסד לם לין משקה לותה: **קמ"ל ממעיין** . מכאיזין דאפי בין ממעיין שלא יצא בתחילה: **בית השלחין לין בית הבעל.** לפילו ממעיין שלא יצא בתחילה לו: **(ר"ש שלמי).** ול"ל מהתם בחי"ס: **אלא** . דמאחי' דפסידא קרי למיטרח בה משום"ס כגון בית השלחין: **פרוושפ** לגן. כגון בית הבעל לאחור להקזותה מלאחר שלין לה הפסד לם לין

יא א מיי' פ"ח מהלכות שבת הלכה כ :

יב ב מיי' שם הלכה ד :

יג ג מיי' פ"ח מהלכות כלאים הלכה כ סמג לאוין רעט עוש"ע י"ד סי' רלז סעיף ג :

יד ד מיי' פ"ט מהלכות שמיטה הלכה ב סמג לאוין עה וכמג עשין קמט :

אם כן למאן תרמייה. ואם נפשך לומר ממתי דרמין מליבא דר' יהודה יוסי מר"ש כמו דתקשין לעיל לר"ת הכי נמי פרכינן מליבא דרבי יהודה ומאי לימא להם"ס מילתא דרבי יהודה דמוכח מיניה דמתניתין אתיא כוותיה מדרבי לעיזבר תיכא למימר דלמא אתי לאינפולי. תכל ממתיין שלא יצא בתחילה דתניא בית הבעל נמי הבעל כמי שהוא בתחילה אפילו בית השלחין אמאן תרמייה. אלא לרבי יהודה לא שנא ממעיין שיצא בתחילה ולא שנא ממעיין שלא יצא בתחילה בית השלחין אין בית הבעל לא ואי דקתני ממעיין שיצא בתחילה להודיעך כחו דר' מאיר דאפילו ממעיין היוצא בתחילה משקין ממנו אפילו שדה הבעל. אחמר המנכש והמשקה מים לזרעים בשבת - משום מאי מתרינן ביה? רבה אמר משום טורח. רב יוסף אמר משום אמר רבה בר בורחי דידי מסתברא מה דרכו של חורש לרפויי ארעא האי נמי מרפויי ארעא אמר רב יוסף בר בורחי דידי מסתברא מה דרכן של זורעין לצמוחי פירא הכא נמי מצמח פירא. אמר ליה אביי לרבה לדידך קשיא ולרב יוסף קשיא: לדידך קשיא משום חורש אין משום זורע לא לרב יוסף קשיא משום זורע אין משום חורש לא. ובי תימא כל היכא דאיכא תרתי לא מיחייב אלא חדא והאמר רב כהנא *זומר וצריך לעצים חייב שתים אחת משום נוטע ואחת משום קוצר, קשיא, איתיביה רב יוסף לרבה *המנכש והמחפה לבלאים לוקה רבי עקיבא אומר אף *המקיים בשלמא לדידי דאמינא משום חורש היינו דאסירא זריעה בכלאים אלא לדידך דאמרת משום חורש, חרישה בכלאים מי אסירא? אמר ליה משום מקיים, והא מדקתני סיפא ר"ע אומר אף המקיים מכלל דתנא קמא לאו משום מקיים הוא? כולה ר' עקיבא היא ומאי טעם קאמר מאי טעם המנכש והמחפה בכלאים לוקה משום מקיים שר"ע אומר אף המקיים מאי מעמא דר' עקיבא דתניא *שדך לא תזרע כלאים אין לי אלא זורע מקיים מניין? תלמוד לומר *כלאים שדך לא תזרע בית השלחין במועד ובשביעית בשלמא משום טירחא הוא ובמקום פסידא שרו רבנן אלא שביעית בין למאן דאמר משום זורע ובין למאן דאמר משום חורש, זריעה, וחרישה בשביעית מי שרי? אמר אביי בשביעית בזמן הזה ורבי היא דתניא *רבי אומר *זה דבר השמטה שמוט" *בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים - בזמן שאתה משמט כספים ובזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים רבא אמר אפילו תימא רבנן: אבות אסר רחמנא

תורה אור

דלמא אתי לאינפולי אבל ממעין שלא יצא בתחילה דלא אתי לאינפולי אפילו בית הבעל נמי מחניתין אמאן תרמייה. אלא לרבי יהודה לא שנא ממעין שיצא בתחילה ולא שנא ממעין שלא יצא בתחילה בית השלחין אין בית הבעל לא ואי דקתני ממעין שיצא בתחילה להודיעך כחו דר' מאיר דאפילו ממעין היוצא בתחילה משקין ממנו אפילו שדה הבעל. אחמר המנכש והמשקה מים לזרעים בשבת - משום מאי מתרינן ביה? רבה אמר משום טורח. רב יוסף אמר משום אמר רבה בר בורחי דידי מסתברא מה דרכו של חורש לרפויי ארעא האי נמי מרפויי ארעא אמר רב יוסף בר בורחי דידי מסתברא מה דרכן של זורעין לצמוחי פירא הכא נמי מצמח פירא. אמר ליה אביי לרבה לדידך קשיא ולרב יוסף קשיא: לדידך קשיא משום חורש אין משום זורע לא לרב יוסף קשיא משום זורע אין משום חורש לא. ובי תימא כל היכא דאיכא תרתי לא מיחייב אלא חדא והאמר רב כהנא *זומר וצריך לעצים חייב שתים אחת משום נוטע ואחת משום קוצר, קשיא, איתיביה רב יוסף לרבה *המנכש והמחפה לבלאים לוקה רבי עקיבא אומר אף *המקיים בשלמא לדידי דאמינא משום חורש היינו דאסירא זריעה בכלאים אלא לדידך דאמרת משום חורש, חרישה בכלאים מי אסירא? אמר ליה משום מקיים, והא מדקתני סיפא ר"ע אומר אף המקיים מכלל דתנא קמא לאו משום מקיים הוא? כולה ר' עקיבא היא ומאי טעם קאמר מאי טעם המנכש והמחפה בכלאים לוקה משום מקיים שר"ע אומר אף המקיים מאי מעמא דר' עקיבא דתניא *שדך לא תזרע כלאים אין לי אלא זורע מקיים מניין? תלמוד לומר *כלאים שדך לא תזרע בית השלחין במועד ובשביעית בשלמא משום טירחא הוא ובמקום פסידא שרו רבנן אלא שביעית בין למאן דאמר משום זורע ובין למאן דאמר משום חורש, זריעה, וחרישה בשביעית מי שרי? אמר אביי בשביעית בזמן הזה ורבי היא דתניא *רבי אומר *זה דבר השמטה שמוט" *בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים - בזמן שאתה משמט כספים ובזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים רבא אמר אפילו תימא רבנן: אבות אסר רחמנא

תולדות

למאן תרמייה. תכל ממתיין שלא יצא בתחילה דתניא בית הבעל נמי הבעל כמי שהוא בתחילה ומתניתין דקתני ממעיין ממתיין שלא יצא בתחילה בית השלחין אין בית הבעל לא ואי רבי יהודה היא **אם כן ממתיין** למאן תרמייה. תא ר"ת בן יעקב כדלמאן ולא כר"מ דתני תפילו בית הבעל ולא כר' אלעזר בן עזריה תפילו בית השלחין לא שרי ממעיין שיצא בתחילה: **תא שמע** ממעיין שלא יצא בתחילה תפילו לבית הבעל: **מנכש**. תולש עשבים רעים מתוך הטובים וכי עקרי להו לגמרי הכי קתני: **מספה מים בזרעים**. שזורק מים בעקרי העשבים: **משום מאי מתרינן ביה**. דמאי מלאכה קא חשבינן שאינו מתכוין ליטול העשבים אלא לתקן עשבים הטובים שבשדה: חורש וזורע וקוצר לצורך מלאכות הן בפרק כלל גדול (שבת דף עג.): **לרפויי**. לרכך: **משום חורש אין משום זורע נמי**. למאי לית ליה מימייה כתרוייהו הא עביד תרוייהו ומשכחינן במלאכה דמיחייב תרתי: **זומר**. בשבת: **ונריך לעצים חייב**. משום קוצר שהרי נריך לעצים **וחייב** משום נוטע דמשום הזימור נדלי טפי: **המספה**. שמכסה את הזרעים בעפר: **לוקה**. משום "לא תזרע כלאיך" (ויקרא יט): **לבל המקיים**. שרואה כלאים זרוע ואינו מבטלו: **בשלמא לדידי דאמינא**. דמכח הני משום זורע משום הכי מכשר בכלאים לוקה דהא לאסירא זריעה בכלאים דכתיב "לא תזרע": **חריפה**. לעורך זריעת כלאים מי אסירא דבשעת חריפה ליכא כלאים כלל: **אמר ליה**. מכאן ואילך לא מצינו שום מקיים: **תלמוד לומר כלאים שדך לא**. ולא"ת דכתיב לא תזרע כלאים *גורפין והזורקין לא כלאים לא יהא כלאים אלא מכל מקום שחייב לחמה בכעטנז: **כשלמא מועד**. משום הכי שרי לא לאסור בשום מלאכה אלא משום חריפה: **וכל מקום שפידא שרו רבנן**. למימרא בחולו של מועד במקום פסידא כדפרישין לעיל: **אין למאן דאמר משום חורש**. דפליגי רבה ורב יוסף לעיל במספה מים לזרעים דחד אמר משום חורש וחד אמר משום זורע: **מריפה בכביעית** אי **מי שרי**. הא נפקא מבחרים ובקליר בשבת בתחילה: **אלא לרבי יהודה**. ומתניתין ר' יהודה היא: **לשיטתך כמו דרבי מאיר**. דתפילו ממעיין אינה בתחילה שרי לתפילו לבית הבעל: **מנכש**. תולש עשבים רעים מתוך הטובים וכי עקרי להו לגמרי הכי קתני: **מספה מים בזרעים**. שזורק מים בעקרי העשבים: **משום מאי מתרינן ביה**. דמאי מלאכה קא חשבינן שאינו מתכוין ליטול העשבים אלא לתקן עשבים הטובים שבשדה: חורש וזורע וקוצר לצורך מלאכות הן בפרק כלל גדול (שבת דף עג.): **לרפויי**. לרכך: **משום חורש אין משום זורע נמי**. למאי לית ליה מימייה כתרוייהו הא עביד תרוייהו ומשכחינן במלאכה דמיחייב תרתי: **זומר**. בשבת: **ונריך לעצים חייב**. משום קוצר שהרי נריך לעצים **וחייב** משום נוטע דמשום הזימור נדלי טפי: **המספה**. שמכסה את הזרעים בעפר: **לוקה**. משום "לא תזרע כלאיך" (ויקרא יט): **לבל המקיים**. שרואה כלאים זרוע ואינו מבטלו: **בשלמא לדידי דאמינא**. דמכח הני משום זורע משום הכי מכשר בכלאים לוקה דהא לאסירא זריעה בכלאים אלא לדידך דאמרת משום חורש, חרישה בכלאים מי אסירא? אמר ליה משום מקיים, והא מדקתני סיפא ר"ע אומר אף המקיים מכלל דתנא קמא לאו משום מקיים הוא? כולה ר' עקיבא היא ומאי טעם קאמר מאי טעם המנכש והמחפה בכלאים לוקה משום מקיים שר"ע אומר אף המקיים מאי מעמא דר' עקיבא דתניא *שדך לא תזרע כלאים אין לי אלא זורע מקיים מניין? תלמוד לומר *כלאים שדך לא תזרע בית השלחין במועד ובשביעית בשלמא משום טירחא הוא ובמקום פסידא שרו רבנן אלא שביעית בין למאן דאמר משום זורע ובין למאן דאמר משום חורש, זריעה, וחרישה בשביעית מי שרי? אמר אביי בשביעית בזמן הזה ורבי היא דתניא *רבי אומר *זה דבר השמטה שמוט" *בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים - בזמן שאתה משמט כספים ובזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים רבא אמר אפילו תימא רבנן: אבות אסר רחמנא

תולדות

בזמן הזה: **אפילו תימא רבנן**. דפליגי עליה דרבי ואמרי דשביעית בזמן הזה דאורייתא: **אבות מלאכות**. אסר רחמנא בשביעית: **קרקע כו'**. מכלל דאיכא זמן דלא משמט קרקע ואיזה זה זמן הזה: **כספים כו'**. דמשמע "שמוט" כתיב זימני "שמוטה" כתיב חד זימנא: **כזמן שאי אתה משמט**. דכתיב "כל בעל משה ידו אשר יקרץ ברעהו לא יגוש את רעהו וגו' כי קרא שמיטה לה' וגו'": **מכלל דאיכא זמן דלא משמט קרקע**. דכתיב "כל בעל משה ידו אשר יקרץ ברעהו לא יגוש את רעהו וגו' כי קרא שמיטה לה' וגו'": **אבות מלאכות**. אסר רחמנא בשביעית:

---

*) לכאורה נראה שי"ל שאסר זריעת ההבואה בכלאים כדכתיב וזרעתם לה' וכו' ונטעתם כל עץ מאכל כו' אלא שעוד תמר כלאים לכרמים המקיים כו' .

מסורת השי"ם

פולדום. כגון מקבה זרעים שלא היה במקבן לא תמר רמונת: **וזימרה כפלגי וריעה.** שדרכו של זומר לעמוד פירי כזורע: **כגירה.** בעגינים כקלירה בתבואה וקלירה לא מלאכה היא בפ' כלל גדול (שבת דף עג:) בקירה בכלל קלירה דשניהם תופסין: **זימור.** מחתך עגפים יבשין של גפן: **עידור.** שחופר תחת הגפנים לרפויי ויקרא כה:ה

תרגמו: **כיפוח.** בעקיבים שחופך הרפעים מן התוכים ולא היינו ניכום דמעקר הטיקיים מן הקרקע דלזה אין עוקרין אלא תחתיהן יהיה לשבת: **מלמד לומר שדך לא כרמך לא.** מדלא כתיב לא תזרע שדך, לא תזמור כרמך, אלא "שדך לא תזרע כרמך לא תזמור" משמע שדך לא כרמך לא: **מקרסמין.** היינו זימור שלא מקרסום שיך בתילתם: **מורדין.** מחתך עגפים יבשים ולחים לפי שאין לחלן עגפים יותר מדאי: **מפסגין.** סומכים החילן שהוא רענן יותר מדאי: **מזכלין.** מניחים זבל בעיקרי החילן: **מפרקין.** לבניס שעל עיקרי החילן: **מלפפים.** שמרסיו כרחין ומכסין תוכו בתבן: **מטמנין.** עושין עפר תחת החילן כדי שיכסרו התולעים שעליו: **יקפקפ.** היינו עידור שלא שפיודר בגפנים וקפקוף בזיזים: **עוזיות.** מופר גומא תחת הגפן ליתן בו מים: **וריעה בכלי מיפס.** "ובשנה השביעית שבת שבתון לארץ שבת לה' כל מלאכות שדך לא תזרע וגו' כרמך לא תזמור וגו' אשר יצמח אדמתך לא תקצור וגו' כי שנת שבתון היא לארץ תהיה לכם" [ויקרא כה:ב-ז]. ומה ת"ל שדך לא תזרע כרמך לא תזמור? לפי שנאמר "ובשנה השביעית שבת שבתון לארץ" יכול אף בשביעית יהא מותר בעבודת הקרקע כשאר שנים, ת"ל שדך לא תזרע כרמך לא תזמור. אי מה שדך לא תזרע אף כרמך לא תזמור, אי מה כרמך לא תזמור אף שדך לא תזרע, ת"ל "שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור" הא כיצד? שדך לא תזרע כרמך לא תזמור, כרמך לא תזמור שדך לא תזרע. ומנין שאף שדך לא תזרע כרמך לא תזמור? ת"ל "ובשנה השביעית שבת שבתון לארץ שבת לה' כל מלאכות שדך לא תזרע כרמך לא תזמור". ומנין שאף כרמך לא תזמור שדך לא תזרע? ת"ל "ובשנה השביעית שבת שבתון לארץ שבת לה' כל מלאכות שדך לא תזרע כרמך לא תזמור". ומנין שאף שדך לא תזרע כרמך לא תזמור וכרמך לא תזמור שדך לא תזרע? ת"ל "ובשנה השביעית שבת שבתון לארץ שבת לה' כל מלאכות שדך לא תזרע כרמך לא תזמור". ומנין שאף שדך לא תזרע כרמך לא תזמור וכרמך לא תזמור שדך לא תזרע שאין מבקרין ואין מעבירין ואין מפרקין ואין מעשנין באילן? ת"ל "שדך לא תזרע כרמך לא תזמור" הא כיצד? שדך לא תזרע כרמך לא תזמור וכרמך לא תזמור שדך לא תזרע שאין מבקרין ואין מעבירין ואין מפרקין ואין מעשנין באילן. ומנין שאף שדך לא תזרע כרמך לא תזמור וכרמך לא תזמור שדך לא תזרע שאין מבקרין ואין מעבירין ואין מפרקין ואין מעשנין באילן שלא יעדר תחת הגפנים ולא ימלא נקעים מים ולא יעשה עוגיות לגפנים? תלמוד לומר "שדך לא תזרע" זריעה בכלל היתה ולמה יצתה? להקיש אליה לומר לך מה זריעה מיוחדת שבודה שבשדה ושבכרם אף כל שהיא עבודה שבשדה ושבכרם מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. *ונקשקש בשביעית משום מי שרי והא כתיב °והשביעית תשמטנה ונטשתה"—ותשמטנה—מלקשקש ונטשתה מלמקל? אמר רב עוקבא בר חמא *תרי קשקושי הוו חד אברויי אילני וחד סתומי פילי: °אברויי אילן אשור סתומי פילי שרי. איתמר התורש בשביעית ר' יוחנן ור' אלעזר חד אמר לוקה וחד אמר אינו לוקה לימא בדר' אבין אמר רבי אילעא קמיפלגי דאמר *רבי אבין אמר ר' אילעא כל מקום שנאמר 'כלל' בעשה 'ופרט' בלא תעשה אין דנין אותו 'בכלל ופרט וכלל' מאן דאמר לוקה לית ליה דרבי אבין אמר רבי אילעא ומאן דאמר אינו לוקה אית ליה דר' אבין ומאן דאמר לית ליה דרבי אבין אמר ר' אילעא ומאן דאמר לוקה שפיר ומאן דאמר אינו לוקה אמר לך מכדי 'זמירה' בכלל זריעה 'ובצירה' בכלל קצירה למאי הלכתא כתבינהו רחמנא "למימרא דאהני תולדות מיחייב, אאחרנייתא לא מיחייב, ולא? והתניא "שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור" אין לי אלא זירוע וזימור מנין לניכוש ולעידור ולכיסוח ת"ל "שדך לא ברמך לא"—לא כל מלאכה שבשדך ולא כל מלאכה שבכרמך אלא שאין מקרסמין ואין מורדין ואין מפסגין באילן ת"ל "שדך לא ברמך לא"—לא כל מלאכה שבשדך ולא כל מלאכה שבכרמך אלא שאין מזבלין ואין מפרקין ואין *מאבקין ואין מעשנין באילן ת"ל "שדך לא ברמך לא"—כל מלאכה שבשדך לא כל מלאכה שבכרמך לא יבול לא יקשקש תחת הזיתים ולא יעדר תחת הגפנים ולא ימלא נקעים מים ולא יעשה עוגיות לגפנים ת"ל "שדך לא תזרע"—זריעה בכלל היתה ולמה יצתה? להקיש אליה לומר לך מה זריעה מיוחדת עבודה שבשדה ושבכרם אף כל שהיא עבודה שבשדה ושבכרם מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא

אף כל שבשדה ובכרם. וכל הני עבודות דלעיל טהגזום בין בשדה ובין בכרם ותפילו שיש מהן שאין עשה טהגזין כן ר"ל שבמקומן היו עושין כך ורגילין לעשותן בשדה ובכרם: **אין** דנין מלמד שאין דנין להפרט מלא תעשה שבכלל התחתון היו מוציא הפרט ממשמעותיה ותינו כלל ופרט וכלל דדיינינן ליה בכלל ופרט ולא נהירא לי דמנלן דדבי תילעא ס"ל הכי תימא להפרט שהוא בלא תעשה בעל מכל שבלל עומד במקומו לפי דבריו וטוב לפי לשון זה קשה לי תמתי תיכן דכולי עלמא לית להו דר' תבון והא הוא מני לתרוצי דכולי עלמא לית להו דבכלל מקום שנוגים הם"ם היכן דיון דמי לתמר לומר דתמר כולי עלמא לית להו דבכלל מקבל ללמוד דאחני תולדות מיחייב ב ש ב י ע י ת אחולדות אחרנייתא לא מיחייב. איני והתניא שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור, אין לי שחייב בשביעית אלא זורע וזומר בלבד מנין למכנש ולעודר ולמכסח ת"ל שדך לא וגו' מי היה ליה למכתב לא תזרע ואנא ידענא דאין זריעה אלא בשדה. שדך דכתב רחמנא למה לי לרבות כל מלאכות שבשדה. מנין שאין מובלין ואין מפרקין ואין מאבקין ואין מעשנין ת"ל כרמך לא תזמור. מכדי [זמירה] (זריעה) בכלל [זמירה] (זריעה) היא דכיון שזומר ושוק צומח ובצירה בכלל קצירה למאי הלכתא רבי, רחמנא ללמוד דאחני תולדות מיחייב ב ש ב י ע י ת אחולדות אחרנייתא לא מיחייב. איני והתניא שדך לא תזרע וכרמך לא וגו'

רבי אלעזר אומר חריסה. מהא ליכא למימר (נ) דתסתיים ר' אלעזר לעיל דתמר ליכא לאוקמי למימר דרבי אלעזר לא שמיע ליה הא דתמר לקמן דהמילו תוספה שביעית הלכך הוה אמר הכי דליכא לפרש מילתא דרב דימי אלא בחריסה אבל לדידיה אסור ואוקמה אלא ס"ל אי נמי דכיון דאיכא בהדיא כי הך דלעיל במילי דחריסה אין לריך לומר שמסתיים לתן דרך הש"ס לומר שמסתיים בדבר המפורש בהדיא כל כך:

יכול ילקה על תוספת של רחם הסנה. ותם תאמר מלקות מנלן והלא לא כתיב בתוספת לתו אלא עשה גרידא בחרים ובקניר תשבות? איכא למימר דמכחרים ובקניר מפקין לריך תוספת כלומר שהשביעית מתחלת משנה השמים וכל דין שביעית יהיב נשמיה הכי ר' קאמר דחמנת השביעית מתחלת קודם שנת שביעית ואי"ב הוא השביעית: עד עלרת. דהייט יותר דכבר מקום בית שמלי לחומרת ובית הלל נקוטי נבד מלותן דכריס דקתניב בעזיות (פ"ה):

וקרובים דכרי תו. קל משמע לן דתין ב"ש מחמירין תלת מעט על ב"ה ותלמוטינן מילתייהו דבית שמלי פירש כי הדוחה לכתל יבא ויכתל. שמא יתקלקלו הקרקעות ואין מגדלין תבואה בלא חריסה לאחר זמן זה התנו שיהא כח להתיר לגריסים שתשו להפסד רבים שלא יגרמו רעה לעולם:

הלכה למשה מסיני. מהכא לימא לדקדק מדשרת רחמנא ילדה מכלל דזקיקה לחורה הרי על ידי הלכה למשה מסיני נאמרה תוספת שביעית אבל להתירה לאחר לילה לא תאמרינן דמהיכא דמיתי לאחור: נטיעות. אמן במסכת שביעית פרק קמא עד אימתי נקלחו נטיעות ר' אלעזר בן עזריה אומר עד שיחזיו רבי יהושע אומר בא שבע שנים ונטיעה כשהיא אומר שלש שנים רבי עקיבא אומר נטיעה כשהיא נגיעה מילין שנגמס פירוש שנאחך והויא מליפין ממפא ולמטה כשלין דכרי רבי שמעון. ניסוך המים. והא דתמרינן בעלמא (שבת דף קי:) מ"ט יו"ד מ"ם לרבות ניסוך המים מן התורה היכן הוא אמתכתא בעלמא כפ"ח: שהרי כבר נאמר עדך לא תזרע וגו'. ותא"ב כתיב "לא תסיף קלירך לא תקלוט" אלמא קלירה לא אלמריך ותפילו לא קיימי לומר קלירה אלמריכה לחזקה דרשת אלא לומר דכל שלשה לריכה לא אלמריך ולהכי לא בעל מלא מפסח ומעלרת עד שביעית יום לפני רחם הסנה שנכנס

רבינו חננאל

רב דימי אמר יכול ילקה על התוספת ונסיב לה למטורא לפטורא. מאי תוספת. ר' אלעזר אמר הרישה שהיא תוספת והדין הוא תלמודא דבפ"ב לפטורא פרטיהן הזורע והזומר וקוצר וכוצר לפי אלא ללמדך דאהני תולדות דזומר וכוצר הוא דמיחייב אתולדות אחרנייתא לא מיחייב. ור' יוחנן אמר יפים שהוסיפו חכמים באילן ערב שביעית עד העלרת אע"פ שנהנה האילן בחרישה זו בשנה השביעית ובשדה הלבן עד הפסח. וכך אמרו יכול ילקה על תוספת ר"ה וכר"ע דמרבה לתו מבחרישה ובקליר חשבות ואבר אין צ"ל חריש וקליר של שביעית שהרי כתיב שדך לא תזרע אלא חריש של ערב שביעית שנכנס בשביעית כו' ונסיב לה קרא למטורא כדאמרן. ירושלמי בשביעית [פ"ק ס"ק] **) באיסור ב' פרקים הללו החירו ובאו אחרי כן בשעה שאמרו והחירו למקרא מסכו בחריש [ובקליר] איזהו חריש אסור בחריש שקלירו אסור. ואיזהו חריש של ערב שביעית שיצא למוצאי שביעית ובשהחירו אחריהן למקרא מסכו (והא) כתיב הכא בשביעית שבת. וכתיב בשבת בראשית מה ערב שבת בראשית אף ערב שבת שביעית אתה מוהר לעשות עד שתשקע החמה. א"כ למה נאמר עד העלרת שעד כאן יפה לפרי. ומיכן ואילך מנבל פירותיו. ומקשינן היכי מצבל ר"ג תקנת הלל ושמאי והתנן אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אא"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין. ופרקינן תיקנו שמאי והלל תקנה זו והתנו שכל הרוצה לבטל יבוא ויבטל. ומקשינן וכי דבית הלל ושמאי הן והא ב"ש הן דא"ר יוחנן עשר נטיעות והן אלו ששנינו בתם' [שביעית] פרק ראשון עשר נטיעות מפורשות בתוך בית סאה חורשין כל בית סאה בשבילן עד ר"ה. פירוש מהכא שבעינן שהנטיעות הן שמותר לו לחרוש להן בששית עד ראש השנה. אבל האילנות שכבר עשר מירי ויוקנו אין זוקרין להן בששית עד ר"ה ובתהלה פרק ראשון ממס' שביעית עד מתי חורשין שדה האילן ערב שביעית בש"א כל זמן שהוא יפה לפרי שהחרישה תועיל לפירות שבאילן שהן הפירות השנה הששית אבל אם נכנס הקיץ ונמרו הפירות ואין החרישה מועלת לאותן הפירות כלום נאמר בחרישה שהחרישה אותו העת אינה מועלת לשנה הששית כלום ונעשה כאילו הוא חורש בשביעית ושיערו ב"ה אותו העת ועקרובים דברי אלו להיות כדברי אלו. ומנא תימרא דשני לן בין נטיעה לאילן כדהנן בתם' שביעית פ"א עד אימתי נקראו נטיעות ר' אלעזר בן עזריה אומר עד שיחול ר' יהושע אומר בת ז' שנים ר"ע אומר נטיעה כשהוא פי' שנתחך והוציא חילופין ממפא ולמטה נטיעה ממפא ולמעלה באילן. דברי ר' שמעון (מכיון) [אלמא] דשני לן בין נטיעה לאילן. ש"מ מרהחיר לתרוש לנטיעות. עד

*) גרסה דצ"ל ונסיב לה פלמודא לפטורא דת"כ כל הני. **) נרסה דנ"ל ר"ג וכיון דיכו החירו כתיכוף כ' פרקים כרתסוכיה ר' תחת כפס ר"י בשעה שתאכו שהחירו למקרא ממכו וכשעה שהחירו למקרא ממכו בשעה שתאכו למקרא ממכו כתיכ ויקניר תיזהו מכיס שקניכו לתאר זהו מכיס של ערב שביעית שנכנס לשביעית ויקניר של שביעית נמוכין שביעית וכו'.

הגהות הגר"א [א] גמ' וכ"ת כו'. ר"ל כיוצלמי [שביעית פ"ה] ולמה לי מניתוי מקולי ב"ש ומתומרי ב"ה שעמים שתין שבמים מעויין ותין הלימה מעויה [דלא כתוס' ד"ה עד עלרת]:

תוספת ר"ה פ"ב מ"ו
מעבר
ר' ליעזר אומר "תוספת" נקוד
מעבר
הלכה על "עד אימתי חורשין..."
נוסח
ר' שמעון אומר ויש לו גם תוספת שאינה
מעבר (מדקה) שאלות תשובות
נוסח/מעבר
[שבת מז. סוכה מד. קידושין נט. תוליו כה.]
תשובות לשאלה: מאיפה כה יכול ר' שמעון ויש לו גם תוספת שאינה

תורה אור

כי אתא רב דימי אמר יכול ילקה על התוספת ונסיב לה תלמודא לפטורא ולא ידענא מאי תלמודא ומאי תוספת אלעזר אמר חרישה והכי קאמר יכול ילקה על חרישה דאתיא מכלל ופרט וכלל ונסיב ליה תלמודא לפטורא דאמר בן כל הני פרטי למה לי יוחנן אמר ימים שהוסיפו חכמים לפני ראש השנה והכי קאמר יכול ילקה על תוספת ראש השנה דאתיא °מברייש ובקציר תשבות ונסיב לה תלמודא לפטורא כדבעינן למימר לקמן מאי °ימים שלפני ראש השנה כדתנן °עד מתי חורשין בשדה אילן ערב שביעית בית שמאי אומרים כל זמן שיפה לפרי ובית הלל אומרים עד העצרת וקרובין דברי אלו להיות כדברי אלו °עד מתי חורשין שדה הלבן ערב שביעית משחכלה הלחה וכל זמן שבני אדם חורשים ליטע מקשאות ומדלעות ר' שמעון אומר א"כ נתנה תורה שיעור לכל אחד ואחד בידו °אלא בשדה הלבן עד הפסח ובשדה האילן עד העצרת (*וב"ה אומרים עד הפסח) ואמר ר' שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: רבן גמליאל ובית דינו נמנו על שני פרקים הללו ובטלום אמר ליה רבי זירא לר' אבהו ואמרי לה ריש לקיש לר' יוחנן: רבן גמליאל ובית דינו היכי מצו מבטלי תקנתא דב"ש וב"ה והא תנן *אין ב"ד יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין °אשתמם בשעה חדא אמר ליה אימור כך וכ"ש: כך שמעתי. שמלי והלל בשמעת מקנסה: דידהו היא. מקנסה היא: תורתן. מקום: י' נטיעות. המפורשות בתוך בית סאה שהוא ג' על ג' חורשין כל השדה כלה בשביעית בערב שביעית עד ר"ה ותמרי הכי הוחיל ולדוחם הן לוכה בשביעית עד ר"ה ותמרי יחירא לכך חורשין עד רחם הסנה מכל שקיבה אין חורשין עד רחם הסנה למען להלכה למשה מסיני הן: ושרבה. להקיף המזבח: כי גמירי סלכתא. דחין חורשין לזוקיה עד רחם הסנה מכל שקיבה יום לפני רחם הסנה: (ג) ותפו. בחקנה דידהו דהרחיקו עד הפסח ועד העלרת: וכל הנוטע לבטל יבא ויבטל. ולכן נמלינול דבטל לא בעל מלא מפסח ומעלרת עד שביעית יום לפני רחם הסנה שנכנס

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה ותפו וגו' ומפסח ומעלרת עד שביעית: (ד) תוס' ד"ה כי כו' מהא ליכא למימר [ובקציר] אי"ת דאי ליכא למימר לעיל דמסיים דר"א דתמר וכו' לא שמיע ליה. ר"ת כלומר לא שביעית כו' ומנהו נמי שביעית ומשמעותם דקרא שבת להבמיר:

וכו' ועד העלרת דכל הכולה לנטוע כו' לא בעל מלא מפסח והעלרת עד כ' כו' כ"ל ועד"ז: (ב) תוס' ד"ה כ"ת כו' מהא ליכא למימר לעיל דמסיים דר"א דתמר וכו' לא שמיע ליה. ר"ת כלומר לא שביעית כו' ומנהו נמי שביעית ומשמעותם דקרא שבת להבמיר:

מסורת הש"ס

שנכנס לשביעית. כל שיש לו ליכנס לשביעית שחסור לתרום לפני ר"ה: **מה מריש רשום**. בכל מקום: **קליר העומר**. מותר לקצור בשבת: **שסיע של מנוח**. תפ"ש שמלת קטן קטר קטר דבעינן קליפה לשמה לכל תם מלת מרוש לינו מורש: **הלכתא למשרי ילדה**. עשר כעיונות עד ר"ה: **קרלי למיסר וקינוס**. שלשים יום קודם לרגל שבא ואלו בית שמאי והלל וגזרו מפשה ועד עכרת: **ממילא שמעת מינה**. דזקינה אסור לתרום: **מגא הלכתא גברי שמעתא**. דלא נפיק ליה מקראי דדרשה אחריכא-לסוגיא קליר העומר: **מדסורייתא בטלו**. כלומר חשבתו שמך מן התורה להכי בטלו הלכתא: **מאן דאמר הלכתא**. דלפני ר"ה אסור: **מהא גזירה שוה עקרה להלכתא**. גזרה שוה לחינהו גמירו מנפשייהו: מסכת בטלו הלכתא, הת לין מדש דן ג"ם מעלמו: **כי גמירו הלכתא כוותן שבים המקדש קיים**. וכי אמרו רבן גמליאל ובית דינו כוותן שלין בית המקדש קיים: **גזירה מי גשמים**. דלמת לחי למעבד מי קילון: **מי גשמים נמי אמי לידי מי קילון**. כלומר כי מלו מינה (נ) דלת היא מליקה נעשית ממילא מי קילון שלינו מלא ומריחת מלחה: **נסרכום פמוסכין מן הפגמים**. הסתם משמש ליה מי לגמים עבידת דפסקי: (נ) **מופר להשקות מהן כאולו של מועד**. ולא גזרי לשמא פסיקת מי לגמים וחזל ומרח וחייתי מן נהר אחר: **לי מילעא** אמר ר' יוחנן לאמר לעמר גזרינן מי גשמים לפני מיכת דלת פסקי אלו מי קילון מלקאמר **רב אחי** מי גשמים לידי (ל) קילון אחי מכלל דר' יוחנן אמר אפילו דלת אחת לידי מי קילון ליה ליה לר' זירא **בלא גר**. **מיתיבי** אבל לא מי קילון. ולמת מפסקי ומרח להוליח מן המעמד הכת נמי אמתי לא ניחום לאמר מפסקי מי לגמים: **פ"ל כמ"ד דלת פסקי אלו**. ולימא למיתם: **פסיקום וכריכום**. מדא מילעא היא: **אם אמת המים עוכרת ביניהן**. בין הכריכות הלנו מותר להשקות ממי גשמים דאי פסקי מי גשמים משקה מאמת המים: **וכולו שכוכה על פופה שדה פופה מלוחה אמת המים כו'**. שיכול להשקות דרך השדה בפעם אחת מלוחה אמת המים אבל בפעם אחת יכול להשקות בפעם אחת מלוחה אמת המים רוב של שדה לינו משקה מפסיקות וכריכות – דלמת מפסיק וחזל: **תיפוי לפרי לו מלמת יומי**. מהיות אמת המים ולא ערב ומייתי מאמת המים לאחריכא: **כריכה שנעשה משדה כים השלחן זו מופר להשקות ממנה כים השלחן אחר**. כלל השלחן שהיה גבוה והיה מעיין טובע ומלא וכלך אחד היה כים השלחן נמוך וכין השלחן היה כלל השלחן הגמוך כריכה קטנה וכשמשקים כים השלחן הגבוה מן המעיין עוטף טיפין מן כים השלחן הגבוה לתוך הכריכה הגמוכה מותר להשקות מותו כים השלחן הגמוך מלוחה כריכה אע"ג דכריכה עבידא דפסקה הואיל ומשפסף כו מכים השלחן הגבוה מים שכלו לו מאמת המעיין: **והא עבידא דפסקה**. כריכה ואחיל ומייתי (ס) **מדיין היא מעכשיו**. כריכה ואחיל ומייתי: **אמר אביי** (ע) **והא עבידא דפסקה מעיין**. המעכשיו מכים השלחן גבוה לכריכה מותר להשקות מכריכה לכים השלחן נמוך מכל מי פסיק מעיין אע"ג דעכשיו **ומופר לשלח פסק מעיין** מכים השלחן גבוה לתוך הכריכה אין משקין מן הכריכה לכים השלחן נמוך למת פסיק וחזל וטרח ומייתי ממעיין אחר: **לא ידלה מן המעיין וישקה לנעלין**. דאיכא טירחא יתירה: **מדלין לירקות**. ממעט שהוא דולה מים ומשקה לירקות כלי לאוכלן כחולו של מועד: **ואם נמצינו לגיפון**. שיגדלו הירקות לאחר שהרווחה. היא: **דסוף דלי דוולא**. דולה לליות מים לירקות ואחרים **לא אמרינן כי אם לבית השלחן בלבד**: **סברי לה כר' ישמעאל** דאמר הלכתא נמירי לה וכי נמירי הלכתא בזמן שבהמ"ק קיים דומיא דניסוך המים. אבל בזמן שאין בית המקדש קיים ולפיכך התיר. אבל אין משקין את השלחין לא ממי הנשמים ולא ממי הקילון ומשקינן בשלמא מי הקילון שהן כמו ביב מושך מים וצריך לדלות ולהשקות דאיכא טירחא לא. אלא מי גשמים דפתיחה סני ליה מאי טירחא איכא. א"ר יוחנן גזירה כו'. רב אשי אמר גשמים גופייהו כשפופק המצר אתי לידי מי קילון. כלומר צריך למלאות מהן כדלי בכקום שנחקבצו ושלינא בהא דר' זעירא דאמר נהרות המושכין מן האגם מותר להשקות מהן בחולו של מועד. ר' יוחנן אית ליה דר' זעירא. ואסיקנא דתני נהרות המושכין מן האגמים מותר משום דאמר כבל כמיא דלא כמיא דם כ) בחולו של מועד דחיישינן שמא יפסקו ויבואו למלאות בדלי ואם היתה אמת המים עוברת עליהן מותר. אמר רב אשי ואע"פ שאין רוב אותה שדה מאותה אמת המים שרינן. ס"ם כיון דמשכה אותה אמת המים ואתיא לה לא חייש לפסידא מיכר אמר אי לא שתי לחד יומא שתי ואי לא שתי לחד יומא ושתי לחרי יומא ר"נ בן מנסיא אומר ר' ערוגות זו למעלה מזו לא ירדה מן המעין וישקה את הגבוה. ת"ר מרדלין מים כו'. ואסיקנא

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"ו מהלכות תמידין ומוספין הלכה ו סמג עשין קמ:

כח ב ג ד ה ו ח מיי' פ"ח מהלכות יו"ט הלכה ח עוש"ע ס"ח סי' תקו סעיף ג:

כט ה מיי' שם הלכה ג עוש"ע שם סעיף ג:

ל י מיי' שם עוש"ע שם סעיף ד:

מקנף

הסגיים בהא דאמר "מלאוני בגל" (ר' תוס' ד"ה אלא)

רבינו חננאל

עד ר"ה בכלל שאין תורשין לאילן עד ר"ה. ומן ההלכה שמענו. ולא מרב"ש וב"ה וערבה וניסוך המים הל"מ הן. ופריך ר' יצחק כי אתאי הלכתא ג) פי' כרהנן בשביעית בפ' שני אין נוטעין ואין מברכין ואין מרכיבין ערב שביעית פחות משלשים יום קודם ב) ר"ה ואתו ב"ש ובית הלל התקינו שמשה לשורה לבן ומעצרה לשורה האילן ושקלו ומרו כי אתאי הלכתא למישרי ילדה. פי' בנין עשר נטיעות המפורשות בבית מאה שהל"מ לתרוש לתן כל בית מאה עד ר"ה למישרי ילדה להתיר התרישה לנטיעה שהיא ילדה. קראי למיסר וקינוס פי' בתרוש ובקציר שלמדנו מבנו איסור הרישה קודם ר"ה -האיסור הזה לאילן שכבר עשה פרי וכבר זקן ואקשינן וכיון שהלכה להתיר התרישה לנטיעה הלא מתוך זאת אתה למד שהתרישה מן לאילן אסורה. (והשבנו שר' ישמעאל הוא שלמד איסור התרישה מן ההלכה דר' ישמעאל מוציא בתרוש ובקציר לשעם אחר להתיר קצירת השומר בשבת ולפיכך הוא נצרך להלכה ללמד איסורי התרישה). ואסיקנא לה ר' ישמעאל סבר הל"ם הוא פי' כי הוא מוציא בתרוש ובקציר לשעם אחר להתיר קצירת השומר בשבת [בשבת] ור"ע מליע עליה ואמר לאו הל"ם נינהו אלא קרא פי' מן בתרוש ובקציר נינהו. ור' יוחנן אמר ר"נ מדאוריי' שרא להו נמר שבת שבת בראשית בש"ש מה ערב שבת בראשית מותר לעשות מלאכה עד שתחשך כלומר לפנות ולאחריה מותר אף ערב שביעית מותר עד ר"ה פירוש לפניה ולאחריה מותר. ודחי רב ששת ס"ר הלכה אתאי נזרה שוה ועקרתה להלכתא כו' אלא אמר רב אשי ר"נ ובית דינו סברי לה כר' ישמעאל דאמר הלכתא נמירי לה וכי נמירי הלכתא בזמן שבהמ"ק קיים. אבל בזמן שאין בית המקדש קיים ולפיכך התיר. אבל אין משקין את השלחין לא ממי הנשמים ולא ממי הקילון ומשקינן בשלמא מי הקילון שהן כמו ביב מושך מים וצריך לדלות ולהשקות דאיכא טירחא לא. אלא מי גשמים דפתיחה סני ליה מאי טירחא איכא. א"ר יוחנן גזירה כו'. רב אשי אמר גשמים גופייהו כשפופק המצר אתי לידי מי קילון. כלומר צריך למלאות מהן בדלי בכקום שנחקבצו ושלינא בהא דר' זעירא דאמר נהרות המושכין מן האגם מותר להשקות מהן בחולו של מועד. ר' יוחנן אית ליה דר' זעירא. ואסיקנא

רבינו שמשון

* ר"ש משקיף בחלון לגינה ורואה אם יש לו לדלות מים לירקות או לא ומשקה מן הכלי שבידו ואינו צריך לדלות מן הבור ומן הבאר ומן הנהר ומן המעין ומן הבריכה ומן הכלי שבחלון ומן הכלי שבבור ומן הכלי שבנהר ומן הכלי שבמעין ומן הכלי שבבריכה ומן הכלי שבכלי ומן הכלי שבמים ומן הכלי שבקרקע

מדלין לירקות. ממקום עמוק קבי דילוי ואע"ג דמיכא טירחא יתירא, כשביל לאכול המיזו ליפות לפיט ליכא טירחא לית המיזו: כך מידל בשל עניים. דבי אסר רחמנא ליקח עולות ה"מ בשעת בעירה כדכתיב (דברים כד) כי תבטר כרמך לא תבצול ליסור עולות עלייהו: מכאני שמכשיר לגריעה. וגרמיה מריסה ממש שמכורין הרועין שלכך מתכוין לי נמי מציב ליה עבודת קרקע ממש ואע"ג שליט מתכוין לכך מיהו מלאכה היא ואע"ג דאמר ר' שמעון דבר שאין מתכוין מותר הא אמרינן *מוטב ר' שמעון כפכוך ריסיה ולא יעוט וכרבן שבבי כיון דמ"ש ניעוי עביד ליה לאו מלאכה היא ומותר ללא שמיש מריסה: זבלן מוכיח עליו. דליכא למיתש להא דמתן דמי ליה כ) לוכל שבאפילה: (ל"א) חזי ליה כ) לוכל שבאפילה: *) [ג"ל כפ"ג וכן פיטח לאמוי בתוי"ט דשביעית פ"ג מ"ג]

מדלין שלופי כדתנן המידל בנפנים בשם שהוא מידל בשלו כך הוא מידל בשל עניים דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר בשלו רשאי ואינו רשאי בשל עניים אמה ליד והתניא מדלין מים לירקות בדי לאדמן אמר ליה *אי תניא תניא: ואין עושין עוגיות לנפנים: מאי "עוגיות" אמר רב יהודה בנבי *תניא נמי הכי אלו הן עוגיות בדידין שבעיקרי זיתים ושבעיקרי נפנים איני והא רב יהודה שרא לבני בר ציתאי למעבד בנבי לכרמיהון? לא קשיא *הא בחדתי הא בעתיקי: ר' אלעזר בן עזריה אומר אין עושין את האמה: בשלמא מעד משום דקא טרח אלא שביעית מאי טעמא? פליגו בה רבי זירא ורבי אבא בר ממל חד אמר מפני שנראה כעודר וחד אמר מפני שמכשיר אגפיה לזריעה, מאי בינייהו איבא בינייהו דקא אתו מיא בחריה: מאן דאמר מפני שמכשיר אגפיה לזריעה איכא ומ"ד מפני שנראה כעודר ליכא ולמאן דאמר מפני שנראה כעודר ליחוש מפני שמכשיר אגפיה לזריעה? אלא איבא בינייהו דקא שקיל מיניה ושדי לבראי למאן דאמר מפני שמכשיר אגפיה לזריעה ליכא למ"ד מפני שנראה כעודר איכא ולמ"ד מפני שמכשיר אגפיה לזריעה ליחוש מפני שנראה כעודר? עודר נמי כי קא שקיל בדוכתיה מנח ליה, אמימר מתני לה מפני שנראה כעודר וקשיא ליה דרבי אלעזר בן עזריה אדר' אלעזר בן עזריה ומי אמר ר' אלעזר בן עזריה כל שנראה כעודר-אסור ורמינהי *עושה אדם את זבלו אוצר, ר' מאיר אוסר עד שיעמיק שלשה טפחים או עד שיגביה ג' טפחים, היה לו דבר מועט מוסיף עליו והולך רבי אלעזר בן עזריה אוסר עד שיעמיק שלשה או עד שיגביה שלשה או עד שיתן על הסלע ר' זירא ור' אבא בר ממל חד אמר כגון שהעמיק וחד אמר יזבלו מוכיח עליו: ומתקנין את המקולקלת במועד: מאי מקולקלת אמר רבי אבא שאם היתה עמוקה טפח מעמידה על ששה טפחים, פשיטא חצי טפח על שלשה טפחים כיון דלא עבד מיא לא כלום הוא, טפחים על שנים עשר דקא טרח טירחא יתירא, לא טפחים על שבעה מהו: הבא חמשה קא מעמיק והבא חמשה קא מעמיק או דלמא כיון דאיכא טפח יתירא איכא טירחא טפי, תיקו. אביי קרא לבני בר המרך לשחופי נהרא, רבי ירמיה קרא לבני מכותא למיכרא נהרא טמיאמא, רב אשי קרא להו לבני מתא מחסיא לאקדוחי נהרניץ אמר: כיון דשתו מיניה רבים כרבים דמי וחנן עושין כל צורכי רבים: ומתקנין את קילקולי

רבינו חננאל

ואפיקנא מדלין מים לירקות כדי לאוכלן ואם בשביל לייפותן אסור. ולית האי מדלין מלשון שלופי כדתנן המדל בנפנים כו' [ואין עושין עוגיות] פי' עוגה והן בדידין שבעיקרי אילנות כדתנן בסם כלים פ' כ"ט יד הבדיד ד' הג"ם בחדתא אבל בעתיקא למיעבד בנבי שרי: (מתני') [פיסקא] ר' אלעזר בן עזריה אומר אין עושין את האמה בתחלת בין [במועד וביו] בשביעית. ומקשינן בשלמא במועד משום טירחא אלא שביעית אמאי לא. ופרקינן כיון שתופר נראה כעושה מלאכה בשביעית בשרה. וי"א מפני שמכשיר אגפיה לזריעה כלומר כיון שתופר נמצא כותש באמצע ומכשיר הצדדין לזריעה כו'. אסיפר מתני לה מפני שנראה כעודר. וקשיא ליה ומי א"ר אלעזר הכי שכל התופר ומעמיק נראה כעודר. והא איתא דאמר שתופר עד ג' ולא נזר משום עודר דתנן בסם שביעית פ"ג עושה אדם זבלו אוצר ר"ם אומר עד שיעמיק ג' טפחים או עד שיגביה ג' שיתן על הסלע ופרקינן ר' זירא ור' אבא בר ממל חד אמר כגון שהעמיק וחד אמר יזבלו מוכיח עליו: פיסקא. וחכ"א עושה אדם אמת המים בתחלה בשביעית ומתקנין את המתקלקלת במועד. מאי מקולקלת. א"ר אבהו שאם היתה עמוקה טפח הוציאה ומעמידה עד ששה טפחים נמצא מיסיף ה' טפחים. וסיבויא לן אחה שיש בה ספחים מהן לחפור ה' האחרות ולהעמידה על ו' טפחים דחמשה נמי הוא דקא מוסיף ועלחה בתיקו: ומתקנין קילקולי המים שבחלר. אביי קרא לבני בר הרמך לסחופי נהרא. ור' ירמיה קרא לבני מכותא לסכרא נהרא סחום ולפותחו ור' אסי קרא לאקדוחי נהר ביציו אסר כיון דשתו מיניה רבים כרבים דמי וחנן עושין כל צורכי רבים: פיסקא

עין משפט נר מצוה

ג"ך משכ"ל

לא א מיי' פ"א מהלכות מ"מ הלכה ג טוש"ע א"ח סי' תקנ"ו סעיף ה:

לב ב מיי' פ"ב מהלכות שמיטה הלכה ג: לג ג ד מיי' פ"ח מהל' מ"מ הלכה ג טוש"ע א"ח סי' תקנ"ו סעיף ו:

לד ה ו מיי' שם הלכה ד ממג שם טוש"ע א"ח סי' תקמד ס"ג:

גליון

ערוכות לעבדים. אן חפירת תעלות. בה תלוליות עפר.

שבת קמו.

[מוספתא פ"ל דשביעית פ"ב]

פאה פ"ק מ"ה

[שבת קמו: וש"נ]

[שביעית פ"ג מ"ג]

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה וכסתמא עד סוף ותוכ עד ומעמידה עד שכה: (כ) תוס' ד"ה זבלו כו' מזי ליה עמי לזבל:

מסורת השי"ם

שבועי. כשהירקות רלופין טוטל מהן מביאמיים לחוכלן מוכר לניפוחן חסור-כשביל ליפוחן חוחם שבאחרים: ממידל. חולם בנפנים שיעמן ביחד יוחר מדאי: בשל עניים. בפאה פ"ג עולות אין לו לא קלף ולא טלף: בנבי. בוכות חחם הנפנים וזיחים וטעון בהם מים: עוגיות. עגול סביב כמו עג עוגה ועמד בחוכה (חענית דף יט.) וכדיהין נמי הן גומות: ליחמי. מקום: למעבד בנבי. עוגיות והיכי ברי והא חנן אין עושין עוגיות: הא בחדתי. שמטולה לא היו שם עוגיות לעשות כחולו של מועד דחיכא טירחא יתירא לחבל עמיקי שבבר היו לו שם עוגיות וכשהמו מוכר לחזור ולחופרן בחולן של מועד: מפני שנראה כעודר. לוורך שביעית שהרי חופר כעודר: שמכשיר אגפיה לזריעה. כשחופר הממה ומניח הטפר שבחמה על שפח הממה מהקן אגפיה לזריעה דעביד לה לרעת רביכא: דקא אתו מיא בחריה. דכי חפר בחמה חחו לחלמר מיס בהדי חפירה: מ"ד מפני שמכשיר אגפיה לזריעה ליכא. חע"ג דחחי מיא בחריה הכא עדיף לרעת רביכא לגפי החמה: ומ"ד מפני שנראה כעודר ליכא. דהא חחי מיא ובעודר ליכא מיס ולכך לא דמי לעודר: מנא. לעולם לעל חחו מיא בחריה ואיכא ביניהו דשקיל מיניה ושדי לבראי לבדלי לחוך מחח לידה, אמימר מחני לה מפני שנראה כעודר וקשיא ליה דרבי אלעזר בן עזריה אדר' אלעזר בן עזריה ומי אמר ר' אלעזר בן עזריה כל שנראה כעודר-אסור ורמינהי *עושה אדם את זבלו אוצר, ר' מאיר אוסר עד שיעמיק שלשה טפחים או עד שיגביה ג' טפחים, היה לו דבר מועט מוסיף עליו והולך רבי אלעזר בן עזריה אוסר עד שיעמיק שלשה או עד שיגביה שלשה או עד שיתן על הסלע ר' זירא ור' אבא בר ממל חד אמר כגון שהעמיק וחד אמר יזבלו מוכיח עליו: ומתקנין את המקולקלת במועד: מאי מקולקלת אמר רבי אבא שאם היתה עמוקה טפח מעמידה על ששה טפחים, פשיטא חצי טפח על שלשה טפחים כיון דלא עבד מיא לא כלום הוא, טפחים על שנים עשר דקא טרח טירחא יתירא, לא טפחים על שבעה מהו: הבא חמשה קא מעמיק והבא חמשה קא מעמיק או דלמא כיון דאיכא טפח יתירא איכא טירחא טפי, תיקו. אביי קרא לבני בר המרך לשחופי נהרא, רבי ירמיה קרא לבני מכותא למיכרא נהרא טמיאמא, רב אשי קרא להו לבני מתא מחסיא לאקדוחי נהרניץ אמר: כיון דשתו מיניה רבים כרבים דמי וחנן עושין כל צורכי רבים: ומתקנין את קילקולי

מוסיף עליו זבל והולך בשביעית ואין לריך להעמיק: רבי אלעזר אומר. לפילו אם היה שם מעמו זבל קודם שביעית להוסיף עליו בשביעית: עד שיעמיק שלשה. לו. שיעור הזבל על הסלע שבשדה דלא נגרעה כמוזבל"והיכי שרי רבי לאלעזר לחפול ולהעמיק בשביעית ולא חייש לגרעה כעודר: כגון שהעמיק. קודם לכן כלומר הא דאמר רבי אלעזר עד שיעמיק לא אמר עד שיעמיק בשביעית, אלא שיעמיק קודם שביעית: וזבל מוכיח עליו. כלומר לאחי"ג דמעמיק בשביעית הוא נגרעה כעודר ואסור בכך, מוחר שהרי זבלו שמכיח שם מוכיח עליו ללא עבידי משום עודר: שלשה טפחים ולמעלה. כלומר בלחחלה היה שם לחמה המים בה שלשה טפחים ומסחמה עד טפח (ל) מעמידה עד שלשה טפחים כלומר מוזר ומעמיק לחוחן מחמה שבשחמה: חני טפח על שלשה. שם היחה בחחלה עד חני טפח לדולחי לינו חוזר וחופר לחוחן שני טפחים ומחלה חע"ג דהיחה עמוקה טפח ומעמידה על ו' טפחים: כיון דמעיקרא לא עבדי כח מיא. כלומר ודאי בחמה בה שלשה טפחים לא עברי בה מיא שפיר לא קודם לכן ולא עכשיו הוי טירחא ללא לריך: טפחיים על שנים עשר. דלחחילה היחה על שנים עשר וכשחמה עד שני טפחים לחזור להעמיק עוד עד ו' טפחים על לוחן שנים הרחשונים משום דהוי טירחא יחירא דקא מעמיק כל כך והגביה קרקעית הגומא למעלה משלשה טפחים: טפחיים על שבעה טפחים. וכשחמה עד שני טפחים: מסו. להעמיק לוחן חמשה שנחסיירו: הפח ממשה קא מעמיק. דהיחה עמוקה טפח ומעמידה על שלשה ולא הוי טירחא יחירא להעמיק כל כך בקרקע: וכפ"ק. גמי לא מעמיק במועד חלא חמשה טפחים: כיון דליכא טפח יתירא. הלא לריך כל הכחה [דכתי כד] : ליכא טירחא טפי. שמוחה עלמו בשביל לוחו טפח יחר מדחי: לשחופי נהרא. לעקור עבפי לילנות הגדלים בנהר: למיכרא נהרא טמיאמא. לפחוח מקור המעיין שנסחם: לאקדוחי נהרא. לפחוח טירטון שבחלמע הנהר: כורגיו. שם הנהר: קילקולי

מסורת השס

עין משפט נר מצוה

קילקולי סמים. כגון מכניס שנפלו ממנו הכור: פוטניין. נפלו לכורות בקרקעית הכור מעלה לותן במועד: מכל מה פוטניין לותן. מי תמרים כשנמלח הן דקתני בבייתא שלמעלה (ג) של יחיד הייט בשיחיד גריך ו מיכא למותני הני דקתני הני בבייתא מכל מה פוטניין בשלמן יחיד גריך ו מגלח מי לותנא תורה אור

לה הא דפוטניין בשלמן יחיד גריך ו ת"ש הני דקתני מכל מה פוטניין במאי מוקמת לה: מגלח מאי כשיחיד גריך ו כו'. כלומר במאי מוקמת הני דקתני פוטניין כשרבים גריכין להן והכתיב כו' של רבים מופרין לותן: מגלח קציץ קמייצא. דקתני תן תופרין בורות של רבים כשרבים גריכין ו קציץ להן בבייתא דקתני הכא של רבים מופרין לותן: מגלח פרין הכי. ותן גריך לומר כשל רבים דלמעלו חפירה מותר ולא קציץ לרבי יוחנן דתמר לית ליה כו': מתניתין נמי דיקא. דכשרבים גריכין ו דתפירה נמי מותר: נקוון פת הדרכים. לפתח קוליס שבדרכים: מרגילין לסיחה כפוכו מרכבים פפה. שמרגילין סיחה (ד) נוגע במקוה לתת המים כדי שיהא בו מרכבים כלה: כל דמיס שנטפלו שם. כגון בקוליס שבדרכים: הא. דקתמרת דלתחויי הכי נמי בהדיא תקני במתני' מתקנין כו' תלת ודלמי הא דקתני "ומעמיקין כל צורכי רבים" לתחויי תפירה קא משמע לן: פלייגין פת הקברות. שעומדין סימטים על הקברות בסיד כדתמר במרובה (ב"ק קף ספ"ו) של קברות בסיד דתוור כעלמות כדי שלא יבלו מוכלי תרומה לשם: דפיפ ורפפ עפה וכו'. יחזקאל מתנבא על העתיד לבא שיעשו יפרילין ליונים על עלמות הפגריס המוטלין (ה) ורמז הוא שלא בא הכתוב *תלת להזהיר וללמד שיהא תדש עושה ניון: כל בן נכר (ו) וערל בשר. שמתו תחיו מחמת מילה ולא לבו למולו שיהיה בן יומו גס הוא לתחיו לו יבא אל מקדשי לשרתני בעבודה: המלה עליהם הכתוב כאילו הם שפכום. קתני לה ומתקנין את הדרכים ואת המקוואות ועושין כל צורכי רבים לאתויי מאי-לאו לאתויי תפירה, שמע מינה: מציינין את הקברות: אמר ר"ש בן פזי רמז לציון קברות *מן התורה מנין תלמוד לומר ונראה עצם אדם ובנה אצלו ציון" א"ל רבינא לרב אשי הא מקמי דליתי יחזקאל מאן אמר? וליטעמיך הא *דאמר רב חסדא "דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו אלא מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו "כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי" (*לשרתני) מקמי דליתי יחזקאל מאן אמר, אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא הכא "נמי גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא רבי אבהו אמר מהכא "וטמא טמא יקרא" מוטמא קוראה לו ואומרת לו פרוש וכן אמר רבי עוויאל בר בריה דרבי עוויאל רבה "מומאה קוראה לו ואומרת לו פרוש והלאה להבי הוא דאתא והוא מיבעי ליה לכדתניא "וטמא וטמא יקרא *צריך להודיעך שצרעת לרבים ורבים מבקשין עליו רחמים אי"כ ליכתוב "וטמא יקרא" מאי "וטמא טמא" שמעת מינה שני אמר מהכא לפני עור לא תתן מכשול מדרך עמי ר' חייא מכשול מדרך עמי ר' חייא בריה דרב אידי אמר והודעת להם את הדרך (אשר) ילכו בה מ"ד זומרא אמר "והזהרתם את בני ישראל ממומאתם" אי אשר אמר "ושמרתם את משמרתי" עשו משמרת למשמרתי רבינא אמר "ושם דרך אראנו בישע אלהים" אריב"ל *כל השם אורחותיו זוכה ורואה בישועתו של הקדוש ברוך הוא שנאמר "ושם דרך" אל תקרי "ושם" אלא "ושם דרך אראנו בישע אלהים" רבי יניי הוה ליה הוה תלמידא דכל יומא הוה מקשי ליה, בשבתא דריגלא לא הוה מקשי ליה

קרי

קילקולי המים שברה"ד וכו': חטיטה אין חפירה לא, אמר ר' יעקב אמר ר' יוחנן לא שנו אלא שאין רבים צריכין להם אבל רבים צריכין להם אפילו חפירה מתר, וכי רבים צריכין להם מי שרי *התניא חוטטין בורות שיחין ומערות של יחיד ואין צריך לומר של רבים, ואין חופרין בורות שיחין ומערות של רבים ואין צריך לומר של יחיד מאי לאו בשרבים צריכין להם לא בשאין רבים צריכין להם אכולהו נבי יחיד שאין יחיד צריך להם חטיטה מי שרי והתניא בורות שיחין ומערות של יחיד כונסין מים לתוכן אבל לא חוטטין(ה) ולא שפין את סדקיהן ושל רבים חוטטין אותן ושפין את סדקיהן אלא מאי בשיחיד צריך להם אכולהו נבי רבים בשרבים צריכין להם חפירה מי אסיר והתניא בורות שיחין ומערות של יחיד כונסין מים לתוכן חוטטין אבל לא שפין את סדקיהן ולא חוטטין לתוכן ולא סדין אותן בסיד ושל רבים חופרין אותן וסדין אותן בסיד אלא קשיא הך קמייתא "בשיחיד צריך להם חוטטין בורות של יחיד ואין צריך לומר בשל רבים כשרבים צריכין להם "דאפילו חפירה מותר ואין חופרין בורות שיחין ומערות של רבים "בשאין רבים צריכין להם ואין צריך לומר של יחיד דכי אין יחיד צריך להם "אפילו חטיטה נמי אסור, אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני [שוישין כל צורכי רבים] כל" לאתויי מאי לאו לאתויי חפירה? לא, לאתויי הא דתניא "יוצאין לקוץ את הדרכים ולתקן את הדרעבות ואת *האסטרטאות ולמוד את המקואות, וכל מקוה שאין בו ארבעים סאה מרגילין לתוכו ארבעים סאה, ומנין שאם לא יצאו ועשו כל אלו שכל דמים שנשפכו שם קתני לה ומתקנין את הדרכים ואת הדרעבות ואת המקואות ועושין כל צורכי רבים לאתויי מאי-לאו לאתויי חפירה, שמע מינה: מציינין את הקברות: אמר ר"ש בן פזי רמז לציון קברות *מן התורה מנין תלמוד לומר ונראה עצם אדם ובנה אצלו ציון" א"ל רבינא לרב אשי הא מקמי דליתי יחזקאל מאן אמר? וליטעמיך הא *דאמר רב חסדא "דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו אלא מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו "כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי" (*לשרתני) מקמי דליתי יחזקאל מאן אמר, אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא הכא "נמי גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא רבי אבהו אמר מהכא "וטמא טמא יקרא" מוטמא קוראה לו ואומרת לו פרוש וכן אמר רבי עוויאל בר בריה דרבי עוויאל רבה "מומאה קוראה לו ואומרת לו פרוש והלאה להבי הוא דאתא והוא מיבעי ליה לכדתניא "וטמא וטמא יקרא *צריך להודיעך שצרעת לרבים ורבים מבקשין עליו רחמים אי"כ ליכתוב "וטמא יקרא" מאי "וטמא טמא" שמעת מינה שני אמר מהכא לפני עור לא תתן מכשול מדרך עמי ר' חייא מכשול מדרך עמי ר' חייא בריה דרב אידי אמר והודעת להם את הדרך (אשר) ילכו בה מ"ד זומרא אמר "והזהרתם את בני ישראל ממומאתם" אי אשר אמר "ושמרתם את משמרתי" עשו משמרת למשמרתי רבינא אמר "ושם דרך אראנו בישע אלהים" אריב"ל *כל השם אורחותיו זוכה ורואה בישועתו של הקדוש ברוך הוא שנאמר "ושם דרך" אל תקרי "ושם" אלא "ושם דרך אראנו בישע אלהים" רבי יניי הוה ליה הוה תלמידא דכל יומא הוה מקשי ליה, בשבתא דריגלא לא הוה מקשי ליה

קרי

אבהו אמר מהכא וטמא טמא יקרא. טומאה קוראה לו ואומרת מרוש רש"מ נמי כל מי שאירע בו דבר כנגן המצורע וכיוצא בו צריך להודיע לרבים ורבים מבקשין עליו רחמים שנא' וטמא טמא יקרא ורבנן אחריני נמי אמרי כהני קראי. ולפני עור לא תתן מכשול, וכתיב הכיסו מכשול מדרך עמי והודעת להם את הדרך ילכו בה. רב אשי אמר ושמרתם את משמרתי עשו משמרת למשמרתי. רבינא אמר ושם דרך אראנו בישע אלהים. וכל השם אורחותיו זוכה וירשם ורואה בישועתו של הקב"ה שנאמר ושם דרך אראנו בישע אלהים קרי ביה ושם דרך. ר' יניי הוה ליה הוה תלמידא כל שתא הוה מקשי ליה ובשבתא

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מגל לא פוטניין לותן ולא קשין: (ג) שם רב חסדא אמר מהכא ומתר אלו כו' כל כך מינכת דף סה ע"ב וכנכוחות דף כה ע"ב: (ה) ר"ה דכתיב כו' בפרקים כמותלכון כתלם ורמו הוא (בלא נת כתוב וכו' עוכה ניון) תמ"ה ור"ב מגל לא כל כתוב לנחזיר ואמר ביכה תדם עוכה ניון דמ"ב מ"ל ניון דניון שתין מעמא כאכל מכסכו מקוה ואין קריך לניון: (ו) ר"ה כל כל כן נכר ערל לב שנתכנכו מעשיו לתניו שבעשים שנעשה כל לב ועשיו כדמפרש בס"ב דמנחות ועכל בשר שמתו כו': (ז) ר"ה לפני כו' ונוכרות שם"ד ואמ"ב מכ"ד סנו דרך. עשו דרך סגי לנכת בו שם"ד:

גליון השס"ם

גמ' מ"ל ולמה עשה מדם. ע"י נדה דף נו ע"ב תוס' ד"ה וכנה:

א] תוס' ד"ה הא מקמי וכו' מדאוריימא. ל"ב עיין נדה דף נו ע"ב דמדכנן הוא ול"ע. ועיין בב"ב קמו ע"ב תוס' ד"ה מנין כו' וזו"ק שוב מבסס ספר יד דוד ולהיתי שכהנים בזה:

לאתויי

דכלל מתקנין הדרכים לא הוי קוון דרכים דסיקון מעמע שמתקן הנבשוחות והנעומות הלכך פריך הכי וממרן כל הני בהדית קתני להו הוו בכלל מתקנין כו' ת"ש התם דמקשה כך קושיה לא היתה מתניתא שגורה בפיו ולא הוי ידע "דנגרם בה ומתקנין תם הדרכים: והיה. פי' רבינו תנחלל נקיט ליה להתי קרא מפרשה "מעקה דדמי להתי דהוי מכשול ממתני' עם הגמרא יש ללמד שאסור להשתמש בקרקעות הלא לותן והוו דבר התלד כיוקלקלו התטתה והלילנות הטוטיס בה והוא הדין לשאר עטודת קרקע לסור בתוך של מועד והא דתמרינן לסותר להשתמש הני מילי כנון מתמת המים הטוטרת כשדה עלמו לליכא טירתא יחידת ומותר לתקן טורות שיחין ומערות של יחיד ושל רבים מותר לתפור לכתחילה כיון לדריבי למים דהכי תניא לעיל כדפריטים: רבן. לניון. דהתי קרא לא כתיב הלא לעפיד לכל לא כזמן הזה ומיהו מצני לליכא למילף מהתם: רא. מקמי דליתי יחזקאל. כלומר לדידך דתמרת דכזמן הזה הוי א] "מדלתוריימא לת כן מקמי דליתי יחזקאל הוה ליה להקדוש ברוך הוא לעמוד בין ישראל לאביהם שבשמים ולהודיעם מעשיהם הרעים ולהחזירם בתשובה אלא ודאי לאו כל כמיניה לעמוד בין ישראל לאביהם שבשמים ולהודיעם מעשיהם הרעים ולהחזירם בתשובה אלא ודאי לאו כל כמיניה

רבינו תנאל

פוסקא דטטין אותו תטיטה אין תפירה לא ותרינהו הני טטין בורות שיחין ומערות יחיד בשיחיד צריך למ ואצ"ל של רבים וכי רבים צריכין להם אפי' תפירה נמי שרי ואין חופרין של יחיד דכי אין יחיד צריך למ אפי' תטיטה נמי אסור אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני שוישין כל צורכי רבים לאתויי מאי לאו לאתויי תפירה. ודחינן לא לאתויי הא דתניא יוצאין לקוץ את הדרכי' לאתקן את הדרעבות והאסטרטאות ולמוד המקואות וכל מקוה שאין בו מ' סאה מרגילין לתוכו מ' סאה. מתניתין שאם לא יצאו ותיקנו כל אלו כל הטים שנשפכו שם מעלה אני עליהם כאילו הם שפכום שנאמר ועשית מעקה לגגך וגו' וכתיב והיה אליך דמים. ופרק הא בהדיא קתני לה. מתקנין את הדרכים כו' כל צורכי רבים לאתויי מאי לאתויי תפירה של רבים שהיא מותרת ש"מ. תניא בורות שיחין ומערות של יחיד כונסין לתוכן מים במועד אבל לא חופרין אותן ולא טפין את סדקיהן ושל רבים חופרין אותן וסדין אותן בסיד. ומציינין את הקברות רמז לציון מנא לן מדכתיב וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון ועד דלא אתא יחזקאל מאן אמרה אלא גמרא גמירי לה ויחזקאל אמסכה אקרא. רבי

מגלח

לן ד מי"י שם פ"ח מכלכ ד סמג עשין עמ: ומוס"ע שם:

לתן ה מי"י שם פ"ו מכלכ ו סמג עשין עמ: ומוס"ע שם סעיף ג:

לתן ו מי"י פ"ח מהלכות טומאת מת הלכה ט סמג עשין רלה:

מ ז מי"י פ"י מהלכות טומאת צרעת הלכה ו סמג עשין רלה:

[ועי' תוס' כ"ב קמו. ד"ה מנין]

[עי' תוס' ד"ה מגלח כו.]

אותר לחפור תפירות מים לזרוק הנחיים

מגלח

(מדקה) קוליות על דין הנ"ל

תשובות

מגלח

פ' מקוואות לניון קברות (ע' תוס' ד"ה נפפא)

אין עצם כשעורה. והאי הני יותר מכשעורה כדמוכח בסמוך אינו מטמא בהסט והלי דנקט כשעורה משום דכהלי שיעורא מטמא במגע דהכי הלכה למשה מסיני כדלמדינן בסמיכות תוין (תוין דף קט:): **שאינו** מטמא בהסט. [א] כגון תרוסת לקב כדלהיכא בהעור והרוטב (תוין דף קה: ושם) ודגה שנתרים בה קבר כדלקמן בסמטעין ולפילו ליכא ספק טומאה שמטמא בהיסט בלא עניעה לת הלריכם היו להיסט לתו מילתא דשכיחא היא שידרוס על קנה שטומאה עליו ולכך לא התחילו חכמים לגיין משום היסט: **אילן** המיסך על הארץ. סמוך לבית הקברות דמספקא לן לי ליכא טומאה מהחיו לי לת מסחמא לתמרינן דמא מהחיו ליון לדרך מקום לטוע הוא ולכך בעי ליון ע"ת דידעינן ודלי דליכא טומאה מחם טף אחד של לילן ויש הפרס בין טף לחביריו ולין יודע בהיזה מקום יצאה וכני אמי ליכא לפרס נבי חבנים שיש חבנים זו לגל זו הבולטות מן הגדר: **מנפח** לחד בית הפרס והולך. דמסחמת ליכא למימר שהגיעה המחרישה עד המח וליכא לתחזוק מקום סהור בטומת מספק לגל שכמים החמירו מקום טומת דעהרות ומשום הכי הקילו (ד) לליכא ספיקא דלוריימא הם לחמרו והם לחמרו ולת היו רגילים לקבוע מהים בעומק כי ההוא דזמן הזה הילך לת מייתין שמא המח בעומק מחח הממריחה ומן הדין לפילו ספוח לת לריך כי הם טומת בעהרות שהחמירו חכמים בדבר ולחמלי לת מיום שיהא מח בקרקע ולין נוגע בו ומטומת בהלי לת אמי בלת המהילים מן הלדדים הוו מטמלין לחדם בהלי לגל שמא מיגה דלת מטומת בהלי: **יש** בה אילנות בידוע שנתרש בה קבר. דחניא שתם שחבד בה קבר וכן ספוח בידוע בקבר אין בה אילנות בידוע ונקט ספוח בידוע וכן ל"ל לפי הקונטרס:

רבינו חננאל

ובשבחא דרישלא לא הוה משקשי והוה קרי עליה ושם דרך ארחנו בישע אלהים: ת"ר אין מצניעין על כזית מצוקצק מן [הטח] דסופו מיחבר הפר.ורחנן בחולות פרק שני אלו אם חסרו סהורין כזית מן המח כזית גדל כו' ולא על הבשר שסופו מחאבל והולך ולא על עצם כשעורה ולא על כל דבר שאינו מטמא בחהל אבל מצניעין על השדרה ועל הגלגלת ועל רוב בנינו של מת ועל מנינו. ואין מצניעין על הזוהרות אלא על הספיקות. ואלו הן הספיקות ספכות ופרעות פי' דהגן בחולות פ' ח' הזיון *) והבדדיות כו' עד הספכות והפרעות (אינן)[שהן] ידועין לקבל מעוברה כו' ואלו הן הספכות אילן המיסך על הארץ והפרעות אבנים היוצאות מן הגדר ומצניעין על בית הפרס בשדה שאבד בה קבר

ואין מטמיעין ציון בסקום טומאה אלא להפסיד את השהרה אלא מרחיקין ממנו. ואין מרחיקין ציון ממקום הטומאה שלא להפסיד את א"י. ואין מצניעין על השדרה. שנתרש בה קבר וכ"ש שנידש. חניא נ' בית הפרס הן. שדה שנתרש בה קבר ושנאבד בה קבר ושדה בוכים. פי' דחנן בהולות פרק י"ח נ' בית הפרס הן החורש את הקבר נוטעת כל נטע כו'. ער ומשמאין במגע ובמשא ואינן בסגע ובמשא באהל. שדה שנאבד בה קבר בחוכה כו' עד ומפמא במגע ובמשא ובאהל. מאי שדה בוכים שדה שמפטירין בחוכה מתים. פי' דחנן בהולות פרק י"ח שדה בוכים לא ניטעה ולא ניזרעת ועפרה סהור כו' מ"ש יאוש בעלים נגעו בה ומקשינן שדה שנתרש בה קבר לא בעיא ציון והחניא מצא שדה מצויינה ואין ידוע מה סיבה. יש בה אילנות בידוע שנתרש בה קבר. אין בה אילנות בידוע שאבד בה קבר. ופריך רב פפא כי חניא התיא בשדה שאבד בה קבר ובייניא אם יש בה אילנות בידוע שאחרי שציינוה שנתרש אותו הקבר. וניחוש דלמא אילנות נואי. פי' לא חרשו מקום הטומאה ומטומאה מבראי קאי. ואמרינן בשאילנות ודלמא

*) סם נמחקה מיחק וכן ציוחו. הנהות הגר"א

[א] נמ' פרעות בהיולתין מן הנדר כ"ל (כ"ה נמהכי' דתולות פ"ת מ"ב וכנזיר נד ב ושי' תוי"ע נתולות שם): [ב] שנתרש. כ"ל שלבד: [ג] מוכן. כ"ב וכתוספתא (פי"ז דתולות) נרסינן מוכן (וכן פי' נעורין לתד פי'):

הנהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה שלינו וכו' כגון תרוסת דקב וכו'. כ"ב דכריסם סמוכים דכמולין שם מפורש דטמטת בחלי וכן כולן מטמא מפורשת פ"ב דתולות ויש"ו בתולות כספר שופלים לדוד עמד על דכריסם ועי' גם בספר יד דוד:

הנהות הב"ח עומרין

(ה) רש"י ד"ה לבל מלינין כו' כגון סכלות ופרעות הסמוכות לגשוש סכיום. כ"ב עי' פרש"י נתמן נדה דף נז ע"ת וע"ל מיין המיסך על הלהן וכוי סמוך לדלן ציון הקברות וזיימלין דמהתי כין דסמוכות וקבלי סהם כו': (ב) ד"ה שמפטירין כו' ובמין מגבי המקום כו'. כ"ב נשון העיון נשלן כן ונקרלי"בוכים" שבן דרך כשמפטירין יסר לגן עם לגן כולם בוכים ועי' כתוס' פ"ם דסה: (ד) ד"ה מנפח כו' ומשום הכי הקילו דליכא ספיקא:

גלילון השי"ם

תוס' ד"ה ים כה אילנות וכו' אי נמי ביזוע לגן דוקא. עיין נדה דף סד ע"ב

ולמפ טומאה מגופי · ולא בין החילוצות ולא בתרב במקום טומאה :
(ג) **מסוככין** · שלין עומדין בשורה אחת סביב הגבולין אלא מעורבין
בכל השדה דודאי נתרב כל השדה בשביל החילוצות : **הא אמרן**
לין מרחיקין לין ממקום טומאה · וכין שממוך לחילוצות הלין ודאי
טומאה בין החילוצות היא ונתרב
בשביל החילוצות : **כל מילי דמפא עליה**
רמיי · דתלמיד בקי הוא : **מלא תבן**
אחת מלויינת · בסיד אחתיה טמא
ומפי מורי הזקן תבן אחת מלויינת
שיש סיד על גבה דאיגו לרבים
הלין תן התבן לפי שאתבן גבוה של
גבי קרקע וזוהא לא הלין מיד קודם
שיבא טגע בו תבן בשדה מרחיקין
לה ליון בשמוך דזמינן לה חזי ליון עד
דאתי וגבע ומתאיל: **שתים** · מלויינות
אחתיה טמא בשביל שיש סיד בין
בינותיהן : **אם** · בשביל שיש סיד
ביניהן: **בינייהן טמא** · שלא תרם
ביניהם מטולם **אמר** כי ליכא סיד :
אם לין מורם ביניהן שפה · ותע"ג
דליכא סיד לפי שליין לה התבנים
שמכלין ומכלין לה מקום לליין בינותים :
הכא · דקתני כי ליכא תורם-טמא'
כגון סיד שפוך על רלתי תבנים
ומרודה לכלן וכלהן ביניהן **דאי ליכא**
תורם ,מתמא תורם הוא (נ) דאיקלף
שנקלף מן התבנים ונפלו שם ביניהם
ומהור **ואי לא** ,סיד דביני ביני
הוא ומתמא ליון נעשה שם להועיל
שיש גם ביניהם טומאה: **לין מרחיקין**
לין ממקום טומאה · ולכני ליין לי
תרבנה מגריו להתה כל השדה
כמתאה וכליון דמלר אחד לה שני
לכולה דלין מרחיקין ליון ממקום
טומאה : **ומכלכלים כחולו של מועד**
נפקין ורמינהו כאחד כאחד
מעמידין על פסקלים · שיהו ישראל
מביאין תרומת שקלים בניסן דכתיב
"בחדש" לחדשי השנה-אחדש והבא לי
קרבן מתרומה חדשה : **ככרכים** ·
המוקפין חומה מימות יהושע בן נון :
ואת מקומות פנויי · מקומות המיט של
מ' סאה שמוסעין תוכן מן הוכל
שנכנס לתוכן כל ימות הגשמים והלי
דלת פריך נמי בגמרא לתאר מתני'
דתני ומתקנים הדרכים והרחובות
בחולו ש"מ והכא תנא בע"י בחדר
מקום דלתו פירכא הוא דבדין הוא
דמתקנין לה תני זימני לכי מתקן
בע"י בחדר אתו גשמים ומקלקלי
לה והדרי ומתקני לה בחולו של
מועד אבל **מבלים** ביון לעקרו
לעבודי בחמשה עשר בחדר למה לי
למיתפר בו בחולו של מועד ולכתי קא
מיבעיא : **כלן בכניר כלן בפיגל** ·
על הבכירה יוצאים בע"י בחדר על התפילות בחולו של מועד דפסח :
בוכרים · על התכואה יוצאין בע"י בחדר שקודמין ליקוט : **גג**
אגו · דתין יוצאין עליהם קודם לחדר ולקודם חולו של מועד : **משום**
שכר פעולה דמוולי גבן · כלומר ביכול לשכור פועלין בזול לפי
שאין עוסקין במלאכה בחולו של מועד : **שפע מיבה** · מדעסקין
לשכור פועלים בזול : **כי יהבינן לפו** · שבירות לפועלים דבעלי
כלאים : **דמי פלקא דשתך מדידמו** · דבעל הבית (ד) יהיבין
להו לחמלי יולאין להכי בחולו של מועד משום שכר פעולה,
לבחולו בכל זמן אף על גב דליכא שכר פעולה בזול וכל מה
דבעלי ליתב להו אלא מתרומת הלשכה יהבינן להו ובל דמי
לעמלם מעות דהקדש עבדינן : **ועד כמה** · הני כלאים דמיבב לבחולו :

רובע

חומר יבור והא לא שייך בגזרת שכר ובפרק המוכר פירות (ב"ב דף נד: ושם) מייתי לה מיהו בשמעתין דליירי בגזרת שכר יש לומר דלא פליגי :

*) [ל"ל בשלמ: עייהש]

אם יש סיד ביניהם · הלין הוא מסיד כדתנן פרק ה' דמעשר
שני (מ"ש) ומייתי לה פרק מרובה (כ"ק קט: ושם) אם יש סיד
ביניהם לא ידענא כמה : **אע"ג** דליכא תרם · נרסינן ומלאתי
מפרק תרם דומה הוא לחרסים ולין לבן כמו סיד וכ"ל פירוסו אם יש
חרסים ביניהם (ה) דומה שמליינין
להודיע שהוא טהור שעד אם לין
בים הקבורות שמינה לבן ביניהם :
אמר רב פפא כשמסיד שפוך ·
פירוש ודלא כי ליכא סיד
ותרסים טהורין לבל בשהוא מרובה
ושפוך על רלתו לו לריך תרסים
אפילו יש תרסים ים לחלוה שבתן
לגידי התבן תרסים ושסיד נתחבר
בו ונרפו בסיד שעל רלתו עמוה ואם
לין תרסים אלא ש"ב סיד הוא של לין
ביניהם ולפירוש הקונטרס גרסינן
לקמ על גב דליכא תורם (ו) ומפרש
ביניהם טהור דלימלא לה טומאה
דהוי לה קבר שבתרם והימה לי נהי
דשהור מטומאת אהל טהור לא הוי
הוי כמו שדה שבתרם בה קבר ושמת
טהור מאהל קאמר ש"ב לגמרי ע"י
דיסה וניפוח ש"ב בשיהם ליכא עוכא
ספיקות ושרי ספק לי ליכא ליון (ז)
הטומאה שביניהם לי לא ותפילו ליכא
ליון הרי בתרם ומלאתי מפרש דהשתא
שלקא דעתיה דש"פ אם יש ביניהם
תורם טהור דולמי לא היה שם
טומאה דאם היה ביניהם לא היה
תורמו לדם תימה לי למאי לא פריך
דקתני בקמייתא אם יש סיד ביניהם
ביניהם שמת אע"ג דליכא תורם
וכבא קתני אם יש תורם ביניהם
טהור ואע"ג דליכא סיד וש"ל דשלקא
דעתיה דהך בתרייתא לייירי בדליכא
סיד לכי ליכא סיד לא היה טהור
לעולם דהא מליינין אם לאו מן על
הטומאה (ח) וכי תורמו לא יהא טהור
ולהכי לא מקשה כי אם מסיפא
דבתרייתא . קמייתא דלייירי בדליכא
סיד : **דאמר** מר לין מרחיקין ·
כך פירש בקונטרס וכן ר"ת אלא שאין ניצן ניכר אבל ניצן ניכר יוצאין
עליהן. מאי שנא בחולו של מועד דנפקין? אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן משום
שבר פעולה דמוזלי גבן אמר רב ובית ואיתימא רב משרשיא שמע מינה כי
יהבינן להו שבר ,מתרומת הלשבה יהבינן להו דאי סלקא דעתך מדידהו יהבינן
מאי נפקא לן מיניידהו בל כמה דבעו ליתן להו; ועד כמה אמר רב שמואל בר יצחק
"כאותה ששנינו **בכל סאה שיש בה**

רובע

כך ניימן ומתכן בגון שיבד שטף מים של גשמים ושטפו :
בתי" קוברין מת המגולה · הוי מלי למתני פ"ד בו *) (בכפרים)
תלת משום דט"ו זמן דדבריס תמרים הוא בגון ומתקנין
תת הדרכים וכו' :
דמוזלי גבן · ל"ת לקמן (דף יג.) שבר פעולה שתין לו
מה יתבל שרי ניחא שיבולין ליטול שברן תלת למתן
מתרומת הלשבה · לין להקשות הא לית בהן מעולה דלב ב"ד
מתנה עלייהו ובפרק בתרא דכתובות (דף קו: ושם)
ליבא מילי טובא שטולין שברן מתרומת הלשבה :
שיש בה רובע · פירוש בסרולה לזרוע דהא קתני סיפא ר' יוסי
אומר אם יש בה רובע לא שייך לה למיתני הכא דהא בלא רובע נמי
לא שייך למיתני הכא אלא ר"ל דאפילו יש בה רובע אם יש בה
סאה שיש בה רובע לא שייך למיתני הכא דהא בלא רובע נמי לא
שייך למיתני הכא אלא ר"ל דאפילו יש בה רובע אם יש בה סאה
שיש בה רובע לא שייך למיתני הכא דהא בלא רובע נמי לא שייך
למיתני הכא אלא ר"ל דאפילו יש בה רובע אם יש בה סאה שיש
בה רובע לא שייך למיתני הכא דהא בלא רובע נמי לא שייך למיתני
הכא אלא ר"ל דאפילו יש בה רובע אם יש בה סאה שיש בה רובע
לא שייך למיתני הכא דהא בלא רובע נמי לא שייך למיתני הכא
אלא ר"ל דאפילו יש בה רובע אם יש בה סאה שיש בה רובע לא
שייך למיתני הכא דהא בלא רובע נמי לא שייך למיתני הכא אלא
ר"ל דאפילו יש בה רובע אם יש בה סאה שיש בה רובע לא שייך
למיתני הכא דהא בלא רובע נמי לא שייך למיתני הכא אלא ר"ל
דאפילו יש בה רובע אם יש בה סאה שיש בה רובע לא שייך למיתני
הכא דהא בלא רובע נמי לא שייך למיתני הכא אלא ר"ל דאפילו
יש בה רובע אם יש בה סאה שיש בה רובע לא שייך למיתני הכא
דהא בלא רובע נמי לא שייך למיתני הכא אלא ר"ל דאפילו יש בה
רובע אם יש בה סאה שיש בה רובע לא שייך למיתני הכא דהא
בלא רובע נמי לא שייך למיתני הכא אלא ר"ל דאפילו יש בה רובע
אם יש בה סאה שיש בה רובע לא שייך למיתני הכא דהא בלא רובע
נמי

נה א מיי' פ"ב מהל' כלאים הלכה ה סמג עשין יו"ד טי' לג:
סעיף ה:
נו ב מיי' שם הל' יח:
נז ג מיי' פ"ח מהל' יו"ט הלכה ג סמג לאוין עה עושין ע"ח סי' מקלו סעיף ו:
נח ד מיי' שם הל' ד:
נט ה מיי' שם הל' ג עושין ע"ח שם:
ס ו מיי' פ"ח מהלכות שמיטה הלכה ט ופ"ח מהלכות יו"ט הלכה ג:
סא ז מיי' פ"ח מהלכות יו"ט הלכה ה עושין ע"ח סי' מקלו סעיף יג:
סב ח מיי' שם הלכה ו עושין ע"ח שם סי' מקח סעיף ל:
סג ט מיי' פ"ב מהל' שמיטה הלכה יד:

ואין מקשין שדה גריד · פי' בית הבעל לפי שהוא רגיל להיות יבש וגריד בדל"ת וכן פירש בערוך [וכתוס'] הרב בר"ש כמו תמרת מיגרר גריד (פסחים קף קו:):

וחכמים מתירין בזה ובזה · ומני תני פלוגתא דבן בריימת היינו כעין פלוגתא במתניתין ות"ק דהכא הוא ר"ל כן יעקב: **שרי** לתרבוצי · ומקשה הש קיימא לן מסקנת ר"ל (ג) קב ונקי ועוד הקשה בתוספות דרבינא נופיה דאמר לעיל (דף ד') מלין ירקות כדי לאוכלן מבל לייפותן אסור אלמא הרווחה אסור ומירץ דתרבינא היינו כ"ש דהקשה פורתא ולפ"ז גרסינן הכ"ף דהכי תרבינא שרי לתרבוצי לפילו לרחב"ש דכי היכי דשרו רבנן לפלוגתא לצווויי מרפא גם לרחב"ש יתיר ג"כ הקשה פורתא לו אמת סבר כר"ש דהקשה ופליג בהרבנה וי"מ דפלוגתא דשדה גריד ללו הייט פלוגתא דמתני' דמיירי בה רחב"ש וחכמים ופליגי בהפלת לצווויי מרפא ת"ק חשיב ליה הרווחה ולחמור ורבנן סברי ללו הייט הרווחה דיש לוהב יותר לפלת ויהיו נגמרים יותר ומבושלים בעוב ור"ח פי' אמר רבינא שמע מינה הא תרבינא פי' שדה שלין זרוע עדיין שכבר הקשו קודם מוכר להקשותו במועד לזורעו לאחר המועד דסבר לה כרחב"ש דאמר זרעים שלמו לפני המועד (נ) וקסבר תרבינא סוי כמו זרעים שלמו לפני המועד דהיינו שם תרבינא שהרבינוהו קודם המועד (ז) ומקשין עלה שדה גריד לאחר מקום דלי מקשי ליה הלילת יבשיר קודם לבן לת פסיד תרבינא כמי מי מקשה הלילת קדים ובשיר ולת פסיד וזה השיטה הולכת דסבירא לן כרחב"ש· כך פירש ר"ח: **מרביצין** שדה לבן בשביעית-לגבי שביעית פי' הקונטרס הקשה פורתא ולקשה שמזר בו ממה שפירש במשנה מקשין בית השלחין במועד ולגבי שביעית שרי לפילו בית בשבעל ולתי פירשתי במשנה דשביעית כמי לת שרי לגלת בבית השלחין כדפי' בקונטרס כלן לבל ק"ל שמה הכא לייטי בהקשה גמורה לפיגני לגבי מועד דרחב"ש ורבנן ופלוגתייהו הוי בהקשה מרובה ולחדרבה נרלה לי דמייטי בהקשה גמורה לגלת לגבי שלחין שבריך הקשה נקט מקשין ונבי בית בבעל קדוי הרבנה לבן נרלה יותר פי' הקונטרס שבמשנה ולפי' דהכא ל"ל דהקשה גמורה לחמורה בבית בבעל והרבנה מועטת שרי בשביעית ובמועד לסור לפילו הרבנה מועטת לר"ש בן יעקב ולרבנן שרי לפי' הקשה גמורה

צדין לת לחיסות במועד ובשביעית· תימה מלי קמ"ל בשביעית והלא לין זו עבודת קרקע ורבי יהודה מלי טעמא דלמר כדרכו וי"ל דוולתי לריך למיסקל לבנים מתוך שדהו כשמפנה לחיסות ותנן פ"ע דשביעית המסקל שדהו עוטל העלוסות ומניח החחתוות הטוגטות בחרן וכן גרניר של גרוסות וכו' לחיסות מפורש בירושלמי תולה:

עד

רובע זרע ממין אחר *ימעט והתניא התקינו שישהו מפקירין בל השדה בולה לא קשיא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה דתניא *בראשונה היו עוקרין ומשליכין לפני בקמתן והיו בעלי בתים שמחין שמחת אחת שמנכשין להם שדותיהן ואחת שמשליכין לפני בהמתם התקינו שיהו עוקרין ומשליכין על הדרכים ועדיין היו שמחין שמחה גדולה שמנכשין שדותיהן התקינו שיהו מפקירין בל השדה בולה: **מתני'** *ר"א בן יעקב אומר מושלבין את המים מאילן לאילן ובלבד שלא ישקה את בל השדה. *זרעים שלא שהו לפני המועד לא ישקם במועד וחכמים מתירין בזה ובזה: **גמ'** אמר *רבינא שמע מינה תלאי תרבוצי שרי לתרבוצי בחולא דמועדא-שדה גריד מאי טעמא-דאפלא משוי לה חרפא ת"ר [נ] מרביצין שדה לבן בשביעית אבל לא במועד והא תניא* מרביצין בין במועד בין בשביעית אמר רב הונא לא קשיא הא ר"א בן יעקב הא רבנן תניא אידך מרביצין שדה לבן ערב שביעית בדי שיצאו ירקות בשביעית ולא עוד אלא שמרביצין שדה לבן בשביעית בדי שיצאו ירקות למוצאי שביעית: **מתני'** צדין את האישות ואת העכברים משדה האילן ומשדה הלבן בדרכו ובשביעית *וחב"א משדה האילן ומשדה הלבן שלא בדרכו. *יטמלין את הפירצה במועד, *ובשביעית בונה בדרכו: **גמ'** מאי *אישות? אמר רב יהודה ברנה שאין לה עינים? אמר רבא בר שלמיא קרא כמו שבלול חֲמַס יַהֲלֹךְ נֶפֶל אֵשֶׁת בל חזו שמש ת"ר צדין את האישות ואת העכברים משדה האילן ומשדה הלבן בדרכו *ומחריבין חורי נמלים ביצד מחריבין? רשב"ג אומר מביא עפר מתוך זה ונותן לתוך חור זה והן חונקין זה את זה אמר רב יימר בר שלמיא משמיה דאביו והוא דקאי בתרי עברי נהרא והוא גשרא והוא דליבא גשרא והוא דליבא גמלא והוא דליבא מצרא עד

תורה אור

רובע· הקב לחד מכ"ד בסאה: **סכי גרם ימעט**· שאם זרע רובע הקב ימעטנו ויעקרנו: **והתניא כל השדה בולה**· ולת לחרמת שמעטו: **שמנכשין שדותיהן**· שלותי ב"ד משלהן דכשטוטלין הכלילים מלילין מתנכש: **מתני' מושכין המים מלילן לשילן**· דהוי בשדה בית השלחין דפסידא יתירא לילה לבל לת יסקה לת השדה בולה שהא בית הבעל: **זרעים שלמו שמו לפני המועד**· שלת היו מלומדין לשתות תמיד לפני המועד: **לת יסקה במועד**· דהולילו ולת משקה להו תדיר לפני המועד לת הוי ליה פסידא לי לת משקה להו במועד: **וחכמים מתירים בזה ובזה**· להשקות לת בל השדה בולה ולהשקות במועד זרעים שלמו שמו לפני המועד· ולפי' חלמר ר"ש "לחבל לת יסקה [נ] לת השדה בולה" לבל לת היסה שדה מטוננת לחה, ניבשה, מותר להשקותה לת"ג דהוה שדה בית הבעל דליון דהויא לחה עד השתא לי לת משקה לה הוי פסידא יתירא: **שדה גריד**· יבשה מטולם שלין לריך להשקותה: **בזה ובזה**· בשדה גריד ובזרעים שלמו שמו לפני המועד: **תרבינא**· נינה: **תרבינו**· לזלק עליה מים לת"ג דליכא פסידא, **לתרבוצי**=להשקות לשון חין מכבדין וחין מרבינין ליינו השקאה פורתא כדי שיולת היטוק וכלמפרש בחיוך בריימת לקמיה ומשקין היינו השקאה גמורה של בית השלחין: **לשוויי מרפא**· דליכא פסידא ולת"ש שרי להשקותה כך ולהשניחה ס"ע בגיטה מרבינין: **שדה לבן**· בית הבעל: **לבן**· דקתני "לבל לת יסקה במועד" ליינו ר"ח בן יעקב לחמר לבל לת יסקה לת בל השדה בולה דהני "בין במועד בין בשביעית" סיינו חכמים דמתירין להשקות לפני בל השדה: **בדי שיצאו ירקות בשביעית**· לבל לת יסקה בשביעית בדי שיצאו ירקות למוצאי שביעית: **מתני' נדין בפיגום**· בשדה החילן במועד מפני שמפסידין בו: **בדרכו**· שלין לריך לעטות בתוספות [וכן בריי"ף וכלי"ם וכן בשלילות פרשה שנרכה סי' קט וכן בפיסול דלקמן ד. ר' יהודה אומר וכו'] בשדה: **ובשביעית**· תע"ג דמתקן בשדה: **בשדה פשוט**· לל בלילו מפני שהפשד מרובה הוא: **וכשדה לבן שלא בדרכו**· ואיטו יכול לעוד בדרכו בשדה לבן משום דלת מפסיד בולי האי בשדה לבן: **ומקרין לם בפילגי**· שלם נפלה מקשקה מוזר ומתקנה במועד: **ובשביעית בונה בדרכו**· מתחילה תע"ג דמיחזי דעביד נמידותה לפירי: **גמ' בריח שלין לה עינים**· ומופר בקרקע: **מאי קרפ**· לחיסות בריח שלין לה עיניס: **דכתיב כמו שבלול תמס יהלך**· שבלול מקורין לימלי"ן תמס יהלך בלומר בסיומה תוך מכרסיהן (ע) בירות נופלות ממנו עד שהוא נימוח ומת תמס בלו ומת: **נפל אפס בל חזו שמא**· בלומר בך לחיסות נופלות פחותם מלחץ ומתים ללת חזו: **ומונקין זו מת זו**· מפני שמריחין לת הטפר ולין מכירין בלותו טפר: **והוא דקאי בתרי עברי נהרא**· לבינן לחיסה דהסס מיס בין הני תרתי חורי נמלים לין מכירים הני בעפר להני: **גישרא**· גשר: **גמלא**· שלין לו גשר ללת מנסר לחד: **ומצרא**· עדיין קטן מגמלא לין יכול להלך עליו ללת כשקורסים חבל לחד מהני עברי הנהר בשתי יחידות ולוחזין בו והולכין על לותו גשר לר לחבל לי ליכא חד מהן,מכירין הני בחורי להני: עד

(ע) רש"י ד"ה דכתיב כו' ליכות טפלות · ני"ב בלומר בל שעה שהולך ניסה טפלת ממנו: (נ) תוס' ד"ה שרי לתרבוצי וכו' משמע ר"ת בן יעקב קב: (ג) בא"ד ומקשין עלה שדה · ני"ב בשן הרי"ף וי"ל דהל דקתמר שדה גריד לאחר המועד וז"ל דהל דקתמר שדה גריד בתל קוסיס על רבינא ולת פריך ולבן לית בלבתת בוסיס ע"ש:

הגהות הגר"א [א] גם' משקין בי"ל מרבינין (וע' ני"ב): [ב] שם ד"ה לין מרבינין שדה לבן בשביעית ולת במועד בי"ל: [ג] רש"י ד"ה לת דמתר ר"ת דהל לת יסקה בו' · ני"ב בל בתוב פי' דקתי תמיסת גזיעים שלת שתו (וכן פי' הכ"ה):

[בשלילות פרשה שנרכה סי' קט ליתת ר"א בן יעקב אומר כשאמרו בו']

נוסח ג' הגהות שלות מאוד

רבינו חננאל

מתני' ר' אליעזר בן יעקב אומר מושכין המים בו' אמר רב הונא אם היתה ח ש ד ה מטוננת פי' לחה כגון שרבו המים מקודם ועדיין ליתלוחיתה קיימת מותר. הניא בותיה כשאמרו אמור להשקות במועד לא אמרו אלא זרעים שלא שתו מלפני המועד אבל זרעים ששתו מלפני המועד מותר להשקותן. ואם היתה שדה מטוננת מותר ואין משקין שדה נריד במועד לזרעה אחר המועד אבל משקין שדה לבן בשביעית-לגבי שביעית פי' הקונטרס הקשה פורתא ומקשה מזבר בו ממה שפירש במשנה מקשין בית השלחין במועד ולגבי שביעית שרי לפילו בית בשבעל ולתי פירשתי במשנה דשביעית כמי לת שרי לגלת בבית השלחין כדפי' בקונטרס כלן לבל ק"ל שמה הכא לייטי בהקשה גמורה לפיגני לגבי מועד דרחב"ש ורבנן ופלוגתייהו הוי בהקשה מרובה ולחדרבה נרלה לי דמייטי בהקשה גמורה לגלת לגבי שלחין שבריך הקשה נקט מקשין ונבי בית בבעל קדוי הרבנה לבן נרלה יותר פי' הקונטרס שבמשנה ולפי' דהכא ל"ל דהקשה גמורה לחמורה בבית בבעל והרבנה מועטת שרי בשביעית ובמועד לסור לפילו הרבנה מועטת לר"ש בן יעקב ולרבנן שרי לפי' הקשה גמורה

נוסח ב' טיפול במועד ושביעית גבולי חיים המניקין לשבת

רבינו אליעזר בן יעקב אומר מושכין המים בו' אמר רב הונא אם היתה ח ש ד ה מטוננת פי' לחה כגון שרבו המים מקודם ועדיין ליתלוחיתה קיימת מותר. הניא בותיה כשאמרו אמור להשקות במועד לא אמרו אלא זרעים שלא שתו מלפני המועד אבל זרעים ששתו מלפני המועד מותר להשקותן. ואם היתה שדה מטוננת מותר ואין משקין שדה נריד במועד פי' כדתנן בנזיקין בא' איזהו נשך כל יפי נריד אחר כל יפי רביעה אחר. והכמים מתירין בזה ובזה. אמר רב כהנא ש"מ האי תרבוצא פי' שדה וזרעה *) עדיין שכבר השקוה מקודם מותר להשקוהה גם במועד לזורעה אחר המועד. ומקשינן עלה נריד אמאי אמאי אמור משום דאי משקת ליה האידנא מקרים ליה ובביר. תרבוצא נמי אי משקת ליה האידנא קדים ומציץ בכיר. ולא אידריך והא דתניא מרביצין בשביעית אבל לא במועד ר' אליעזר בן יעקב היא והא דתניא מרביצין בין במועד בין בשביעית רבנן היא. תניא מרביצין שדה לבן בערב שביעית בדי שיצאמו ירקות ולא עוד אלא שמרביצין שדה לבן בשביעית בדי שיצאמו ירקות במוצאי שביעית. אישות פי' בריה שאין לה עינים כדכתיב נפל אשת בל חזו שמש: ירושלמי אישות זה תולדה: ת"ר צדין את האישות ואת העכברים משדה אילן ומשדה הלבן · ומחריבין חורי נמלים · כיצד מביא עפר מתוך זה ונותן לתוך חור זה והן חונקין זה את זה אמר רב יימר בר שלמיא משמיה דאביו והוא דקאי בתרי עברי נהרא והוא גשרא והוא דליבא גמלא והוא דליבא מצרא עד

תת נוסח כ"ד מחריבין חורי נמלים

*) ל"ל שדה שאינה זרועה עדיין וכו' תרבינא נמי וכו' קדים ובכיר כנ"ל וכ"ה בתוס' כאן בסה' רבי

הגהות הב"ח

(ז) בא"ד ומקשין עלה שדה · ני"ב בשן הרי"ף וי"ל דהל דקאמר שדה גריד לאחר המועד וז"ל דהל דקאמר שדה גריד בתל קוסיס על רבינא ולת פריך ולבן לית בלבתת בוסיס ע"ש:

מסורת השס"ם

עד כמה • מרומקין הני תרי מורי נמלים דכי ליכא נהרא ביניייהו וליכא גיסרא דלין מכיזין הני בתורי דהכי: **עד פרסה** • לי ליכא פרסה ביניייהו תע"ג דליכא נהרא וליכא מעבר מכיזין הני בתורי דהכי: **נועץ שפוד** • במקום שהן מצוין ומדלה החדמה וממנך תוכן הוגס • (ג) טנפי דקל דתמרים: **דפנא** • בייר וקעבד גדר מדפנא ומגדל לוחמה מהולי דקנל: **לר כלרור** • מגיה לכניים זה על גב זה: **אמר רב אסנדא לא שנו** • דאמר מתני' מקרין לכל חיטו בונה כדרכו: **בכותל גינה** • דליכא פסידא יקירא לי עייליי בה לחיכוי: **לכל בכותל מלר כונה כדרכו** • דליכא פסידא יקירא לי עייליי בה גנבי וגנבי ממוניה: **גוחה** • קומה וגבוי: **סותר וכונה כדרכו** • דהייגו כותל חלר מכייב ליה לרב חסדא: **מפני הסכנה** • שלא תפול על הולכי בדרכות הרבים: [לקמן יג.] **שלא מפני הסכנה לא** • קשיא לרב חסדא דאמר בכותל חלר בונה כדרכו אע"פ דליכא סכנה: **תריץ** • לא קשיא לרב חסדא דהא דקאמר במקום סכנה הייגו דסתר לה כשגוחה ובונה לה כפיר: **הכא** • דקאמר רב חסדא שלא במקום סכנה בונה כדרכה כשהיא סתורה קודם לכן אבל לא סתר לה במועד: **סתם** • במקום סכנה לסתור משום דליכא סכנה ולא ליבני דבנין ליכא סכנה: **פ"ב** • דלא בני: **ממנעי ולא סתרי** • והוי סכנה: **מתניתין נמי דיקא** • לרב חסדא דגיגה היו בונה במועד כדרכו: **שלא נתן בגינה** • ובכניסים בונה כדרכו **אבל במועד** לייגו בונה כדרכו • **מתני'** רואין את הנגעים להקל • כלומר רואה הכהן נגע ברשת במועד לטהר: **לא להחמיר** • שמא רואה הכהן שהוא טמא ולייגו טמא ממש מטמרו כלומר שמא ממתו ממנו מטמרו במועד ורחמנא אמר (דברים יז) "ומחמת בתנך": **ובמ' שמא שמא נוקב לו להקל שמא נוקב לו להחמיר** • כלומר מחמר מרואהו הכהן חומר בין הוא טמא בין הוא טהור: **פ"ר נראין לי דברי ר' מאיר במוסגר** • מרואין ודברי רבי יוסי במחלוקת: **בהסגר לשעבר** • שלא מטהר ליה משמא ליה לו מטהר ליה לו ממעט ליה יותר מדמעיקרא לגנ מסגר ליה פעם שניה: **בהסגר**

[ע"ל ומרדד בן לי' בתוספ' פ"ש וכ"ש בתלמוד]

[תוספתא פ"ש לקמן יג.]

[תוספתא פ"ש]

גליון השס"ם
תום' ד"ה אמר רבי נראין וכו' עיין פרישה ופרימה בשטח מוחלט ומעמ טמא יקרא. עיין תוי"ט פ"ש מ"ו דמנילה:

עד כמה עד פרסה • דתין מכירין זה לא זה ביומר מפרסה לפי' בגל נהר מ"ג ס"ב כשים נהר מפי קרויין מכירין עד פרסה לכל ביומר מיקרי תין מכירין ודוקא דליכא נהר: **תניא** ר"ש בן אלעזר אומר כשאמרו משדה לבן שלא בדרכו לא אמרו אלא בשדה לבן הסמוכה לעיר אבל בשדה לבן הסמוכה לשדה האילן אפילו כדרכו שמא יוציאו משדה הלבן ויחריבו את האילנות: **ומקרין** את הפירצה במועד: כיצד מקרין **רב** יוסף אמר *בהוצא ורפנא, במתניתא **תנא** צור בצרור ואינו טח בטיט אמר **רב** חסדא לא שנו אלא כותל הגינה אבל *כותל החצר בונה כדרכו לעמא מסייע ליה *כותל *הגוחה לרשות הרבים סותר ובונה כדרכו מפני הסכנה? התם כדקתני טעמא "מפני הסכנה" ואיבא דאמרי תא **שמע** כותל הגוחה לרה"ר סותר ובונה כדרכו מפני הסכנה אין שלא מפני הסכנה? לא לימא תיובתיה דרב חסדא? אמר לך רב חסדא התם סותר ובונה הכא בונה ולא סותר, התם נמי ליסתור ולא ליבני? א"כ מימנע ולא סותר אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני **ובשביעית** בונה כדרכו דהיכא אילימא דחצר צריכא למימר אלא לאו דגינה ה"ק כלומר רואה הכהן נגע ברשת במועד לטהר: **לא להחמיר** • שמא רואה הכהן שהוא טמא ולייגו טמא ממש מטמרו כלום שמא ממתו ממנו מטמרו במועד ורחמנא אמר (דברים יז) "ומחמת בתנך": **ובמ' שמא שמא נוקב לו להקל שמא נוקב לו להחמיר** • כלומר מחמר מרואהו הכהן חומר בין הוא טמא בין הוא טהור: **פ"ר נראין לי דברי ר' מאיר במוסגר** • מרואין ודברי רבי יוסי במחלוקת: **בהסגר לשעבר** • שלא מטהר ליה לו מטהר ליה לו ממעט ליה יותר מדמעיקרא לגנ מסגר ליה פעם שניה: **בהסגר** **תניא** רבי מאיר אומר *רואין את הנגעים להקל אבל לא להחמיר רבי יוסי אומר לא להקל ולא להחמיר שאם אתה נוקק לו להקל נוקק לו אף להחמיר, אמר רבי נראין דברי רבי מאיר במוסגר ודברי רבי יוסי במוחלט אמר רבא בטהור כ"ע לא פליגי הלא חזו ליה [א]בהסגר ראשון דכ"ע לא פליגי דחזו ליה כי פליגי בהסגר

עד כמה עד פרסה: רבי יהודה אומר משדה האילן כדרכו ומשדה הלבן שלא כדרכו: תנו רבנן *ביצד כדרכו חופר גומא וחולה בה מצודה ביצד שלא בדרכו נועץ שפוד ומכה בקורדום *ומרדה הארמה מתחתיה **תניא** (*ר"ש בן אלעזר) אומר כשאמרו משדה לבן שלא כדרכו לא אמרו אלא בשדה לבן הסמוכה לעיר אבל בשדה לבן הסמוכה לשדה האילן אפילו כדרכו שמא יוציאו משדה הלבן ויחריבו את האילנות: **ומקרין** את הפירצה במועד: כיצד מקרין **רב** יוסף אמר *בהוצא ורפנא, במתניתא **תנא** צור בצרור ואינו טח בטיט אמר **רב** חסדא לא שנו אלא כותל הגינה אבל *כותל החצר בונה כדרכו לעמא מסייע ליה *כותל *הגוחה לרשות הרבים סותר ובונה כדרכו מפני הסכנה? התם כדקתני טעמא "מפני הסכנה" ואיבא דאמרי תא **שמע** כותל הגוחה לרה"ר סותר ובונה כדרכו מפני הסכנה אין שלא מפני הסכנה? לא לימא תיובתיה דרב חסדא? אמר לך רב חסדא התם סותר ובונה הכא בונה ולא סותר, התם נמי ליסתור ולא ליבני? א"כ מימנע ולא סותר אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני **ובשביעית** בונה כדרכו דהיכא אילימא דחצר צריכא למימר אלא לאו דגינה ה"ק דחצר צריכא למימר אלא לאו דגינה ה"ק **מתני'** רואין את הנגעים להקל • כלומר רואה הכהן נגע ברשת במועד לטהר: **לא להחמיר** • שמא רואה הכהן שהוא טמא ולייגו טמא ממש מטמרו כלום שמא ממתו ממנו מטמרו במועד ורחמנא אמר (דברים יז) "ומחמת בתנך": **ובמ' שמא שמא נוקב לו להקל שמא נוקב לו להחמיר** • כלומר מחמר מרואהו הכהן חומר בין הוא טמא בין הוא טהור: **פ"ר נראין לי דברי ר' מאיר במוסגר** • מרואין ודברי רבי יוסי במחלוקת: **בהסגר לשעבר** • שלא מטהר ליה לו מטהר ליה לו ממעט ליה יותר מדמעיקרא לגנ מסגר ליה פעם שניה: **בהסגר**

[כתלמוד לי' ר"א ב"י]

סד א מיי' פ"ש מהל' ט"ת ה"ב סמ"ג עשין ס"ב ט"ז פ"ש מהל' ת"ת הל"ב סמ"ג עשין עה טוש"ע י"ד סי' רמ"ו סעי' יג:

סה ב מיי' שם טוש"ע שם:

סו ג ד ה ו מיי' פ"ש מהל' ט"ת הל"ב ו סמג לתין עה טוש"ע י"ד סי' רמ"ו סעי' ג:

סז ז מיי' פ"ו מהל' ט"ת הל"ב טז:

[כתלמוד לי' ר"א ב"י]

[לקמן יג.]

[תוספתא פ"ש לקמן יג.]

[נמצא לי' בתוספ' כתלמוד ובי"ט בתוספתא ולקמן יג.]

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר צריך משדה האילן כדרכו ומשדה הלבן שלא כדרכו: ת"ר ביצד כדרכו חופר גומא וחולה בה מצודה. כיצד שלא כדרכו נועץ שפוד ומכה בקורדום ומרדה בעפר התחיה: ומקרין הפירצה במועד. רב יוסף אמר בהוצא ורפנא במתניתא תנא צר בצרור כלומר עולה באבנים ור על גב זו ואינו טח בטיט. אמר רב חסדא לא שנו שמקרין את הפירצה אלא כותל גינה [אבל כותל חצר] שנמל בונה כדרכו אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דעל כותל גינה אמר' המשנה ומקרין את הפירצה במועד דקתני ובשביעית בונה כדרכו דהיכא אי נימא דחצר צריכא לימר דבונה בשביעית וכי בנין בשביעית מי אסיר אלא לאו דגינה *) (ובונה כדרכו מפני הסכנה שלא יפול על בני אדם) ואע"ג דמיחזי כבאן דעביד נפירותא לפירי. תניא כותל הגוחה לרה"ר סותר ובונה כדרכו מפני הסכנה שלא יפול על בני אדם: **מתני'** רמ"א רואין את הנגעים וכו' תניא ר' מאיר אומר רואין את הנגעים להקל כדי לפטרו אבל לא להחמיר שאם אתה נוקק לו להקל אתה נוקק לו להחמיר שנא' לפטרו או לטמאו. א"ר נראין דברי רבי מאיר במוסגר כו' רואין להקל לפטרו אבל לא להחמיר שאם יראה כי הוא ט מ א ישתוק ואומקה רבה בהסגר שני. ור' מאיר סבר בכהן תליא מילתא

*) אלו תיבות המוקפים נלקח ממיוחסים הם.

[נמצא] רש"י ז"ל כי' חסדא: כותל גינה הוא דאינו בונה כדרכו אבל כותל חצר בונה כדרכו אפילו מאוזך ולקמן יג.]

ב' לשונות:

ה"א ד"ה לחסדא לקמן יג. ד"ה ר' יהודה אומר צדין משדה האילן כדרכו ומשדה הלבן שלא כדרכו: ת"ר ביצד כדרכו חופר גומא וחולה בה מצודה. כיצד שלא כדרכו נועץ שפוד ומכה בקורדום ומרדה בעפר התחיה: ומקרין הפירצה במועד. רב יוסף אמר בהוצא ורפנא במתניתא תנא צר בצרור כלומר עולה באבנים ור על גב זו ואינו טח בטיט. אמר רב חסדא לא שנו שמקרין את הפירצה אלא כותל גינה [אבל כותל חצר] שנמל בונה כדרכו אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דעל כותל גינה אמר' המשנה ומקרין את הפירצה במועד דקתני ובשביעית בונה כדרכו דהיכא אי נימא דחצר צריכא לימר דבונה בשביעית וכי בנין בשביעית מי אסיר אלא לאו דגינה *) (ובונה כדרכו מפני הסכנה שלא יפול על בני אדם) ואע"ג דמיחזי כבאן דעביד נפירותא לפירי. תניא כותל הגוחה לרה"ר סותר ובונה כדרכו מפני הסכנה שלא יפול על בני אדם: **מתני'** רמ"א רואין את הנגעים וכו' תניא ר' מאיר אומר רואין את הנגעים להקל כדי לפטרו אבל לא להחמיר שאם אתה נוקק לו להקל אתה נוקק לו להחמיר שנא' לפטרו או לטמאו. א"ר נראין דברי רבי מאיר במוסגר כו' רואין להקל לפטרו אבל לא להחמיר שאם יראה כי הוא ט מ א ישתוק ואומקה רבה בהסגר שני. ור' מאיר סבר בכהן תליא מילתא

*) אלו תיבות המוקפים נלקח ממיוחסים הם.

הגהות הב"ח (ג) רש"י ד"ה נוטע טוני דקל כם"ד ומכ"ד דפנא עגפי עץ שקורין ג"ר ופרי שלו קורין ניי"ם וקעבד גדר: (ב) תוס' ד"ה ממר רבי כו' ולפי שפיק וכני יוסי קסבר דלעולם כו' ולדברי ר' יוסי לא תמנע: (ג) ד"ה בהסגר כו' תמילת הסגר לחמון מיכול לשמוק דסא:

הגהות הגר"א [א] גם' בהסגר שני דכ"ע ג"פ דמזי ליה כי פליגי בהסגר לחמון כ"ע:

לטהרן לו לטמאו כתיב · כפי כתרת דנזיר (דף סה: ושם) דריס מיניה פתח הכתוב בטהרה תחילה גבי קפק שער לבן קודם לכהרת והתם דריס מדכתיב לטהרו כריעה והכא דריס מנופיה דקרא : **ה"ג** בהורת כהנים שבעת ימים ימי ספירו וכו' · ותנב שנכתב (ו) בפסוק בתר ותחרי מהרינו וגו' כתבוהו כאן : **יותם** לא היה לו לעוזיהו אלא בימי חלוטו · פירש הר"י קלונימוס דכתיב (יפעיה ז) ובעוד שנים ומעט שנה יתם אפריים מעם והייטו מנבואתם עמוס ה"ע שיעשיהו למחה ויפעיה נתנבא בשעה שנתנגע עוזיהו כלומרכח קרקי שהיה רעם ע"י שרעשו עליונים לקורבו והתחוגים לבלעו הוא מוגה לנבואתם עמוס שנתנבא שנתים לפני הרעש ויבחרמל גלה יגלה מעל אדמתו (עמוס ז) שלח נגזרה גזירה וכמה ים עד גלות הוסע בן אלא שהיה בשנת שם כ' שנים קודם נבואו וכ"ה דנבואו לעוזיהו נתנבא כ"ה שנים לפני מותו וי"ו דיותם ושם עשרה לחתו ושם לחזקיה היה הגלות הרי ס"ה שנים ויותם בן כ"ה שנים כשמלך ות"כ היה עיבורו בימי חלוטו מכל מקום אין ל' יוסי בר' יהודה מוקשה ד"ל דנתנבא בסוף השנה ונעשרו היתה בתחילת השנה וכפי' נביאים פרש"י משכון זה וכן מוכיח כסדר עולם ומאחר שזה לאחת שנים שלריך לייחב והלח עוזיהו וירבעם מלכו כאחת דהא ירבעם מלך מ"ח שנה וח"כ כשמת היה מ"ח למלכות עוזיהו וכשהוא תומר בשנת שלשים ושמנה לעוזיהו מלך יהודה מלך זכריה בן ירבעם וח"כ מכר ג' שנים וי"ל דמלך ג' שנים בחיי אביו וכן הניח במקלת פירושים דהכי הוה מעשה דזכריה מלך בחיי ירבעם אביו ג' שנים : **מאי** דלא גלי לא גלי ימים מקשין למה אין רבי דורש ק"ו הא לדם דן ק"ו מעלמו *) ושמח ים שם פירכא לו שמא מעורע חידוש הוא ל"ג ז' ימים משמע מיטוטו לאפוקי ימי חלוטו ולידך למעוך לנופיה מיהו (ג) מדכתיב ביה לו שמע מינה יום שלי לחה רוחה בו · תימה ל"ת למה אינו רוחה להקל ועוד למלי דפי' רבינו יונה דלכולי עלמא בתחילת הסגר רוחין להקל לעולם יכול לרחוץ ועוד ופיטו לח הבית עד שילאו למה טורח לפטור שמא ימלא טיהר :

משמעות דורשין ליכא בינייהו · ר' דורש מ"ופיטו, "וביום" למעוך למידרש ביום ולא בלילה כדלקמן וי"ו לא משמע ליה ור' יהודה דורש מיוחים לכל ופיטו לח הבית שמא למעוך לרבי יהודה אפי' מבילי קם ומבילי עלים כדתנן בנגעים (פ' "ב מ"ב) לרבי יהודה :

דבר הרשות ליכא בינייהו · דרבי יהודה סבר חידוש הוא ואין ללמוד הימנה שאר המצות ומביום הרחות בו לח משמע ללח המנה דמלה דמשמע דמלי הדבר בקביעת היום כגון רגל והוא הדין לתחן ורבי סבר לרבות נמי המתנה שליכה מלוה ונמרינן שפיר למתנה מופיטו לל דבר הרשות בבית לח פליגי דהא בהדיא כתיב ופיטו לח הבית ללח דבר הרשות דנופיה ליכא בינייהו ואין נלמה לפרש שאר דברי רשות כגון מבילי קם ופליגי בבתים ג) דלרבי יהודה דחמר חידוש הוא לל יליפין : להח

תורה אור

בהסגר שני מר סבר בכהן תליא מילתא אי טהור אמר ליה טהור ואי טמא שתיק ומר סבר לטהרו או לטמאו כתיב אמר מר אמר רבי נראין דברי רבי יוסי במוחלט דברי ר' מאיר במוסגר והתניא אף כאן הוא אומר אלבא דרבי: מר סבר צוותא דעלמא עדיף ליה ומר סבר צוותא דאשתו עדיפא ליה, למימרא דמוחלט מותר בתשמיש המטה? אין והתניא וישב מחזק לאהלו שבעת ימים שהא אסור בתשמיש המטה ואין אהלו אלא אשתו שנאמר ילך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואומ' שבעת ימים יספרו לו *ימי ספירו ולא ימי חלוטו ר' יוסי בר' יהודה אומר ז' ימי ספירו ק"ו לימי חלוטו וא"ר היא דנתי לפני רבי לימדתנו רבינו: יותם לא היה לו לעוזיהו אלא בימי חלוטו אמר ליה אף אני כך אמרתי במאי קמיפלגי ר' יוסי בר' יהודה סבר גלי רחמנא בימי ספירו וכ"ש בימי חלוטו ומר סבר *מאי דגלי גלי ומאי דלא גלי לא גלי; למימרא דבכהן תליא מילתא? אין והתניא ויביום הראות בו' יש יום שאי אתה רואה בו ויש יום שאי אתה רואה בו מכאן אמרו *חתן שנולד בו נגע נותנין לו ז' ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו וכן ברגל נותנין לו שבעת ימי הרגל דברי רבי יהודה ר"ב אומר אינו צריך ימי הרגל דברי הוא אומר וצוה הכהן ופנו את הבית אם ממתינים לו לדבר הרשות כל שכן לדבר מצוה מאי ביניידו? אמר אביי משמעות דורשין איבא ביניידו ורבא אמר דבר הרשות איבא ביניידו ורבי יהודה מהתם לא גמרינן דחידוש הוא דהא

תת נושא
מחלוקת - אמן התשמיש המלה

רבינו חננאל

אי טהור א"ל טהור אי טמא שתיק דבכולהא דכהן הליא מילתא ועד שאמר טמא בחזקה קאי ואמר ר' נראין דברי ר' יוסי שאמר אין ראיון כלל במוחלט והחניא איפכא נראין דברי ר' מאיר במוחלט ודברי ר' יוסי במוסגר ופרקינן תרי תנאי ואליבא דרבי. האי תנא דתני אמר רבי נראין דברי רבי מאיר במוחלט שרואין סבר דלמא אחוי ליה לשתרו וצוותא דעלמא עדיפא ליה מצוותא דאשתו והאי תנא דתני אמר ר' נראין דברי ר' יוסי במוחלט סבר אי חזי ליה סהרה מצריכו לספירת שבעה ואיסרו באשתו שהיה מותר בה כל ימי חלוטו וצוותא דאשתו עדיפא ליה מצוותא דעלמא לסיכך קתני נראין דברי ר' יוסי דאמר אין רואין במוחלט כו' ואמרינן לקמיפלגי דר' סבר מוחלט מותר באשתו · ואמר רבי . והתניא דרבי סבר המוחלט מותר באשתו התניא וישב מחזק לאהלו שבעת ימים שיהא מסנגרה ובאבל שאסור בתשמיש המטה ואין אהלו אלא אשתו כדכתיב שובו לכם לאהליכם בו' ימי ספרו ולא בו' ימי חלוטו דברי רבי ורבי יוסי אומר *) דניחי לפני ר' ליומתנו רבינו יותם לא היה לעוזיהו אלא בימי חלוטו א"ל אף אני אומר כן כי ביבי חלוטו מותר הוא ואינו אסור בתשמיש המטה אלא ביבי ספרו ולא אמרינן ק"ו אלא ביבי ספרו דגלי רחמנא ביה אימורא אמור אבל חלוט דלא גלי ביה רחמנא אימורא שרי · ל מ ם ר א דבדיבורא דכהן תליא מילתא דכהנים ובימים הראות בו בשר חי ימצא ומה ת"ל ובימים ליומא ובהראות בו ימצא וביום למה לי אלא יש יוסשאתה רואה ויש יום שאי אתה רואה מכאן אמרו חתן שנולד בו נגע נותנין לו ז' ימי המשתה ולאריצפליותו ולכסותו וכן ברגל נותנין לו כל ימי הרגל דברי רבי ר' יוסי אומר אינו צריך הרי הוא אומר וצוה הכהן ופנו את הבית אם ממתינין לו לפנות את כליו שזוא דבר הרשות ק"ו שממתינין לו ביבי החזנותו וביבי הרגל שמצוה לשמוח בהן . ור' יהודה מצוה **) בבהן לא גמרי' דחדיש הוא דהא עניים ואבנים בעלמא לא מיטמו והבא מיטמו בנגעים הלכך חדוש הוא ומחדוש לא גמרינן ופשוטה היא .

נושא
פיא דאמרינן בהכין תלינן מילתא בדעת קבירא (ביצה נחמה מאוכל בשר מאכל בעלים - ביצה לאחר מכירה) בשר לבעלי בתים (כלל לקבוע כבי שלמא)

מסורת הש"ס

סח א מיי' פ"י מהל' טומאת צרעת הלי' ו סמג עשין ללה : סט ב מיי' פ"ע מה הלכה מ :

(ו) ג' דכתיב ביה לו כתותה ותולי דמ"ה ופ"ל דכתי ר' יוסי בר"י תומר בימי ספירו ק"ו בימי חלוטו ות"ל מיה דנמי וכו' . **) תולי ל"ל מנה מלינים לח בתרינן .

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) נמ' רבי יהודה תומר ביה ק"ו . ב"ב ותימה דכתמוך קתמרינן מלינה דכתב ובכי תומר ביטרעין וכו' ות"ש מפי ג) נמ' רבי יהודה תומר בימי ספירו ק"ו ומה ת"ל דכתוב ובימים ליומא ובהראות בו ימצא ובימים למה לי אלא יש יוסשאתה רואה ויש יום שאי אתה רואה מכאן אמרו חתן שנולד בו נגע נותנין לו ז' ימי המשתה ולאריצפליותו ולכסותו וכן ברגל נותנין לו כל ימי הרגל דברי רבי ר' יוסי אומר אינו צריך הרי הוא אומר וצוה הכהן ופנו את הבית אם ממתינין לו לפנות את כליו שזוא דבר הרשות ק"ו שממתינין לו ביבי החזנותו וביבי הרגל שמצוה לשמוח בהן . ור' יהודה מצוה **) בבהן לא גמרי' דחדיש הוא דהא עניים ואבנים בעלמא לא מיטמו והבא מיטמו בנגעים הלכך חדוש הוא ומחדוש לא גמרינן ופשוטה היא .

הגהות הב"ח

(ל) תוס' ד"ה כ"ג ובגב שנכתב בפרק ותמרי שכתבו . כ"כ פירוש דפלי קרק דיחזקאל שבעת ימים יספרו לו מיירי בנולד גרידא דכתוכה בפרק ת"ש מסרס"י ובכתוב בכתיב נשם מ"ם לא ולא מיירי כיה צריך לכתי למיכב ממון ולאכלו גרידא דריבוי ספירו ולא ימי חלוטו אלא מגב דמייתי לפלי קרק בפ"בתרא כתבוהו כלן: (ב) ד"ה מלי כו' מדכתיב ביה ק"ו . כ"ב עיין בספרים דדרשינן לו . משמע ימי ספירו ולא ימי חלוטו :

[מוספתא נגעים פ"ו]

[זכתיב ז: יד: ממחוק נב:]

נגעים פ"ג מ"ב [בכורות נד:]

[מוספתא נגעים פ"ג]

נקמן שם:

ק"ו מעלמו · דלמ מטמא ליה מחלים ליה בטומאה תמורה ומנער ליה : **מר** · ר"מ דאמר רואה לא להקל לטהר אבל לא לטמא : **סבר** נכהן **אף רשמעה** · דלמ מטמא ליה הוי טמא ולמ לא בעי מטמא ליה להקל אבל לא להחמיר דלמ מזי ליה דהוי טמא לא לימא ליה כלום ולא הוי טמא : **ומר** · ר' יוסי דאמר סבר לטמא להקל: **סבר** לטמא ולטמא כמיב · דכי מזי ליה כהן דטמא לא מלי למשתק ודלמא הוי טמא ומחלת מנערו שמטמאו כמועד : **ופא מנית** ליפכא · דבכי ר"מ במוחלט דברי ר' יוסי במוסגר : **אר סבר נוסף דעלמא עדיף ליה** · ולכאי מזי ליה במועד בהסגר שני דלמ מטהרו ממחוק ומלפי' מטמא ליה ומחלט ליה ומשדר ליה תון מנ' מחנות ולית ליה נוסף דלימני דעלמא חפ"ה לית ליה לנערת דהא לית ליה נוסף דלמא דלמאוד הוא דלימני ליה למימני שכבר ימי ספירו ובימי ספירו לחמור בהמשמים המטה דכתיב ויבא מחון להלטו שבעת ימיסוהלטו זו לחמא דכתיב שובו לכם להליכם : **אר סבר נוסף דעלמא עדיף ליה** · הא מנת לחמר ר"מ במוחלט ודברי ר' יוסי במוסגר דלח מזי ליה לוסף דעלמא עדיף ליה ולא ליה נוסף דלמא דלמאוד הוא דלימני ליה למימני שכבר ימי ספירו ובימי ספירו לחמור בהמשמים המטה דכתיב ויבא מחון להלטו שבעת ימיסוהלטו זו לחמא דכתיב שובו לכם להליכם : **ומר** דלמ מטמא ליה מחלים ליה בטומאה תמורה ומנער ליה : **ימי ספירו** · לחמור בהמשמים המטה ולח מי חלוטו : **יותם לא היה לעוזיהו אלא בימי חלוטו** · כלומר לח נתעברה לחמא ביומי ספירו לחח בימי חלוטו דעוזיהו היה מלורע ולח נזקק **אף אני כך אמרתי** · דמלורע מותר בהמשמים המטה דויב מחון להלטו: **ורבי סבר מאי דגלי גלי** · בימי ספירו ולח מי חלוטו : **למימרא דבכהן תליא מילתא** · פרין בין ל"מ בין לרבי יוסי דר"מ לומר בהדיא מי ממא שמיק ורבי יוסי קאמר לין רוחין כלל מכלל דרבי יוסי סבר לי לח בעי לח חזי ליה ולח הוי טמא : **אין** והתניא · דלח חזי ליה למא מטמא ליה : **ולכסותו** · לח נרמה הכתוב בכסותו : **אם ממתינין לדבר הרשות** · הרי ממתינין לו לחין ממתין עד שמפנה כל הכלים שבבית וילפי' מינה דכטומאה דבנופיה נמי ממתין לדבר הרשות דומיא דהכא דכיון דחשכחן דבטומאה דגופיה ממתינין לו לדבר הרשות ק"ו דממתינין לו לדבר מלוה כגון חתן וכרגל : **משמעות דורשין** · דמר דריש מהלי קרא דמיוק "מיוט הרחות בו" ומבלן למעט חתן ורגל דהייט מלוה ממתינין לו לכל לדבר הרשות לין ממתינין לו בטומאה דגופיה **ורבי** סבר דבדבר רשות נמי ממתינין לו כדלמר' לעיל דרבי ילף טומאה דגופיה להמתין לו מטומאה דביתו : **לח גמרינן** · דהוי חידוש ומחידוש לח ילפינן לכל היכא דליכא לחידוש לין לך דבר בו חלח חידושו :

להח

[זכתיב ז: יד: ממחוק נב:]

[כתוכות נד:]

[מוספתא נגעים פ"ג]

נקמן שם:

[מוספתא נגעים פ"ג]

[כתוכות נד:]

[זכתיב ז: יד: ממחוק נב

דהא עציס. פשוטי כלי עץ לא מקבלי טומאה: **וכי תמר מנטריך.** כלומר תשיג דילך טומאה מטומאה דלאו גופיה לכבר הרשום מוטה הכהן לטהרתך ביום הרשום בו: **מכל טומאה דגופיה פימא נמ.** דלא ילף טומאה דגופיה מטומאה דלאו גופיה לכבר הרשום מטה הכהן דהוה לְמִימַא מידום הוא קמ"ל תורה אור
"וביום הרשום להייטו טומאה דגופיה דממתינין לו לכבר מטה והוליל ומכאן לטומאה דגופיה מיהא לכבר מטה לית ליה נמי כח למילף מוטה הכהן דממתינין לטומאה דגופיה לכבר הרשום נמי לף על גב דמידום הוא: **כולה קרא יפרש.** כלומר כולה מֵיבַּעְיָא ביום הרשום קרא יפרש: **מרפא עיני הכהן.** משמע ביום, שיכול לרפות: **לי ולא לאורי.** שאין לריך לאור הכר דהייט ביום ובהאוה שמעת נמי "וכל הכהן לממ רַחֵץ רוחץ לְמָה ביום": קמ"ל. "וביום הרשום כו' דַּבֵּר הייטו טומאה דגופיה:

מתני' מלקט מדס עלמות מביו ומטו. ומולינן למקום אחר לקוברן בקברות אבותם: **מפני שממתה היא לו.** שקוברן בקברי אבותיו ולא מלטער שמועד: **ר' יוסי אומר.** לא יקלט מפני שאוכל הוא לו: **לא יערער על מטו.** אם אח לו או אם מדם לו מדשים קודם המועד לא יערער משום גנאי כד הלר ספדנית במערכא כלומר שלא ישכור ספדן לחזור על קרוביו לומר בכו עמי כל מרי נפש: **לא יספידנו.** שאם מת לו אח בתוך שלשים יום לפני הרגל לא ישכור ספדן להספידו ושלשים יום אחרייהו קאי ושמעת מהשלשים יום מפרש בגמ': **גמ' מרי הוא מאכל עליהן.** וקשיא לרבי מאיר דאמר "מפני שממתה היא לו": **מפני לורורי כבדיו.** שיהו מלקטן ויהו רוחה תוכן כדי זה מתאכל כל זמן שלא נקברו: **מפני שממתה הרגל עליו.** כלומר הרבה הוא עוסק בשמחת הרגל ועיט מלטער בעלמו תחילו ותמו: **יכבו עמיה.** (תפילו) הכי אמור למימר במועד הייטו "לא יעורר על מטו": **אמר רב (נחמן) מעשה בו.** לעולם אימא לך רגלים שהם ז' ימים ומזמין לנוכך לעולם לרגל ונתקבר תחתיו להספדנים ומתוך מלטערת לרגל: [בכורות פ"ב ה"ב ומיי' פ"ב מהל' לה כו']

יהודה אומר מעשה באדם אחד שבינם מעות לעלות לרגל ובא ספדן ועמד על פתח ביתו ונטלתן אשתו ונתנתן לו ונמנע ולא עלה. באותה שעה אמרו "לא יעורר על מתו ולא יספידנו קודם לרגל שלשים יום" שמואל אמר לפי

דהא עציס וחבניס לא מטמאו. ותפ"ה מטמאו כאן עציה וחבניה לאו דוקא דהא מקן במסכת נגעים (פ"ב מ"ב) לרבי יהודה תפילו חבילי קש וחבילי סבן ומ"ש לריך לומר א) דרבי ממי מודה לר' יהודה וכן משמע מדלא מסיק דרבי סבר לה כר' שמעון דפליג התם: **מאי** וביום יש יום שתתה רוחה. משמע לתביי דר' יהודה דריש ו"ו (דף ידי ושם) גבי תופיתין ופ' הלו מיליות (נ"מ דף כ:) גבי ומלאת וקבה תיהו גופיה לת דריש ו"ו דוחה המר ימיר בפ"ק דמסורה (דף ב:) ובסוף פרק מרק בקלפי (יומא ל' מ:) גבי והתם ושמח דריש ליה לדרשה מחריגת מיהו הכא קשה תפי כיון דר' יהודה דריש ו"ו מאי טעמא לת לימר רבא דהכא נמי דריש ו"ו למה תולק על תבי לפיכך היה לו להזכירה ושמח רבא לימר לפילו לת דריש ר' יהודה ו"ו הכא להאי דהכא יש ליישבה":

נפקא ליה מכגון גרלה לי ולא לאורי. תימה להת לעיל לימר רבא לר' יהודה חידוש הוא ולא גמרינן מיניה ג) ולפירוש שפירש דרבי יהודה לעטמיה דמלריך ופיו בעליו וכתבים ניחא דחידוש הוא ועי"ל כיון דלאורו (ה) חיו יכול לרלות בלא גר ח"כ פוסל ממעט לרלות יש לנו ללמוד היתם כיון דחזינן דבעלמא נמי מלכתא קפידא כרלויה טפי מעולי רגלים *דבעינן שתי עיניה ובעינן נמי שלא יהא יום המעון ומיתה דהכא ממעט דרבא ממעט לילה מהאי קרא ובפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין ל' לד: ושם) מייתי קרא דיום הרשות בו וחייט כתבי (ב) וי"ל דלורתיה דהם"מ (ה) לתתויי דרשות הפסוטים יותר ושמח לי לת כתב כגון גרלה לי הוה מוקמינן ויום הרשות למעוטי לילה וכן בפ"ב דמגילה (דף כ:) ולת מוהלין שלא ביום דריש התם מביום המיוני ביום ולת בלילה ובפ' ר' אליעזר דמילה (שבת קנ: ושם) דריש מיניה ביום תפילו בשבת ומכן שמונה ימים דרשינן ימים ולת לילות ובפ' ג) התובל (ב"ק דף פז.) מייתי שבת נעורים לחביה מבנעוריה ביה חביה וכריש פ"ק דקדושין (דף ג:) מוקי לה בהפרט גדרים דוקת ושבת נעורים נפקי מוני ימכור וגו' וכן בפ' קמא דקדושין (נ: יד:) מייתי ספר כורתה ולין דכר לחר כורתה מספר כריתות ובפרק [המכית נמן] (ניסין דף כח:) מפקי לה רבנן מוכתב לה יוספר כריתות מלטרוע לדרשה מחריגת ומיהו תימה היאך טוכל לייתב הסוגיא דפרק לחד דיני ממונות (סנהדרין דף לד:) מלינהו דרשה דמייתי לה התם למיגמר דין ביום מנגעים ובשלמת לי מייתי מוביום הרשות בו מינו לאוקמי בגמר דין ללת כגון ג) גרלה לי הייטו תחילה דין (ג) ולתבי לימר לי מתם סבי מילי דטומאה לאו דוקא דמנופיה לתיט ליה לתבי מטמוות דורשין מיכא ביניהו דמטמא דרבי יהודה דריש ליה נמי ספיר ולתטרוע וביום הרשות ע"כ גרלה לי דה"פ לעיל מטמוות דורשין מיכא ביניהו רבי סבר ביום הרשות לתטרוע לדרשה ולא בלילה כדפריטים נמי לעיל ורבי יהודה סבר דמרויהו דרשין ולתטרוע לתרי קראי כי היכי דלית ליה לרבי דמופיה ס"ת טומאה דלאו גופיה קמ"ל ביום ומכיום לת שמעינן ללת בלילה מלטה קשה לרבי יהודה דמרויהו דרשי ופיו בליבו כדפריטים ד) ומלת דלתיה מק"ו פרט ומכל לה קשה דהייטו דבר מטה ומקה קשה לרבי יהודה שמה שים בחומרת חידוש יש ללמוד היטו קולא דלתמר מטום דחידוש הוא דהת עציס וחבניס לת מטמאו לתו ללמוד ממנה ללת דכתיבי לתחריגי דפרק כל הכשר (חולין ד' קח. ושם) בשר בחלב חידוש הוא ופירש רבינו יעקב דלי תרי ליה כולי יומת בחלבו תרי וכי מכשל ליה לתסור והתידוש היטו מן התיסור דכתבי הדלי לתסור ולתי לתודיה קרי דהת כללים שמי כל חדא קרי וכהלטרפות לתבי דלתמרת כפ' לתו עובדין ה) מ"מ בשבתיסור חידוש יש ללמוד ממנו שיה מייבת רבינו יעקב כר תברהם היה דעדיס זומנין לחידוש הוא": **ורמינהו** המלקט ט'. ממ' שמחת **ולערב** היטו מתחבל ולתמר לי מחבלת. ללת דלי תבלת ולתמר מטום דחידוש הוא ופירש הקונטרס דתחילו לרולין לו בסדינין היטו מתחבל לערב ויש מפרשים דתריטה קלי תפילו לרולין לו בסדינין כמה ימים לריך להתחבל כל זמן שרולה תותן ופי' קמ"ל ניחא דהת מטיפה תיטו מתחבל לערב לת מלי לתקשות על המבה כי תם מריטה ולריך לומר דמייתי סיפה לגב גרלה והא דלי גרלה לי:

ה) [וכ"כ תוספות מגילה כ. וכסנהדרין לד: ד"ה דכתי' וכזבחים קיו. ד"ה ותסורה] ג) [בגמ' שם לת מייתי שום קלא ערש"י שם ותוספות] דקא

הגהות הב"ח

(ה) תום' ד"ה נפקא לי ועוד י"ל כיון דלאורו לת חיו יכול לרחות בלא גר כו' קפידא כרלויה כגון עולי רגלים: (ב) בא"ד וי"ל דתוכחים דכ"ם כו'. ג"י וכ"ב כתבו תתום, בתבאת סוכה כד: וכד ע"ש: (ג) בא"ד היינו תתלת דין. ג"י כאן הס"ד ותח"ב תתכוד ד ודוק: כ) ד"ה נפקא לי' וכו' ולפי' שפי' ד"ה לעטמיה דמלריך ופיו בעליו וכתבים ניחא. ג"י עיין במ"ל כ"ל: נ) בא"ד ל"ל היינו תתלת דין. ג"י כאן הס"ד ותח"ב תתכוד הלריטה וגו' לכתוב מבשמעתין לדבר מטה רק הויא לפרש להדי' דבר הרשות דגופיה' ולק"מ קו' מהרש"א כזה על התום' ודו"ק כי מבשמעתין קאי דבינו מטמא לתדי' לדבר מטה ולכמ"ש תום' לעיל ד"ה דבר הרשות כו':

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תום' ד"ה דהא וכו' דבכי נמי מודה לר' יהודה. ג"י נמ' ע"י פ"ד מהלכות טומאת צרעת הלכה ו סמע עיין רלה:

עא ב מיי' שם הל' ה:

עב ג מיי' פי"ח מהל' תל כלי הלכה ג סמע לאוין עה ועשין דרנען ב עוש"ע י"ד סי' קפ סעיף ד:

עג ד מיי' שם הלכה ו ופ"א מהלכות י"ט הלכה כד סמע לאוין עה עוש"ע תו"ס סי' תקמח סעיף ג ועוש"ע י"ד סי' שמז סעיף ו:

עד ה ו מיי' פי"ב מהל' תל הלכה ח טור ש"ע י"ד סי' תג סעיף ו:

[וע"ע תוספות מנחות נה: ד"ה ר"ש ו"ו ותוספות סנהדרין יד. ד"ה ור"ש]

תת נושא
מה' אבי ובא מהו
המקר ט'רואין נקבים
דוקא לאו יום ולא
בלילה

[כלאיים ריש תניגה]

רבינו חננאל

ועוד אמר ר"ש מלקט אדם עצמות אביו ואמו במועד: *) אוקמא מפני ששכחת הרגל עליו ואינו מתאבל עליהן אבל בשאר הימים עליהן מתאבל הלקט עצמי אביו ואמו מתאבל עליהן כל היום ולערב אינו מתאבל עליהן אשר רב חסדא ואפילו צרורין ב סדינין: ירושלמי תני המעביר ארון ממקום למקום אין בו משום ליקוט עצמות ר' יוסי אומר לעולם אין בהן משום ליקוט אלא אם (מכר בכיי) **)כר אחא דאמר יש ליקוט עצמות בארון של עץ והורה לו שלא להסמוך כר' יוסי דאמר אין ליקוט עצמות בארון ואפי' של עץ תני ליקוט עצמות אין אוסרים עליהן קינון ונהי. ואין אוסרין עליהן ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים ואלו הן ברכת אבלים שאומרים בבהכ"נ. ותנחומי אבלים שאומרים בשורה. תני' אבל אומרים עליהן רבני' רבנן דקרסי אמרי (רבנן) קיליסין. ולא יעורר על שלחו. אירוסו עירעור מוכירו בין המתים. הספר מספרדו בפני עצמו. תני אשה לא תעורר על לוויית

*) ני"ל אמר מהני לימת מפני וכו'.

**) [פנים ביכורים] כפי' מלת כמעגיר כתפיקרסין ממקום למקום וכו' כ' מגת כוכי לר' מלל נקרוע ולהתחבל כר' מתת דתמר כו'.

נושא/מאנף
שאת לאוכר
על מתו ל' יום
קודם לרגל

נושא/מאנף
שאת סתירה
ותסבר לאת ל"א
מתיר ליקוט
עצמות בריגל

ע"ש מ"ש בזה בתוס' ד"ה נפקא לי וכו' ובספר כריתות מלקוטיו לנדה מהרי"ק. ועי"ש תוס' ד"ה ומתו וכן בתוס' ר"פ אלו מגלחין:

הגהות מהר"י לנדא

ל) תום' ד"ה נפקא לי וכו' ממש"ל דלמת מידום לת לגמוד ממנו כלום. ג"י כשהיתר מידום לת לגמוד ממנו לאיסור. ועי' בתוס' מנחות כו ע"ב ד"ה ומלן לך וכו'. ועי' בנדה ביאורה תניגת כשהמעמת לפי' בתלן ד"ה:

הגהות הגר"א

ל) תום' ד"ה נפקא לי וכו' ממש"ל דלמת מידום לת לגמוד ממנו לאיסור. ועי' בתוס' מנחות כו ע"ב ד"ה ומלן לך וכו'. ועי' בנדה ביאורה תניגת כשהמעמת לפי' בתלן ד"ה:

שמחות פי"ב

וקיימא סיכמא דלעיל דמנופיי ולתיכוי דזיכוי כרלות ומקה קשה ליה לפבי דמטמעת כו' עד לת דריש ומופיט הוי דריש ליה נמי שפיר ע"ש ונ"ל לי כ"ל וכ"ש כתלופי נרסתות

[וע"ע תוס' סנהדרין כז. ד"ה מלן לך]

[כדלקמן כנוסח מנ:]

עה א מיי' פי"ח מהלכות חגיגה הלכה ו:

עו ב ג מיי' פ"ח מהל' ת"ת הי"ט הלכה ח סמג עשין עה טוש"ע י"ד סי' תקמו סעיף יג:

עז ד מיי' שם הלכה ד:

עח ה מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם:

עט ו מיי' פ"ו מהלכות י"ט הלכה טו סמג לאוין עה טוש"ע שם סעיף י:

פ ז מיי' פ"ו מהלכות י"ט הלכה טו ופ"ו מהלכות מילה הלכה יד סמג לאוין שם טוש"ע סי' תקמו סעיף ג וסי"ט סי' סד סעיף ו:

פא ח מיי' פ"ו מהלכות י"ט הלכה כ טוש"ע ס"ח שם סעיף ה:

פב ט מיי' פ"ו מהל' י"ט הלכה כ טור ס"ע שם סי' תקמו סעיף ה:

פג כ מיי' שם פ"ה הלכה יג טוש"ע שם סעיף כ:

פד ל מיי' שם פ"ו הלכה טז ופ"ז מהל' תלמוד תורה הלכה יד טוש"ע שם סי' סב סעיף ג:

1) אין חופרין קברות מאוד אבל מחנכין אותם
2) אין חופרין על כותלי החצר מאוד אבל מחנכין בצד פחות טפחים (אבל פחות מג' טפחים)
3) אין אוהל מאוד אבל מחנכין אותם

דקא עביד בחנם. וגרסה דהלכה כרב בתיקוני" ותפילו לשמואל ז"ל דלא תפיסי מלא ט"ו ספרנא לכל חד עצמו שרי יותר מתפסק מלעתו ומעמד לחתר זמן: **אין** חופרין כוכין וקברות במועד. פי' בקונטרס לעורך מתיס הוא עושה לריך עמה כדתנן בהמוכר פירות (נ"ב דף ק:) המוכר מקום לחבירו לעשות לו קבר עושה רחבה על מערה לבל לעורך המת עמת בכר מוחר לחפילו ביו"ט שני למינו ליה גלימת ומינו ליה חסת כדתמר בפ"ק דביצה (דף ו. ושם) כ"ש חול המועד ותע"פ שים לחלק דחול המועד דלחו"ת ויו"ט שני דרבן כמו יו"ט שני דעלרת ויו"ט שני דמביחי של פסח ומימי עלרת אין נרחה דבכל יום שני קחמר בביצה ועוד כל עיקן מלחכה חמיר טפי י"ט שני מחול המועד וכמו שפירש בקונטרס לחייני מחוך שרי והח לחניגן כוכין וקברות לחפילו בלח חת ואהרן לוקח עם המת ואהרן עם המת בשמופר הוא בבית והוי הכירה דלריך למת נרחה לי והח דלח חרי הכח לר' יהודה דלח מנכרים המטכרים מערב יו"ט והכח חרי למינו ליה גלימת ואסח חמת נסרים יכולים למלות מוסרים הרבה בבל גלימת ואסח לח ימלח עשויים לו חמת נסירת נסרים ים קול ופיכסוס גדול וי"מ דאין מופרין מייני לחפילו לאחר מיתה דומיא דמחנכין דמסמע לאחר מיתה דמפרש בגמ' שאם היה לריך מקברו ומחיים אין רגילות לעשותו כי ליט יודע מי יסיס בו ויס לפרס שעושה לעורכו או לעורך אחר וכמו שפירש בקונטרס שהיו עושין והח דלריך בפ"ק דביצה (דף ו' ושם) למינו ליה גלימת ואסח סיינו דוקא כדפרישית שלא ימלח גלימת ואסח עשוי מערב יו"ט בבל כוכין וקברות ימלח הרבה שהיו רגילים לחפור מחיים ומהאי טעמת יכול להיות מוחר בזמן הזה לפי שאין עושין כוכין וקברות מחיים:

ועושין נברכת במועד. תימה ואחמי לריך במועד והלא אין מכבסין במועד וי"ל לעורך כל חותם שהחיירו חכמים לכבס לקמן בפרק בחרה (דף יב:) וי"מ לרחון חת המת וחכריכין: **ואהרן** עם המת בחלר. תמרינן בירושלמי חמר רבי אושעיא

רבינו חננאל

במועד שנאבר העתידין עורר ליהן: קדם לרבל שלשים יום. דאמר רב מעשה באחד שקבץ עלות לרבל בא פתרן ביתו ועמד על פתח ביתו נשלן ונתנן לו ונמנע לעשות לרבל התקינו שלא ישורר כו': [מתני'] אין חופרין כוכין וקברות במועד. פי' להקבר בהן לאחר הרבל הניא הן הן כוכין הן הן קברות אלא שהכוכין בחפירה והקברי בבנין. ומחנכין את הכוכין. כיצד מחנכין אותן. אמר רב יהודה אם היה ארוך מקצרו במחניתא תנא מארוך ומרחיב בו. ועושין נברכת במועד. מאי נברכת. אמר נוחא בר נוחא פי' ירושלמי נברכת זה בקיע. ועושין אהרן עם המת בחדר. פי' שאם יעשו את האהרן בחוץ יאמרו כל העם פוחד לעשות במועד שאינן יודעין שמת לו מת. כהניא עושין כל צרכי המת נוזנין שערו ומכבסין את כפותו ועושין לו אהרן מנסרין את המטרין מעיי"ם. ר"ש בן נמליאל אף סביא עצים ומנסרן בצינעא לתוך ביתו: ירושלמי ל"ש אלא באדם שאינו מסורסם בלומר אינו אדם חשוב אבל אם הוא אדם חשוב עושין לו אהרן אפילו בשוק בר דמך ר' חנינא חברין דרבנן ע"ז: ליה אהרן בשוק. והבל מודים שלא יקוץ ארוזים ודכוותיה לא יחצוב לו אבנים ואם היו הצובות פלונתא דר' יהודה ורבנן: **מתני'** אין נושאין נשים במועד כו'. מ"ש א"ר חנינא טפני שטערבין שמחת הרגל בשמחת אשתו רב אסר משום שנאבר ושמחת בתנך ולא באשתך. עולא אמר מפני הטורח ורביה יצחק נפחא אומר משום ביטול פרייה ורביה שאם אחת מתירו להבניסה במועד אף מעבירה הוא בכל השנה כולה שלא יבטל ממלאכתו ומבניסה ברגל ונמצא מבטל כל אותה שנה. ומותבינן כל אלו שאמרו בגון בהולות אלמנות כו' אסורות לישא במועד ומותרין בערב הרגל קשיא

רבינו חננאל

עושין לאהרן
עין נושאין נשים במועד

ועושין נברכת במועד. תימה ואחמי לריך במועד והלא אין מכבסין במועד וי"ל לעורך כל חותם שהחיירו חכמים לכבס לקמן בפרק בחרה (דף יב:) וי"מ לרחון חת המת ומכבריכין: **ואהרן** עם המת בחלר. תמרינן בירושלמי חמר רבי אושעיא

---

*לפי *שאין המת משחבח מן הלב שלשים יום מאי ביניהו? איבא ביניהו דקעביד בחנם: **מתני'** אין חופרין כוכין וקברות במועד: **אבל** מחנכין את הכוכין במועד ועושין: **נברכת** במועד, ואהרן עם המת בחצר, רבי יהודה אומר אלא אם כן יש עמו נסרים: **גמ'** מאי 'כוכין' ומאי 'קברות'? אמר רב יהודה בובין=בחפירה וקברות=בבנין תניא נמי הכי אלו הן כוכין ואלו הן קברות=בחפירה וקברות=בבנין: אבל מחנכין את הכוכין: כיצד מחנכין? אמר רב יהודה "שאם היה ארוך מקצרו, במתניתא תנא *מאריך בו ומרחיב בו: ועושין נברכת כו': מאי "נברכת"? אמר רב יהודה זו בקיע והתניא הנברכת והבקיע? אמר אביי ואיתימא רב כהנא (ג"א) ניהא ובר ניהא: וארון עם המת בחצר: תנינא להא דתנו רבנן [עושין כל צורכי המת=נוזזין לו שערו, ומכבסין לו כסותו, ועושין לו ארון מְנַסְּרִין המנסרין מערב יו"ט רבן שמעון בן גמליאל אומר אף מביאין עצים ומנסרן בצינעא בתוך ביתו]: **מתני'** *אין נושאין נשים במועד: לא בחולות ולא אלמנות ולא מיבמין מפני ששמחה היא לו אבל 'מחזיר הוא את גרושתו' ויעושה אשה חבשיטיה במועד רבי יהודה אומר לא תסוד מפני שניוול הוא לה. *ההדיוט תופר כדרכו, והאומן מכליב, ומסרגין את המטות רבי יוסי אומר ממחתין: **גמ'** וכי שמחה היא לו מאי הוי? אמר רב יהודה אמר שמואל וכן אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא ואמרי לה אמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא שאין מערבין שמחה בשמחה רבה בר [רב] הונא אמר מפני שמניח שמחת הרגל ועוסק בשמחת אשתו אמר ליה אביי לרב יוסף: הא דרבה בר [רב] הונא-דרב הוא דאמר רב דניאל בר קטינא אמר רב *מנין שאין נושאין נשים במועד שנאמר "ושמחת בחגך"=בחגך ולא באשתך עולא אמר מפני הטורח ר' יצחק נפחא אמר מפני ביטול "פרייה ורביה מיתיבי בל אלו שאמרו אסורין לישא במועד מותרין

לפי שאין המת משכבח מן הלב שלשים יום. כלומר כיון דמת אין משכבח מן הלב שלשים יום אם מספידו פחות משלשים יום לפני הרגל אחי למיספד ברגל דעדיין לא שכחו: **דעביד בחנם**. משום משוס משוח שזימן לרגל כיון דספדן עביד בחנם ספיד דמי תורה אור לפי שאין המת משכבח מן הלב שלשים יום' בחנם נמי אסור: **מתני'** אין חופרין כוכין וקברות. לעורך מחיים שדרכן לחפור כוכין וקברות לזמן לעורך מחיים שימותו דטירחת יחידה הוא: **מחנכין**. מפרש בגמ': **נברכת**. בריכה של כוכנין ויש בה טירחת כולי האי: **ואהרן עם המת בחלר**. שהמת שם מותר לעשות אהרן ולנסר הנסרים משחיגלה לעורך האהרן ולעשותו כולו אבל לא בחלר אחרת שלא יאמרו מלאכה אחרת היא: **ר' יהודה אומר**. להניא עניס ולעשותן נסרים לעורך האהרן מל"ל הו משהרים בחחילה קודם י"ט: **גמ'** *ניהא וכר ניהא. (ה) בריכה גדולה שעושין בחלר שיכנסו בו כל הטופלים ('קיבי'=בר ניהא-בריכה קטנה שעושין במוך לגדולה כדי שיכנסו המים היולחין מן הגדולה לקטנה שהיא מליחה ונכנסין לקטנה: **ואהרן עם המת בחלר**. כלומר בשחת בחלר (שפיר דמי) דמוכחת מילחא דלעורך המת עבידא מני למיעבד אהרן ובאותה חלר: **מנסרין המעוקלין**. יש עושין נסרין משוקעין משרב במועד לעורה גדול לעשותן במועד: **מתני'** מפני שמחה היא לו. מפרש בגמ': **מחזיר גרושתו**. דתינה שמחה בל בך: **ועושה משם חבשיטיה**. הני חבשיטין דקא מפרש בגמ': **לא תסוד**. בסיד מפני שניוול הוא לחלה עבשיו במועד שהיא מסוד בסיד ומלטערת: **ומסרגין שם המטות**. בגמ' מפרש: **גמ'** מאי טעו. וכי שמחה לסורה ביו"ט: **דאין מערבין שמחה בשמחה**. כלומר בעיון דלישמה בשמחת מועד לחוזיה: **מפני הטורח**. ליטרח לעורך ניסוקין, ומיטרחת במועד לחמר: **משום ביטול פריה ורביה**. דאי שרי נשוחין ביו"ט אין לדס טוען שאם בל השנה כולה אינו מתיחן עד המועד שיהא טוען שטעה לעורה ואינו יכול לחזור: **מותרין**

אבל מחזיר גרושתו. בירושלמי הדא דתימר מהניטוחין פירוש גרשה אחר ניטוחין והחזיר אבל לא מן הניטוחין: **לפי** שאין מערבין שמחה בשמחה. גזירה שכשוב בדרים לקמן מקרא דשלמה וביומלמי דרים מדכתיב מלא שבוע זאת" ומעם נרחה בשמחה: **בחנך** ולא בחשתך. *פעיקר דרשה הוא ולא בחשתך שיהא נכנו פנוי למלוה אחת ולא יפנה טעמו חימנה וכן שמחה בשמחה יהיה נבו פנוי את כפותו ועושין לו אהרן מנסרין את המטרין מעיי"ם. ר"ש בן נמליאל אף סביא עצים ומנסרן בצינעא לתוך ביתו: ירושלמי ל"ש אלא באדם שאינו מסורסם בלומר אינו אדם חשוב אבל אם הוא אדם חשוב עושין לו אהרן אפילו בשוק בר דמך ר' חנינא חברין דרבנן ע"ז: ליה אהרן בשוק. והבל מודים שלא יקוץ ארוזים ודכוותיה לא יחצוב לו אבנים ואם היו הצובות פלונתא דר' יהודה ורבנן: **מתני'** אין נושאין נשים במועד כו'. מ"ש א"ר חנינא טפני שטערבין שמחה בשמחה רב אסר משום שנאבר ושמחת בתנך ולא באשתך. עולא אמר מפני הטורח ורביה יצחק נפחא אומר משום ביטול פרייה ורביה שאם אחת מתירו להבניסה במועד אף מעבירה הוא בכל השנה כולה שלא יבטל ממלאכתו ומבניסה ברגל ונמצא מבטל כל אותה שנה. ומותבינן כל אלו שאמרו בגון בהולות אלמנות כו' אסורות לישא במועד ומותרין בערב הרגל קשיא

מבני מחוזא – מפני שהן עשירים ומרבין בשמחה ומבזבזין ממונם ואין יודעין לשמוח כראוי ומתוך כך באין לידי קלות ראש ולידי שחוק שחוק ולידי נבלות ואין לך שמחה גדולה מזו שמחת תורה ולפיכך אמרו חכמים שלא יעשו שמחת יו"ט ראשון של רגל בשמחת תורה שלא יבואו לידי קלות ראש ולידי נבלות ואין לך שמחה גדולה מזו שמחת תורה ולפיכך אמרו חכמים שלא יעשו שמחת יו"ט ראשון של רגל בשמחת תורה שלא יבואו לידי קלות ראש ולידי נבלות

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ניהא וכר ניהא נכנסת בריכה גדולה שעושין בה כו' ויוצאין מן הגדולה בכלים מליאה כר כנ"ל ובמשמח ולא:

(ג) תוס' ד"ה מפני ניעול כו' ולא שייך מיכוך שמחה בשמחה ואיכא לפקפוק מחכן: (ד) תוס' ד"ה אין כו' ועי' בתוכות דף מז ע"ח תוס' ד"ה דמסר:

מסורת השי"ם

מופרין ליום ערב הרגל. כלומר מוסר לכתחלה ולמ"ד דמכעט ימים של מעוטה יהיו ברגל: עיקר שמחה. דניסוחין הד יומא וכמאר יומי לא תקיב מערב שמחה בשמחה: עיקר עירוב. דניסוחין כיום לתמון דניסוחין: למד יומא לא משמו מינאי. כלומר כיון שחיט יכול להתחיל מלא בערב הרגל דלמא מתרמי מלתא דלא מצי מתחיל בערב הרגל ולא מתחיל כל הרגל: ופריך ז'. יומי שמחה להכא ולהכא לתוכה הכיא ולרגל: ולמא מינער לא נעריגן. ניסוחין עד הרגל כי היכי דלא נמר שלמה לבל לי מתרמי ליה עביד: מי סברי. דהיכא דלי תודה אור מוקדין ליה עביד ליכעי ליה לעזורי בכנין עד הרגל כי היכי דליתרמי ליה מצוכה הבית ברגל: שמח כליל עורב. הגי כלה ומקור למעלה עד כלמה ומתפין לוחו שם בבנול וכמסרים כדי שלא יכנו הטורבים עליו זמן לא תסיב כבנין: ולמא שמח כליל עורב נמי עורך בנין שוב. להכי לא שייריה שלא כל היכל דליתרמי ליה לניסוחין ברגל לא ידעינן מנלן דלא עבדינן: שמע מינה הני לעות. דלמא מני למיעבד ליה כיחד לפיולו מתרמי: לא עשו שבלל יום כפורים. לפי שמכעה ימים שלפני סוכות כל יום עשו שמחה ומשמה דכתיב "ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים [לפני ה' אלהינו] שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום" ואם איתא דמערבין שמחה בשמחה איבעי ליה למינטר עד החג ומיעבד שבעה להבא ולהבא, ודלמא מינטר לא נמרינן והיכא דאתרמי עבדינן? איבעי ליה לשיורי פורתא ישהו בנין בהמ"ק לא משיירינן איבעי ליה לשיורי *באמה (ב) כליא עורב אמה כליא עורב צורך בנין הבית הוא אלא מדמייתר קרא מכדי כתיב "ארבעה עשר יום" שבעת ימים ושבעת ימים למה לי – שמע מינה הני לחוד והני לחוד, א"ר פרנך א"ר יוחנן אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים והיו דואגים ואומרים שמא נתחייבו שוגאיהן של ישראל כלייה, יצתה בת קול ואמרה להם "כולכם מזומנין לחיי העולם הבא", מאי דרוש? אמרו קל וחומר: ומה משכן שאין קדושתו עולם וקרבן יחיד דוחה שבת-דאיסור סקילה, מקדש שקדושתו עולם וקרבן צבור דוחה יום הכפורים דעבוש כרת לא כ"ש, דקדושתו עולם וקרבן צבור דוחה יום הכפורים, אלא אמאי היו דואגים? חלם צורך גבוה הבא בצורך הדיוט, הבא נמי מיעבד ליעבדו מיכל לא ניכלו ולא לישתו? אין שמחה בלא אכילה ושתיה, ומשכחת לה דרחץ שבת מנלן אילימא מדכתיב "ביום הראשון וביום השביעי" דלמא שביעי לקרבנות? אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא "ביום עשתי עשר יום" מה יום כולו רצוף אף עשתי עשר כולן רצופין, ודלמא הכא נמי ימים הראויין? כתיב קרא אחרינא "ביום שנים עשר יום" מה יום כולו רצוף אף שנים עשר יום כולן רצופין, ודלמא הכא נמי ימים הראויין? אם כן תרי קראי למה לי; ומקדש דרוחה יום הכפורים מנלן אילימא מדכתיב "ארבעה עשר יום ודלמא ימים הראויין? נמר יום-יום מהתם, יצתה בת קול ואמרה להם כולכם מזומנין לחיי העולם הבא ומנלן דאחיל להו? דתני תחליפא *ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך ויילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו "לאהליהם" שהלכו ומצאו נשיהם בטהרה "שמחים" שנהנו מזיו השכינה "וטובי לב" שכל אחד ואחד נתעברה אשתו – בבן זכר "על כל הטובה" שיצתה בת קול ואמרה להם "כולכם מזומנין לחיי העולם הבא" "לדוד" עבדו ולישראל עמו" בשלמא "לישראל עמו" – דאחיל להו עון יום הכפורים, אלא "לדוד עבדו" מאי היא? אמר רב יהודה אמר רב *בשעה שביקש שלמה להכניס ארון למקדש דבקו שערים שעשרים זה לזה אמר שלמה עשרים וארבע רננות ולא נענה פתח ואמר "שאו שערים ראשיכם וגו'" ולא נענה כיון שאמר "ה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך" מיד נענה באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה וידעו הכל שמחל לן הקב"ה על אותו עון, ר' יונתן בן עסמי *ורבי יהודה בן גרים תנו פרשת נדרים בי ר' שמעון בן יוחי איפטור מיניה – באורתא לצפרא הדור וקא מפטרי מיניה, אמר להו "ולאו איפטריתו מיני באורתא? אמרו ליה "למדתנו רבינו "תלמיד שנפטר מרבו ולן באותה העיר צריך ליפטר ממנו פעם אחרת שנאמר ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך" וכתיב "וביום עשרים ושלשה לחדש השביעי שלח את העם" אלא מבאן לתלמיד הנפטר מרבו ולן באותה העיר צריך ליפטר ממנו פעם אחרת א"ל "לבריה "בני אדם הללו אנשים של צורה הם ויש בהיהן דליכרכך" אזל א"ל "אשכחינהו דקא רמו "קראי אהדדי כתיב "פלס מענל רגלך וכל דרכיך יכונו" וכתיב "אורח חיים פן תפלס" לא קשיא כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים כאן שהלך להם שנא' וביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך ויילכו לאהליהם שמחים שנהנו מזיו השכינה וטובי לב שכל אחד ואחד נתעברה אשתו וכר על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו שהחזיר לכל שמחל לו עון בת שבע ומיתת אוריה שלא נענר כאן

איבעי ליה למינטר עד החג. כדי שלא יתכעלו ישראל ממלאכתן כל כך: איבעי ליה לשיורי פורתא עורב. היה טרך הבנין כ"כ ותע"פ שהות מהבנין כדי שלא יביאו הטומאה מן הבנין [שאי אפשר] לעשותה ע"י אחרים לא היה טרך:

מתני' מי שהלך לבית הקברות לנחם את האבל ומצא שם מת אחד, אם יש שם שנים או שלשה עושין לו הספד ומתעסקין בו, ואם לאו אין עושין לו הספד ואין מתעסקין בו, אלא מניחו ומלמדין את בניו שיעסקו בו. מצא שם שלשה מתים עושין להם שלשה הספדים ומתעסקין בהם, ואם לאו אין עושין להם הספד ואין מתעסקין בהם, אלא מניחן ומלמדין את בניהם שיעסקו בהם. מצא שם ארבעה מתים עושין להם ארבעה הספדים ומתעסקין בהם, ואם לאו אין עושין להם הספד ואין מתעסקין בהם, אלא מניחן ומלמדין את בניהם שיעסקו בהם. וכן בכל שמוסיף מת אחד מוסיף הספד אחד, חוץ מן הרב שמוסיף שנים, מפני כבוד הרב.

גמ' מנלן דלא עבדינן? אמר ר' יוחנן דאמר קרא "ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ה' אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום", שבעת ימים למה לי – שמע מינה הני לחוד והני לחוד, א"ר פרנך א"ר יוחנן אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים והיו דואגים ואומרים שמא נתחייבו שוגאיהן של ישראל כלייה, יצתה בת קול ואמרה להם "כולכם מזומנין לחיי העולם הבא", מאי דרוש? אמרו קל וחומר: ומה משכן שאין קדושתו עולם וקרבן יחיד דוחה שבת-דאיסור סקילה, מקדש שקדושתו עולם וקרבן צבור דוחה יום הכפורים דעבוש כרת לא כ"ש, דקדושתו עולם וקרבן צבור דוחה יום הכפורים, דעבוש כרת לא כ"ש, אלא אמאי היו דואגים? חלם צורך גבוה הבא בצורך הדיוט, הבא נמי מיעבד ליעבדו מיכל לא ניכלו ולא לישתו? אין שמחה בלא אכילה ושתיה, ומשכחת לה דרחץ שבת מנלן אילימא מדכתיב "ביום הראשון וביום השביעי" דלמא שביעי לקרבנות? אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא "ביום עשתי עשר יום" מה יום כולו רצוף אף עשתי עשר כולן רצופין, ודלמא הכא נמי ימים הראויין? כתיב קרא אחרינא "ביום שנים עשר יום" מה יום כולו רצוף אף שנים עשר יום כולן רצופין, ודלמא הכא נמי ימים הראויין? אם כן תרי קראי למה לי; ומקדש דרוחה יום הכפורים מנלן אילימא מדכתיב "ארבעה עשר יום ודלמא ימים הראויין? נמר יום-יום מהתם, יצתה בת קול ואמרה להם כולכם מזומנין לחיי העולם הבא ומנלן דאחיל להו? דתני תחליפא *ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך ויילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו "לאהליהם" שהלכו ומצאו נשיהם בטהרה "שמחים" שנהנו מזיו השכינה "וטובי לב" שכל אחד ואחד נתעברה אשתו – בבן זכר "על כל הטובה" שיצתה בת קול ואמרה להם "כולכם מזומנין לחיי העולם הבא" "לדוד" עבדו ולישראל עמו" בשלמא "לישראל עמו" – דאחיל להו עון יום הכפורים, אלא "לדוד עבדו" מאי היא? אמר רב יהודה אמר רב *בשעה שביקש שלמה להכניס ארון למקדש דבקו שערים שעשרים זה לזה אמר שלמה עשרים וארבע רננות ולא נענה פתח ואמר "שאו שערים ראשיכם וגו'" ולא נענה כיון שאמר "ה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך" מיד נענה באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה וידעו הכל שמחל לן הקב"ה על אותו עון, ר' יונתן בן עסמי *ורבי יהודה בן גרים תנו פרשת נדרים בי ר' שמעון בן יוחי איפטור מיניה – באורתא לצפרא הדור וקא מפטרי מיניה, אמר להו "ולאו איפטריתו מיני באורתא? אמרו ליה "למדתנו רבינו "תלמיד שנפטר מרבו ולן באותה העיר צריך ליפטר ממנו פעם אחרת שנאמר ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך" וכתיב "וביום עשרים ושלשה לחדש השביעי שלח את העם" אלא מבאן לתלמיד הנפטר מרבו ולן באותה העיר צריך ליפטר ממנו פעם אחרת א"ל "לבריה "בני אדם הללו אנשים של צורה הם ויש בהיהן דליכרכך" אזל א"ל "אשכחינהו דקא רמו "קראי אהדדי כתיב "פלס מענל רגלך וכל דרכיך יכונו" וכתיב "אורח חיים פן תפלס" לא קשיא כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים כאן שהלך להם שנא' וביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך ויילכו לאהליהם שמחים שנהנו מזיו השכינה וטובי לב שכל אחד ואחד נתעברה אשתו וכר על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו שהחזיר לכל שמחל לו עון בת שבע ומיתת אוריה שלא נענר

*) דכרי ר' [הגה נמלא ניכוכלמי כמן כלכה ז' ל"ר כה עלם כלמה נמקה מלהמה].

גליון השי"ם נמ' דקדושתו קדושת עולם. עיין שבועות דף מז ע"ב תוס' ד"ה קדושתו:

עין משפט נר מצוה

פה א טוש"ע י"ד סי' רמב סעיף מו כבנמ"י:

נוסח אחר

מקור ומוכח דאין מערבין שמחה בשמחה. הגהה [שי' מוספות שבת ג. ובא מאיר ד"ה מכלין ותוס' מנחות ע. "תנא קמא"] קס. ד"ה כלים ובערכין [בשם ר"ת] ג"כ מאסף זרע חיים בשם ר' יואל ר' שמחה משה בשם ר' יואל סוכות דוקא שם (ולא בחכיכה שם סוכות).

רבינו חננאל

קשיא לכולהו. ופרקינן מאן דאמר משום שמחת חד יומא הוה ותוא יום הכנסת הכלה בערב יום טוב. וכן נמי מי שאמר משום פרהא*) כר' אבא דאמר עלת כלתא נפקא מפרהא מאן דאמר משום פריה ורביה לחד יומא לא משתי נפשיה. ומכ"ל דאין בערבין שמחה בשמחה דכתיב ויעש שלמה את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ה' אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום שמחת חיגך לבך. ושמחת בחגך לבך. אמר רבי פרנך א"ר יוחנן אותה שנה לא עשו ישראל כו' ביוה"כ דכתיב שמחת ואי שמחה בלא אכילה מאי דרוש קל וחומר ומה משכן שאין קדושתו קדושת עולם דוחה יש אחריו קדושה וקרבן הנשיאים קרבן יחיד דוחה שבת ולא קרבן צבור דחי נמי שבת שהוא איסור סקילה. ותקריבו בשבת כדכתיב ביוהכ"פ עשתי עשר יום. ביום ביום וכתיב קרא למה לי אלא ללמד מה יום כולו רצוף אף שנים עשר כולן רצופין הקריבו בהן וחשבת בכללן. מקדש קדושתו קדושת עולם דאין אחריו ויהיה וקרבן צבור וי"ב דאיסור כרת הוא כ"ש דניחוי ליתוהיו לא דחי שבת דאמרי התם במשכן לא דחי שבת אלא בהקרבת קרבנות דצורך נבוה ניהו אבל יום הכפורים דאסור באכילה ושתיה שהוא צורך היום. יצאת ב"ש ואמרה להן כולכם מזומנים לחיי העולם הבא שלא נתכוונתם אלא למצוה. ומניין

נוסח מהגה

שהוא לכולהו. ופרקינן מאן דאמר משום שמחת חד יומא הוה ותוא יום הכנסת הכלה בערב יום טוב. וכן נמי מי שאמר משום פרהא*) כר' אבא דאמר עלת כלתא נפקא מפרהא מאן דאמר משום פריה ורביה לחד יומא לא משתי נפשיה. ומכ"ל דאין בערבין שמחה בשמחה דכתיב ויעש שלמה את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ה' אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום שמחת חיגך לבך. ושמחת בחגך לבך. אמר רבי פרנך א"ר יוחנן אותה שנה לא עשו כו' ביוה"כ דכתיב שמחת ואי שמחה בלא אכילה מאי דרוש קל וחומר ומה משכן שאין קדושתו קדושת עולם דוחה יש אחריו קדושה וקרבן הנשיאים קרבן יחיד דוחה שבת ולא קרבן צבור דחי נמי שבת שהוא איסור סקילה. ותקריבו בשבת כדכתיב ביוהכ"פ עשתי עשר יום. ביום ביום וכתיב קרא למה לי אלא ללמד מה יום כולו רצוף אף שנים עשר כולן רצופין הקריבו בהן וחשבת בכללן. מקדש קדושתו קדושת עולם דאין אחריו ויהיה וקרבן צבור וי"ב דאיסור כרת הוא כ"ש דניחוי ליתוהיו לא דחי שבת דאמרי התם במשכן לא דחי שבת אלא בהקרבת קרבנות דצורך נבוה ניהו אבל יום הכפורים דאסור באכילה ושתיה שהוא צורך היום. יצאת ב"ש ואמרה להן כולכם מזומנים לחיי העולם הבא שלא נתכוונתם אלא למצוה. ומניין

*) [בשם ר' מנחם ב' סרוק ור' יהודה בן גרים תנו נדרים בי רשב"י איפטר מיניה באורתא בצפרא נמי אתו וקא מיפטרי אמר להו ולאו כבר איפטריתו אמרו לו לימדתנו רבינו תלמיד הנפטר מרבו ולן באותה העיר צריך ליפטר ממנו פעם אחרת שנאמר ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וכתיב וביום עשרים ושלשה לחדש השביעי שלח את העם אלא מבאן לתלמיד הנפטר מרבו ולן באותה העיר צריך ליפטר ממנו פעם אחרת א"ל לבריה בני אדם הללו אנשים של צורה הם ויש בהם גבורי מלחמה אזל אשכחינהו דקא רמו קראי אהדדי כתיב פלס מענל רגלך וכתיב אורח חיים פן תפלס לא קשיא כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים כאן שהלך להם שנא' וביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך ויילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו "לאהליהם" שהלכו ומצאו נשיהם בטהרה "שמחים" שנהנו מזיו השכינה "וטובי לב" שכל אחד ואחד נתעברה אשתו בבן זכר "על כל הטובה" שיצתה בת קול ואמרה להם "כולכם מזומנין לחיי העולם הבא" "לדוד" עבדו ולישראל עמו" בשלמא "לישראל עמו" – דאחיל להו עון יום הכפורים, אלא "לדוד עבדו" מאי היא? אמר רב יהודה אמר רב *בשעה שביקש שלמה להכניס ארון למקדש דבקו שערים שעשרים זה לזה אמר שלמה עשרים וארבע רננות ולא נענה פתח ואמר "שאו שערים ראשיכם וגו'" ולא נענה כיון שאמר "ה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך" מיד נענה באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה וידעו הכל שמחל לן הקב"ה על אותו עון, ר' יונתן בן עסמי *ורבי יהודה בן גרים תנו פרשת נדרים בי ר' שמעון בן יוחי איפטור מיניה – באורתא לצפרא הדור וקא מפטרי מיניה, אמר להו "ולאו איפטריתו מיני באורתא? אמרו ליה "למדתנו רבינו "תלמיד שנפטר מרבו ולן באותה העיר צריך ליפטר ממנו פעם אחרת שנאמר ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך" וכתיב "וביום עשרים ושלשה לחדש השביעי שלח את העם" אלא מבאן לתלמיד הנפטר מרבו ולן באותה העיר צריך ליפטר ממנו פעם אחרת א"ל לבריה "בני אדם הללו אנשים של צורה הם ויש בהיהן דליכרכך" אזל א"ל "אשכחינהו דקא רמו "קראי אהדדי כתיב "פלס מענל רגלך וכל דרכיך יכונו" וכתיב "אורח חיים פן תפלס" לא קשיא כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים כאן

מסורת השי"ם

[בשם ג' מרכין ג. ס"ם ממנחם קס.] מדוש ס"ד מ"ע

[בשם ג' ע"ם]

[בשם ג' מנחם קס:]

[בשם ג' ע"ב]

הגהות הב"ח

(ב) גמ' נמאמר כלים עורב כ"ע לשון כלי המלאכה ומניעה כנ"ל וכן פ' בערוך אלא שכתב דמקדש ר"מאון כלי מלאכת [ס"ל כר"ת] ומ"ש במקדש כלים עורב: *אזלי' ואיבעי ליה כ"ע לשון כלי מלאכה ומניעה כנ"ל וכן פ' בערוך אלא שכתב דמקדש ר"מאון כלי מלאכת [ס"ל כר"ת] ומ"ש במקדש כלים עורב:

גליון השי"ם

מלמד שבעת ימים זה כיה עלה לוחה בין קטנה ולל סיח קטנה מפני הגדולה: מנה שפטר נמסומה ע"י מחריש. חפלם, פלם מענל רגלך, שחטעסה לחמה הגדולה וחבריך יעבו קטנה: וכמלוה

מלמד שבעת ימים זה כיה עלה לוחה בין גדולה בין קטנה ולל סיח קטנה מפני הגדולה: מנה שפטר נמסומה ע"י מחריש. חפלם, פלם מענל רגלך, שחטעסה לחמה הגדולה וחבריך יעבו קטנה: וכמלוה

מלמד שבעת ימים זה כיה עלה לוחה בין גדולה בין קטנה ולל סיח קטנה מפני הגדולה: מנה שפטר נמסומה ע"י מחריש. חפלם, פלם מענל רגלך, שחטעסה לחמה הגדולה וחבריך יעבו קטנה: וכמלוה

באן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים. עסקיים מצוה עדיף שהרי מפסיקין תפילין לר"ש בן יוחי לעשות סוכה ולולב כדתני' בירושלמי' לבל בהפסקה דתפלה פיק"ם בן יוחי (נ) א) ובירושלמי זה שנו וזה שנו ואין מפסיקין שנו מפני שנו: **פוקסת**. פי' בקונטרס מתקנת שער שלח יתפזר וקשה דבפרק המניח (שבת דף נ: ושם) אמר (ז) דמתפייט בשבת משום טוה ועוד דסורקת ש"ל למיתני כמו גבי גיזר (מיר מב.) וכפ' קמח דכתובות (דף ז: ושם) "פירכת בקונטרס קליפת שער וקשין דבפרק המניח טוכה גודלת ופוקסת ואין לפרש מעברת סרק על פניה להכת תני תרוייהו וגם בפ' "קמח דכתובות ויש לפרש דמתקנת שערה בידיה תון לעשוף וביב"ח מפרש שמתמת מוטין על בלק (ס) [דקין] על פניה להחדיס הכשר והיינו מויים ומאי דקורת ליה בירושלמי לטבא שהוא מחדיס הכשר ובין כמי שייך בתיקון האשה למאי דמפורש טוף הגלגלין (שבת דף נה.) משום טוכה ומייתי קרא לגייבן הגלגל": **סטבת**. בפרק כל הקרבנות (מגחות דף פו:) מפרש דשמן המור הוא שמכת וכפ' קמח דמגילה (דף יג.) מאי שמן המור רב טוגא אמר רבי חייא ההדיוט

תורה אור

באן במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים הדר יתבי ואקא מבעי לה כראיב יקרה היא מפנינים וכל הפציך לא ישוו בה" הא הפצי שמים ישוו בה וכתיב כל הפצים לא ישוו בה דאפילו הפצי שמים לא ישוו בה באן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים באן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים אמרו ליה מאי בעית הכא אמר להו דאמר לי אבא ליל גבייהו דליברכוך אמרו ליה יהא רעוא דתזרע ולא תחצך ותעייל ולא תיפוק ותיפוק ולא תעייל ליתחייב ביתך וליתוב אושפיך לבלבל פתורך ולא תחזי שתא חדתא כי אתא לגבי אבוה אלל לא מבעיא דברוכי לא בירכן אבל צעורי צעורן אלל מאי אמרו לך יהבי ויהבי לי אמרו אלל הנך כולהו ברכתא ניתנה תזרע ולא תחצך תוליד בנים ולא ימותו תעייל ולא תיפוק תעייל כלחא ולא לימותו בנך דליפקון תיפוק ולא תעייל תוליך בנתא ולא ימותו גובריה ולידדו לותיך ליתחזי ביתך וליתוב אושפיך רהאי עלמא אושפיכך והאי עלמא ביתא דכתיב קרבם בתימו לעולם אל תקרי קרבם אלא קברם לבלבל פתורך בבני ובנתא ולא תיחזי שתא חדתא דלא תמות אנתך ולא תנסב אינתא אחריתי ר' שמעון בן חלפתא אפתר מינה דרב א"ל לגבוה דליברכך א"ל יהא רעוא דלא תבייש ולא תתבייש אתא גבי אבוה א"ל מאי אמר לך א"ל מילין בעלמא הוא דאמר לי א"ל ברכך ברכתא דברכן קודשא בריך הוא לישראל ותנא בה דכתיב ואכלתם אכול ושבוע והללתם וגו' ולא יבושו עמי לעולם וידעתם כי בקרב ישראל אני וגו' ולא יבושו עמי לעולם: ועושה אשה חבשיטית: ת"ר אלו הן חבשיטי נשים בוחלת ופוקסת ומעבידה (סיק) על פניה ואיכא דאמרי מעברת (א) סרק על פניה של ממה דביתהו דרב חסדא מקשמא באנפי בלקה יתיב רב הונא בר חינגא קמיה דרב חסדא ויתיב וקאמר לא שנו אלא ילדה אבל נקבה לא א"ל האלהים אפילו אמך ואפילו אימא דאימך ואפילו עומדת על קברה ואמרי אינשי בת שיתין כבת שית לקל טבלא דתמוא: ר' יהודה אומר לא תחוד: תניא רבי יהודה אומר אשה לא תחוד (ס) מפני שניוול הוא לה ומודה ר' יהודה בסיד שיכולה לקפלו במועד שמופלתו במועד שאע"פ שמצירה היא עכשיו שמחה היא לאחר זמן ומי איכא ליה לרבי יהודה האי סברא והתנן רבי יהודה אומר מהו מפני שמצר לן אע"פ שמצר עכשיו שמחה היא לאחר זמן אמר רב חמן בר אבא הנח להלכות מועד דמלתו מצר עכשיו ושמחה לאחר זמן בינה אמר בוחי לענין פרעון לעולם מצר ואמר רב יהודה בנות ישראל שהניעו לפרקן ולא הניעו לשניים: עניות מופלות אותן בסיד עשירות מופלות אותן בסולת בנות מלכים בשמן המור שנאמר ששה חדשים בשמן המור מאי שמן המור רב הונא בר חייא אמר סמבת רב ירמיה בר אמי אמר שמן זית שלא הביא שלישי תניא רבי יהודה אומר אנפיקינון שמן זית שלא הביא שלישי ולמה סכין אותו את השער ומעדן את הבשר רב ביבי הוה ליה ברתא טפלה אבר אבר שקל בה ר' מאה זוזי, הוה אזיל בתרה אט

תופר כדרכו. כמולו של מועד: **היכי דמי הדיוט.** שאינו חומן שמופר כדרכו: **מנא אמינא לכי אמרינן** התפילה של תענית כדי לתפור כשהוא תופר כדרכו כמלא חורך המחט וחט"כ מעשה מן הכנד ונמלאו תפירות הרבה במשיכה אחת והיודע לעשות כן=לומן הוא: **אלמא יכול לכוין לימרע בחפת חלוקו.** שאינו יודע לתחוב לוחו בגד עב שעושין ממנו לימרע בחפת חלוקו אלא שבמקום אחד מקרעו ובמקום אחד מרחיבו: **והאומן.** החייט מכליב: **מפקיע.** שאינו תופר ביותר אלא מפזר התפילה ולבכי קרי מכליב שהומין תחובי המחט לשיני הכלב כשתוקעין זו תוך כשיני הכלב: **בלבחת.** שאינו תופר כדרכו (ג)(תוחב) זה בשמוך זה אלא שתוחב המחט פעם אחת למעלה ופעם אחת למטה ולבכי קרי ליה לכלבתא דהכי קיימי שיני הכלב זה אחד גבוה מחבירו: **מסרגין שתי וערב.** שתורגין ממה של חבלים בשתי וערב: **שתי בלא ערב.** שתי אורג בה ערב: **שאם היה רפוי.** שמותח שתי ואינו תורג בה הערב: **שאם היה רפוי.** זה שנתרג יתיר רביס ויהו החבלים רפויין ומלוין למטה שאינן מתוחין ממתחן: **ושוין.** רבי מאיר ור' יוסי: **שאין מפשילין חבלים לכתחלה.** שאין גודלים חבלים לכתחלה: **ממטה.** לשולש תיכה מקבלת מומחה עד שיסרג בה ג' בתי נירין שהשתי כאן מתוח ותורג בה שלשה בתי נירין דערב למעלה ממסרגין קרי שתי וערב: **סיינו דאתו י"ג ומוסיף נפשוני.** דלשיטתו שתי בלא ערב לא מני: **ממטה נמי לא.** כשהיה אתו י"ג ומוסיף למיסר נמי מתוחי ואתמי, הא לא קעביד מלאכה ואי לא קעביד כי לא מני למיזנח עלה: **מתני'.** ולפי אתו י"ג ומוסיף למיסר נמי מתוחי משום דהוחיל ואפשר למייסי למטה בתחתי עד לעיל והדר מני למימרא עלייהו כרים וכסתות למיזנח עלייהו: **לא מרדעין.** תורת הלא לריך: **מתני' מעמידין תנור וכירים.** שעושין לוחם לכתחלה כדתמרינן לקמן תנור תוכו חלול מקום שפיתת (ג) שתי קדירות כירה מקום שפיתת קדירה אחת: **מכבשין.** א) גמ' מפרש: **גמ' מנקר ריחיא.** שכשהיו יושבה ותלקה ואין התבן יכולין לפרך מנקרין לוחם תוכין תוקה כדי שלא יהא שוה כדי שיפרכו התבן תחתיה: **בת עינא.** נקב שעושין בתחלת הריחים שהתבואה נופלת לתוכה: **סיינו דמסכת לה כיסנה.** לפי שהיסנה לריכה לכך שכבר היא חלקה לפי שתדיר היא מותנת: **אלא למאן דאמר.** דמכבשין סיינו בת עינא, ישנה, בת עינא למה והלא כבר היא לה בת עינא שכבר היא ישנה מלתחון ואי לא הוי לה בת עינא לא מיזנח עלה: **כגון דכנשי גרוסי.** הלי בת עינא טפי וכי הלי גוונא מכשתא לה כיסנה: **מנקר ריחיא.** כיסנה: **פיחמיל נופיה.** יתחלל נופו: **מופר ליעול.** לפרלים כדרך העושין עכשיו לפוסים שלנו דלא עביד ליה כבי הוה ליה למערת ולא מני חזיל לבל

ההדיוט תופר כדרכו: היכי דמי הדיוט? אמרי דברי רבי ינאי כל שאינו יכול להוציא "מלא מחט" בבת אחת רבי יוסי בר חנינא אמר כל שאינו יכול לכוין אימרא בחפת חלוקו: והאומן מכליב: מאי "מכליב" רבי יוחנן אמר מפקיע רבה בר שמואל אמר שיני כלבתא: מסרגין את המטה: מאי "מסרגין" ומאי "ממתחין" אמר רב חסדא אמר פליגי בה ר' חייא בר אבא ור' אסי ותרוייהו משמיה דרהוקיה ור' יוחנן חד אמר "מסרגין" שתי וערב "וממתחין" שתי בלא ערב וחד אמר "מסרגין" שתי בלא ערב "וממתחין" אינו והא תני רב תחליפא בר שאול *דשין שאין מפשילין חבלים לכתחלה בשלמא למאן דאמר "מסרגין" שתי בלא ערב היינו דקתני רב תחליפא בר שאול דשין שאין מפשילין חבלים לכתחלה אלא למאן דאמר "מסרגין" שתי בלא ערב "וממתחין" שתי וערב אלא למאן דאמר "מסרגין" שתי וערב "וממתחין" שתי בלא ערב מאי "וממתחין" שאם היה רפוי ממתחו ואינו ממתחו, השתא שתי וערב אמרת לא, תבלים לבתחלה מיבעיא, קשיא, א"ל רב נחמן בר יצחק לרבי חייא בר אבין ומי איבעא למאן דאמר "מסרגין" שתי בלא ערב והתנן ורבי מאיר אומר המטה משפרנין בה שלשה בתים אלא כדאתא דבין אמר "במסרגין כולי עלמא לא פליגי דשתי וערב אלא כי פליגי "בממתחין" מר סבר ממתחין שתי בלא ערב ומר סבר "שאם היה רפוי ממתחו" מיתיבי מסרגין את המטה ואין צריך לומר שממתחין דברי ר' מאיר ר' יוסי אומר ממתחין אבל לא מסרגין וי"א אין ממתחין כל עיקר בשלמא למאן דאמר "ממתחין" שתי בלא ערב היינו דאתו יש אומרים לאיפלוגי אלא למאן דאמר "שאם היה רפוי ממתחו" ליש אומרים ממתחו נמי לא? אין כיון דאפשר לממליה במאני לא טרחינן: **מתני'** מעמידין תנור וכירים וריחים במועד ר' יהודה אומר אין מכבשין את הריחים בתחילה: **גמ'** מאי מכבשין רב יהודה אמר מנקר ריחיא רב יחיאל אמר בת עינא מיתיבי מעמידין תנור וכירים במועד ובלבד שלא יגמור מלאכתן דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים אף יגמור רבי יהודה אומר משמו מעמידין את החרשה ומכבשין את הישנה ויש אומרים אין מכבשין בל עיקר בשלמא למאן דאמר "מכבשין" מנקר ריחיא היינו דמשכחת לה בישנה אלא למאן דאמר בת עינא, ישנה, בת עינא למה להי? כגון דקא בעי לארווחי מפי פורתא רב הונא שמעיה לההוא גברא דקא מנקר ריחיא בחולא דמועדא אמר: מאן האי *איתחיל נופיה דקא מחיל חולא דמועדא אמר לה כיש אומרים דרש רב חמא "נוקרין ריחים במועד" משום (פ) רבינו (מאיר) אמרו אפילו סם שרוכב עליו וחמור שרוכב עליו ("ומותר) ליטול צפרנים בחולו של מועד אבל

ריחיא בחולו של מועד אמר מאן האי דמחיל נופיה. ורב הונא סבר לח כי"א דאמרו אין מכבשין כל עיקר. דרש רב חמא נוקרין ריחים בחולו של מועד משום רבינו אמרו אפי' סום שרוכב עליו וחמור

*) כיוצא"מי סם כגי' אלא כי אינן קיימין כמסכיא. **) לפניט כיוצא"מי ליתא כל שהוא מוזוג לח כמתניתא זסו דלעיל ופסוס דפ"ס ופ"ל כגי' רבינו ז"ל.

הגהות הב"ח

(פ) גמ' נוקרין ריחים במועד משום רבינו מאיר (פירוש) תו"מ ובי"ב פ"ל ליה. עוד בי"ב ובה"ג דלבינו הוא כך ועי' בתו"ס פ' נולד בגזול דף לב ע"ל לפרש"י רבינו כרבי סם שהלכתו על זה: (ג) רש"י ד"ה מעמידין כו' מקום שפיתת קדירה אחת כירה מקום שפיתת שתי קדירות. בי"ב כ"ה בריש פ' בירה: (ד) תוס' ד"ה ס"ב ד"ה ואין זה בגין גמור אבל בגין כאמילה אסור וכ"ה לאמור בכתב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה מכבשין בגמ' מפרש. בי"ב עי' מה כו ע"ב בתוס' ד"ה בפלוגתא וכו' ועיין ודו"ק:

ו"ל מהרש"ל בדעלות אין הכרח אלא שאחתך לא"ל ואפשר לאפוקי שאפילו התוספות בעצמן בפ"ב מזבחות לא"ל כיוון בקיאין טפי

① מפרנ"ן (הגהות)
② מסרנ"ן
ג) שתי ובגד אחד
ב) שתי בלא ערב
③ מאחתי'
ג) שתי בלא ערב
ב) שתי ובגד אחד

* בד שתי בלא ערב

[ועיין בפסחים סיפ' ד"ה עולי רגלים]

נוסח/אחנף

◇ ביאור וברון
מהגיהות רשות
שאפשר מאן
מסרגין ואחתי'
שתי בלא ערב
לא"ל וכ' יוסי - צדיק
תיקון מלות
האוצר

רבינו חננאל

שמשיר את השיער ומערן את הבשר: ההדיוט תופר כדרכו בתלמ"ד א"י מפורש"ש לפיכ"ך כתבנ"ו והנחנ"ו ה'. דבי ר' ינאי אמרי כדרכו מפלא את אחת. יוחנן א' כדרכו (אסי') אחת אחת. מכליב. בפפ"ע. כלומר מדלג. מחני' מפיק לה' יוחנן הרצענין מכלבין במועד אין תיפר תרא חדא היינו אורחייהו כך היא אומנותן *) של מפפ"ע. ר' יוסי ב"ר חנינא אומר המוזג את האמריות **) זהו אומן וכל מי שאינו מוזג אינו אומן א"ר סימון ההיזם תופר כיסן כיסן. מפרנין את המטות. ר' יוסי אומר ממתחין. ר' חייא בר אבא ור' אסי מליני תרוייהו משום רחוקיה ור' יוחנן(אמרו) חד אמר מפרנין כגון אריגה שתי וערב ממתחין שתי בלא ערב. וחד אמר מסרגין שתי בלא ערב. ממתחין שאם היה רפוי ממתחו. איני והתני ר' חלפתא בן שאול ושוין פי' ת"ק ור' יוסי שאין מפשילין חבלים לכתחלה. ותסתה רב נחמן בר יצחק מי איכא ס"ד מסרגין שתי בלא ערב. והתנן ר"ב אומר המטה משיפרת בה שלשה בתים מי אשכח לעשות בית בלא שתי וערב אלא כ"ע מסרגין שתי וערב כי מליני במתחין. ולא אימעיט לן בהדיא האי מיהות מה הוא אי שתי בלא ערב. או אם היה רפוי ממתחו. אשכח למיפלא במני. אשכח למילאות רפיון חבלי המטה בכתות הרבה: [מתני'] מעמידין תנור וכירים במועד ר"י אומר אין מכבשין את הריחים במועד בתחלה. מאי מכבשין. רב יהודה אמר מנקר ריחיא פי' כיון שיעמדו הריחים מלפותן מנקרין בהן נוקרין קמנים כמין תירדורין כדי לפתוח במהרה רב יחיאל אמר בת עינא. ומקשינן עליה דרב יחיאל ומפרק בגון דנקרה ובני לאורווחי ביה מפי רב הונא שמע לההוא גברא דהוה מנקר ריחיא בחולו של מועד אמר מאן האי דמחיל נופיה אמר רב חמא נוקרין ריחים במועד משום רבינו אמרו אפי' סום שרוכב עליו וחמור

נוסח/אחנף

ס"ק של כתבים שאינם להוא מיהו"ת הכא"ם מסרגין ואחתי' לשון מרדעין

נוסח/אחנף

ס"ק של כתבים שאינם להוא מיהו"ת הכא"ם

פח א עוב"ע ס"ה סי' תקמו סעיף כ:

פפ ב מיי' פ"ה מטלוות ר"ע הלכה יב עוב"ע סם סי' תקמ סעיף ז:

צ ג ד מיי' סם טור ש"ע סם סעיף ח:

צא ה מיי' סם הלכה טו עוב"ע סם סי' תקנו סעיף ג:

שבת קיח.

① מפרנ"ן (הגהות)
② מסרנ"ן
ג) שתי ובגד אחד
ב) שתי בלא ערב
③ מאחתי'
ג) שתי בלא ערב
ב) שתי ובגד אחד

* בד שתי בלא ערב

(ואפשר התוספות בעצמן בפ"ב מזבחות לא"ל כיוון בקיאין טפי)

שאפשר לאפוקי מן הכרח אלא שאחתך לא"ל ואפשר

עירובין קד.

[ע"ל מותר]

מנקר ריחיא היינו דמשכחת לה בישנה אלא למאן דאמר בת עינא, ישנה, בת עינא למה להי? כגון דקא בעי לארווחי מפי פורתא רב הונא שמעיה לההוא גברא דקא מנקר ריחיא בחולא דמועדא אמר: מאן האי *איתחיל נופיה דקא מחיל חולא דמועדא אמר לה כיש אומרים דרש רב חמא "נוקרין ריחים במועד" משום (פ) רבינו (מאיר) אמרו אפילו סם שרוכב עליו וחמור שרוכב עליו ("ומותר) ליטול צפרנים בחולו של מועד אבל

*) כיוצא"מי סם כגי' אלא כי אינן קיימין כמסכיא. **) לפניט כיוצא"מי ליתא כל שהוא מוזוג לח כמתניתא זסו דלעיל ופסוס דפ"ס ופ"ל כגי' רבינו ז"ל.

הגהות הב"ח

(פ) גמ' נוקרין ריחים במועד משום רבינו מאיר (פירוש) תו"מ ובי"ב פ"ל ליה. עוד בי"ב ובה"ג דלבינו הוא כך ועי' בתו"ס פ' נולד בגזול דף לב ע"ל לפרש"י רבינו כרבי סם שהלכתו על זה: (ג) רש"י ד"ה מעמידין כו' מקום שפיתת קדירה אחת כירה מקום שפיתת שתי קדירות. בי"ב כ"ה בריש פ' בירה: (ד) תוס' ד"ה ס"ב ד"ה ואין זה בגין גמור אבל בגין כאמילה אסור וכ"ה לאמור בכתב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה מכבשין בגמ' מפרש. בי"ב עי' מה כו ע"ב בתוס' ד"ה בפלוגתא וכו' ועיין ודו"ק:

למישקל טופרי . פירש"י (ה) (בקונטרס) דה"ק לדיין שמוסר למשקל׳ להוה תמרת כפרניו דלא קשה ומתקלקל, ומשום הכי כרוזים בימי חכמים שלין לריך רק למשקל שקרקע מסוגנת כמו כרוסי"ל היה אומר: **איצטבא** ומקרופיפות.

אבל חמרא דריחיא לא ורב יהודה שרי: למישקל טופריה להמרא-דריחיא, לאוקומי ריחיא, ולמיבני ריחיא, ולמיבני אמת ריחיא ולמיבני אוריא (רבא) שרא: לסרוקי סוסיא ולמיבני אקרפיפטא ולמיבני איצטבא רבא שרא למישקל דמא לבהמה בחולא דמועדא א"ל אביי חניא דמסייע לך המקיזין דם לבהמה ואין מונעין רפואה לבהמה בחולו של מועד רבא שרא לכסבוסי קירמי מ"ט מעשה הדיוט הוא אמר רב יצחק בר אמי אמר רב חסדא קיטורי *בידי [ו] אסיר מ"ט? מעשה אומן-הוא אמר רבא *[מאן] דמקהקיל (ו) (אלא): אדעתא דבי דרי = שרי, אדעתא דארעא = אסיר, היבי דמי? מוליא *במוליא ונצא בנצא (ג) אדעתא דבי דרי שקל מוליא ושדא בנצא אדעתא דארעא, ואמר רבא *האי מאן דלבי זיכי? אדעתא דציבי שרי אדעתא דארעא אסיר, *היבי דמי? שקיל דרבי ושביק זוטרי = אדעתא דציבי שקיל רבי זוטרי = אדעתא דארעא, ואמר רבא *האי מאן דפתח מיא לארעיה: אדעתא דכוותי שרי, אדעתא דארעא אסיר היבי דמי? *פתח חרי רבי חד מעילאי וחד מתתאי = אדעתא דכוותי פתח חד רבא = אדעתא דארעא ואמר רבא *האי מאן דפשה דיקלא: אדעתא דחיותא שרי אדעתא דדיקלא אסיר היבי דמי? *שקיל כוליה מחד גיסא = אדעתא דחיותא מהאי גיסא ומהאי גיסא = אדעתא דדיקלא ואסיר ואמר רבא הני תמרי חותרי: מיגזרינהו שרי, מייצינהו אסיר, רב פפא אמר כיון דמחלעי *כפרקמטיא האבד דמי ושרי ואמר רבא *פרקמטיא כל שהוא אסור אר' יוסי בר אבין ←ובדבר האבד = מותר ובינא הוה ליה ההוא עיסקא דהוה מודבן בשיתא אלפי, שהייה לזבוניה בתר תלא דמועדא וזבניה בתריסר אלפי ובינא הוה מסיק זוזי בבבי *אקרא דשנואתא אתא לקמיה דרב אשי א"ל מהו למיזל האידנא עלייהו א"ל כיון דהאידנא הוא דמשבחת להו ביומי אחריני לא משבחת להו דמשבחת להו ביומי אחריני ושרי תניא כוותיה *בפרקמטיא האבד דמי ושרי תניא נמי הכי ראה נוזנה הולכין לירידי

איצטבא ומקרופיפות.

אבל חמרא דריחיא לא ורב יהודה שרי: **למישקל טופריה** להמרא-דריחיא, **לאוקומי ריחיא, ולמיבני ריחיא, ולמיבני אמת ריחיא ולמיבני אוריא** (רבא) **שרא: לסרוקי סוסיא ולמיבני אקרפיפטא ולמיבני איצטבא רבא שרא למישקל דמא לבהמה בחולא דמועדא** א"ל אביי חניא דמסייע לך **המקיזין דם לבהמה ואין מונעין רפואה לבהמה בחולו של מועד רבא שרא לכסבוסי קירמי מ"ט מעשה הדיוט הוא** אמר רב יצחק בר אמי אמר **רב חסדא קיטורי** *בידי [ו] אסיר **מ"ט? מעשה אומן-הוא** אמר **רבא** *[מאן] **דמקהקיל** (ו) (אלא): **אדעתא דבי דרי = שרי, אדעתא דארעא = אסיר, היבי דמי?** מוליא *במוליא ונצא בנצא (ג) **אדעתא דבי דרי שקל מוליא ושדא בנצא אדעתא דארעא, ואמר רבא** *האי מאן **דלבי זיכי? אדעתא דציבי שרי אדעתא דארעא אסיר, *היבי דמי? שקיל דרבי ושביק זוטרי = אדעתא דציבי שקיל רבי זוטרי = אדעתא דארעא, ואמר רבא** *האי מאן **דפתח מיא לארעיה: אדעתא דכוותי שרי, אדעתא דארעא אסיר היבי דמי?** *פתח **חרי רבי חד** מעילאי **וחד מתתאי = אדעתא דכוותי פתח חד רבא = אדעתא דארעא ואמר רבא** *האי מאן **דפשה דיקלא: אדעתא דחיותא שרי אדעתא דדיקלא אסיר היבי דמי?** *שקיל **כוליה מחד גיסא = אדעתא דחיותא מהאי גיסא ומהאי גיסא = אדעתא דדיקלא ואסיר ואמר רבא הני תמרי חותרי: מיגזרינהו שרי, מייצינהו אסיר, רב פפא אמר כיון דמחלעי *כפרקמטיא האבד דמי ושרי ואמר רבא *פרקמטיא כל שהוא אסור אר' יוסי בר אבין ←ובדבר האבד = מותר ובינא הוה ליה ההוא עיסקא דהוה מודבן בשיתא אלפי, שהייה לזבוניה בתר תלא דמועדא וזבניה בתריסר אלפי ובינא הוה מסיק זוזי בבבי *אקרא דשנואתא אתא לקמיה דרב אשי א"ל מהו למיזל האידנא עלייהו א"ל כיון דהאידנא הוא דמשבחת להו ביומי אחריני לא משבחת להו דמשבחת להו ביומי אחריני ושרי תניא כוותיה *בפרקמטיא האבד דמי ושרי תניא נמי הכי ראה נוזנה הולכין לירידי**

למישקל טופרי . פירש"י (ה) (בקונטרס) דה"ק לדיין שמוסר למשקל׳ להוה תמרת כפרניו דלא קשה ומתקלקל, ומשום הכי כרוזים בימי חכמים שלין לריך רק למשקל שקרקע מסוגנת כמו כרוסי"ל היה אומר: **איצטבא** ומקרופיפות.

כסבוסי . פי' בקונטרס לגמציי"ר בלע"ז ויש מפרשים ליקוי"ר ולשון כסבוס משמע כן כדאי' פ' תוגין (שבת דף קמ"ו ושם) מכסכסו מבפנים ולין מכסכסו מבחוץ גבי מיט: **קיטורי** בידי . גרסינן כרי"ם ולא בידי בדלי"ת (מ) והוי מענין בירים שהורה בפ' במה תחה יולפת (שם דף פו ע"ב) (בפרק חזקת הבתים) (ב"ב דף נד ע"ב):

מוליא במוליא ונצא בנצא דאדעתא (ג) דבי דרי שקל מוליא ושדא בנצא אדעתא דארעא . [א] וכן גרס רבינו גרשון וכ"ה לפנים גרס בספר מוליא במוליא ונצא בנצא דאדעתא דבי דרי משמע שיוסר קרקע שוה פרוטה ולפיכך מסתברא טפי לדיוק מינה דקרקע שוה לידום יוסר מלחרום ושמא לפי שהיו דשין במוריגין לין לריך קרקע שוה ויש מפרשים כדי לעשות דיר על גבמה"):

פרקמטיא כל שהו פי' רבינו יצחק בחקנוכו כי היה מוקף בלוחות רבית (פרקמטיין) והא דתמר "בבינא הוה ליה עיסקא" הוה מסיק זוזי בבבי [ב] ומפרש בקונטרס בעיטות ומילוף גרלה (י) דתניא פרקמטיא האבד דמי ושרי תניא נמי הכי ראה נוזנה הולכין לירידי

ובדבר האבד מותר . פירוש בדבר שאם לא יתכרנה יפה פעם אחרת יפסיד מן הקרן אבל אם לא יפסיד מן הקרן אלא שלא יהיה כל כך יפה אלא שהוא דבר האבד, וכל שכן לקנות סחורה שאם תהיה יותר ביוקר אחר המועד, אבל לקנות יין כשר כאוך המועד מותר והר"ר יוסף פירש דיש לאסור דלמה לו על פי שאי אפשר בזול הרי יאמלו ביוקר ולין זה דבר האבד הוא

*) [ועי' תוס' ב"ב דף ד' ד"ה מוליא]

כדבר האבד מותר . פירש"י דבר שהוא מתקלקל ואינו עומד לימכר כל זמן הראוי לו ואם לא ימכרנו עכשיו יפסיד הרבה ואין לו מה לעשות בו אלא למכרו עכשיו ואפילו בהפסד מרובה ואין לו לחוש שמא יבא אחר ויקנה בזול דכיון שהוא דבר האבד א

מסורת השו"ס

יריד של עכו"ם. יומ' דשוק: ומעלה כערכאות. לקיימן בתימתן דכיון דהסמך הוא דמסכת להו וליומת לתריצת לת,ברי: מוסרי. שנדין בו דגים שקורין רוש"ת: מיזלי. רשמות שנדין בו שופות: למגדל מגורת. לעשות הטור מחדש: מסולמת. נפה: בימות הממה. כלומר כשיש יומות הממה כגון בפסח דחכול עלמת שתין יוכדין בו גשמים מוטר לעשות בו טטור לפי שלאלתר יבש ויכולין לתפות בו פת ברגל לעורך הרגל: בפן בימות הגשמים. כלומר כשיורדין הגשמים ברגל כגון בסוטות תין עושין טטור לפי שתיט יבש לאלתר עד לאחר הרגל ועבד פירמת שלת לעורך הרגל: מרגני' מעקה למרפסת. כותל קטנה העושין על התיעטוות שלפני העליות גדולות כעין שיש על שפת גגר ריינים: שפין את הסדקין. שכתטר: ומעגילין אותן כמעגילה. שגולין על קרקעות הטטר עץ גדול עגול כדי לסתום הסדקין: ציר וברגל. (נ)(שלוק ביזו עץ) ומעטעין ציר על התטר לסתום הסדקים תו כעטפ ברגל על קרקעות הטטר: ממלניס. עץ כעין רגל שדוחקו כמעוזה לסתום הסדקין ויש בו מעשה תומן יותר ממעגילה: ציר. רגל הדלת כמו הדלת תסוב על ליכה (משלי כו) : גיגור. הוא החור שכתסקופה התתתונה כמו "ניטרת דלת: סקורס. מה שעל הפתח שתחזור בו הדלת וקורין תוכרטו"ר: מנעול. כלכדו"ת: וכלבד שלא יהכוין לעשות מלאכתו כמועד. כשיש לו לתקן כל תינו כשתר יומת השבת ומניחו עד המועד: וככסין. על ניר כלומר דגים ושתר דבריס שכוכשים כמלח שיכול לאוכלן כמועד שלא יהא צריך להמתין כתיכלתן עד לאחר המועד שיהו וככסין מהר ולתוין לאוכל מיד: גמ' סוגא. הולי דקל: (ד) דופנא. עבדי לחייס על גבל: ולינו מה כמים. זה הוא מעשה הדיומ: מעגילה. דרך תומנות יותר: ציר וברגל. דללו מעשה תומן הוא לו כל שכן: כפין מעגילה. שלת מעגילה ממש שלת כפין מעגילה ציר וכרגל: עד ימיו. של יותן כ"ג היה פעמים מכה ביומקלים כתוכו של מועד והוא גזר עליו וכבלו שלמת לאוכל ומתן, קמני "ומתקנין מעגול ומפתח": מתניתין דמתקנין אנו כתוס"ם כדגרי. כמעגול של עץ שרי דלת הוי קבלת רבה: כדנפתי. דפעים היינו קוכעם לאוכל רבה קבלת רבה ותולדי קבלת לאוכל: מגלי. מכר הגדול שרי דלת מוליד קבלת כלום: כמיני. כרכ"ת לאיל דהוי תולדי קבלת טפי: נאתר גגוי. יותן ר"ג: כל ר' יהודה אם ר' יוסי. כפירקת דלקמן (דף יב.) דרבי יוסי לת כעי לאכול אלא לדבר האוכל ומתני' דשבי הכל לת כרי בלת שיהו=ר' יוסי היא: כמאן דמליגי סמיכות אנו דדמא. שם נהר: נכסי. שם מקום: בוורי. שכו עשו דרך לנהר שילאו מימיו ונמקיימו שם דגים שרבה: לימלא. "(ה) שרבה לעי שתין יעולים לאוכלן במועד שהרי היו מלוחין שרבה: ככסין. כתומן וכמלח שקורין קוכפוטע"ת והכל כמי כיון שנמלאן שרבה כדי להניעתן ולו לת חזו כמועד: אמר ליה הני נמי. מלוחין שרבה: מגנ מיננ. שמוכך המלח מהן: (ו) מיתין מיננ. כלומר רוחלין קתני שרבה פעמים מלמי ליה שנים זימני: רב מיקלע. כמועד: מילתא מילתא. תגנ מיננ. בלעמיפה הוא לאחר זמן שיעלו יותר מהמיה שנמת דיעלו: עוויין בתמוס. שמלח שהמלח עברת מן המים כדגים: מסתיין בתמוס. לאחר שעלולו מעטו כמיס טון: מכנים בכריס. מטילין לתוכו בציר היולת מן הדגים ותולטין לתוכו: מסתיין עלים מבוס. שמוסין עליו מיס שדגים עברלו מן המים: לעטון גופא. כלומר לאחר שיכול לאוכלו מהלך הכרכה קודם שיטן: תמלי. לת יהן לאחר שיהיה: מיא ולא שברא. שחלים: מיא ולא שברא. הדרן עלך משקין בית השלחין

מתניתין

*לירידֵי של עכו"ם *ולוקחים בהמה עבדים ושפחות בתים שדות וכרמים וכותב ומעלה בערכאות שלהן מפני שהוא כמציל מידן.

רב אשי לחייא בר אישי למיגדל אודרי בחולא דמועדא מאי טעמא? מעשה הדיוט הוא אבל יאיזלי אסור מאי טעמא מעשה אומן הוא.

רב יהודה אשכחיה לאמי תנורי למיגדל מגדולתא אינש והא *ולולבי בר עשבי למיגדל מגדולתא אינש והא תני רבה בר שמואל ושוין שאין גורלין חנור להחחילה לא קשיא הא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים: מתני' ומרפסת כמעשה הדיוט אבל לא כמעשה אומן. שפין את הסדקין ומעגילין אותן במעגילה ביד וברגל אבל לא במחלצים.

הדרן עלך משקין בית השלחין

כוורא סמוך למסרמיה מעלי. ר' יוסי. וכזמן הזה טופסים סככה למיכל סמוך לסירמון וגם למסתי עלה תכוה דתנן כסמוך למעלי ושמת נשתנו כמו הרפואות שכבש"ם שלינן עוכות כזמן הזה לו שמת נהרות דבבל מעלו לו טפי ויש מפרסים דכוורת לת בבבל דגים מיירי ושם דג שמצוי כוורת ומקורה כדכריס התלו מסתר דגים כדתמרינן פ' כל הכשר (חולין דף קט:) "לסתר לן גיריותת, שרת לן ליטנת דכוורת ותין גרגיה שיהת כלל הלטעות של דגים טעם חמר:

רבינו חננאל

להו כפרקמטיא האבור דמי ושרי. רב שרא לר' חייא בר אשי למיגדל אודרי. פי' בסמ"ק נישין בסוף פרק הניזקין (דף ס' ע"ב) ומפרשי רבנן אורלי שבאו מעזלא תרגום ויביאו מעזה כר עזיל ומפרשי אודורי אלפכך. ס"ט מ ע ש ה הדיוט אבל אילו אסיר ס"ט משעה אומן הוא. רב יהודה שרא לאביי תנוראה למגדל תנורא בחולי דמועדא. ולרבא בר עישבי שרא למגדל מהולתא בחולי דמועדא. ושוטין מעקה לגג ולמרפסת משעה הדיוט אבל לא משעה אומן. היכי דמי משעה הדיוט בהגבה ו ד ס נ א. במתניתא תנא צר בצירה ואינו מח במים ושפין את הסדקין ומעגילין אותן במעגילה ביד ובברגל לא במחלצים: בתני' הציר והציעור והקורה והמענול ו ה ס ב ח ה שנשברו מתקנן במועד ובלבד שלא יכוין לאכול מהן במועד. איני והא תנן בסוף שם, סומה עד כל ימיו פסיש היה מכה בירושלים עד ימיו של יוחנן כהן גדול אין מיכן ואילך לא. ופריך רב חונא האי פסיש דאסיר מיכן ואילך בדנפחי. והא דתנן הציעור כו' בדנגרי הוא ושרי. מתקיף ליה רב חסדא ונדהה ופריק בחציני אסיר ומתניתין דהכא במגלא ושרי *) קודם נזירה פירש קודם נזירת יוחנן"ב ו ורב אשי אמר מתני' דהכא ר' יהודה היא ומתני' דהכא ר' יוסי דאמר רב יצחק בר אבא מאן תנא דבעי שינוי במועד

עין משפט נר מצוה

קד א מיי' פ"א מהלכות מ"ע סי"ב מהלכות יו"ט הלכה יד טוש"ע יו"ד סי' קמח סעיף ג:

קה ב ג טוש"ע א"ח סי' תקמג סעיף ח:

קו ד ה מיי' פ"א מכלי' מ"ת סי' מקח סעיף ג: ◇ קז ו מיי' שם פ"ו הלכה ו שם סעיף ד: ◇ קח ו מיי' שם פ"ו הלכה ה טוש"ע שם סעיף ג:

קט ח מיי' שם פ"א הלכה ו טוש"ע שם סעיף ד:

קי ט מיי' שם פ"ו הלכה ד טוש"ע שם סי' מקלא סעיף ו:

קיא י מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סי' מקלג:

קיב כ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

מקבה ◇ הקיזו לבהמות ◇ מאוד ג) ומאוחר לגידה קיים ג) תרגום

בדבר האבד דלא כר' יוסי דאי ר' יוסי הא אמר ונלף ונומר ונף כדרבו. אמר רבינא כמאן דמלינן האידנא כו'. וכבשין שיכול לאוכל מהן במועד מכבשן. רבא שרא לבני בירתא לבאי למיצד ולמיכל אע"ג והתנן כבשין שיכול לאוכל מהן מכבשן. שיכול אין לא יכול לא. א"ל הני נמי מהאכלי אנב איצצא כשיכבשום דתקיים כי הא דשמואל עבדו ליה ששים איצצי ואכל. פ' מיני תבשיל. אמר רב אסר לי אדא ציירא כוורא פטוך למיסרחי מעלי. ותוב אמר רב מוויא בארזה, אסוקיה אותו במלח. אסוקיה באבוה. פ' כשיעלתו מן האש שופתו בסים שלוחין שהן אבני אוכליה בבריה פירוש אכול אותו בבנו ותוא ציר של דגים שהוא יוצא מן השמנונית של דג כי הוא חשוב לרב כבנו. וכשתאכלהו שהה אחריו הסים כי באוחה העת ובאותו מקום היו אומרים להם הרופאים כשהאכל דגים שהה אחריו הסים ולא יין **) או יין ולא שכר. כוורא תחלי ואהלבא לימעון פוריא, ואמר רב אסר לי אדא ציירא כוורא תחלי ואהלבא: מיא ולא שיברא, שיברא ולא חמרא:

ליפעון פוריא. פ' כשיאכל אותם ער שיתעכלו בפעיו לא ישן כי השינה מיד מויקתו: הדרן עלך משקין בית השלחין.

*) נראה דצ"ל כר פפא אמר כלן קודם נזירה כו'. **) לפנינו נגמ' הגרסה לקיבן. ומולי דרבינו סיס לו ני' אחרת.

הגהות הב"ח

(ה) גמ' כדיתה לגמי כוותי. נ"ב כך הוא גירסת כתלמיד בשומנדיתה לגמי כוותה ופי' הרן פוסקים שם בידו עץ) תמ"מ וני"ב ס"ל פעמים: (ד) ר"ה דופנא כו'. נ"ב עי' לעיל בפירושו בתף ז' ע"ש: (ס) ד"ה המקום היוצב על נכר 'בדיתה' לגמי כוותי. (ו) ר"ה ת"ל כני גמי מע"ג דמלינהו: (ו) ד"ה מגנ מיננ כו'. נ"ב עי' לעיל בפירושו בתף ז' ע"ש: (ס) ד"ה למתלת למולתן כרכה מע"ם: (ו) ר"ה ת"ל כני גמי מע"ג דמלינהו: (ו) ד"ה מגנ כו' ממלת מהן סס"ד ותמ"ב מס"ד סבדו ליה ציתין מיני כלומר רוחלין מותו הרכה פעמים סס"ד ותמ"ב מס"ד ציתין מיני שניים פעמים סס"ד:

מי שהפך את זיתין ואירעו אבל, או אונס או שהטעוהו פועלים טוען קודם ראשונה ומניחה לאחר המועד דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר זולף וגומר דרכו: גמ' פתח באבל וסיים במועד, אמר רב ששת בריה דרב אידי יואת אומרת דברים המותרין במועד אסורים ביומי אבלו רב אשי אמר לא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא ביומי אבלו דמדרבנן הוא ושרי אלא אפילו במועד דאיסור מלאכה=מדאוריתא במקום פסידא שרי, רבנן חניא כוותיה דרב ששת בריה דרב אידי ואלו דברים העושין לאבל ביומי אבלו: יזיתין הפוכין טוענין לו, וכדו לגוף ופשתנו להעלות מן המשרה, וצמרן להעלות מן היורה, ומרביצים שדהו משתניע עונת המים שלו, ר' יהודה אומר אף זורעין לו: שדה ניר ושדה העומדת לפשתן, אמרו לו אם לא תזרע בבכיר תזרע באפל, אם לא תזרע פשתן תזרע ממין אחר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: זיתיו הפוכין ואין שם אומן אלא הוא, כדו לגוף ואין שם אומן אלא הוא, פשתנו להעלות מן המשרה וצמרו להעלות מן היורה ואין שם אומן אלא הוא הרי זה יעשה בצינעא ליתר על כן אמר רבן שמעון בן גמליאל אם היה אומן לרבים, וספר ובלן לרבים, והניע את הרגל ואין שם אומן אלא הוא הרי זה יעשה. יהאריסין והחבירין והקבלנין הרי אלו יעשו-אחרים בשבילן. יהחמרין הגמלין והספנין הרי אלו לא יעשו יואם היו מוחכרין או מושכרין אצל אחרים הרי אלו יעשו *ישכיר יום אפילו בעיר אחרת, לא יעשה, היתה מלאכת אחרים בידו ילעשו *שבקיבולת לא יעשה, אף על פי שבקיבולת ולא מיבעיא שאינה קיבולת, אדרבה, קיבולת כדידיה דמי אלא אימא בין קיבולת בין שאינה קיבולת לא יעשה, יהיתה מלאכתו ביד אחרים: בביתו לא יעשו, בבית אחר יעשו מרין בריה דרבין-ומר בריה דרב אחא בריה דרבא יהוה להו ההוא גמלא דחתרא בהדי הדדי, איתרעא ביה מילתא במר בריה דרב אחא בריה דרבא ופסקיה לגמליה, אמר רב אשי גברא רבה כמר בריה דרב אחא עביד הכי-נהי דלפסידא דידיה לא חייש אדאחרים לא חייש והא תניא אם היו מושכרין או מוחכרין אצל אחרים הרי אלו יעשו יוהוא סבר *אדם חשוב שאני אמר

רבי יוסי אומר זולף וגומר ונף כדרכו. פי' בקונטרס ליכנס בתחיכת וגף משום (ג) דליכא פסידא שמוליכין בלא מנופה וי"ל דלרך לכתוב מכאן הסדרים ומיהו מנופה לא היה לריך דהיו בכיסוי מועט ומזמן חדם מתקלקל: **אפילו** תוך המועד דאסורה במלאכה מדאורייתא [פרק קמא (דף כ. בד"ה משקין) פירשתי]: **רבי** יהודה אומר לקח זורעים כו'. במתניתין מחמיר רבי יהודה ובלן מיקל:

ברוך רבן לנוף. ספרים לחריס כדו: **רבן** שמעון בן גמליאל אומר כו'. ואף על גב דרבן שמעון בן גמליאל נמי מודה לדרב ששת בריה דרב אידי דלמוריין ביומי אבלו מודה היכא דאין שם אומן אלא הוא דמדרבנן הוא, ובגיטין (ד) יעקו ע"י לחריס משום פסידא דמקניר שריך ונבי אבלו דסריך הוא עלמו בתין שם שיעשה כמותו ואומן לרבים וספר וכו' משום דלוכך דרבים וגילת שריך לעיל ים מפרשים דהא דסריך לאבל ביומי עלמו (ה)כשלא ימלא לחריס כדמפרש הלמון ואין שם אומן אלא הוא הכל לכתחילה לריך לעשות על ידי לחריס מיהו לפי הטעם הזה לא ידענא כתמרין וספרין כשמוסכרין אצל לחריס כמו למה לין מלריך בסמוך על ידי לחריס ולפי טעם קמא ניחא דאין מי שיעשה דבר זה בלותו שים (ו) לומנות דממר וגמל וספן:

מי שספך את זיתיו. שהזמינו ליכנס על נבי הבד להוליא מהן שמן: **ואירעו אבל**. בשאר יומי אבלו שלא במוך לרגל: **ואיתי יכול ליכנס** על נבי הבד לפי שאבל אסור בעשיית מלאכה: **או אונס**. היינו מילתא לאחריתי כלומר מי שספך את זיתיו לפני הרגל ולאירעו אונס ולא היה יכול ליכנס על נבי בית הבד וכא הרגל: **או שהטעוהו פועלים**. שהשכיר ליכנס על נבי בית הבד קודם הרגל ולא בלו: **מוטן קודם לשנוס**. כלומר נותנן על נבי בית הבד ברגל וסותטו עליהן הקונה פעם אחת דאי לא עביד הכי אינה קונה: **ומניחה**. בו שלא יסחוט יותר עד לאחר המועד: **זולף וגומר כדרכו**. כלומר טותנו על נבי בית הבד וכותטו הכל; כל מיני הספוך קרי זילוף: **גמ' פתח באבל וסיים במועד**. דקתני מי שספך את זיתיו ואירעו אבל ולא פירש אם יכול לטעון קונה בתביעות אם לא מלא מילי דמועד קא פריש דכי אירע לו קודם המועד אונס טוען קונה לאסונה במועד: **באבל ביומי אבלו**. כלומר לכי לא פריש, דאסור לו לטעון אפילו קונה לאסונה בימי אבלו: **לא מיבעיא ביומי אבלו**. דאין אסור במלאכה אלא מדרבנן דשרי לטעון קונה לאסונה: **אלא אפילו**. אונו של מועד דאסירא בשאר מלאכה מדאורייתא דכתיב (שמות כג) את חג המלות השמור שבעת ימים" ילמד על כל החג שהוא אסור: **במקום פסידא שרו רבנן**. לטעון קונה לאסונה: **פשוטין לאבל**. אחרים אבל הוא עלמו אינו רשאי: **כדו לגוף**. מגופת התבות: **וזיתיו ספונין**. נותנין אותן על בית הבד ומוטנין לו קונה לאסונה אבל הוא עלמו אינו רשאי כדי שלא לחמור דברים המותרין במועד ביומי אבלו: **ופשתנו להעלות מן המשרה**. כל הני לית בהו פסידא אי לא עביד להו: **משתניע עונת המים שלו**. כשהגיע זמנו להשקות השדה שכך היו נוהגין כל אחד ואחד משקה כל השדות שבנכסה לים יומן לו שבוע אחד: **שדה ניר**. שדה תרושה: **שדה שעומדת לפשתן**. שאי אפשר לה שלא תזרע עכשיו אלא לפשתן: **ממרו לו**. לא תזרע שדה ניר ושדה שבכיר בשדה אחר שלא תזרע: **והניע עם הרגל**. שאבל לריכין לו כדי שיעשה כיון לחים ליה פסידא ליכא ול"ג שכא בגיעת הא רבים הוא: **האריסין**. מקבלי השדות לנכות בשליש ולרביע: **והמכרנים**. שקיבל לשמירה ולעובדה לשכום כך וכך כורין מני טוען לך ממנה: **והקבלנים**. שקיבלו לשומרה לזמן פלוני בשכום כך וכך בין יהיה הרבה או מעט הרי אלו יעשו אחרים בשבילו: **הגמלים והספנים הרי אלו לא יעשו**. לא יכירו לכתחילה לפי שהמלאכה שלהם הוא: **ואם היו מוחכרין או מושכרין**. הם או בהמתם אצל אחרים למהלך חדש או חדשים הרי אלו יעשו הם לעלמן ולא יפסידו כל שכרן ובעלים עמי לא יפסידו ובכל לא קאמי על ידי אחרים שהרי הן בעלמן מושכרין אבל אריסים אפשר להם על ידי אחרים בעבודת קרקע: **שכיר יום**. אחד ואפילו בעיר אחרת ואין יודעין שם שהוא אבל וליכא משום מרחית העין: **לא יעשה**. הואיל וכידו לאחזוי כדאחמרינן (ב"ק דף קטז:) פועל מוזר ואפילו בחלי היום וליכא פסידא כולי האי: **אם היה מלאכת אחרים בידו**. בביתו כגון בגד לתרוג הואיל וכבר קוסחיה לגומרו לאחר זמן הרי (ה)(אבל) לא יעשו: **ואפ"ה שבקיבולת**. אחרים היא שקיבל עליו לגמיסות אותו בגד לתורגו בכך וכך: **קיבולת**. לעשות בכך וכך (שרי): **כדידיה דמי**. ואסור אבל אפילו קיבולת דלא הוה כדידיה הרי: **בביתו**. של אבל לא יעשו אותו (ג) משום חבד שילחרו הוא בעלמו מסייע במלאכה לי נמי דלא יחמרו בימי אבלו הבכירו זה הפועל: **גמלא**. למד בקר בין שהיה שור אחד לזה ושור אחד לזה: **לאחרא ליה מילתא**. לבילות: **פסקיה לגמליה**. הפסיק שורו מן העגל ולא שלחו לחרוש בשדה לפי שהיה לבל ומלווה על שביתה בהמתו מדרבנן: **להפסד דידיה לא חייש**. דלא קא מעבד לחרעא מגמליה משום דאבל הוא: **לפסידא דאחריני**. כגון מרין לא חייש דלא קא מפסד לגמליה הוי ליה פסידא דלא הוה ליה בהמה לחרוש וכיון דשרי כדאמרינן שם היו מוחכרין וכו' הוה ליה למיחש לפסידא דאחריני: **הוא סבר**. מר בריה דרב אחא: **אדם חשוב שאני**. דלא חיישינן שמא יבטל מלאכתו כדי שלא יפסיד שכרו שהרי הוא יכול לשכור אחרים במקומו:

---

*) נכינו לא נרס וגף נבי זיתים וכ"כ נרס"י בגליון הש"ס בתוספ' וכ"ה שם דלא נרסינן וגף.

נמ' לא מיבעיא ביומי אבלו דמדרבנן. עיין לקמן דף יד ע"ב תוס' ד"ה עשה דיחיד:

(ג) רש"י ד"ה שם היתה כו' לאחר זמן כרי לא יעשה לף על פי שבקיבולת כו' כן נרסינן וגף. ותיבת אלו נמחק: (ד) ד"ה בגיטין של אבל לא יעשו אותו אחרים משום חבד: (ה) תוס' ד"ה רבי יוסי כו' דליכא פסידא לזיתים אלא מנופה מ"מ ולחי כשמוליכין מותן ליכא פסידא שיחזו משמן בלא מנופה: (ו) בא"ד בכיכין נאחריתי יעשו: (ז) בא"ד דכיכין נאבל עלמו טייט דוקא כשלא יחמה: (ח) ד"ה רבי יוסי וכ"ה בכתב ג' מוסי' ס"ח ובכתב ה' מוסי' ס"ט ובכתב ו' מוסי' ס"ז ובכתב ז' מוסי' ס"ה ובכתב ח' מוסי' ס"ג ובכתב ט' מוסי' ס"ב ובכתב י' מוסי' ס"א ובכתב יא' מוסי' פ"ט ובכתב יב' מוסי' פ"ח ובכתב יג' מוסי' פ"ז ובכתב יד' מוסי' פ"ו ובכתב טו' מוסי' פ"ה ובכתב טז' מוסי' פ"ד ובכתב יז' מוסי' פ"ג ובכתב יח' מוסי' פ"ב ובכתב יט' מוסי' פ"א ובכתב כ' מוסי' פ' ובכתב כא' מוסי' ע"ט ובכתב כב' מוסי' ע"ח ובכתב כג' מוסי' ע"ז ובכתב כד' מוסי' ע"ו ובכתב כה' מוסי' ע"ה ובכתב כו' מוסי' ע"ד ובכתב כז' מוסי' ע"ג ובכתב כח' מוסי' ע"ב ובכתב כט' מוסי' ע"א ובכתב ל' מוסי' ס"ט ובכתב לא' מוסי' ס"ח ובכתב לב' מוסי' ס"ז ובכתב לג' מוסי' ס"ו ובכתב לד' מוסי' ס"ה ובכתב לה' מוסי' ס"ד ובכתב לו' מוסי' ס"ג ובכתב לז' מוסי' ס"ב ובכתב לח' מוסי' ס"א ובכתב לט' מוסי' ס' ובכתב מ' מוסי' ל"ט ובכתב מא' מוסי' ל"ח ובכתב מב' מוסי' ל"ז ובכתב מג' מוסי' ל"ו ובכתב מד' מוסי' ל"ה ובכתב מה' מוסי' ל"ד ובכתב מו' מוסי' ל"ג ובכתב מז' מוסי' ל"ב ובכתב מח' מוסי' ל"א ובכתב מט' מוסי' ל' ובכתב נ' מוסי' כ"ט ובכתב נא' מוסי' כ"ח ובכתב נב' מוסי' כ"ז ובכתב נג' מוסי' כ"ו ובכתב נד' מוסי' כ"ה ובכתב נה' מוסי' כ"ד ובכתב נו' מוסי' כ"ג ובכתב נז' מוסי' כ"ב ובכתב נח' מוסי' כ"א ובכתב נט' מוסי' כ' ובכתב ס' מוסי' י"ט ובכתב סא' מוסי' י"ח ובכתב סב' מוסי' י"ז ובכתב סג' מוסי' י"ו ובכתב סד' מוסי' י"ה ובכתב סה' מוסי' י"ד ובכתב סו' מוסי' י"ג ובכתב סז' מוסי' י"ב ובכתב סח' מוסי' י"א ובכתב סט' מוסי' י' ובכתב ע' מוסי' ט' ובכתב עא' מוסי' ח' ובכתב עב' מוסי' ז' ובכתב עג' מוסי' ו' ובכתב עד' מוסי' ה' ובכתב עה' מוסי' ד' ובכתב עו' מוסי' ג' ובכתב עז' מוסי' ב' ובכתב עח' מוסי' א' ובכתב עט' מוסי' ס"ת ובכתב פ' מוסי' ס"ט ובכתב פא' מוסי' ס"ח ובכתב פב' מוסי' ס"ז ובכתב פג' מוסי' ס"ו ובכתב פד' מוסי' ס"ה ובכתב פה' מוסי' ס"ד ובכתב פו' מוסי' ס"ג ובכתב פז' מוסי' ס"ב ובכתב פח' מוסי' ס"א ובכתב פט' מוסי' ס' ובכתב צ' מוסי' נ"ט ובכתב צא' מוסי' נ"ח ובכתב צב' מוסי' נ"ז ובכתב צג' מוסי' נ"ו ובכתב צד' מוסי' נ"ה ובכתב צה' מוסי' נ"ד ובכתב צו' מוסי' נ"ג ובכתב צז' מוסי' נ"ב ובכתב צח' מוסי' נ"א ובכתב צט' מוסי' נ' ובכתב ק' מוסי' מ"ט ובכתב קא' מוסי' מ"ח ובכתב קב' מוסי' מ"ז ובכתב קג' מוסי' מ"ו ובכתב קד' מוסי' מ"ה ובכתב קה' מוסי' מ"ד ובכתב קו' מוסי' מ"ג ובכתב קז' מוסי' מ"ב ובכתב קח' מוסי' מ"א ובכתב קט' מוסי' מ' ובכתב קי' מוסי' ל"ט ובכתב קיא' מוסי' ל"ח ובכתב קיב' מוסי' ל"ז ובכתב קיג' מוסי' ל"ו ובכתב קיד' מוסי' ל"ה ובכתב קטו' מוסי' ל"ד ובכתב קטז' מוסי' ל"ג ובכתב קיז' מוסי' ל"ב ובכתב קיח' מוסי' ל"א ובכתב קיט' מוסי' ל' ובכתב קכ' מוסי' כ"ט ובכתב קכא' מוסי' כ"ח ובכתב קכב' מוסי' כ"ז ובכתב קכג' מוסי' כ"ו ובכתב קכד' מוסי' כ"ה ובכתב קכה' מוסי' כ"ד ובכתב קכו' מוסי' כ"ג ובכתב קכז' מוסי' כ"ב ובכתב קכח' מוסי' כ"א ובכתב קכט' מוסי' כ' ובכתב קל' מוסי' י"ט ובכתב קלא' מוסי' י"ח ובכתב קלב' מוסי' י"ז ובכתב קלג' מוסי' י"ו ובכתב קלד' מוסי' י"ה ובכתב קלה' מוסי' י"ד ובכתב קלו' מוסי' י"ג ובכתב קלז' מוסי' י"ב ובכתב קלח' מוסי' י"א ובכתב קלט' מוסי' י' ובכתב קמ' מוסי' ט' ובכתב קמא' מוסי' ח' ובכתב קמב' מוסי' ז' ובכתב קמג' מוסי' ו' ובכתב קמד' מוסי' ה' ובכתב קמה' מוסי' ד' ובכתב קמו' מוסי' ג' ובכתב קמז' מוסי' ב' ובכתב קמח' מוסי' א' ובכתב קמט' מוסי' ס"ת ובכתב קנ' מוסי' ס"ט ובכתב קנא' מוסי' ס"ח ובכתב קנב' מוסי' ס"ז ובכתב קנג' מוסי' ס"ו ובכתב קנד' מוסי' ס"ה ובכתב קנה' מוסי' ס"ד ובכתב קנו' מוסי' ס"ג ובכתב קנז' מוסי' ס"ב ובכתב קנח' מוסי' ס"א ובכתב קנט' מוסי' ס' ובכתב קס' מוסי' נ"ט ובכתב קסא' מוסי' נ"ח ובכתב קסב' מוסי' נ"ז ובכתב קסג' מוסי' נ"ו ובכתב קסד' מוסי' נ"ה ובכתב קסה' מוסי' נ"ד ובכתב קסו' מוסי' נ"ג ובכתב קסז' מוסי' נ"ב ובכתב קסח' מוסי' נ"א ובכתב קסט' מוסי' נ' ובכתב קע' מוסי' מ"ט ובכתב קעא' מוסי' מ"ח ובכתב קעב' מוסי' מ"ז ובכתב קעג' מוסי' מ"ו ובכתב קעד' מוסי' מ"ה ובכתב קעה' מוסי' מ"ד ובכתב קעו' מוסי' מ"ג ובכתב קעז' מוסי' מ"ב ובכתב קעח' מוסי' מ"א ובכתב קעט' מוסי' מ' ובכתב קפ' מוסי' ל"ט ובכתב קפא' מוסי' ל"ח ובכתב קפב' מוסי' ל"ז ובכתב קפג' מוסי' ל"ו ובכתב קפד' מוסי' ל"ה ובכתב קפה' מוסי' ל"ד ובכתב קפו' מוסי' ל"ג ובכתב קפז' מוסי' ל"ב ובכתב קפח' מוסי' ל"א ובכתב קפט' מוסי' ל' ובכתב קצ' מוסי' כ"ט ובכתב קצא' מוסי' כ"ח ובכתב קצב' מוסי' כ"ז ובכתב קצג' מוסי' כ"ו ובכתב קצד' מוסי' כ"ה ובכתב קצה' מוסי' כ"ד ובכתב קצו' מוסי' כ"ג ובכתב קצז' מוסי' כ"ב ובכתב קצח' מוסי' כ"א ובכתב קצט' מוסי' כ' ובכתב קצ' מוסי' י"ט ובכתב קצא' מוסי' י"ח ובכתב קצב' מוסי' י"ז ובכתב קצג' מוסי' י"ו ובכתב קצד' מוסי' י"ה ובכתב קצה' מוסי' י"ד ובכתב קצו' מוסי' י"ג ובכתב קצז' מוסי' י"ב ובכתב קצח' מוסי' י"א ובכתב קצט' מוסי' י' ובכתב קצ' מוסי' ט' ובכתב קצא' מוסי' ח' ובכתב קצב' מוסי' ז' ובכתב קצג' מוסי' ו' ובכתב קצד' מוסי' ה' ובכתב קצה' מוסי' ד' ובכתב קצו' מוסי' ג' ובכתב קצז' מוסי' ב' ובכתב קצח' מוסי' א' ובכתב קצט' מוסי' ס"ת ובכתב קצ' מוסי' ס"ט ובכתב קצא' מוסי' ס"ח ובכתב קצב' מוסי' ס"ז ובכתב קצג' מוסי' ס"ו ובכתב קצד' מוסי' ס"ה ובכתב קצה' מוסי' ס"ד ובכתב קצו' מוסי' ס"ג ובכתב קצז' מוסי' ס"ב ובכתב קצח' מוסי' ס"א ובכתב קצט' מוסי' ס' ובכתב קצ' מוסי' נ"ט ובכתב קצא' מוסי' נ"ח ובכתב קצב' מוסי' נ"ז ובכתב קצג' מוסי' נ"ו ובכתב קצד' מוסי' נ"ה ובכתב קצה' מוסי' נ"ד ובכתב קצו' מוסי' נ"ג ובכתב קצז' מוסי' נ"ב ובכתב קצח' מוסי' נ"א ובכתב קצט' מוסי' נ' ובכתב קצ' מוסי' מ"ט ובכתב קצא' מוסי' מ"ח ובכתב קצב' מוסי' מ"ז ובכתב קצג' מוסי' מ"ו ובכתב קצד' מוסי' מ"ה ובכתב קצה' מוסי' מ"ד ובכתב קצו' מוסי' מ"ג ובכתב קצז' מוסי' מ"ב ובכתב קצח' מוסי' מ"א ובכתב קצט' מוסי' מ' ובכתב קצ' מוסי' ל"ט ובכתב קצא' מוסי' ל"ח ובכתב קצב' מוסי' ל"ז ובכתב קצג' מוסי' ל"ו ובכתב קצד' מוסי' ל"ה ובכתב קצה' מוסי' ל"ד ובכתב קצו' מוסי' ל"ג ובכתב קצז' מוסי' ל"ב ובכתב קצח' מוסי' ל"א ובכתב קצ

מקבלי קיבולת כתוך פחמוס לפחות · ליתן מלאכה לנכרי בקיבולת כי עבדי ליה בשבתא דידעי דולי עלמא ואמרי ליה ולא דמרי ליה הלל בפ"ק דשבת (ד' יז:) ליתן כלים לכותם בע"ש אם תמיכה ואפי' בתוך המחום מפום דכשיה בנכרי מידי דלא מיכער וליכא למיגזר משום מכל מידי דמיכער, בתוך המחום לחוד משום מגזרה: מכל מי ליכא מאן דמקרבא לפסח · ליתן פועלים נכריים לחוליהו דליכא ידעי דהני נכריס עבדי ליה מלאכה ואמרי בשבתא יהב להו: לפחות · דלחמרי היום יהבו ליה: ביומי קמא מפייע בחיכנא · שהיה נותן להם תכן למלאכה דהאידנא והוא מסייע בהדייהו לחמור: מבונגרי · מסדרי שולחנות: למיעבד עבידתייהו · אם נשכר הפלטן שרי לתקנו: שרשוי · ריחו בעלמא כדי שעושה דקא לכלי בהדייהו ולא קא חשיב מלאכה: מקבלין קיבולא · נותנה לנכרי לעשותה לחר כמועד: מקבלין בפחמי · משום דעביד מלאכה בחולו של מועד: אין מרביעין · אין לוחזין הבהמה ומביאין עליה זכר: בכפור · דקעביד ביה מלאכה וכחיב (דברים טו) לא תעבוד בבכור שורך: לנקרוי · מקום שיש שם בהמות והיא רוצעת מעלמה: מדיירין · מכניסין בהמה לפדה כדי שיוציאו זכל ומזכלין הפדה: אין מפייעין זוטן · לבהמה נכא בפדה לו אם נכריס שם אין מסייעין לחם להסיען ממקום למקום כדי שמזבל כל הפדה לפיל בבחין מעלמה: נענר · לשמור כגון אם נכריס שם: שביר אצה · שנכרי כל השבוע לדייר שדהו: שבוע · שמיטה: מפייעין · כלילו של נכריס הוא: פ"ק ושופט נכרי בשבת ומפייעין בפועל · דלח ערח מלאכה לעומר יכולין לסייע לזוטו שביר לדייר: ומוסרין לו רועה אחד נענר נאמן · שמדיירין לזוטה הואיל וליכו שביר לשבח ממש: רבי אומר בשבת בשוכה · אם רוצה שוה אחד לסייע לזוטו שביר בשוטו שעשה לעומר שהוא כמוכר ולא קנה עדיין: מרבין · לשון הרבה: שעשה עו לעודיו · לזיו יכול לגוף כדרכו אלא שיעשה (ב) לייע לימודין בשביל אלא שיהיו מעמין: נמי · וצריכא: דאי אשמעינן קמייתא בהחיא קאמר ר' יוסי משום דמישחא נפיש פסידיה אבל חמרא דלא נפיש פסידיה אימא מודי ליה לרבי יהודה ואי אשמעינן בתרייתא בהחיא קאמר רבי יהודה אבל בהך אימא מודה לר' יוסי צריכא אמר רב יצחק בר אבא *מאן תנא שינוי במועד בדבר האבד? דלא כר' יוחנן אמר רב יוסף *הלכה כר' יוסי בעו מיניה מרב נחמן בר יצחק מהו למישתי חביתא דשיברא בחולא דמועדא אמר להו *סיני אמר הלכה *כר' יוסי, אימור דאמר רבי יוסי בחמרא, בשיברא מי אמר? חמרא טעמא מאי משום דנפיש פסידיה שיברא נמי אית בה פסידא דאמר אביי *אמרה לי אם בר שית סאני ושייוץ מבר תמני ולא שייץ אמר רב חמא בר גוריא אמר רב *הלכות מועד כהלכות כותים *(בהלכה למאי הלכתא? אמר רב דניאל *בר קטינא **) (אמר רב) לומר שהן עקורות ואין למידות זו מזו דאמר שמואל יופתין חביתא ואין זופתין חביתא רב דימי מנהרדעא אמר יזופתין חביתא ואין זופתין כוותא מב" חייש לפסידא ונמי חייש לטירחא. אמר אביי *נקטינן הלכות מועד כהלכות שבת

אמר שמואל מקבלי קיבולת כתוך המחום · הא דשרינן כלים לכותם נכלי פירש בקונטרס דלא מיכער שהוא של ישראל ור' יעקב לא היה מחלק ואומר דשרי במועד וגם בשבת והא דרימים של מים אינה משמעת קול ושרינן בפ"ק דשבת (דף יח: ושם) ובפ"ק דע"ז (דף כח: ושם) שרינן להשכיר שדה לנכרי משום דשמיטה קנאנה כיון שכיבל וכ"ש קבלנות שתין הבית מתעלה כך ולא ממהר לעשות ותע"ג דר' שמעון כן אלעזר פליג מסתמא הלכה כר' שמעון כן גמליאל דקא תסר סתם מרחן במתנה משמע הא שדה שרי כדדייק סתם ותניא כפ"ק דשבת (דף יט:) גבי ספינה פוסק עמו על מנת לשכור ותיו שוכח ללמוד תין הנכרי מניח לעשות קבלנותו בשביל ישראל וליכא מאן דאמר תפי לפסוק תין נריך וכשמעתין דאמר שמואל מפרש רבינו יעקב לתותא פירוש שמעמידין כולהו שמעתתא בחכל וכדרב שימי דאמר (נעיל יא:) דבריס המותרי' בחמ"ש מסורין בימי חכמי דהוי דבריס שמעמידין כולהו שמעתתא בחכל ומיהו מיבעי ליה לתוספות דלעיל (ד"ה ואין

מתניתין מי שהפך פירותיו מפני הגנבים • פירש בפוסקים כרב דבתמיהה פירות ליכא מלתא כדאמרינן פרק לולב הגזול (סוכה דף לה:) ואיכא למידק מי שרי ולישרי מה מלתא (ד) ולריך עיון לי ברת בלא מלתא תסיר כי היכי דלתמירי בפרקמטיא ולקמן בסמעתין (דף יג.) לתר מועד משום מירתא ולא מירתא הוא ושמא הייט דוקא בדבר שהוא מלתא:

אם תימלו לומר נרס לון הכסור ומה נקשו כנו תחרין • משום דאיסורא עשה לכל כוון מלתא לא עשה איסורא מדיין ולא לריך להניח דאורייתי' לכל כף הסולם (ניסין מד: ושם) דנכי מכר ומה (ה) כעי לי' קושו כנו תחרין הסם גרסינן ודלמי איסורא דאורייתא משום דמכר ומה נמי עבד איסור' מלתא דלא הוי לאורוי': נמייבה

כותיה דתניא [כלל אמר רבן שמעון בן גמליאל משום ר' יוסי דבר התלוש מן הקרקע אפילו מקצתו אבוד מותר והמחובר לקרקע אפי' בולו אבוד אסור] ואמ"ר' יוסי ידוש נמי בפרות הא אמר רב יצחק בר אבא *מאן תנא שינוי במועד ברבר האבד דלא כר' יוסי' אמר לך ה"נ כיון דכל יומא לאו בפרות דיישי האידנא נמי לאו שינוי הוא ת"ר מותרין במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ואם מחן והותיר הרי זה מותר. קונציין עצים במועד לצורך המועד, ושלא לצורך המועד אסור, ואם קצץ והותיר הרי זה מותר *מחוילין שבר במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ואם המיל והותיר הרי זה מותר ובלבד שלא יערים ורמינהו מחוילין שבר במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור אחד שבר אחד שכר חמרים ואחד שבר שעורים ואע"פ שיש לו יין במרים ושוחה מן החדש תנאי היא דתניא [אין מערימין בכך] ר' יוסי בר יהודה אומר מערימין רב אחדו ליה חצדא בחולא דמועדא שמע שמואל [איקפד] לימא שמואל כיחידאה סבירא ליה לא, חצדא דחטי הוה דלא הוה פסיד, ורב מאי טעמא עביד הכי? אין לו מה יאכל הוה, ושמואל, לא סיימוה קמיה אי נמי *אדם חשוב שאני. ר' יהודה נשיאה נפק ליה רחמרתא דמרושא ואשתי מיא דאדים קפילא ארמאה שמע ר' אמי [איקפד] אמר רב יוסף מאי מעמא איקפד משום חומרתא דמרושא הא תניא [השיורין הנזמים והטבעות הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר] משום דאישתי מיא דאדים קפילא ארמאה הא אמר רב יצחק אמר רב *כל שנאבל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי נכרים? אדם חשוב שאני. אמר רב חנגאל אמר רב קוצץ אדם דקל במועד אע"פ שאינו צריך אלא לנסורת שלו, *לייט עלה אביי, רב אשי הוה ליה אבא בשלנייא אזל למיקנייה בחולא דמועדא אמר ליה רב שילא משלנייא לרב אשי *מאי דעתיך דקאמר רב חנגאל אמר רב קוצץ אדם דקל במועד אע"פ שאינו צריך אלא לנסורת שלו? הא לייט עלה אביי! אמר *ליה לא שמיע לי כולמר לא סבירא לי, אישתמיט נרגא בעי למיפסקיה לשקיה שבקיה להדר אתא. רב יהודה *ישראל למיעקר ביתנא ולמיקטל לשותא, ולמיעקר שומשמי אמר ליה אביי לרב יוסף בשלמא כיתנא חזי לחפיפה כשותא חזי לשיכרא אלא שומשמי למאי חזי? חזי לגויי דאית בהו רבי יצחק הוה ליה *כשרי מסכנים דמטא זמניה בחולא דמועדא, אפקריה רבי יצחק, לשנה שהיוה כולי עלמא לפרדיסייהו לחולא דמועדא, אפקריה רבי יצחק לפרדיסיה ההוא שתא: מתני' מכנים אדם פירותיו מפני הגנבים, ושולה פשתנו מן המשרה, בשביל שלא תאבד יובלבד שלא יכוין את מלאכתו במועד יכולן אם כוונו מלאכתן במועד יאבדו: גמ' תנא [ובלבד שיכניסם בצנעא לתוך ביתו] רב יוסף הוה ליה *כשרי עיילינהו ביממא אמר ליה אביי והתניא [ובלבד שיכניסם בצנעא בתוך ביתו] אמר ליה צנעא דתני יממא הוא כיון דבלילא בעו גברא יתירי ובעו *מרוכבי דנורא אושלים מילתא: ושולה פשתנו מן המשרה כו': ג) בעי מינה רבי ירמיה מרבי זירא ג) [בנון מלאכתו במועד-ומת] מהו שיקנסו בניו אחריו: אם תימצי לומר

ג) [פי' מה שפיכתו מוסק שבת מו: ד"ה ומאי שנא ומוסק פיכולון שבת. ד"ה כיון]
ד) [פי' מוסק נכוחות לו: ד"ה נפק] ג) ניסין מד. ע"ש נכוחות לו:

צרם

מי יחא לחמר לוחה מלחכה דכיון דכוון מלחכחו במועד דין הוא שיהו לחמרין ליהנות ממנה כשם שהיה חביכם קיים לרם

יש מהן פטור אבל אסור ויש מהן מותר לכתחלה רב הונא [אחדו ליה חצדא] במועדא איתיביה רבה בר רב הונא לרב הונא [מותרין קמה במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור *דבר שאבוד במועד מותר לעשותו במועד, דבר שאינו אבוד במועד אסור במה דברים אמורים בתלושין מן הקרקע אבל מחובר לקרקע אפי' כולו אבוד אסור יואם אין לו מה יאכל קוצר ומעמר ודש וזורה ובורר ושוחן ובלבד שלא ירדוש בפרות] אמר ליה יחידאה היא ולא סבירא לן כותיה דתניא [כלל אמר רבן שמעון בן גמליאל משום ר' יוסי דבר התלוש מן הקרקע אפילו מקצתו אבוד מותר והמחובר לקרקע אפי' כולו אבוד אסור] ואמ"ר' יוסי ידוש נמי בפרות הא אמר רב יצחק בר אבא *מאן תנא שינוי במועד ברבר האבד דלא כר' יוסי' אמר לך ה"נ כיון דכל יומא לאו בפרות דיישי האידנא נמי לאו שינוי הוא ת"ר מותרין במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ואם מחן והותיר הרי זה מותר. קונציין עצים במועד לצורך המועד, ושלא לצורך המועד אסור, ואם קצץ והותיר הרי זה מותר *מחוילין שבר במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור אחד שבר אחד שכר חמרים ואחד שבר שעורים ואע"פ שיש לו יין במרים ושוחה מן החדש תנאי היא דתניא [אין מערימין בכך] ר' יוסי בר יהודה אומר מערימין רב אחדו ליה חצדא בחולא דמועדא שמע שמואל [איקפד] לימא שמואל כיחידאה סבירא ליה לא, חצדא דחטי הוה דלא הוה פסיד, ורב מאי טעמא עביד הכי? אין לו מה יאכל הוה, ושמואל, לא סיימוה קמיה אי נמי *אדם חשוב שאני. ר' יהודה נשיאה נפק ליה רחמרתא דמרושא ואשתי מיא דאדים קפילא ארמאה שמע ר' אמי [איקפד] אמר רב יוסף מאי מעמא איקפד משום חומרתא דמרושא הא תניא [השיורין הנזמים והטבעות הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר] משום דאישתי מיא דאדים קפילא ארמאה הא אמר רב יצחק אמר רב *כל שנאבל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי נכרים? אדם חשוב שאני. אמר רב חנגאל אמר רב קוצץ אדם דקל במועד אע"פ שאינו צריך אלא לנסורת שלו, *לייט עלה אביי, רב אשי הוה ליה אבא בשלנייא אזל למיקנייה בחולא דמועדא אמר ליה רב שילא משלנייא לרב אשי *מאי דעתיך דקאמר רב חנגאל אמר רב קוצץ אדם דקל במועד אע"פ שאינו צריך אלא לנסורת שלו? הא לייט עלה אביי! אמר *ליה לא שמיע לי כולמר לא סבירא לי, אישתמיט נרגא בעי למיפסקיה לשקיה שבקיה להדר אתא. רב יהודה *ישראל למיעקר ביתנא ולמיקטל לשותא, ולמיעקר שומשמי אמר ליה אביי לרב יוסף בשלמא כיתנא חזי לחפיפה כשותא חזי לשיכרא אלא שומשמי למאי חזי? חזי לגויי דאית בהו רבי יצחק הוה ליה *כשרי מסכנים דמטא זמניה בחולא דמועדא, אפקריה רבי יצחק, לשנה שהיוה כולי עלמא לפרדיסייהו לחולא דמועדא, אפקריה רבי יצחק לפרדיסיה ההוא שתא: מתני' מכנים אדם פירותיו מפני הגנבים, ושולה פשתנו מן המשרה-בשביל שלא תאבד יובלבד שלא יכוין את מלאכתו במועד יכולן אם כוונו מלאכתן במועד יאבדו: גמ' תנא [ובלבד שיכניסם בצנעא לתוך ביתו] רב יוסף הוה ליה *כשרי עיילינהו ביממא אמר ליה אביי והתניא [ובלבד שיכניסם בצנעא בתוך ביתו] אמר ליה צנעא דתני יממא הוא כיון דבלילא בעו גברא יתירי ובעו *מרוכבי דנורא אושלים מילתא: ושולה פשתנו מן המשרה כו': ג) בעי מינה רבי ירמיה מרבי זירא ג) [בנון מלאכתו במועד-ומת] מהו שיקנסו בניו אחריו: אם תימצי לומר

ג) [פי' מה שפיכתו מוסק שבת מו: ד"ה ומאי שנא ומוסק פיכולון שבת. ד"ה כיון]
ד) [פי' מוסק נכוחות לו: ד"ה נפק] ג) ניסין מד. ע"ש נכוחות לו:

צרם

מי יחא לחמר לוחה מלחכה דכיון דכוון מלחכחו במועד דין הוא שיהו לחמרין ליהנות ממנה כשם שהיה חביכם קיים לרם

מכנים מדס פירותיו מפני הגנבים • פירש בפוסקים כרב דבתמיהה פירות ליכא מלתא כדאמרינן פרק לולב הגזול (סוכה דף לה:) ואיכא למידק מי שרי ולישרי מה מלתא (ד) ולריך עיון לי ברת בלא מלתא תסיר כי היכי דלתמירי בפרקמטיא ולקמן בסמעתין (דף יג.) לתר מועד משום מירתא ולא מירתא הוא ושמא הייט דוקא בדבר שהוא מלתא:

אם תימלו לומר נרס לון הכסור ומה נקשו כנו תחרין • משום דאיסורא עשה לכל כוון מלתא לא עשה איסורא מדיין ולא לריך להניח דאורייתי' לכל כף הסולם (ניסין מד: ושם) דנכי מכר ומה (ה) כעי לי' קושו כנו תחרין הסם גרסינן ודלמי איסורא דאורייתא משום דמכר ומה נמי עבד איסור' מלתא דלא הוי לאורוי':

מתניתין מי שהפך פירותיו מפני הגנבים • פירש בפוסקים כרב דבתמיהה פירות ליכא מלתא כדאמרינן פרק לולב הגזול (סוכה דף לה:) ואיכא למידק מי שרי ולישרי מה מלתא (ד) ולריך עיון לי ברת בלא מלתא תסיר כי היכי דלתמירי בפרקמטיא ולקמן בסמעתין (דף יג.) לתר מועד משום מירתא ולא מירתא הוא ושמא הייט דוקא בדבר שהוא מלתא:

אם תימלו לומר נרס לון הכסור ומה נקשו כנו תחרין • משום דאיסורא עשה לכל כוון מלתא לא עשה איסורא מדיין ולא לריך להניח דאורייתי' לכל כף הסולם (ניסין מד: ושם) דנכי מכר ומה (ה) כעי לי' קושו כנו תחרין הסם גרסינן ודלמי איסורא דאורייתא משום דמכר ומה נמי עבד איסור' מלתא דלא הוי לאורוי':

יש מהן פטור אבל אסור ויש מהן מותר לכתחלה רב הונא [אחדו ליה חצדא] במועדא איתיביה רבה בר רב הונא לרב הונא [מותרין קמה במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור *דבר שאבוד במועד מותר לעשותו במועד, דבר שאינו אבוד במועד אסור במה דברים אמורים בתלושין מן הקרקע אבל מחובר לקרקע אפי' כולו אבוד אסור יואם אין לו מה יאכל קוצר ומעמר ודש וזורה ובורר ושוחן ובלבד שלא ירדוש בפרות] אמר ליה יחידאה היא ולא סבירא לן כותיה דתניא [כלל אמר רבן שמעון בן גמליאל משום ר' יוסי דבר התלוש מן הקרקע אפילו מקצתו אבוד מותר והמחובר לקרקע אפי' כולו אבוד אסור] ואמ"ר' יוסי ידוש נמי בפרות הא אמר רב יצחק בר אבא *מאן תנא שינוי במועד ברבר האבד דלא כר' יוסי' אמר לך ה"נ כיון דכל יומא לאו בפרות דיישי האידנא נמי לאו שינוי הוא ת"ר מותרין במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ואם מחן והותיר הרי זה מותר. קונציין עצים במועד לצורך המועד, ושלא לצורך המועד אסור, ואם קצץ והותיר הרי זה מותר *מחוילין שבר במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור אחד שבר אחד שכר חמרים ואחד שבר שעורים ואע"פ שיש לו יין במרים ושוחה מן החדש תנאי היא דתניא [אין מערימין בכך] ר' יוסי בר יהודה אומר מערימין רב אחדו ליה חצדא בחולא דמועדא שמע שמואל [איקפד] לימא שמואל כיחידאה סבירא ליה לא, חצדא דחטי הוה דלא הוה פסיד, ורב מאי טעמא עביד הכי? אין לו מה יאכל הוה, ושמואל, לא סיימוה קמיה אי נמי *אדם חשוב שאני. ר' יהודה נשיאה נפק ליה רחמרתא דמרושא ואשתי מיא דאדים קפילא ארמאה שמע ר' אמי [איקפד] אמר רב יוסף מאי מעמא איקפד משום חומרתא דמרושא הא תניא [השיורין הנזמים והטבעות הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר] משום דאישתי מיא דאדים קפילא ארמאה הא אמר רב יצחק אמר רב *כל שנאבל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי נכרים? אדם חשוב שאני. אמר רב חנגאל אמר רב קוצץ אדם דקל במועד אע"פ שאינו צריך אלא לנסורת שלו, *לייט עלה אביי, רב אשי הוה ליה אבא בשלנייא אזל למיקנייה בחולא דמועדא אמר ליה רב שילא משלנייא לרב אשי *מאי דעתיך דקאמר רב חנגאל אמר רב קוצץ אדם דקל במועד אע"פ שאינו צריך אלא לנסורת שלו? הא לייט עלה אביי! אמר *ליה לא שמיע לי כולמר לא סבירא לי, אישתמיט נרגא בעי למיפסקיה לשקיה שבקיה להדר אתא. רב יהודה *ישראל למיעקר ביתנא ולמיקטל לשותא, ולמיעקר שומשמי אמר ליה אביי לרב יוסף בשלמא כיתנא חזי לחפיפה כשותא חזי לשיכרא אלא שומשמי למאי חזי? חזי לגויי דאית בהו רבי יצחק הוה ליה *כשרי מסכנים דמטא זמניה בחולא דמועדא, אפקריה רבי יצחק, לשנה שהיוה כולי עלמא לפרדיסייהו לחולא דמועדא, אפקריה רבי יצחק לפרדיסיה ההוא שתא: **מתני'** מכנים אדם פירותיו מפני הגנבים, ושולה פשתנו מן המשרה-בשביל שלא תאבד יובלבד שלא יכוין את מלאכתו במועד יכולן אם כוונו מלאכתן במועד יאבדו: **גמ'** תנא [ובלבד שיכניסם בצנעא לתוך ביתו] רב יוסף הוה ליה *כשרי עיילינהו ביממא אמר ליה אביי והתניא [ובלבד שיכניסם בצנעא בתוך ביתו] אמר ליה צנעא דתני יממא הוא כיון דבלילא בעו גברא יתירי ובעו *מרוכבי דנורא אושלים מילתא: ושולה פשתנו מן המשרה כו': ג) בעי מינה רבי ירמיה מרבי זירא ג) [בנון מלאכתו במועד-ומת] מהו שיקנסו בניו אחריו: אם תימצי לומר

ג) [פי' מה שפיכתו מוסק שבת מו: ד"ה ומאי שנא ומוסק פיכולון שבת. ד"ה כיון]
ד) [פי' מוסק נכוחות לו: ד"ה נפק] ג) ניסין מד. ע"ש נכוחות לו:

צרם

מי יחא לחמר לוחה מלחכה דכיון דכוון מלחכחו במועד דין הוא שיהו לחמרין ליהנות ממנה כשם שהיה חביכם קיים לרם

מתניתין מי שהפך פירותיו מפני הגנבים • פירש בפוסקים כרב דבתמיהה פירות ליכא מלתא כדאמרינן פרק לולב הגזול (סוכה דף לה:) ואיכא למידק מי שרי ולישרי מה מלתא (ד) ולריך עיון לי ברת בלא מלתא תסיר כי היכי דלתמירי בפרקמטיא ולקמן בסמעתין (דף יג.) לתר מועד משום מירתא ולא מירתא הוא ושמא הייט דוקא בדבר שהוא מלתא:

אם תימלו לומר נרס לון הכסור ומה נקשו כנו תחרין • משום דאיסורא עשה לכל כוון מלתא לא עשה איסורא מדיין ולא לריך להניח דאורייתי' לכל כף הסולם (ניסין מד: ושם) דנכי מכר ומה (ה) כעי לי' קושו כנו תחרין הסם גרסינן ודלמי איסורא דאורייתא משום דמכר ומה נמי עבד איסור' מלתא דלא הוי לאורוי':

יש מהן פטור אבל אסור ויש מהן מותר לכתחלה רב הונא [אחדו ליה חצדא] במועדא איתיביה רבה בר רב הונא לרב הונא [מותרין קמה במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור *דבר שאבוד במועד מותר לעשותו במועד, דבר שאינו אבוד במועד אסור במה דברים אמורים בתלושין מן הקרקע אבל מחובר לקרקע אפי' כולו אבוד אסור יואם אין לו מה יאכל קוצר ומעמר ודש וזורה ובורר ושוחן ובלבד שלא ירדוש בפרות] אמר ליה יחידאה היא ולא סבירא לן כותיה דתניא [כלל אמר רבן שמעון בן גמליאל משום ר' יוסי דבר התלוש מן הקרקע אפילו מקצתו אבוד מותר והמחובר לקרקע אפי' כולו אבוד אסור] ואמ"ר' יוסי ידוש נמי בפרות הא אמר רב יצחק בר אבא *מאן תנא שינוי במועד ברבר האבד דלא כר' יוסי' אמר לך ה"נ כיון דכל יומא לאו בפרות דיישי האידנא נמי לאו שינוי הוא ת"ר מותרין במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ואם מחן והותיר הרי זה מותר. קונציין עצים במועד לצורך המועד, ושלא לצורך המועד אסור, ואם קצץ והותיר הרי זה מותר *מחוילין שבר במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור אחד שבר אחד שכר חמרים ואחד שבר שעורים ואע"פ שיש לו יין במרים ושוחה מן החדש תנאי היא דתניא [אין מערימין בכך] ר' יוסי בר יהודה אומר מערימין רב אחדו ליה חצדא בחולא דמועדא שמע שמואל [איקפד] לימא שמואל כיחידאה סבירא ליה לא, חצדא דחטי הוה דלא הוה פסיד, ורב מאי טעמא עביד הכי? אין לו מה יאכל הוה, ושמואל, לא סיימוה קמיה אי נמי *אדם חשוב שאני. ר' יהודה נשיאה נפק ליה רחמרתא דמרושא ואשתי מיא דאדים קפילא ארמאה שמע ר' אמי [איקפד] אמר רב יוסף מאי מעמא איקפד משום חומרתא דמרושא הא תניא [השיורין הנזמים והטבעות הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר] משום דאישתי מיא דאדים קפילא ארמאה הא אמר רב יצחק אמר רב *כל שנאבל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי נכרים? אדם חשוב שאני. אמר רב חנגאל אמר רב קוצץ אדם דקל במועד אע"פ שאינו צריך אלא לנסורת שלו, *לייט עלה אביי, רב אשי הוה ליה אבא בשלנייא אזל למיקנייה בחולא דמועדא אמר ליה רב שילא משלנייא לרב אשי *מאי דעתיך דקאמר רב חנגאל אמר רב קוצץ אדם דקל במועד אע"פ שאינו צריך אלא לנסורת שלו? הא לייט עלה אביי! אמר *ליה לא שמיע לי כולמר לא סבירא לי, אישתמיט נרגא בעי למיפסקיה לשקיה שבקיה להדר אתא. רב יהודה *ישראל למיעקר ביתנא ולמיקטל לשותא, ולמיעקר שומשמי אמר ליה אביי לרב יוסף בשלמא כיתנא חזי לחפיפה כשותא חזי לשיכרא אלא שומשמי למאי חזי? חזי לגויי דאית בהו רבי יצחק הוה ליה *כשרי מסכנים דמטא זמניה בחולא דמועדא, אפקריה רבי יצחק, לשנה שהיוה כולי עלמא לפרדיסייהו לחולא דמועדא, אפקריה רבי יצחק לפרדיסיה ההוא שתא: **מתני'** מכנים אדם פירותיו מפני הגנבים, ושולה פשתנו מן המשרה-בשביל שלא תאבד יובלבד שלא יכוין את מלאכתו במועד יכולן אם כוונו מלאכתן במועד יאבדו: **גמ'** תנא [ובלבד שיכניסם בצנעא לתוך ביתו] רב יוסף הוה ליה *כשרי עיילינהו ביממא אמר ליה אביי והתניא [ובלבד שיכניסם בצנעא בתוך ביתו] אמר ליה צנעא דתני יממא הוא כיון דבלילא בעו גברא יתירי ובעו *מרוכבי דנורא אושלים מילתא: ושולה פשתנו מן המשרה כו': ג) בעי מינה רבי ירמיה מרבי זירא ג) [בנון מלאכתו במועד-ומת] מהו שיקנסו בניו אחריו: אם תימצי לומר

ג) [פי' מה שפיכתו מוסק שבת מו: ד"ה ומאי שנא ומוסק פיכולון שבת. ד"ה כיון]
ד) [פי' מוסק נכוחות לו: ד"ה נפק] ג) ניסין מד. ע"ש נכוחות לו:

צרם

מי יחא לחמר לוחה מלחכה דכיון דכוון מלחכחו במועד דין הוא שיהו לחמרין ליהנות ממנה כשם שהיה חביכם קיים לרם

בשכר הפסר: **אמר** רב הלכות מוער כהלכות כותים לסאי הלכתא לומר שעקרות הן ואין לסירות זו סור. דאמר שמואל ועפתין כוותא ואין ועפתין חביות והלא זו וזו ועפתין הוא אלא אין לסירין זו סור ג) ויפות הכוותא אם תשאר בלא יפות. מי חייש למירתא ומר חייש למסירא מסורש בירושלמי שמואל אמר ועפתין נרבא ולא ועפתין כוותא ג) דיפתא גלידא. רב הונא חצדו ליה בחולא דמועדא איתיביה רבה בר רב הונא והתניא דבר האבד מותר לעשותו במועד ושאינו אבד אסור לעשותו בר"א בחלוש אבל במחובר אפילו כולו אבד אסור ואם אין לו מה יאכל קוצר ומעמר ודש כו'. ובלבד שלא ירדוש בפרות. אמר ליה רב הונא הא מתניתא יחידאה היא דהא רשב"ג תני לה משום ר' יוסי ולא סבירן עלויה אי הכי דר' יוסי היא ירדוש בפרות דהא ר' יוסי לא בעי שינוי ומדקתני בין דכל יומא איכא דדיש בלא פרות לאו שינוי: תנו רבנן מותרין קשה במועד לצורך המועד שלא לצורך המועד אסור ואם מחן והותיר מותר כיצד? קוצץ עצים במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור כו' וכן מפילין שבר לצורך המועד כו' ובלבד שלא יערים. איני והתניא אע"פ שיש לו שכר יין מערים ושותה מן החדש. ומקרקן תנאי היא דתניא אין מערימין בכך משום ר' יוסי בר' יהודה אומרי מערימין ואע"ג דלמיחצד למי שאין לו מה יאכל שרי איקפד שמואל עליה דרב ואמר אפילו הכי אדם חשוב שאני. ר' יהודה נשיאה נפק ליה רחמרתא דמרושא ואשתי מיא דאדים קפילא ארמאה. ואיקפד ר' אמי עליה. ואמר רב יוסף תדיירנו שרו לרב רבנן חמרתא דמרושא דתניא השיורין והטבעות הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר ואי מיא דאדים קפילא נכרי ואי מיא דאדים קפילא נכרי יצחק כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי נכרים ואמרינן אפילו הכי אדם חשוב שאני לא הוה ליה למיעבד הכי. אמר רב חנגאל אמר רב קוצץ אדם דקל במועד אע"פ שאין צריך לו אלא לנסורת שלו קסבר למקצץ היה אבא בשלנייא ואישתמיט נרגא ובעא למיפסקיה לשקיה ושבקיה והדר רב יהודה שרא למיעקר ביתנא ולמיקטל כשותא ולמיעקר שומשמי אמר אביי בשלמא ביתנא חזי לחפיפה כשותא נמי חזי לשיכרא אלא שומשמי למאי חזי ואמרינן לגויי דאית בהו. רבי יצחק קשה פרדיסאה בחולא דמועדא משום דמסאה [זמנין] וחשש למסירא לשנה אחרת שהו כ"ע לפרדיסייהו וקפקפה בחולא דמועדא אפקר ר' יצחק לפרדיסיה ההיא שתא: ירושלמי אמר לפני מתקניא. ולא לפני מתקניא. ר' יעקב בר אחא בשם ר' אבין פרקסטיא אבירה שריא פסלפלתא במועדא. שייריה שרי מיזבן מינה בכוועדא. **מתני'** מכנים אדם פירותיו מפני הגנבים כו'. תניא ובלבד שיכנים בצינעא לתוך ביתו ואי הוו כעין כשורי דרב יוסף דבלילא בעו גברי יתירי ובעי אבוקות של אש ואושא מילתא מפי ערוך לעיולינהו ביממא. שילה פשתנו כן המשרה שלא תאבד

ו) נלמה מזה דבכיון סיה גורם בכר ממנית. ב) מוני ל"ל סם תפחר בלח זיפות מפסיד רב דימי וכו' לחמר שוסתין מניחם ואין זוסתין כוותא מי מיה. ג) מוני ל"ל זסתין גרבא דיפתא דקוקיכא ולא זסתין כוותא דיפתא גלידא.

הנהות הב"ח

זולף ונומר כל מיקר לגלי מכור קלי וקמכר ונף כדרכו דמת"כ כשמתו וממלה כל ל מנית מגופה על כנור שטיין כמוכו ומכשנו כדרכו הוא עוכב כניכסים כספרים כוכו לגוף: (ו) גמ' מי משום חומרתא דמרושא לא ניחא ליה: (ז) תוס' ד"ה מכניס כו' ואיכו יודע מה מלתכה ליכא בתמיהה ונ"ל כמו ניחא ליה: (ח) ד"ה לם כו' דגבי מכר ומה דגבי מה לקנו גבו מהגיו לקהו ולגי גרסינן לימא וכו' דמתוכר לפי': (ט) גמ' מי משום חומרתא דמרושא לא ניחא ליה: (י) שם כל לגמר כך שמועה: (ג) רש"י ד"ה

מסורת השס

גרס מון כבור · הכא מאחז מעט כדי שיהא בעל מום ויהא מותר לו ולסחור לעשות כן משום "מום לא יהיה בו" (ויקרא כא) כלומר לא תטיל בו מום ואם הטיל בו מום קבוהו בכך ממנו ואם מת אין בניו נהנין ממנו: **משום דאיסורא דאורייתא הוא** · הכל בהי לחוש לאיסורא דאורייתא דתמרינן בשבת (ד' קג.) האומנים עומדין ומזמנד זרדין שם ליפות את הקרקע כל שהוא ואע"פ שאין מכוין ליפות דקתני הכא הכא דפטור נגי שבת כגון בתרעא דחבריה לכל נגי שביעית לא בעיון מלאכת מחשבת:

נטייבה · פי' בקונטרס זכל בהמות וכפי' ר"ח מורם כה מריסה יחידה ובירושלמי מפרש כן ומ"מ אין נראה שהרי בשביעית נמי מטפי לה כדי שיצמח ועוד דכל ע"ג דלאו מלאכה הוא בבית שבהמה אסור משום "לא תחרוש בשביעית" (ד' מה:) ומיהו בשביעית מותר לנכות כל שהוא ואע"פ שאין מכוין ליפות את הקרקע כל שהוא ואע"פ שאין מכוין ליפות דקתני הכא הכא דפטור נגי שבת כגון בתרעא דחבריה לכל נגי שביעית לא בעיון מלאכת מחשבת:

נטייבה · פי' בקונטרס זכל בהמות וכפי' ר"ח מורם כה מריסה יחידה ובירושלמי מפרש כן ומ"מ אין נראה שהרי בשביעית נמי מטפי לה כדי שיצמח ועוד דכל ע"ג דלאו מלאכה הוא בבית שבהמה אסור משום "לא תחרוש בשביעית" (ד' מה:) ומיהו בשביעית מותר לנכות כל שהוא ואע"פ שאין מכוין ליפות את הקרקע כל שהוא ואע"פ שאין מכוין ליפות דקתני הכא הכא דפטור נגי שבת כגון בתרעא דחבריה לכל נגי שביעית לא בעיון מלאכת מחשבת:

אין · לנוכח תמיה במשנה: **אין** מפנין מבית לבית אבל מפנה הוא לחברו שבעיר. ר' יוסי ברבי חנינא אמר משום ר' יוסי בר חנינא: **אין** מפנין מבית האומן אם חושש להם מפנין להצר אחרת: **אין** מביאין כלים מבית האומן: **אין** מביאין כלים מבית האומן ואע"פ שאינן לצורך המועד ושגינן ליה באין בארבעה עשר באין בחולו של מועד באין באיבעים אימא הא והא בחולו של מועד באין במאמינו בשאינו מאמינו

והתניא

מרתני' כל מפנה הוא מפנין: יוהא משמע ליה עכשיו שמבית מביא שבחוץ לחברו: **אם** מתרן: **מוכן**. שמע מינה: **נמ'** והא תמרת ריבא מן מפנין · מכיה לכיה: **סיפא מפנין לבית שבחוץ** · יוכי קתני מפנה הוא מביא שבחוץ לחברו: **בדיק לן**. תי' ידעינן לקמן: **כי"ד** · מוליכין ומביאין כלים: **בחולו של מועד** · אין מוכיחין: **כלן כמאמינו** · לאומן אין מביאין דשלח לצורך הוא: **אין מאמינו** · מביאין: **והתניא**

הגהות הב"ח

פי' כו' גבי עבד דכולי עלמא דמפקא ליה ממנו תמיד טפי : (ו) בא"ד דאי אפשר להתמיר בשביעית מכשוס מקום : (ז) ד"ה אין לנוכחי כו' וכ"ש לי לריך נגבי ניעשה גבי מכנים :

*) רבינו היה גורס כאמנה ואמנים וכ"ה בג' כרי"ף וכרא"ם ז"ל ועי' בירושלמי דמפרש לחם לורך המועד שייך בלאכים ע"ש . **) לפנינו בכי' בירושלמי אין יודע דלא מזכן והוא

י"ט לא שרו ליה רבנן · ירושלמי א"ר יוסי א"ר אבין קרנא ואגרא קרן **) או ידע דמובן ופחת מן קרנא יובן ואי לא לא יובן ר' חנניא חברין דרבנן אמר פרקמטיא ניבנת מנכסי יתומים קפנים הוין בני למיסר בשיש עדים יודעין הא אין עדים יודעין נעשית כפקרון כך אנו אומרים פקדון לא ניתנה לגבות מנכסי יתומים קפנים מה בינה למלוה בשבועה ניתנה . וו לא ניתנה להוצאה . א"ר אבא בר ממל אילו היה מי שיכנה עמי היתיתי מתיר המלאכה . כלום אמרו המלאכה בחולו של מועד אלא שיהו אוכלין ושותין ושותין ויושבין . ריב"ל שאל לרשב"ל . מהו ליקח בחים מן העכו"ם בשבת א"ל תני בשבת מותר כיצד עושה מראה לו כיסו של דינרים והעכו"ם חותם ומעלה בשרטון ובירושלמי אין מפנין לא מדירה נאה לדירה כעורה ולא מדירה נאה של חבירו לדירה כעורה שלו מפנין מפני ששמחה היא לו להיות דר בתוך שלו אין מפנין מת ולא עצמות מקבר למקבר מכבוד למבוזה למבוזה , ואצ"ל מכבוד למבוזה ובחוך שלו אפילו מדירה נאה של חבירו לדירה כעורה שלו מפנין מפני ששמחה היא לו להיות דר בתוך שלו אין מפנין מת ולא עצמות מקבר למקבר מכבוד למבוזה למבוזה , ואצ"ל מכבוד למבוזה ובחוך שלו אפילו מכבוד למבוזה ערב לאדם בשעה שהוא נינה אצל אכזיותיו : (פיסקא) [מתני'] אין מביאין כלים מבית האומן אם חשש להן מפנן לחצר אחרת ומקשינן והתניגן מוליכין ומביאין מבית האומן ומתרץ הא ב"ד מתני' דהכא בחולו של מועד .

לד א מיי' פ"ג מהל' שמיטה ויובל הל' יד סמג לאוין רפז : לה ב ג מיי' שם הל' יג : לו ד ה מיי' פ"ו מהל' מועד ומציר הל' ה ג ד סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' שפה סעיף ג : לז ו מיי' פ"ו מהלכות י"ט סי' מקלו סעיף יב: לח ז מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סי' תקמה סעיף ד : לט ח מיי' שם טוש"ע שם סי' תקמד סעיף ג : מ ט מיי' פ"ח מהלכה יט טוש"ע שם סי' תסא סעיף ה : מא י כ מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סי' תקלה סעיף ג: מב ל מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סי' תסא סעיף י :

רבינו חננאל

ובלבר ש ל א יכוין מלאכתו במועד וכולן שכותבו מלאכתן במועד יאבדו . בעי ר' יוסיה הרי הצורם אוזן בבכור קנסו בנו אחריו משום דהתורה אימרה דאורייתא הוא וכן המוכר עבדו לעכו"ם משום דכל יומא מפקע ליה ממצות מכרן מלאכתו במועד קנסו בנו אחריו או לא . ופשטנא א"ר יוסי ב"ר חנינא נקפינן הפיבה ומת ונורשה בנו אחריו אלמא לדידה קנסו . לבריה לא קנסו רבנן . (פיסקא) [מתני'] אין לוקחין בתים לעבדים*) ואבנים אלא לצורך [המועד] או לצורך המכור שאין לו מה יאכל בעי ר ב א שכו' מעלה מאי פירוש שאין לו למועל מה יאכל במועד כגון המוסר שאין לו אלא שכר שכר הפקנה . וכן כיוצא בו העלים מהו שיתירו לו למכור ולקנות כדי שיקחו אלו שכרם . ופשטנא דאפילו לשכר פעולה שרי .ומתיב רב ששת נ' אומנין עשרין מלאכתן בערבי פסחים עד חצות התיישין כו' . ואי ס"ד דכל מי שאין לו מה יאכל שרינן לשכר פעולה כל אומנות לישתרי דהא מי שאין לו מה יאכל וצריך שכר פעולה שרי ורב פפא מתקיף הכי כל בנין לישתרי דהא כותח הנותה לרה"ר מותרי ובונהו כרכבו מפני הסכנה . ורבינא מתקיף כל לבלר לישתרי דהא כותבין ניסי נשים כו'. ופריק רב אשי י"ד אדמועד קרסית מועד משום מירחא ולא מירחא היא בשקום פסירא שרו רבנן . י"ד משום י"ם הוא מידי דהוי צורך י"ט שרי ליה רבנן דלא צורך

האומא אומר לדרסיך שיבוא מאחרים לצורך המועד ולא יוכיף עליו אף האומר

מתניתין

טעם אחרון

הבלבל "שכן"... נוהג בדרכים לאומרים לצורך המועד

הבלבל מלאכות שלפי סברת רבינו פסח היו בכ"מ שיפה לעשות בע"פ בדרך פסח (האומר אחר האומר בדרך פסח) ואקשיט על רבינו אלא אפילו בדרך אין אומנות

בשביל לכבד יום טוב הראשון · לכבד מריקה (ג) דחטות פסולה לקרבן הרגיש פוסח לחם ועטל לחם וכו' הוצ מחזיר בתורתייהו בשוקא לא פריך דיש לתוקפיה כי"ש ולא בחול המועד ולכבי פריך מסיפא דמייתי בחול המועד דהא עדיף י"ט הראשון

בתבלין · פי' בקונט' כרוב וכרשינין והקפה בתוס' רבי פרץ דכרוב וקפלוט לינן תשובין מבלין דהא אמרינן (חולין דף ו') דמבלין לטעמא עבידי ולפילו בחלב לא בציל ולפת וקפלוט לינו לריך לשטר כי יש בשניהם כדאיתא פרק גיד הנשה (שם דף נו:) (ד) ומבלין כך נידונין כדרכן בפ"ק דביצה (דף יל:) ל"ל לינו כרוב וכעריך פירש מיני בשמים :

הדרן עלך מי שהפך

ואלו מגלחין במועד · משום דתנא בחילוך פירקין דבריש שטוחין לעורך המועד כמו מוכרי פירות דנעשים כדין קטני כמי ואלו נעשים שלח כדין לעורך המועד : **והיוצא** מבית האסורים · שלחו יכול נגלח קודם המועד שלחו מניחין לו לגלח ולחלוץ מניחין לו לחזו ערב לחדש לגלח בבית האסורין : [ל"ש בירושלמי ומנוזה]

רבינו חננאל

[מתני'] מחפין את הקציעות בקש. ר' יהודה אומר אף מעבין . מתניא דשמעתא מחפין בעצים של קש דקים בין בעצים של קש עבים . פירוש קלושי דקים . מוכני עבים מעבין עושין אותן כמין כרי כלומר כמו גדיש : ירושלמי ר' יהודה אומר יאבד דבר מועם ואל יאבד דבר מרובה. ר' יוסי אומר אל יאבד דבר כל עיקר . כתנא אמר אית מילין דקשין הן (החמירו) מנגעים ואהלות : מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצינעא לצורך המועד. ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן אוקימנא הן החמירו על עצמן שלא יעשו כל עיקר התניא חדא לחלק עדי עד הן החמירו על עצמן שלא יהו צדין כל עיקר . חמה אחת נחלקו לשתים מרגין חדא לחלק מיסני לארבע כי אתא רב דימי אמר תאי חילקא כתנא הוא איני והתניא חילקא מרגין ומיסני מאתים אי אפרת חמה דשישה לשתים שלש וארבע וכמו חסולת היינו דאיתמר דאיתכשר ומקבלי טומאה אלא כותנא אמאי מאתים והא לא הוכשרה. ופרקינן כגון דמגלפו היהא כותנא . פי' כוסמת. דאי לאו דשרא בהו מיא לא הוה משלם כלומר הקפלת הקליפה שלהן . ת"ש הנודר מן הדגן אסור אף במולי המצרי יבש ובוסר

והתניא *מביאין בלים מבית האומן כגון כד מבית הכדר ובוסם מבית הזוגג, אבל לא צמר מבית הצבע ולא כלים מבית האומן ואם אין לו מה יאכל נותן לו שכרו ומניחו אצלו, ואם אינו מאמינו מניחו בבית הסמוך לו, ואם חושש להם שמא יגנבו [א] (*מפני לחצר אחרת ואם אינו מאמינו) מביאו בצינעה בתוך ביתו תקצת מביאין, מוליכין, קשיא דקתני "אין מביאין" וקתני "מוליכין"? אלא מחוורתא כרשב"ג מעיקרא : **מתני'** מחפין את הקציעות בקש רבי יהודה אומר אף מעבין. מוכרי פירות כסות וכלים מוכרים בצינעה לצורך המועד הציידין והרשושות והגרוסות עושין בצינעה לצורך המועד רבי יוסי אומר הם החמירו על עצמן : **גמ'** פליגי בה רבי חייא בר אבא ורבי אסי ותרוייהו משמיה דרחוקיה ורבי יוחנן חד אמר "מחפין"=אקלושי "מעבין"= אסמוכי וחד אמר "מחפין"=בין אקלושי בין אסמוכי "מעבין" עושה אותו כמין כרי תניא נמי הכי "מעבין"=עושה אותו כמין כרי דברי ר' יהודה: מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצינעה: מ"ט? אבעיא להו הן החמירו על עצמן: דלא הוו עבדי כלל או דלמא דהוו עבדי בצינעה? ת"ש מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצינעה לצורך המועד, ר' יוסי אומר אדרבה הן החמירו על עצמן שלא יהו מוכרין כל עיקר אדרבה חיות ועופות ודגים צדין בצינעה לצורך המועד, רבי יוסי אומר אדרבה הן החמירו על עצמן שלא יהו צדין כל עיקר אדרבה טרגים וטיסני דוששין בצינעה לצורך המועד, ר' יוסי אומר אדרבה הן החמירו על עצמן שלא יהו דוששין בל עיקר אמר אביי חילקא חדא לתרתי מרגים חדא לחלק מיסני חדא לארבעה בי אתא רב דימי אמר לתאנא מתיבי חילקא מרגים ומיסני מאתים בכל מקום בשלמא למ"ד חדא לתרתי חדא לתלת וחדא לארבעה משום הכי מאתים בכל מקום דאתכשור אלא למ"ד כותנא אמאי מאתים בכל מקום הא לא איתכשור? כגון דמיקלפן ראי לאו דשרא להו במיא לא הוה מיקלפא ואמאי קרי ליה חילקא דשקל חלקיהו מתיבי התודר מן הדגן אסור אף בפול המצרי יבש ומותר בלח ומותר באורז בחילקא וטרגים ומיסני בשלמא למ"ד חדא לתרתי חדא לתלת וחדא לארבעה שפיר דנפקו להו מתורת דגן אלא למ"ד כותנא דגן מעליא הוא, קשיא. רב הונא "ישרא להו להנהו כרופיית'א למיזל לזבוני בי אורחייהו בשוקא איתיביה רב כהנא "תנות פתוחות לספטין פתוחה ונועל כדרכו, פתוחה לרה"ר פותח אחת ונועל אחת, וערב יום טוב האחרון של חג מוציא ומעשר את שוקי העיר בפירות בשביל כבוד י"ט האחרון מפני כבוד י"ט האחרון אין, שלא מפני כבוד י"ט לא? לא קשיא הא בפירי הא בתבלין :

הדרן עלך מי שהפך

ואלו מגלחין במועד-הבא: ממדינת הים ומבית השביה והיוצא מבית האסורין והמנודה שתירו לו חכמים, וכן מי שנשאל לחכם והורה, והנזיר, והמצורע (ה) מטומאתו לטהרתו ואלו במועד-הבא: ממדינת הים ומבית השביה והיוצא מבית האסורין ומנודה

ורבינו חננאל מוכרים שנים שמוכרים בשלמא למ"ד דשישו היינו דנפקי להו מתורת דגן אלא למ"ד כותנא דגן נמור הוא כדכתיב והחטה והכוסמת ושלתה בתיובתא לרב דימי . רב יהודה שרא להנהו בלח . ופותר באורז חלקא טרגים ומיסני אוקימנא בחבלי והא תניא תנות החתוחה לספטין פותח ונועל כדרכו כו' אוקימנא בפירות : ירושלמי צרי חיה ועופות ודגים צדין בחבה ובמכמורת ולא ממעטין בשמחת הרגל ר' אמי מקיל לן שממעטין בשמחת הרגל : הדרן עלך פרק מי שהפך

הגהות הגר"א [א] גמ' (מפני למלר מחכת ומס חיט מממינו) תפ"מ (וכן ליתא בדפוסים) :

הגהות מהר"ב רנשבורג א] גמ' מפני למלר מחכת ומס חיט מממינו . זה נמחק ונ"ב בכפסיס נס ע"ב כל זה חיטנו ויוע"ב נמוס ד"ה ומס מקיילת וכו' ובמכמורת שם :

מכוכים שנים שמוכרים בצינעה לצורך המועד

מקואות שהחמירו על עצמן לצאת בלל המועד

נ"ב ר' יהודה אומר אל יאבד דבר מועט ואל יאבד דבר מרובה

נ"ב ר' יוסי אומר אל יאבד דבר כל עיקר

נ"ב ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן שלא יהו צדין כל עיקר

נ"ב ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן שלא יהו מוכרין כל עיקר

נ"ב ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן שלא יעשו כל עיקר

נ"ב ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן שלא יהו עושין כל עיקר

נ"ב ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן שלא יהו צדין כל עיקר

נ"ב ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן שלא יהו מוכרין כל עיקר

נ"ב ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן שלא יהו עושין כל עיקר

נ"ב ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן שלא יהו צדין כל עיקר

נ"ב ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן שלא יהו מוכרין כל עיקר

נ"ב ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן שלא יעשו

מסורת השים

גמ' הכי גרסינן ואמר כל מידם מפי מסורת מסורין כדתנן מנגעי מצמר כו' ואמר רבה כר כר תנה כו' עד כאן מנוליש · ומאן דאמר כל גילח מקמי רגל ומטי זמן עלייתו לגלח התמירו רבנן הוחיל ולא מזדמן ליה בפיילגי לספר מקמי רגל דלא לתוי ליה ברגל מעולין דלא מגלחין במועד לא היו מגלחין לפני המועד וכשכנסין לרגל כשכנסו מעולין : **אכדה ליה אכדיה** · שלא היה לו פנאי לגלח קודם הרגל : **דלא מוכחא מילתא** · דלא ידעי כולי עלמא דלחטום היה שלא יאמרו הוא מכוין להשהות עד המועד : **יאמרו כל הסריקין מסורין וכו'** · כלומר דבייתום היה יכול לסרוק תלתיו בלי שהוא מסורין לכולי עלמא : **מי אמין לו אנא מלוק אמר** · כמי לאו מוכחא מילתא לכולי עלמא : **מיזורו מוכיח עליו** · דמי אמין לו שלא מלוק לאחד פושטו ומתעטף במקומיו ומוכרו בתיזורו ועומד ומכסה התלוק ומודיע לכל שאין לו שלא מלוק לאחד פושטו : **שומן** שאין לו שלא מלוק לאחד : **שומן** · כגון ספר שהכל בתיש שלהן שרב הרגל ורואים שהבדה לו לגילוח ולעטם הוא ואינו יכול לספר עלמו : **כי סגי** · דמתניתין דקתני מגלחין דמידע לכל : **מפני שיש שלש בשבוע** · כלומר הואיל ולא יצא ברשות תלתין ברשות לעטמן : **לעטמן** · שיצא שלא לעורך ולא יצא שלא לעורך כדי לעטם בעולם ולרלותו וחזר במועד : **דכרי סכל מסור** · לגלח במועד : **למזוגות** · שיהא לו לגלח לאחר מזוגות שאין לו מזוגות וחזר במועד לפני שיגיע כתוש : **לגלח במועד** · שיגיע כתוש : **כדי לכבויים יוצא** : **נראין לי דברי רבי יהודה** · לאסר בגילוח ממדינת הים כשיגיע תלתין ברשות : **ודברי חכמים** · המתירין כשיגיע ברשות : **פליגי לעטם** · דתלמר רבי "נראין לי דברי ר"י" בינה לעטם דהיינו שלא ברשות הא אמרת ובו' ומאי "נראין לי דברי רבי יהודה" אמר לעטם ולא לשום אחר : **ואי** · ואם תאמר רבי יהודה אומר הבא ממדינת הים לא יגלח משום שיצא שלא ברשות ואי אפשר שלא יצא ברשות שהרי בא ממדינת הים ואי אפשר שלא יגלח בתוך שלשים יום שהרי מגלחין בערב יום טוב שחל להיות בתוך שלשים יום ואי אפשר שלא יצא ברשות תלתין

עשה דיחיד. מסתמא דלכילוח ליכא עשה דלורייתא מדלא קתני ודמי עשה דרבנן והלל דקתני לעיל (דף יא:) לא מבעיא ימי אבלו דרבנן היינו עשיית מלאכה דנפקא לן (נקמן סו:) בהסתכלת מוהפכתי תניכם לאבל אבל גוף האבילות דלורייתא מיהו נראה לי דמתחת הרגל נמי דרבנן ומסתמא סייעא בשלמי שמחה כדאיתא בתגיגה (ח:) :

מהו שיכלוה נידוי ברגל. א] והקשה הרב הא ליכא מלא עשה ולפילו עשה ואין עשה דוחה עשה ולפילו עשה ליכא מלא עזרת נזר כדלקמן (דף עז:) והא ליתו קושיא היא דהא נידוי דמי ליתו דמקלל מכרו דליכא ליתו וממילא מסוטה ילפינן ועוד כיון שעבר על דברי הדיינין הרי ים כתן עשה דרבים : **ואי** לית ליה דינא משמתינן ליה · תימה לימא דמי לית ליה דינא נחתינן לנכסיה ב] מיהו פריך שפיר :

ממנעי משמתת ר"ט · והקשה בתוס' הר"ר היכי קאמר ליה להא ממנעי משמתת ר"ט מלכילה ומתיה וגוף ההכרזה דהוה מלוכה לית מיישנן ומרחה לי מדאמר רחמנא הכעורת בה כהן בכתב מכלל דכמוצד שרי לי נמי כיון שהיא מטה לעורך ר"ט קרינא בה : **נמצאת** אתה מעבה אתה דיט · קשיא לן דכפל אחד דיני ממוטט(סנהדרין דף נ:)בסמעתין לליכך אין דנין ("בכתב) מוכח דעיוני הדין לית ליך עד שיעיטוהו אתה עיגמור הדין וכי תימא לעיוט' דהכא היינו גמר דיון ולא יכרגוהו עדיין עד אחר הרגל ת"ל אתי פריך ליתו לעיוני בעלמא בלא גמר דין ולא יעשוהו גמר דין עד אחר המועד וי"ל דמסתכלי אף על גב דליכא סופרי דייני הכותבים דברי כל אחד מ"מ הסברת אחר כלב מסתכלי ומהאי טעמא אמרינן (סה) דאין דנין בערב שבת לליכא לאינשי לימני **אמר** לבי ת"ש מטה שהתירו לו חכמים כו' . אבי לטעמיה דאמר "ולמת לעיוני" ואין תוכך רלייה להוכחה לעיל ופ"ג דאמר אתי מימת דקאמ"ל אם כתותו דיומו"ן אפי' גרלה דיימי ה"ג מסתברא מ"מ טוב לעיוני בלאו הכי נמי מסתברא : **ודאי** ס"ג דכל השנה כולה כרגל כו' . מסתמא דסס אין מטדה נוהג נידוי ברגל הוא הדין ס"ג אינו נוהג נידוי כלל ונקוה דהא "ב"ג דן דינין לותו ואי לא ס"ל דמתמי ליה ולמאי דפריכית לעיל ב] דטוכל לומר למיתם לנכסיה ניחא :

ממנעי

בימי מטמאתו דלא נהיג אבל למתרתו ניגזוז ושמא ישהה קרבנותיו קמ"ל אמר רבא ת"ש זהצרוע "לרבות כהן גדול והא כה"ג דכל השנה = ברגל לכולי עלמא דתנן כהן גדול מקריב אונן ואינו אובל שמע מינה נוהג צרעתו ברגל שמע מינה. אבל אסור בהספרת מדקאמר להו רחמנא לבני אהרן "ראשיכם אל תפרעו "מכלל דכולי עלמא אסור

מנודין

כתיב ומדלמטריך קרא למיסרי להו מכלל דלחכריכי מסורין: מנורעין-לט"ג דכתיב ורחמנו יהיה פרוע הא דריש ליה לקמן להאי פרוע למילמא לחכריכי:

מנודין

א) תוס' ד"ה מטו שיכוב וכו' והקשה הרב כו' מלא עזרת נזר כדלקמן . עיין ביומא ד"ה תמר מכיי כו' ולמאי דפריכית לעיל נד"ה ואי לא ס"ל כו' ואפילו נרלה דימוי ס"ג מסתברא כו' . בספריסה היה פגיכת ל"ל מכיי ולמילמ לעיוני ס"ג מסתברא דא

מנודין ומצורעין מה הן בתספורת ת"ש "מנודין יוצאין אסורין לספר ולכבס. מנודה שמת, ב"ד סוקלין את ארונו ר' יהודה אומר לא שיעמידו עליו גל אבנים כגלו של עכן יאלא ב"ד שולחין ומניחין אבן גדולה על ארונו *ללמדך שכל המתנדה ומת בנידויו ב"ד סוקלין את ארונו יאבל חייב בטהרת הראש מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל °ולא תעשה על שפם" מכלל דכולי עלמא מיחייבי. מנודה מהו בעטיפת הראש? אמר רב יוסף ת"ש והן מתעטפין ויושבין בסנורין ובאבלים עד שירחמו עליהם מן השמים אל אביי דלמא מנודה לשמים שאני רחמיר. מצורע מהו בעטיפת הראש ת"ש ועל שפם יעטה" מכלל שחייב בעטיפת הראש ש"מ. *אבל יאסור להניח תפילין מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל °פאר חבוש עליך" מכלל דכ"ע אסור ו) מנודה מהו בתפילין תיקו מצורע מהו בתפילין תיקו °ת"ש °והצרוע" לרבות כ"ג °בגדיו יהיו °בפרומים °ישיתו °מקורעים °וראשו יהיה פרוע°אין פריעה אלא °גידול שער דברי ר"א ר"ע אומר נאמרה °הוייה' בראש וגאמרה °הוייה' בבגד מה °הוייה' האמורה בבגד =דבר שחוץ מגופו אף °הוייה' בראש =דבר שחוץ מגופו מאי לאו אתפילין, אמר רב פפא לא כגון שכתבן על גבי קלף שלם ז) אכומתא ומזרא. אבל יאסור בשאילת שלום דקאמר ליה רחמנא ליחזקאל °האנק דום, מנודה מהו בשאילת שלום? אמר רב יוסף ת"ש *ונבשאילת שלום שבין אדם לחברו כבני אדם הנוטין למקום א"ל אביי דלמא מנודה לשמים שאני דחמיר מצורע מהו בשאילת שלום ועל שפם יעטה" שיהו שפתותיו מדובקות זו בזו שיהא כמנודה ואבל °לאסור בשאילת שלום. °אבל אסור בדברי תורה מדקאמר רחמנא ליחזקאל "דום מנודה מהו בדברי תורה אמר רב יוסף ת"ש במנודה ישנה ושנין לו לא נשכר ונשכרין לו °מהרם לא שונה ולא שונין לו לא נשכר ולא נשכרין לו °אבל שנה הוא לעצמו שלא יפסיק את למודו °ועושה לו חנות קטנה בשביל פרנסתו ואמר רב-זבוני מיא בפקתא דערבות שמע מינה מצורע מהו בדברי תורה. *ת"ש °והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב °מה להלן באימה וביראה וברתת וביעוה מכאן אמרו *הזבין והמצורעין ובועלי נדות °מותרין לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים ולשנות במדרש °ובש"ס בהלכות ובאגדות °ובעלי קריין אסורין ש"מ אבל °אסור °בתכפוסת דכתיב °ויישלח יואב תקוֹעָה ויקח משם אשה חכמה ויאמר אליה התאבלי נא ולבשי נא בגדי אבל ואל תסוכי שמן והיית כאשה זה ימים רבים מתאבלת על מת °מנודין ומצורעין מה הן בתכבוסת ת"ש מנודין ומצורעין מספר ולכבס ש"מ אבל °חייב בקריעה דקאמר להו רחמנא לבני אהרן °לא תפרומו" מכלל דכ"ע מיחייבי. מנודה מהו בקריעה? תיקו מצורע מהו בקריעה? ת"ש °בגדיו יהיו פרומים °ישיתו °מקורעין שמע מינה אבל °חייב בכפיית המטה דתני בר קפרא

דמות

מנודין ומצורעין מה הן בתספורת. ומרחקו יהיה פרוע לח ומצורעין מה הן בתספורת. ומרחקו יהיה פרוע לח דתניא בתספורת בעבר לתוכותי דלית ליה דר"ש דמוקי לה לקמן בתספורת תדע דלקמן בעבי לתוכותי מיהא הכתם תפילין כר"ע: ("מנודה") מהו בעטיפת הראש תמר רב יוסף תת שמע. ולא נראה לו דברי רב פפא דמוקי רישא דמתני' ליהוי פרוע לח לכתוכותא וסיפא לח:

ובועלי נדות

שנדול מובחרין. תחר שנקבו נקבי תחת כקבי קדיין גריך טבילה ונדרי יהודה משמע גריך טבילה ונדרי יהודה משמע הסם דלח גריך טבילה לדברי תורה לבעל קרי היכא דלח טהר ט"ו טבילה זו בפרק מי שמתו (נדרים דף כו:) במשמעת ולתמה דס ובעל קרי שרחה זיבה לריכין טבילה ור' יהודה פוטר והח דהכח בלח טבילה כדבי יהודה גריך לגיסך דמיירי דבי יהודה בסופת דהך בריימת בפ' מי שמתו (שם דף כב:) וקתמר דבי יהודה סוגה הוח בהלכות דרך ארץ ולימא למימר דלדבי יהודה גמי בועל נדה לח כל שכן מיטו לכתוכה ס"ל דלח פליגי דבי יהודה ורבנן חלח בהני טומחות דדומיח דקרי הוי דטהר טומחה יולחה עליו מגופו לכל בטומחת שרלים מודה דבי יהודה דבהדי קרי גריך טבילה ס"ל ה"ג כל דלח מיחזק טבילה מגופו יולחה טומחה מגופו ולפיכך מתן לבעל קרי ס"ח לח מחזיק טומחה כמו בעל קרי ס"ח ומחזיק טומחה מגופו ודבי יהודה גמי גריך טבילה לדברי תורה ° כתו ספ' דכיון דטומחת בועל נדה מכח קרי דבי יהודה מודה לגריך טבילה:

ה"ג **מנודין** ומצורעין מה הן בתכבוסת ת"ס מנודין ומצורעין מספר ולכבס. ובספר הרב לח היה כתוב כל זה והיה קשה לרב למה לח בעי ליה ותיקו דכבר חייבי לעיל הך בריימת דנבי תספורת ולהח הקשה לקמן נבי עבייה מלחכה קמיבעי ומבעי בריימת דמתניתין לעיל ונכבסין ותיקו לחבב דמצורע קחי בתיקו קח בעי מנודה ומייתי לבריימת לעיל: ולחילה

מתעטפין ויושבין כמנודין ואבלין עד שירחמו עליהן מן השמים ורחי אביי דלמא מנודה לשמים דחמיר חייב בעטיפת הראש אבל מנודה לבני אדם לא. ולקולא עבדינן. ולא מחייבינן למנודה בעטיפת הראש דהא איבעיא ולא איפשיטא. מצורע אסיקנא דחייב בעטיפת הראש. אבל אסור בתפלין מדכתיב ביחזקאל פאר חבוש עליך מכלל דכ"ע אסירי מנודה מהו בתפלין תיקו. מצורע מהו בתפלין ולא איפשיטא כהדיא אבל אסור בשאילת שלום מדכתיב ביחזקאל האנק דום אלא דבר מכלל דכ"ע אסירי. מנודה מאי ת"ש מנודה שונה ושונין לו מיהדם לא שונה ולא שונין לו [לא נשכר] ולא נשכרין לו אבל שונה לעצמו שלא יפסיק תלמודו ועושה לו חנות קטנה בשביל פרנסתו ואמר רב זבוני מיא בפקתא דערבות שהיא ארץ ציה ויחוקה מן הישוב לזבוני מיא כדי פרנסתו וכן מצורע מותר בדברי תורה אבל אסור בתכבוסת ובסיכה שנאמר וישלח יואב תקועה ויקח משם אשה חכמה ויאמר אליה התאבלי נא ולבשי נא בגדי אבל ואל תסוכי שמן והיית כאשה זה ימים רבים מתאבלת על מת. אבל אסור בדריצה דרחיצה בכלל סיכה היא מנודה ומצורע ברחיצה לא איפשיטא בהדיא. אבל חייב בקריעת בגדיו מדכתיב בבני אהרן ובגריהם לא תפרומו מכלל דכולי עלמא חייבי וכן מצורע מנודה מאי תיקו אבל חייב בכפיית המטה. מנודים ומצורעים מהו תיקו

הגהות הב"ח

(ז) תוס' ד"ה ואכומתא וכו' לעיל מייתי מיניה לימור תספורת ולא נהי. עיין מגמה למלך פ"ג ה"ג מכלי ביחת מקדש:

הגהות מהר"ב רנשבורג א] רש"י ד"ה מותרין כתרס לחמר לי יום לחמר הכדוי. כ"כ לחמר שפיס תניח לקמן דף עז ע"ח ותולי כוונת רש"י לחמרי שלשים דחניח שס ושוכון לחמר שלשים ומהרימין לחמר שפיס:

מנודין ומצורעין מה הן בתספורת ת"ש "מנודין יוצאין אסורין לספר ולכבס. מנודה שמת, ב"ד סוקלין את ארונו ר' יהודה אומר לא שיעמידו עליו גל אבנים כגלו של עכן יאלא ב"ד שולחין ומניחין אבן גדולה על ארונו *ללמדך שכל המתנדה ומת בנידויו ב"ד סוקלין את ארונו יאבל חייב בטהרת הראש מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל °ולא תעשה על שפם" מכלל דכולי עלמא מיחייבי. מנודה מהו בעטיפת הראש ת"ש והן מתעטפין ויושבין בסנורין ובאבלים עד שירחמו עליהם מן השמים אל אביי דלמא מנודה לשמים שאני דחמיר. מצורע מהו בעטיפת הראש ת"ש ועל שפם יעטה" מכלל שחייב בעטיפת הראש ש"מ. *אבל יאסור להניח תפילין מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל °פאר חבוש עליך" מכלל דכ"ע אסור ו) מנודה מהו בתפילין תיקו מצורע מהו בתפילין תיקו °ת"ש °והצרוע" לרבות כ"ג °בגדיו יהיו °בפרומים °ישיתו °מקורעים °וראשו יהיה פרוע°אין פריעה אלא °גידול שער דברי ר"א ר"ע אומר נאמרה °הוייה' בראש וגאמרה °הוייה' בבגד מה °הוייה' האמורה בבגד =דבר שחוץ מגופו אף °הוייה' בראש =דבר שחוץ מגופו מאי לאו אתפילין, אמר רב פפא לא כגון שכתבן על גבי קלף שלם ז) אכומתא ומזרא. אבל יאסור בשאילת שלום דקאמר ליה רחמנא ליחזקאל °האנק דום, מנודה מהו בשאילת שלום? אמר רב יוסף ת"ש *ונבשאילת שלום שבין אדם לחברו כבני אדם הנוטין למקום א"ל אביי דלמא מנודה לשמים שאני דחמיר מצורע מהו בשאילת שלום ועל שפם יעטה" שיהו שפתותיו מדובקות זו בזו שיהא כמנודה ואבל °לאסור בשאילת שלום. °אבל אסור בדברי תורה מדקאמר רחמנא ליחזקאל "דום מנודה מהו בדברי תורה אמר רב יוסף ת"ש במנודה ישנה ושנין לו לא נשכר ונשכרין לו °מהרם לא שונה ולא שונין לו לא נשכר ולא נשכרין לו °אבל שנה הוא לעצמו שלא יפסיק את למודו °ועושה לו חנות קטנה בשביל פרנסתו ואמר רב-זבוני מיא בפקתא דערבות שמע מינה מצורע מהו בדברי תורה. *ת"ש °והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב °מה להלן באימה וביראה וברתת וביעוה מכאן אמרו *הזבין והמצורעין ובועלי נדות °מותרין לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים ולשנות במדרש °ובש"ס בהלכות ובאגדות °ובעלי קריין אסורין ש"מ אבל °אסור °בתכפוסת דכתיב °ויישלח יואב תקוֹעָה ויקח משם אשה חכמה ויאמר אליה התאבלי נא ולבשי נא בגדי אבל ואל תסוכי שמן והיית כאשה זה ימים רבים מתאבלת על מת °מנודין ומצורעין מה הן בתכבוסת ת"ש מנודין ומצורעין מספר ולכבס ש"מ אבל °חייב בקריעה דקאמר להו רחמנא לבני אהרן °לא תפרומו" מכלל דכ"ע מיחייבי. מנודה מהו בקריעה? תיקו מצורע מהו בקריעה? ת"ש °בגדיו יהיו פרומים °ישיתו °מקורעין שמע מינה אבל °חייב בכפיית המטה דתני בר קפרא

דמות

ז) [עי' תוס' יבמות נה: ד"ה בקשה כ"כ לחמר"י ופ"ל כ] [פי' כומתא מגבעה כמו שהיא כעת] ורש"י מגיה ואין עולה למעלה מן הראש. עורון]

כתב הגר"א בביאורו על הש"ס: ע"ש בסוגיא שלפנינו ובמקומות אחרים. ועיין בפירושי רבינו גרשום לעיל כה: ד"ה ואי ובמקומות אחרים. ועיין בתוספות ר"פ אלו מגלחין ובמקומות אחרים. ועיין בתוספות ר"פ אלו מגלחין ובמקומות אחרים.

סוגיא שלנו

חזקת כה: יג

בבא קמא יב: ובמקומות אחרים. ועיין בתוספות ר"פ אלו מגלחין ובמקומות אחרים.

בבא קמא יב: ובמקומות אחרים. ועיין בתוספות ר"פ אלו מגלחין ובמקומות אחרים.

מסכת תענית ט: ובמקומות אחרים. ועיין בתוספות ר"פ אלו מגלחין ובמקומות אחרים.

[לעיל יד:]

כתובות: ס"ש [מס' שמחות] פ"ג כתובות יג. סוכה כה. מס' שמחות פ"ג כתובות יג.

[לעיל יד:]

---

1 מנודין ומצורעין מה הן בתספורת. ת"ש "מנודין יוצאין אסורין לספר ולכבס. מנודה שמת, ב"ד סוקלין את ארונו ר' יהודה אומר לא שיעמידו עליו גל אבנים כגלו של עכן יאלא ב"ד שולחין ומניחין אבן גדולה על ארונו *ללמדך שכל המתנדה ומת בנידויו ב"ד סוקלין את ארונו יאבל חייב בטהרת הראש מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל °ולא תעשה על שפם" מכלל דכולי עלמא מיחייבי. מנודה מהו בעטיפת הראש ת"ש והן מתעטפין ויושבין בסנורין ובאבלים עד שירחמו עליהם מן השמים אל אביי דלמא מנודה לשמים שאני דחמיר. מצורע מהו בעטיפת הראש ת"ש ועל שפם יעטה" מכלל שחייב בעטיפת הראש ש"מ. *אבל יאסור להניח תפילין מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל °פאר חבוש עליך" מכלל דכ"ע אסור ו) מנודה מהו בתפילין תיקו מצורע מהו בתפילין תיקו °ת"ש °והצרוע" לרבות כ"ג °בגדיו יהיו °בפרומים °ישיתו °מקורעים °וראשו יהיה פרוע°אין פריעה אלא °גידול שער דברי ר"א ר"ע אומר נאמרה °הוייה' בראש וגאמרה °הוייה' בבגד מה °הוייה' האמורה בבגד =דבר שחוץ מגופו אף °הוייה' בראש =דבר שחוץ מגופו מאי לאו אתפילין, אמר רב פפא לא כגון שכתבן על גבי קלף שלם ז) אכומתא ומזרא. אבל יאסור בשאילת שלום דקאמר ליה רחמנא ליחזקאל °האנק דום, מנודה מהו בשאילת שלום? אמר רב יוסף ת"ש *ונבשאילת שלום שבין אדם לחברו כבני אדם הנוטין למקום א"ל אביי דלמא מנודה לשמים שאני דחמיר מצורע מהו בשאילת שלום ועל שפם יעטה" שיהו שפתותיו מדובקות זו בזו שיהא כמנודה ואבל °לאסור בשאילת שלום. °אבל אסור בדברי תורה מדקאמר רחמנא ליחזקאל "דום מנודה מהו בדברי תורה אמר רב יוסף ת"ש במנודה ישנה ושנין לו לא נשכר ונשכרין לו °מהרם לא שונה ולא שונין לו לא נשכר ולא נשכרין לו °אבל שנה הוא לעצמו שלא יפסיק את למודו °ועושה לו חנות קטנה בשביל פרנסתו ואמר רב-זבוני מיא בפקתא דערבות שמע מינה מצורע מהו בדברי תורה. *ת"ש °והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב °מה להלן באימה וביראה וברתת וביעוה מכאן אמרו *הזבין והמצורעין ובועלי נדות °מותרין לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים ולשנות במדרש °ובש"ס בהלכות ובאגדות °ובעלי קריין אסורין ש"מ אבל °אסור °בתכפוסת דכתיב °ויישלח יואב תקוֹעָה ויקח משם אשה חכמה ויאמר אליה התאבלי נא ולבשי נא בגדי אבל ואל תסוכי שמן והיית כאשה זה ימים רבים מתאבלת על מת °מנודין ומצורעין מה הן בתכבוסת ת"ש מנודין ומצורעין מספר ולכבס ש"מ אבל °חייב בקריעה דקאמר להו רחמנא לבני אהרן °לא תפרומו" מכלל דכ"ע מיחייבי. מנודה מהו בקריעה? תיקו מצורע מהו בקריעה? ת"ש °בגדיו יהיו פרומים °ישיתו °מקורעין שמע מינה אבל °חייב בכפיית המטה דתני בר קפרא

דמות

2 ז) [עי' תוס' יבמות נה: ד"ה בקשה כ"כ לחמר"י ופ"ל כ] [פי' כומתא מגבעה כמו שהיא כעת] ורש"י מגיה ואין עולה למעלה מן הראש. עורון]

3 עטיפת הראש

4 הנחת תפילין

5 שאילת שלום

6 דברי תורה

7 תכפוסת

8 קריעה

9 כפיית המטה

רבינו חננאל

מנודה הוא מצורע דתניא מנודין ומצורעין אסורין לספר ולכבס. מנודה שמת ב"ד סוקלין את ארונו. ר' יהודה אומר לא שיעמידו עליו גל אבנים כגל עכן. אלא ב"ד שולחין ומניחין אבן על ארונו כו'. אבל חייב בעטיפת הראש מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל לא תעטה על שפם מכלל דכ"ע אסירי וכן מנודה דתנן והן

יט א מיי' פ"ו מהלכות ת"ת הלכה ד סמג עשין רמ ועיין לקמן סוס"ע י"ד סי' שנד סעיף כ:

כ ב מיי' פ"י מהלכות עומאת צרעת הלכה ו סמג עשין עם:

כא ג מיי' פ"ו מהלכות ת"ת הלכה ד סמג עם סוס"ע י"ד סי' שנד סעיף ג:

כב ד מיי' פ"ב מהל' מהל' הלכה ח יט סמג עשין דרכנן ג סוס"ע י"ד סי' עם סעיף ח וסי' עמו:

כג ה מיי' פ"י מהלכות עומאת צרעת הלכה ו סמג עשין לאו:

כד ו מיי' פ"ד מהלכות מהל' הלכה ט סמג עשין דרכנן ג סוס"ע י"ד סי' עם סעיף ח וסי' שפת סעיף ח [שו"ע ח"מ סי' שלו ס"ק יב]:

כה ז ח ט מיי' פ"י מהלכות עומאת צרעת הלכה ו סמג עשין לאו:

כו ו מיי' פ"ב מהלכות מהל' הלכה ח ב סמג עשין דרכנן ג סוס"ע י"ד סי' עם סעיף ח וסי' שפת סעיף ח:

כז ב מיי' פ"ג מהלכות מעשרות ה"ג ד ה סוס"ע י"ד סי' שלד סעיף ב:

לא צ מיי' פ"י מהל' עומאת צרעת הל' ו סמג עשין לאו:

לב ק מיי' פ"ד מהל' ק"ש הל' ח סוס"ע ח"מ סי' סח:

לג ר מיי' פ"ב מהלכות מהל' הלכה ח ג סמג עשין דרכנן ג סוס"ע י"ד סי' עם סעיף ח וסי' שפת סעיף ח:

לד ש מיי' פ"ח מהל' מהל' הלכה ח סמג עשין דרכנן ג סוס"ע עם סי' עמו סעיף ח:

לה ת מיי' פ"י מהל' עומאת הל' ו סמג עשין לאו:

לו א מיי' פ"ב מהלכות מהל' הלכה ח יח סמג עשין דרכנן ג סוס"ע י"ד סי' שפ סעיף ח וסי' שפו:

ורחיצה בכלל סיכה · תימה לדבעי מהו ברחיצה לחמי לח בעי מהו בסיכה: **לא** תסחרנ· דמייירי התם בשמן שאין ראוי לסוך אלא לרפואה ואפ"ק דתענית (דף יג·) בשלמא הסגל ועשיית מלאכה ואפילו מלאכה לא קתני דהא מעודה שרי במלאכה חולה לעשות לו מגדל, סוף פ"ק דתענית (שם) מסיק הלכתא לגבל תמור בין בשמן בין בטוף לרחון פניו ידיו ורגליו: בחמין תמור בצונן מותר, ולסוך לפיטו כל שהוא "לתמור" וכתוס' הרב פי' קשיא ליה מאי שנא בשלמא בחמין תמור בצונן הוא הדין ביוה"כ, ותימה לחמי לח מייתי בסוגיין דתענית היינו דמסתפת כו' וכשם רבינו שם שמעתי שהיה תומר לרחון כגון בחמין וביוה"כ תון מידיו שחרית דחציו להו כמו מלוכלכות בטיט ולותה הותיל ויתו יכול ליגע בפיו ועיניו *משום דם מלך: **לא** תסחרנ· פי' לח מקלקלין תגילת סנדל חלח לרחיצה וזיל הכח קמדחי ליה *וזיל הכח קמדחי ליה כדפריסים לעיל ות"ח ולחמי לח פסיטח מר"ת לסוף פרק החלב (ב"מ דף עט:) קרט לח בגדיו וחלן מגעלין וי"ל לשמח היה מחמיר על עלמו לי ממ"מ מספקא ליה לי היכי דמספקא לן: **ושמשו** מטותיהן · כגון הני לדעיל לח מייתי מבני המדבר דלח ידעי היכך היו נוהגין חלח הח פסיטח לן שהיו מסתפים מטותיהן שכרי הם היו פרים ורבים וכן גבי 'שלמו קרבנו' דכשמוד שמח יש להוכיח הכי מן הפסוקים: **וישב** מתון לחלטו · פי' בימי ספרו, בימי חלוטו פליגי בה לעיל (דף ז:) כי הלי גוונא לחמרינן לחבל לחסור להניח תפילין· ולח בכל ימי חבלו קחמרינן חלח יום רחשון בלבד ובני כדלקמן (דף כח.): **ואדרי** מהרימו · פי' בקונטרס דכטותחת מת חייכי ז' ימים ימי הוחתו יספרו לו חייכי בימי ספירו וכמו מילתח לחכיתי קמ"ל וכיוס בתו לעבודה יביח כהן הדיוט עשיריים החיפה ומחתתו כמו חיטוי וקדושתו לעבודה מילי מילי קחמר ומשום דבכהן הדיוט חייכי לכתיב כי חס נחב ונחס ולילו כ"ג לח ישמח ולח ניחח ליה למימר כדחמרינן בקדושין (דף עח:) ריקח בכהן גדול וסיפח בכהן הדיוט ועוד דלח הוה קמ"ל מידי חבל כהן הדיוט חיטוכ חיטו לימו כתיב בקרח בפירום מיכו קשה לן כיון דמילי מילי כתיב למחי ר"ם לומר בבחו מבריב בומן שרחוי לבילחה (ג) וקשה דבפרק ממיד נמחנו (פסחים דף סב· וזס) דקחמרינן כל הזבחים טרל ומחת מבלחין קרבנותיהן ועוד דבכהן נמי לח משמע דחייכי לחת במעורב דחבל דבעי מעורב מהו שיבלח קרבנותיו מייתי ליה וברחה לי דר"ם לחפוקי מעורב מחי דרבי יהודה דריש כיוס בחו כיוס שמתחנך לעבודה ור"ם מוקי לכיוס בחו דקחי חדלעיל דחייכי במעורב ולח חייכי מידי בעשיריים החיפה לחת בח לומר דבמעורב דחייכי בקרח כשיטחר וכיכם לעזרה דהייכו להחר ימי ספרו לו יקריב חמחתו לו חחר קרבנותיו וכמוספים פי' דערל ומחת מבלחין קרבנותיהן (ג) בטומחת חרן ולח בטומחה מגופו והקשה על זה מהח דחמרינן במנילה פ"ק (דף ח·) מזוזו ולח מגבעו משמע דחם יטהר מזוזו יביח קרבן חע"פ שהוח מעורב וכמו כן קשה למחי דפריסים ותיכן דלח חייכי החם לענין קרבן חלח שיהח טהור מדין מבכב ומשב דחמירה הוה טפי מבמעורב וע"ש בפרק כל הזבחים שחטאתו (זבחים עד· וזס) ובפרק כל הגט (גיטין דף כח· וזס) *מפורש קחת דיני סמיכה חלריך בעלים וחם כן חין חמח מביח קרבנותיו [ועי' חוס' יבמות קד: ד"ה לחמר] :

דמות דיוקני · בגלס חלהים עשה חת החדם (בראשית ט) : [כשחמרו חכמים גבי עכרו חלו ולח נעבו (תענית דף יג·) חסור במלחכה וכו' וכן חתה מוצח מזה במעודה] : **מאי לאו מלולהו** · קחמר דמעודה חסור : **לא תסחרנ·** · דקחני(ה) לעשיית הרחם דחמרי' התם (דף יד:) בתענית תורה אור לבול מתעטפין ויושבין כמטוחין :

דמות דיוקני נתתי בהן ובעונותיהם הפכתיה כפו מטותיהן עליה **מעודה** "ומצורע מה הן בבפיית המטה? תיקו. **יאבל** אסור **בעשיית** מלאכה דכתיב "והפכתי" חגיבם לאבל" מה חג אסור במלאכה אף אבל אסור במלאכה **מעודה** מהו בעשיית מלאכה אמר רב יוסף ת"ש *דשאמרו אסור בעשיית מלאכה לא אמרו אלא ביום אבל בלילה מותר וכן אתה מוצא במעודה ובאבל מאי לאו אכולהו, לא אשארא ת"ש במעודה שנוה ושנין לו נשבר ונשכרין לו שמע מינה מצורע מהו בעשיית מלאכה תיקו. "אבל אסור ברחיצה דכתיב "ואל תסוכי שמן "ורחיצה "בכלל סיכה מעודה מהו ברחיצה אמר רב יוסף ת"ש *דשאמרו אסור ברחיצה לא אמרו אלא כל נופו אבל פניו ידיו ורגליו מותר וכן אתה מוצא במעודה ובאבל מאי לאו אכולהו, לא אשארא מצורע מהו ברחיצה? תיקו. *אבל אסור בנעילת הסנדל מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל "ונעליך תשים ברגליך" מכלל דכולי עלמא אסור, במעודה מהו בנעילת הסנדל אמר רב יוסף תא שמע *דשאמרו אסור בנעילת הסנדל לא אמרו אלא בעיר אבל בדרך מותר "היא כיצד: יצא לדרך נועל, נכנס לעיר חולץ וכן אתה מוצא במעודה ובאבל מאי לאו אכולהו, לא אשארא מצורע מהו בנעילת הסנדל תיקו. *אבל אסור בתשמיש המטה דכתיב "ויבא אליה" מכלל דמעיקרא אסור מעודה מהו בתשמיש המטה? אמר רב יוסף ת"ש כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר מעודין היו ושימשו מטותיהן "אלילי, אביי ודלמא מעודה לשמים שאני דקיל, קיל? והא אמרת חמיר? ספוקי מספקא ליה זיל הבא קמדחי ליה וויל הבא קמדחי ליה למצורע מהו בתשמיש המטה ת"ש דתניא "וישב מרוץ לאהלו" שיהא כמעודה [א] ובאבל "ואסור בתשמיש המטה ואין אהלו" אלא אשתו שנא' "לך אמור להם שובו לכם לאהליכם" שמע מינה, וניפשוט נמי למעודה? אמר רב הונא בריה דרב פנחס משמיה דרב יוסף מי קתני שאסור "שיהא כמעודה וכאבל בשלמא אחרנייתא ואסור "נמי בתשמיש המטה "אבל אינו משלה קרבנותיו דתניא ר"ש אומר ישלמים "בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא אונן "מעודה מהו שישלח קרבנותיו? אמר רב יוסף ת"ש כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר מעודין היו וישלחו קרבנותיהן "א"ל אביי ודלמא מעודה לשמים שאני דקיל? קיל, והא אמרת חמיר? ספוקי מספקא ליה ומדחי ליה למצורע מהו שישלח קרבנותיו? ת"ש דתניא "ואחרי טהרתו" אחר פרישתו מן המת "שבעת ימים יספרו לו" אלו ז' ימי ספירו "וביום באו אל הקודש אל החצר הפנימית לשרת בקודש יקריב חטאתו

רבינו חננאל

אבל אסור בעשיית מלאכה שנאמר והפכתי חגיכם לאבל מה חג אסור בעשיית מלאכה אף אבל אסור. מצורע תיקו אבל מעודה מותר במלאכה. אבל אסור בנעילת הסנדל מדכתיב ביחזקאל ונעליך תשים ברגליך. מכלל דר"ע אמרי. כשאמרו אסור בנעילת הסנדל לא אמרו אלא בעיר אבל בדרך מותר. יצא לדרך נועל. נכנס לעיר חולץ. וכן המעודה. מצורע תיקו. אבל אסור בתשמיש המטה שנאמר ויבא אליה. מכלל דר"ע דמעיקרא אסיר. מעודה מהו ת"ש כל. השנים שהיו ישראל במדבר היו כמעודים והיו משמשין מטותיהן. ודלמא שאני מעודה לשמים דקיל והא אמרת מעודה לשמים חמור הוא פסוקי מספקא ליה אזיל הבא מדחי ליה

מעודה מהו שישלח קרבנותיו

אזיל הבא מדחי ליה. מצורע מהו בתשמיש המטה ולא אישתטא בהדיא. אבל אינו משלח קרבנותיו שנאמר שלמים בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא אונן מעודה מהו ולא אישתטא מצורע מהו ת"ש

גליון השי"ם

גמ' כה כיצד יצא לדרך. עי' נקמן דף כז ע"ח תוס' ד"ה לא תסחרנ דמייירי כו' בזמן שרחוי לביאת כו' (ב) תוס' ד"ה לא תסחרנ ותחרי כו' בזמן שרחוי לביאת דבר, כו' משום בת מלך. ע' שבת דף קח ע"ח: ד"ה לא תסחרנ פי' לא קלי כו' וזיל הכא קמדחי. וכן כתבו כל הפוסקים ותמיה לי לפי ההלכה בתענית דף יג ע"ח דבתענית לגבי מותר בתחילה כל גופו לגולן מם כן על כרחך הן בבייחת מייירי בבחילה תמין וממילה וכן תחה מוכח בתעודה ובחלל לה קלי על בחילה דהח בחלל חפילו חגבע חמור בחחילה חלריך חסחרנ וח"ב מוכח דקלי בחגיגה סגדל ונפסגל דמעודה חמור בגעילה כגדל ובע"ב :

הגהות הגר"א [א] גמ' כמעודה מביחו ובחלל כו' כע"ל :

ע"ש בחלכה

לו א מיי' פ"י מהלכות טומחת מרעה הלכה ב' ו סמג עשין כלה ב :

לח ב מיי' פ"ה מהל' חבל ומ"ד הלכה ג' ו טוש"ע י"ד סי' שפ סעיף ג :

לט ג מיי' פ"ב מהלכות תעניות הלכה ד' טוש"ע ס"ח סי' תקעה סעיף ג :

מ ד מיי' פ"ה מהלכות חבל ומ"ד הלכה ב ג סמג עשין דרכון ג טוש"ע י"ד סי' שפ סעיף ג :

מא ה מיי' פ"ב מהלכות תעניות הלכה ד' טוש"ע ס"ח סי' תקעה סעיף ג :

מב ו מיי' פ"י מהל' טומחת מרעה הלכה ו' :

מג ז מיי' פ"ה מהל' חבל ומ"ד הלכה ג' ו טוש"ע י"ד סי' שפ סעיף ג :

מד ח טוש"ע י"ד סי' שנ סעיף ב :

מה ט מיי' פ"ב מהל' תעניות הלכה ד' טוש"ע ס"ח סי' תקעה סעיף ג :

מו י מיי' פ"י מהלכות טומחת מרעה הלכה ו' :

מז כ מיי' פ"ה מהלכות חבל ומ"ד הלכה ג ס סמג עשין דרכון ג טוש"ע י"ד סי' שפ סעיף ג :

מח ל מיי' פ"י מהלכות טומחת מרעה הלכה ו' :

מט מ נ ס מיי' פ"ב מהלכות תעניות הלכה ד' טוש"ע ס"ח סי' תקעה סעיף ב :

מוספתת דתענית פ"ק [וע"ש תוספות ד"ה וקרע וכו"' מה ז: ד"ה תקשה ס"ל כ"ע]

ר"ע ל"ת פסוק ד

תשמיש המטה

זו עשיריה שהיפה שלו · שמכיח כהן הדיוט כשמכניסין לותו לעבוד תחילה כדכתיב (ויקרא ו) זה קרבן אהרן וכנו שמכר יקריבו לה' ביום המשחו לותו עשיריה שהיפה ותמריהן (מנחות דף נה:) "וכנו" לרבות עשיריה שהיפה של כהן הדיוט להיותן ולתו לקרבי לעגיל קמי מלגא מלות כהנים בעלמא הוא דקתמר יתזקתל **תלמוד** שלא היה **יכול** להקריב קרבנו **עשיריה** שהיפה **עד** שיטבול **ממעיין** שהוא מלרעתו: **אמר רבא זו ועוד** · תיובתא דחייכי כמעודה מפרש להו : **ומודינן ליה לרבינא** · לכעל דין : **ויפנה כאן ויפנה** · דאי לא תתי ההוא זימנא קבעינן ליה זימנא לאחריתי : **קבלו שם** · שמתלמודא שלהם :

מתרין בו שני ותמיני ושני · פירש בקונטרס שני מתרין בו תחילה ומכדין לותו וכן בתמיני ובשני לאחר מחרימין ות"ל שלשים יום ויש מפרשים קודם שימלותו כלל יתרו בו וכן משמע בפרק הגוזל בתרא (ב"ק דף קיג.) : ועוקיה

ר"ש אומר בבא "קריב" בזמן שראוי לביאה להקרבה בזמן שאינו ראוי לביאה להקרבה **אמר רבא** (ג) **אמלא** · דמשדרין שליחא דבי דינא ומזמנינן ליה לדינא? דכתיב °יוישלח משה לקרא לדתן ולאבירם בני אליאב" **ואמלא** : דמזמנינן לדינא? דכתיב °ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך "לקמי גברא רבה? דכתיב °לפני ה' את ופלניא? דכתיב "אתה והם ואהרן", דקבעינן זימנא? דכתיב "מחר" זימנא בתר זימנא? דכתיב °קראו שם פרעה מלך מצרים שאון העביר המועד" **ואמלא** "דאי מתפקר בשליחא דבי דינא ואתי ואמר לא מיחזחי בלישנא בישא דכתיב °העיני האנשים ההם תנקר" **ואמלא** : דמשמתינן? דכתיב °ואורו מרוז "דהכי סברא דגברא *רבה? דכתיב °אמר מלאך ה' **ואמלא** דמחרמינן? דכתיב "אורו ארור "דאביל ושתי בחדיה וקאי בארבע אמות דידיה דכתיב "יושבת" **ואמלא** "דפרטינן חטאה בציבור? דכתיב °כי לא באו לעורת ה' "ואמר עולא *בר' מאה שיפורי שמתיה ברק למרוז: **אמא דאמרי גברא רבה הוה ואיכא דאמרי כוכבא הוה** שנאמר °מן שמים נלחמו הכוכבים **ואמלא** "דמפקרינן נפשיה? דכתיב °וכל אשר לא יבא לשלשת הימים כעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה" **ואמלא** "דנציון וליטין ומחנין ותלשינין שיער ומשבעינן דכתיב "ואריב עמם ואקללם ואכה מהם אנשים "ואמרתם ואשבועם **ואמלא** "דכפתינן ואסרינן ועבדינן הרדפה דכתיב °הן למות הן לשרושי הן לענש נכסין ולאסורין? מאי "לשרושי? אמר אדא מרי אמר נחמיה בר ברוך אמר רב חייא בר אבין אמר רב יהודה "הרדפה? אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב - מנין לאלתר. °ישונין לאחר ל', ומתרימין לאחר ששים, א"ל רב הונא בר חיננא הכי אמר רב חסדא: "מתרין ביה "שני - וחמישי - ושני, "ה"מ לממונא אבל לאפקירותא לאלתר, ההוא מבחא דאיתפקר ברב טובי בר מתנה אימנו עליה אביי ורבא ושמתוהו, לסוף אול פייסיה לבעל דיניה, אמר אביי היכי לעביד: למימר ליה לא חל שמתא עליה תלתין יומין, לא לישרי ליה, קא בעו רבנן [א]למיעל, א"ל לרב אידי בר אבין: מידי שמיע לך בהא? א"ל הכי אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל *טוט אסר וטוט שרי" אמר ליה ה"מ לממונא אבל לאפקירותא עד דחיילא שמתא עליה תלתין יומין; אלמא קסבר אביי הני בי תלתא דשמיתו לא אתו תלתא אחריני ושרו ליה? דאיבעיא להו הני בי תלתא דשמיתו מהו למיתי תלתא אחריני ושרו ליה? ת"ש "ממונדה לרב מנודה לתלמיד, מנודה *לתלמיד אינו מנודה לרב, "מנודה לעירו מנודה לעיר אחרת, מנודה לעיר אחרת אינו מנודה לעירו, "מנודה לנשיא מנודה לכל ישראל, מנודה לכל ישראל אינו מנודה לנשיא רשב"ג אומר אחד מן התלמידים שנידה ומת - חלקו אינו מופר ש"מ תלת: שמע מינה "יתלמיד שנידה לבבודו נידוין נידוי ושמע מינה "כל אחד ואחד "טיפר חלקו ושמ"מ הני בי תלתא דשמיתו לא אתו

סה א טוש"ע י"ד סימן שלד סעיף ג :

[דף ס.]

סוכה מג:

פסחים ד.

[כריתות ח.]

אף דברי פורס כספר · דכתיב בסיפיה דקרא "מעשה ידי לומן" דמורה·מעשה לומנתו של הקדוש ברוך הוא : (ג) רכ·כב תמה כר תמה כר תמה דר' חייא [דלמן] חייא דהוה כר תחתיה וכבה בר בר תנה כר תמה כר תמה דר' חייא [דלמן] כר תחתיה כדתמרינן בסנהדרין" : **טייא** · כך כינה שמו של ר' חייא לשון נגלי : **רמה מי קוכע לך** · כלומר לא מכלן : **סם** · כוח לוי והדר שלח לא לית ליה תיובי : **וזה** · שליח שלי לא לתיובי : **ברנום ס' דרכי לייע גם** מויכיו ישלים שמו · כי הוה על כרחו בא : **מלי טעמא עבדת הכי** · דשמיע כשוק : **כיומא דשלח** · דרשה שכשלח מעיין שם : **מוקים ליה בנדקה** · דמיבעי למיעבד בספר : **מר עוקבא** · כתלמיד בשמואל בשמואל גדול בעובי יעקב ממר עוקבא : **כי יפכן בדיעא כו'** · משום דמר עוקבא היה בעיה : **מייקי ליה דוכתים** · מנמיכין לו מקום כשוכב בדין : **כי היכי דמשמש ליה מינים** · דשמואל רגיל בשורה : **מיבריד** · מר עוקבא בדיעא שהיה מחשב בדין ולא מידכר ליה למיזל בתר שמואל : **נפ נגד נך** · כלומר לא סגי לך דלזילוח בתרך : **ליעברי לי מר בפיגרים** · כב לי רשות למידר : **ידע** · מר עוקבא : **דנקט** · שמואל בדעתיה משום דלזיל בתריה : **מי שמעת שמעת מפומיה** · לי שמיע לך : **פשיק מידרש** · לימד פרשיות : **מכלל דמיכא רמשונים** · והלא לא מינו שמואל דוד דברי חלא במקרא תורה אור"ז דדברי לשון נכוחה : **אחס שמול** · שטולה כמזלו : **והוא דוד** · שטולה כמזל שלך : **מכדי כמה דוד** · שהוא לדיק ממך : **שניון** · שנגה היתה לו : **משוש כמעניו** · לדיק גמור : **שסקים עולם של משוכ** · שהוא שב ואל תמלה ומתן דרך לשבים כדתמרינן בפ"ק דפ"ו (דף ז:) לא דוד רלוי לאומו מעשה חלא אחס אחת ומיחד לומריט לו כלך אל אחס אחת ומיחד לומריט לו כלך אל דוד שמחל לו הקב"ה אלמו עון אף אחס חזור בתשובה : **לוד ישראל** · מוחל כאחס לחני מי מוחל כי לדיק מוחל כי ומבטלה: **עילא מיתיבי**·הוה מחני לדוד"לחנך כרי' וכשחוח ודוד הוה מחני לרבען על נבי קרקע : **רשע בני אשכח** · שהוא הולך בתורה מבפנים תורתו מכרזת עליו מבחוץ, והא כתיב °לא מראש בסתר דברתי? ההוא ביומי דכלה, ור חייא האי "חמוקי ירכיך" מאי עביד לה? מוקי לה בצדקה ובגמילות חסדים{ אלמא נויפה דיהדו תלתין יומין? נויפה נשיא שאני, "ונויפה היין כמה הוי? חד יומא כי הא דרשמואל ומר עוקבא כי הוו יתבי גרם שמעתא הוה יתיב מר עוקבא קמיה דשמואל ברחוק ד' אמות וכי הוו יתבי בדינא הוה יתיב שמואל קמיה דמר עוקבא ברחוק ד' אמות והוו חייכי ליה דוכתא למר עוקבא *בציפרנא ויתיב עילויה כי היכי דלישתמעון מילי, כל יומא הוה מלוי ליה מר עוקבא לשמואל עד אושפיזיה, יומא חד אסתריך בדינא הוה, אזיל שמואל בתריה, כי מטא לביתיה א"ל "לא נגה לך, לישדי לי מר בתיגריה" ידע דנקט מילתא ברעתיה נהג נויפותא בנפשיה חד יומא הדהיא איתתא דהוות יתבה בשבילא, הוות פשטה כרעה וקא מגיפה *חשלאי והוה חליף ואזיל צורבא מרבנן ולא איכנעה מקמיה, אמר "כמה חציפא ההיא איתתא" אתאי לקמיה דר"נ אמר לה מי שמעת שמתא מפומיה? אמרה ליה לא, אמר לה "זילי נהוני נויפותא חד יומא בנפשיך" אמרא בר מריה הוה קפסיק סידרא קמיה דרב יהודה כי מטא להאי פסוקא °ואלה דברי דוד הָאַחֲרוֹנִים" א"ל "אחרונים" מכלל דאיכא "ראשונים", ראשונים מאי ניהו? "שתיק ולא אמר ליה ולא מידי, הדר א"ל "אחרונים" מכלל דאיכא "ראשונים", ראשונים מאי היא? א"ל "מאי דעתך 'דלא ידע פירושא דהאי קרא לאו גברא רבה הוא' ידע דנקט מילתא בדעתיה נהג נויפותא בנפשיה חד יומא, ודאתן עלה מיהא "אחרונים" מכלל דאיכא "ראשונים", ראשונים מאי היא? °וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת ביום הציל ה' אותו מכף כל אויביו ומכף שאול" אמר לו הקב"ה לדוד: "דוד, 'שירה' אתה אומר על מפלתו של שאול, *אלמלי אתה שאול והוא דוד איבדתי כמה דוד מפניו," היינו דכתיב °שנאין לדוד אשר שאול ה' על דברי כוש בן ימיני" ובי כוש שמו והלא 'שאול' שמו אלא מה כושי משונה בעורו אף שאול משונה. במעשיו, כיוצא בדבר אתה אומר °על אודות האשה הכושית אשר לקח ובי כושית שמה והלא ציפורה שמה אלא מה כושית משונה בעורה אף ציפורה משונה במעשיה כיוצא בדבר אתה אומר °וישמע עבד מלך הכושי" ובי כושי שמו והלא צדקיה שמו אלא מה כושי משונה בעורו אף צדקיה משונה במעשיו כיוצא בדבר אתה אומר °הלא ככני כושיים אתם לי (*ב"ת) ישראל ובי כושיים שמו והלא ישראל שמן אלא מה כושי משונה בעורו אף ישראל משונין במעשיהן מכל האומות/א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב °נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על" נאם דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה, °אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל משל באדם צדיק מושל בי" צדיק" שאני "נוזר ואי אבהו-ה"ק: אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל-אני-משל באדם-מי מושל בי: צדיק" שאני "נוזר גזרה ומבטלה, °אלה שמות הגבורים אשר לדוד יושב בשבת" ונו' מאי קאמר? ואי אבהו-ה"ק ואלה שמות גבורותיו של דוד 'יושב בשבת' בשעה שהיה יושב בישיבה לא היה יושב על גבי כרים וכסתות אלא על גבי קרקע דכל כמה דהוה רביה עיירא קיים הוה מחני להו לרבנן על גבי כרים וכסתות כי נח נפשיה הוה מחני דוד לרבנן והוה יתיב על גבי קרקע, אמרו ליה: ליתיב מר אכרים וכסתות, לא קביל עליה, "רחכמוני" אמר רב-אמר לו הקב"ה הואיל והשפלת עצמך 'תהא כמוני' שאני נוזר נזרה ואתה מבטלה "ראש השלישים" תהא ראש לשלשת אבות °הוא עדינו העצני" בשהיה יושב ועוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת ובשעה שיוצא למלחמה היה מקשה עצמו כעץ "על שמונה מאות חלל בפעם אחת" שהיה זורק חץ ומפיל שמונה מאות חלל בפעם אחת והיה מתאנח על מאתים דכתיב °איכה ירדף אחד אלף" יצתה בת קול ואמרה °רק בדבר אוריה החתי" אמר 'רבי תנחום בריה דרבי חייא איש כפר עכו אמר רבי יעקב בר אחא אמר ר' שמלאי' ואמרי לה אמר ר' תנחום אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב הונא לחודיה

תלמיד

*אף דברי תורה בסתר יצא רבי חייא ושנה לשני בני אחיו בשוק *לרב ולרבה בר בר חנה שמע ר', איקפד, אתא ר' חייא לאיתחזויי ליה, א"ל: "עייא, מי קורא לך בחוץ" ידע דנקט מילתא ברעתיה נהג נויפותא בנפשיה תלתין יומין *בעיון תלתין שלח ליה תא, הדר שלח ליה דלא ליתי, מעיקרא מאי סבר, ולבסוף מאי סבר? מעיקרא סבר לא אמרינן מקצת היום ככולו, ולבסוף סבר לא אמרינן מקצת היום ככולו, לסוף אתא, א"ל אמאי אתית? א"ל דשלח לי מר דליתי, והא שלחי לך דלא תיתי? א"ל זה ראיתי וזה לא ראיתי, קרי עליה °ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו, מ"ט עבד מר הכי? א"ל דכתיב °חבמות בחוץ תרונה א"ל *אם קרית לא שנית, ואם שנית לא שילשת, ואם שילשת לא פירשו לך °חכמות בחוץ תרונה כדרבא-דאמר רבא כל העוסק

תורה אור"ז

תוס' ד"ה אף

מנחות ל:

בתורה מבפנים תורתו מכרזת עליו מבחוץ

נוסח/מקבלה

מדרש (ספרים) שמואל זעירא

מחלוקת עיין רש"י שבת קט: ד"ה מציפרנא מדפתי וכמרוך ערך קפח ועיין מכרש"ת בס"ט ובמ"ש

ג ד ה ו

שמות ב כב

[עיין תוספות מנילה כג. ד"ה תלמוד]

נוסח/מקבלה

הוספת המלה כושי כתיאור לציקות כיוצא בזה

עמוס ט

מקבלה

רבינו חננאל

ר' שלא ישנו לתלמידים בשוק שנאמר חסוקי ירכיך כמו חלאים ואין חלאים אלא רבנן כדגרסינן בנדרים (סנ.) מאן חולים רבנן ותן שמתעסקים בתורה שהיא מעשה ידי אמן ואמר רבי סה ירך זה בסתר אף דברי תורה בסתר והני מילי בשאר יומות השנה · אבל ביומי דכלה לא שנאמר חכמות בחוץ תרונה ברחובות תתן קולה · ונזיפה דיהדו כמה הוי חד יומא כמר עוקבא כך ידע דנקט שמואל מלתא בדעתיה נהג נזיפותא בנפשיה חד יומא וכרב נחמן דאמר לההיא דשמעה מפומיה דצורבא מרבנן כמה חציפא הא [אחתא זילי] נהוג בנפשיך חד יומא · מר ווטרא בר טוביה הוה פסיק סידריה קמיה דרב יהודה מפי להאי קרא ואלה דברי דוד האחרונים סבלל דאיכא ראשונים שאליה ולא הניח ליה · א"ל אמו מאן דלא ידע פירושא דהאי פסוקא לאו גברא רבה הוא ידע דנקט מילתא בדעתיה נהג בנפשיה חד יומא · פשטה דראשונים הן דברי השיר אשר שר דוד ביום הציל ה' אותו מכף כל אויביו ומיר שאול · א"ל הקב"ה שירה אתה אומר על מפלתו של שאול ט', כיון דידע דחשא הזר ותודה כי שגג כדכתיב שנין לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני ופי' כי כוש הוא שאול · ולמיכך אמר אלה דברי דוד האחרונים נאם דוד בן ישי נאם הגבר הוקם על עולה של תשובה · רוח ה' דבר בי וסלתו על לשוני · אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אמר לי הוא המושל באדם וצדיק הוא המושל ביראת אלהים הוא משל בדברו כי מבשל בתחינתו גזירות של הקב"ה הרעות מלבוא על עמו ישראל · יושב בשבת תחכמוני כו' עדיני העצני

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה רב בר חמוה · נ"ב עיין לקמן בדף כ' ע"ב :

גליון השי"ם

נכמי דוד שיהא חמה חומר . עיין יומא דף כב ע"ב תוספות ד"ה וכלמר : שם סוף עדיכו העצני · עיין רש"י מעניה דף כא ע"ת ד"ה בני עדין הן הן :

תלמיד חכם שנידוהו לכבודו · כבר פירשתי למעלה: **עכיד (מיניה) דינא לנפשיה** · דלמר ליה לם מחייבת לי הכי והכי: **דפסיקא ליה** · שוולמי הוא לו ולא ספק: **מנו שומעניה** · סיולמין עליו שמוטות לעות: **נזיקי ליה רבנן** · דלמריה דהוה רבהון: **ומפ נמו לא יבקשו פורפ** · הולל ומנו שומעניה תורה אור הת דלריכי ליה רבנן נמלו כלום הוא:

תלמיד שנידה לכבודו גדויו נידוי דרגיא *מנודה לרב מנודה לתלמיד, מנודה לתלמיד אינו מנודה לרב] לרב הוא דאינו מנודה הא לבולי עלמא מנודה, למאי: *אי [א] במילי דשמיא °אין חכמה ואין תבונה ואין עלה ואין עלה נגד ה"ו אלא לאו לכבוד עלמו. אמר רב יוסף צורבא מרבנן *עביד דינא לנפשיה במילתא דפסיקא ליה °ההוא צורבא מרבנן דהוו קא שמעינה, אר' יהודה היכי לעביד לשמתיה, צריכי ליה רבנן, לא לשמתיה קא מיתחיל שמא דשמיא, א"ל לרבב"ח מידי שמיע לך בהא? א"ל הכי א"ר יותנן *מאי דכתיב °כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא: אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו, שמתיה רב יהודה לסוף איחלש רב יהודה, אתו רבנן לשיולי ביה ואתא אידנו נמי בהדייהו, כד חזייה רב יהודה חיוך, אמ' ליה לא מסתייך דשמתיה לההוא גברא אלא אתוכי נמי חייך בי? א"ל לאו בדידך מחייכנא אלא דכי אזלינא לההוא עלמא בדיחא דאתאי דאפילו לגברא כוותך לא חניפי ליה, נח נפשיה, דרב יהודה, אתא לבי מדרשא אמר להו שרו לי, אמרו ליה רבנן: "גברא דחשיב כרב יהודה ליכא הכא דלישרי לך אלא זיל לגביה דר' יהודה נשיאה דלישרי לך" אזל לקמיה, א"ל לר' אמי: °פוק עיין בדיניה אי מיבעי למישרא ליה, שרי ליה' עיין ר' אמי בדיניה, סבר למישרא ליה, עמד ר' שמואל בר נחמני על רגליו ואמר "ומה שפחה של בית רבי לא נהגו חכמים קלות ראש בנידויה שלש שנים, יהודה חבירנו על אחת כמה וכמה א"ר זירא" מאי דקמן דאתא האידנא האי סבא בבי מדרשא דהא כמה שני לא אתא ש"מ לא מיבעי למישרא ליה' לא שרא ליה, נפק כי קא בכי ואזיל, אתא זיבורא וטרקיה אאמתיה ושביב, עיילוהו למערתא דחסידי ולא קיבלוהו, עיילוהו °למערתא דדייני וקיבלוהו, מ"ט? דעבד כר' אילעאי דתניא "ר' אילעאי אומר אם רואה אדם שיצדו מתגבר עליו ילך למקום שאין מבירין אותו וילבש שחורים ויתעטף שחורים ויעשה מה שלבו חפץ ואל יחלל שם שמים בפרהסיא; שפחה של בית רבי מאי היא? דאמתא דבי רבי חזיתיה לההוא גברא דהוה מרח לבנו בקלא ולא אשגח ביה, אמר: °לידוי ההוא גברא בשמתא א"ל °אדרבה ליתני ההוא גברא בשמתא אם ממן נחתייבתי לך, נידוי מי נחתייבתי לך? אתא לבי מדרשא א"ל: שקו נידוי שלך אינו נידוי, ומאי תקנתיה? זיל לגביה דלישרי לך, לא ידענא ליה, אמרו ליה זיל לגבי נשיאה דלישרי לך דתניא "נידוהו ואינו יודע מי נידהו ילך אצל נשיא ויתיר לו נדויו" אמר רב הונא באושא התקינו "אב" בית דין שסרח אין מנדין אותו אלא אומר לו °הֻכְבַּד וְשֵׁב בְּבֵיתֶךָ חֹד וסרח מנדין אותו מפני חילול השם, ופליגא דריש לקיש *דאמר ריש לקיש 'תלמיד חכם שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא שנאמר °וכשלת היום וכשל גם נביא עמך בלילה" כסתו בלילה. *מר זוטרא חסידא כי מיחייב צורבא מרבנן שמתא, ברישא משמית נפשיה, והדר משמית לדידיה, כי הוה עייל באושפיזיה שרי ליה לנפשיה והדר שרי ליה לדידיה, *אמר רב נידל 'ת"ח מנדה לעצמו ומיפר לעצמו', אמר רב פפא תיתי לי דלא שמיתי צורבא מרבנן מעולם אלא כי קא מיחייב צורבא מרבנן שמתא ביש שמתא, ומאי 'שמתא' אמר רב 'שם מיתה' ושמואל אמר 'שממה יהיה' ואתיא בית בי מיחייא בתנורא, ופליגא דריש לקיש דאמר ריש לקיש כשם שנכנסת במאתים וארבעים ושמונה אירים כך בשניה יוצאה ממאתים וארבעים ושמונה אירים: כשהיא נכנסת דכתיב °והיתה העיר חרס 'חרס' בגימטריא =מאתים וארבעים ושמונה, אמר רב פפא תיתי לי דלא שמיתי צורבא מרבנן מעולם בגימטריא הכי הוו, אמר רב יוסף שרי שמתא אנונבתא דכלבא ואיתי דידה עבדה-דההוא כלבא דהוה אכיל מסאני דרבנן ולא הוו קא ידעי מנו, ושמתו ליה, איתלי ביה נורא בגנובתיה ואכלתיה. והדר אלמא דהוה קא מצער ליה לההוא צורבא מרבנן אתא לקמיה דרב יוסף א"ל זיל שמתיה א"ל מסתפינא מיניה אמר ליה שקילי פתיחא עליה, כל שבן דמסתפינא מיניה, א"ל שקליה אחתיה בכדא ואתיתיה

ומטרקיה · נשמו לחמתו ויש מפרשים מדה כנגד מדה משום דמחמך נזמות: **ולא דעבר** · מדרכי לילעולי · ולכך לא קיבלוהו חע"ם שהיה מלמיד מכם ור"ב דעבד כר' לילעולי ומשום הכי קיבלוהו דייני: **אם** רואה אדם שילמו מחנבר עליו · וכתב ר"ח אם אלו מעשים לילף מיניה לא הוסיר לו לעשות עבירה לילף ע"י כך יכנע לבו בפ"ק דקדושין (דף מ. ושם) פירשתי: *

נידוי מי נתתיבתי לך · חע"פ שממנין בעבור ממון כדלמרינן לעיל (דף פז.) "מי מילי לממונא" י"ל שהיה לו לקרותו לכ"ד מחילה שמא יפרע ושוב דכב"ד נמי לריך שבי ומחייבי ומני כדפירשתי לעיל וכדאמרינן בפרק הנזול בקרקע (ב"ק דף קיג.) ולא דמי לאיסורא "דלמכין" לילמכן כדלמר "בהשוח נבלת דקרקל תמרי שנשרו בשבת וכן [ריש] פרק הדר (שיטוין דף פג.) ובשם רביט שם שמפתי שהיו רגילין בחומו מקום שחוכלין בחילוע וטוען דמים והשתא לא היו עוכרים על הגזל:

משמית נפשיה. °משום לעג שלריך לנחום ח"ח ע"ל לה שיהא זכור להחיר והא דלא החיר בשבועות פרק קמא (דף ירֿ). יבא זכאי ויכפר על החייב לכך טוב כשיחיר לחבירו שיהא הוא מוחר קודם שלא

רבינו חננאל

הענלי כי' עד רק בדבר אוריה התחי כולן פשוטין הן · ודיעו שהיה מעון ע"ג ס.ו להיות מיושב דעת בדברי תורה וכשיוצא לפלחמה קשה כעין · אמר רב הונא ת"ח שנידוה לכבודו נידויו נ ד ו י דדייני מדחניא מנודה לחלמיד אינו מנודה לרב לבדו הוא לכ"ע מנודה והני מילי לכבוד עלמו אבל בשאר דשמיא אין חכמה ואין תבונה לנגד ה' · אמר רב יוסף צורבא מרבנן עביד דינא לנפשיה · בשלתא דפסיקא ליה · בנון הקורא לחבירו עבד יהא בנידוי וכיולא בו · ההוא צורבא מרבנן דהוה מני שומעניה שהיה שם שמים מתחלל על ידו · יהי"כ מי שיש בידו חילול השם יצחק דבי ר' אמי אמר כל שחבירו מתביישין ממנו מעלה עליו הכתוב כאילו שופך דמים · דאמרי שרי ליה מריה לפלוני · אבל הא דאמר רב כנון אנא דשקילנא בישרא כו' · ודאמר ר' יוחנן כנון אנא דאי מפגינא ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין על עצמן בלבד אמרו ולא על זולתם שהיו מתעסקין הרבה על עצמם . הלכה תראה שכל אחד כך אמר כנון אנא אבל כ"ע כדאמרן וכנון אלישע א ח ר שהיה מתעסק בספרי מינין ושותה במיני זמר דגרסינן זמר יוני לא פסק מביתו · אמרו עליו על אחר שהיה עומד מ ב י ת המדרש הרבה ספרי מינים היו נושרין לו מתוכו וגרסינן נ פ י השותה במיני זמר כו' וכל צורבא מרבנן דהני עובדיה מתקריה פנו שמעניה · ואמר רב יהודה בההוא צורבא מרבנן

[סמ] [א] מיי' פ"ו מהל' ס"ח הלכה יד סוס"ע ס"ל סימן שלד סעיף יו :

סמ א מיי' פ"ב מהל' סנהדרין הלכה יב סוס"ע מ"ם סימן ד : ע ב מיי' פ"ו מהל' ס"ח כל' יד ופ"ו הלכה ג סוס"ע ס"ד סימן שלד סעיף מב ופעיף מג : [ועי' תוס' מגילה טו. ד"ה ויעבה וכו']

עא ג מיי' פ"ו מהלכות ס"ח סה ופ"ו מהל' ממרים הלכה ם סוס"ע יד פ' שלד סעיף מג :

עב ד מיי' פ"ו מהלכות ס"ח סה . סוס"ע סה סעיף נם ופעיף מנ : [ל"ל דממרין]

[נ מפלו כפום מקום]

עג ה מיי' סה פ"ו כל' ו

עד ו מיי' סה כל' ו סוס"ע סה סעי' מכ:

עה ז מיי' סה הלכה יג סוס"ע סה סעי' נ:

עו ח מיי' סה הלכה ו סוס"ע סה סעי' מכ:

גב' מי במילי דשמיא · עיין תוס' סנהדרין דף מ ע"ל ד"ה מפיקנא: שם ממנרמא דדייני וקיבלוהו · עי' שבת דף י ע"ל תוס' ד"ה מי מילה: שם כלילה · שחשיכה ודין מדם רואה: מפגיע נפשיה · מפוס יקרא דהוה עורכא מדרבנן: **מימו מגנידא** · מלקוח ומלקוח יפה לסס יוסר מפמפת והוו מלקי לה: **ומפגיע כי עייפא בפנורא** · כפוסן שפוסין לם המנור ועבלנ בקורו שלין יונא לעולם כלומר מכה לכל מלן ממפמיקן ליה דלא נפקא מיניה לעולם: **ופלינא דר"ש** בי"ע · דלמר יולאה: **נזוכיה** זכ: **דידי עבדא** · ומלקי ליה: **מפפיגא מיניה** · הנברא מלמח הוא: **שקיל פייפא עלויה** · כמוב עליו שממח: **שקליה** · לכמב שממח: **ואתתיה** קלא ולא אשגח ביה, אמר: °לידוי ההוא גברא בשמתא א"ל °אדרבה ליתני ההוא גברא בשמתא אם ממן נחתייבתי לך, נידוי מי נחתייבתי לך? אתא לבי מדרשא א"ל: שקו נידוי שלך אינו נידוי, ומאי תקנתיה? זיל לגביה דלישרי לך, לא ידענא ליה, אמרו ליה זיל לגבי נשיאה דלישרי לך דתניא "נידוהו ואינו יודע מי נידהו ילך אצל נשיא ויתיר לו נדויו" אמר רב הונא באושא התקינו "אב" בית דין שסרח אין מנדין אותו אלא אומר לו °הֻכְבַּד וְשֵׁב בְּבֵיתֶךָ חֹד וסרח מנדין אותו מפני חילול השם, ופליגא דריש לקיש *דאמר ריש לקיש 'תלמיד חכם שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא שנאמר °וכשלת היום וכשל גם נביא עמך בלילה" כסתו בלילה. *מר זוטרא חסידא כי מיחייב צורבא מרבנן שמתא, ברישא משמית נפשיה, והדר משמית לדידיה, כי הוה עייל באושפיזיה שרי ליה לנפשיה והדר שרי ליה לדידיה, *אמר רב נידל 'ת"ח מנדה לעצמו ומיפר לעצמו', אמר רב פפא תיתי לי דלא שמיתי צורבא מרבנן מעולם אלא כי קא מיחייב צורבא מרבנן שמתא ביש שמתא, ומאי 'שמתא' אמר רב 'שם מיתה' ושמואל אמר 'שממה יהיה' ואתיא בית בי מיחייא בתנורא, ופליגא דריש לקיש כשם שנכנסת במאתים וארבעים ושמונה אירים כך בשניה יוצאה ממאתים וארבעים ושמונה אירים: כשהיא נכנסת דכתיב °והיתה העיר חרס 'חרס' בגימטריא =מאתים וארבעים ושמונה, אמר רב פפא תיתי לי דלא שמיתי צורבא מרבנן מעולם בגימטריא הכי הוו, אמר רב יוסף שרי שמתא אנונבתא דכלבא ואיתי דידה עבדה-דההוא כלבא דהוה אכיל מסאני דרבנן ולא הוו קא ידעי מנו, ושמתו ליה, איתלי ביה נורא בגנובתיה ואכלתיה. והדר אלמא דהוה קא מצער ליה לההוא צורבא מרבנן אתא לקמיה דרב יוסף א"ל זיל שמתיה א"ל מסתפינא מיניה אמר ליה שקילי פתיחא עליה, כל שבן דמסתפינא מיניה, א"ל שקליה אחתיה בכדא ואתתיה

(ה) רש"י ד"ה מפ שלמו כו' ומלר לן רבי ג"ל ופ"ו ס"ק מ"ע קלוטו וכ"ה בפקפ"י פרפ"י : (ב) ד"ה בפכך כו' ליפמ מלריכ' · כ"ב וכן פפ"ע פי' בקונ' נפלליס כ יד :

שומעניה כדאמרן היכי נעביד ביה נשמתיה צריכי ליה רבנן לא נשמתיה קא מחלל שם שמים · א"ל רבה בר בר חנה הכי אמר ר' יוחנן מ"ד כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא · אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו · שמתיה רב יהודה · א"ל אדרבה ליתני ההוא גברא בשמתא · א"ל מסתפינא מיניה · אם ממן נחתייבתי לך נידוי מי נחתייבתי לך אתא שאיל לבי מדרשא [א"ל] שלו נידוי שלך אינו נידוי זיל לגבי נשיאה דלישרי לך · דתנא נידוהו ואינו יודע מי נידהו ילך אצל נשיא ויפר לו · ירושלמי הדא אמרה המנדה לפי שאינו צריך לחזר הוא ונידהו נידוי השני נידוי · אמר רב הונא באושא התקינו אב בית דין שסרח אין מנדין אותו אלא אומר לו הכבד ושב בביתך חזר וסרח מנדין אותו מפני חילול השם ריש לקיש אמר תלמיד חכם שסרח אין מבזין אותו מפני כבוד תורה שנאמר וכשלת היום וכשל גם נביא

שלא יסהו קרכטומיהן • תע"ב דתגלחת דמזיר לית מטבבא *מכל מקום רגיל הוא לגלח ולגלוח שערו תחת הדוד: **בשחל** שמיני בשבת • כגון שחל שמועה בשבת דקטורתו לית היה בשבת וכירושלמי מוקי לה כשנדרתו היה ונתייתבו לנקט דמונין ו מסעה שנתייתבו: **ורבנן** דיין שבר לה כרכון • ולין להקשות מ"מ יגלח ע"ם כמו מל שבעה שלו בערב שבת ערב הרגל דשרו רבנן לגלח ותע"ג לית להו מקלח היום כולו כתניתין דהסח כשלם התניתין קודם ו"ט תע"ג דמגלח קודם שבשלם דהא ליח להו מקלח היום כולו כתניתין והכא מיהא ליח להו מסוס כבוד ו"ט דלמבשן (יומא דף ו:) בזב וכזה דהויא מקלח היום כולו לכל כשים מדיין ימי מבילות לח לכל יומה (נ) דהיכי מצריכן מהאי דלח תני מתניתין המבל והכהן מותרים לגלח מסוס לליס ליה פנאי והא מיבעיח ליעיל (דף יז.) בתבדה לו לחבידה ולח פניע מדלח מני לה *לחיכח למימר תנא ומייר כמו כן הני תני ומייר ויש לומר כיון דלמבשנת פלוגתא לחבא שלוי וכרבן בחבל ליח לן למימר דתנא דמתני' וברייתא בהכי פליגי ויכין דבחבל פליגי בכהן כמי פליגי: **זאת** תומרת מבל לחסור בתבשום • ות"ת פשיטא דהא לחפי' אחר מלאכות מסור וי"ל משום דקמני לקמן (דף כח.) לחו דבריש מבבל לחסור בהן ולח קחני מבבשום לי נמי מבבשום ("מיב) קחמר:

ה"ג ושמואל אמר הלכה כר' יוסי בן וכו' דלמר שמואל הלכה כדברי המיקל בחבל • ות"ת בעירובין (דף מו. ושם) דלמר *שמואל הלכה כדברי המיקל בעירוב ולמר נמי הלכה כרבי יוחנן בן טרי ומקשה הכח מרבי למה לי (נ) כו' וי"ל לימחיך הכא לחפוקי מדשנה ות"ת וכיון דלית ליה לשמואל רבי יהודה ור' יוסי

סלכס כרבי יוסי במועד. דתניא: לימרע כיה מילמא. בפנתם *לימרע כיה מילמא. בפנתם הוה *דפנתם הוה לכל: עייל שמואל ליגאל כיה טעמא. לדבר על לבו דפנתם: לילו בדידיה הוה. כלומר לילו בדידיה הוה לכל: מי מוגלא כיה כולי האי. כתכילות דמקלת לטופרך: ולימרע כיה מילמא. תכילות: מקנינהו לטופריה. זרקינהו מרוב כעס והדר מכנם להו דזורקן רקע: כריש כרומה נפפים. דכתיב [כתובות מט. מולין נ.] "וכמתוה ונכוכה תליכם" וכן הוה דמזרו מרוייהו: פכור מיניה דיד. מוכר כימי תכלו מכום דמתים דרגל לא: גיומפרי. מפכרים: מין כאם מכום מיפום. מדקתר ליה כציניה: ומדי ליה נמכרתי. מיתמא תכרתי: כיון דמיפפני. מהכום דוכמא דהוו מיקקלי מיפתני ולא מזקי: ופר וזערא מפני. כבריימא דנקקו ממנו לפרים כימי תכלו ולמו מכמיה דבר יהודה: ולמ כקשו ממנו פפס סיה מפיר נפס. כלומר לגא חזינא לדפיהיה לי שלמו לגלא הפפה סיה מפיר לפס דמין בפס מכום כל המתים פתח זקוף (ויקרא יט): מווים זווים. מכוף הפה לכוף המתר מופר לגלא שהרי מעכבת לכילה ומניה ומתים: ולדידי. דלמינא דעתי כל הפפה כפפה המעכבת דמי לתינא לי דעתי: פרמפקנו. תמהו: אמנושי הוה דכתיב סנה יונה סמיפה. מתלוקת בתם' שכת (קף עכ:) אך אמר מרבי להכי יונה ליתור בשביל מכפפות ולידך אמר גידופי לכבי יונה שלמור "לי יתורי ואני עניפתי": *מעפתות ידים. ממגנין כהן ידים מכום דמתים: *מעפתות ספפוג. ממגנין בהן עלמן כשיונקין מביח המרחן: ושעלו מעומפתן. במועד: מפני. דקתני "לו מכבסין" ואע"ג דתים ליה תרי ומשנפי לכל מי שהין לו לינה מוכן מחר דכולי עלמא תרי:

ואיסתייעא מילמא דהדור. תימה דלמא מדה טובה מרובה הוה ליה לימהויי הא דאמר עולה בעלמא (כרכות דף יט. ע"ש) דעולם לא יפתח אדם פיו לפנין שלמעלה שמעו דבר ה' קלינו" סדום כו' (ישעיה ו): **ובגנוסטרי** תפור. פי' בערוך" שהוא כלי המחזיק ליטול לפרים וכך שמו ומלשון דגנוסטרא לחבור מלמע שהיה מחזיר בין בחצר בין במפפריים ולמו דוקא בציניו מיהו קאמר בגמרא רבי יוחנן דקלינהו בציניו מלמע דוקא בציניו ברי ומימה לעיל לחרינן הלכה כרי' יוסי במועד לדברי הכל ולמע רבי יוחנן סבר הלכה כרי' יהודה ומפרש מעמא דמחמרינן במועד מפי מכחכל מולה כרב שיעמ כריה דרב לידי דלמר דכרים המחרינן בחולו של מועד לחסורין בימי לכלו ורבינו מס פירש דכפס במועד בציניו כך מוכר ליטול לפרינו [כן] מחבירתה דכל זה חסוב ליטול לענין שכח כפ' המלינע (שנת דף לה:) ומפעמי כפס רבי שמעון לכר מכרהם שכחול המועד מוכר ליטול לפרים לנשים דקתני ביהולמי נבי ושוטה לקה מכציניה במועד וחציב ולפרינה ול"ע בהלכות גדולות נמי לחרינן והלקה מוסרת בנטילת שער לאחר שכעה וברלה דכלקה בקוסף דוקא קלמר ומייתי במעכרת סרק על פניה וטופלה בסיד שהוא מכום מכציע שלא מעולל על בעלה לכל בחפפורת ממק לחורה וגם כפס רבינו חיים שמעתי שהיה מקיר בציולת לפרים במועד וכהלכות גדולות פוסק (ג) שכעה לחור בנטפרי בציניו מוכר ולאחר שכעה מוכר לף בגנוסטרי ולא יתעגל מנא ליה דבריימא לייני מוך שכעה לי מכום דקתני בימי לכלו ר"ע בימי יחכו גבי גיולח והיינו כל שלמים וקלמר כפס שלחור בגלח בימי לכלו כך לחור ליטול לפרינו בימי לכלו מפמע כל שלמים ולי סברי כר' יוסי יפינו לגמרי וי"ל דסברי כר' יוסי ומסחבר להו לחפיליו רבי יוסי סיה לוסר בגנוסטרי חוץ שכעה דומיא דמועד לו שמל (נ) מעמה דמפמיל מפמע קלם דקלקינהו לטופריה מכציניהו כחפיה דמייני חוץ שכעה כפלך רב פנחס בשמו: דוקא דכתוב שכעה כפלך רב פנחס בשמו: מדקתי לחמרינן כתר הכי ובגנוסטרי לחסור מפמע דפמיל לף לה ח

[שיין נפיל יד. נמצנה]

פיין מהכ"ת

[פ"ס הלכה כ]

צב א מיי' פ"ו מהלכות י"ט הלכה יב ממג נתיין עם טוש"ע ח"מ סי' תקמה סעיף ב ;

שיך נדף יד. במתני'

צג ב מיי' פ"ו מהלכות י"ט הלכה יז ממג נתיין עם טוש"ע ח"מ סי' תקמה סעיף ג:

צד ג מיי' פכ"ג מהל' מיכה הלכה יג וסיג מהלכות י"ט הלכה יב ממג נתיין עם טוש"ע ח"מ סי' תקמה סעיף ו:

צה ד מיי' פ"ו מהלכות י"ט הלכה כו טור ש"ע ח"מ סי' תקמה סעיף ג:

צו ה מיי' פ"ו מהלכות י"ט הלכה יב ממג נתיין עם טוש"ע ח"מ סי' תקמה סעיף ו:

צז ו מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ג:

נושא/מבנה

נסיונות לסי"ג לשואל שאחר אותר לצאת אחת החנו על מועד

?חתת

נושא

1) הסבר לדברי שמואל:

2) אותר לאחר אחת החנו על מועד

יקראנו אחר

3) מן מתוך ומן הנראית ומן מה"ת "אף אשת לאיש"

מבנה

מיאמרות של רב אשי לרבות בן אצטרובלי

נושא

מין אחד נחש ? בדבר אשה"ש לשואל

מבנה

קושיות על כללי הגמ

מבנה

יש בסיס לחלוש לצאת

מין אחת

[נישין מה.]

*הא דלית ליה אויבים לחתן דאבוה ואבוה דיוחנן ואבוה דאחוה - צ"ל ולא קשיא אחוה דאחוה אחוה ד"א הגה"ה תוס' תוספות שאין הגמ' גורסין

[מנחות יג.]

כיצוד בא מצד:

	מלחמות	
פרטים אחרים		
מותר	אותר	פשתן
אסור	אסור	צמר

[מנחות כ"ג:]

כרמלית כר

שופרים יד

מגלים יח

מכות ג יז

סנהדרין קי.

סנהדרין קו

שנת קיח:

[קידושין נא: ז"ע]

יבמות כב.

[נעיל יג.]

כף האגוז

תורה אור

*הַסְּפָרִים הני אין, כְּלִי פשתן לא? אמר ליה אביי מתני' אפילו דשאר מיני, אמר רב הידיא "לידי חיו לי ימה של מבריה דמפקי לה מִשְּׁבִלֵּי דמני כיתנא בחולא דמועדא" מתקיף לה אַבָּיֵי *מאן לימא לן דברצון חכמים עבדי דלמא שלא ברצון חכמים עבדי: מַתְנִי' יואלו כותבין במועד קדושין נשים וגיטין ושׁוברין דייתיקי מַתָּנָה ופרנסה ואגרות שׁם ואגרות מזון, שׁטרי: חליצה ומאונים ושׁטרי בירורין, גזרות בית דין, ואגרות של רשות: גְּמ' אמר שמואל "מותר לארם אשה בחולו של מועד-שמא יקדמנו אחר לימא מסייע ליה ואלו כותבין במועד-קדושי נשים מאי לאו שטרי קדושין-ממש? *לא, שטרי פסיקתא ואבדרב גידל אמר רב *דאמר רב גידל אמר רב "כמה אתה נותן לבנך-כך וכך, כמה אתה נותן לבחך? כך וכך, עמדו וקדשו קנו, הן הן הדברים הנקנין באמרה" לימא מסייע ליה *אין, נושאין נשים במועד לא בחולות ולא אלמנות ולא מיבמין מפני ששמחה היא לו הא לארם ששמחה היא? לא, מיבעיא קאמר - לא מיבעיא לארם דלא קעביד מצוה אלא אפילו לישא נמי דקא עביד מצוה - אסור, תא שמע דתנא דבי שמואל מארסין אבל לא כונסין ואין עושין סעודת אירוסין ולא מיבמין מפני ששמחה היא לו ש"מ ומי אמר שמואל שמא יקדמנו אחר והאמר רב יהודה אמר שמואל "בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני שדה פלוני לפלוני? אלא שמא יקדמנו אחר ברחמים כי הא דרבא שמעיה לההוא גברא דבעי רחמי ואמר תזדמן לי פלניתא א"ל לא תיבעי רחמי הבי-אי חזיא לך לא אזלא מינך, ואי לא, כפרת בה" בתר הכי שמעיה דקאמר "או איהו לימות מקמה או איהי תמות מקמיה א"ל לאו אמינא לך לא תיבעי עלה דמילתא הכי אמר רב משום רבי ראובן בן אצטרובלי: "מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מה' אשה לאיש" מן התורה דכתיב "ויעזר לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר מן הנביאים דכתיב "ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא מן הכתובים דכתיב "בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת" ואמר רב משום רבי ראובן בן אצטרובלי ואמרי לה במתניתא תנא אידך ראובן בן אצטרובלי אין אדם נוחש בדבר אלא א"ב עשאו, ואם לא עשה כולו עשה מקצתו ואם לא עשה מקצתו הרהר בלבו לעשותו ואם לא הרהר בלבו לעשותו ראה אחרים שעשו ושמחו מתיברבי יעקב "ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על ה' אלהיהם? התם להכעיס הוא דעבוד *הא שמע "ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש ה' רב שמואל בר יצחק אמר מלמד שכל אחד קינא לאשתו ממשה? התם משום שָׁנְאָה הוא דעבוד *אמר רבי יוסי *הא חלקי עם מי שחושדין אותו בדבר ואין בן ואמר רב פפא לדידי השדון ולא חָוּה ביה לא קשיא הא בקלא דפסיק הא בקלא דלא פסיק ולקלא דלא פסיק עד כמה? *אמר אביי אמרה לי אם *דומי דמתא יומא ופלגא ואני מיבי דלא פסק ביני ביני אבל פסק ביני ביני ליח לן בה וכי פסק ביני ביני לא אמרן אלא דלא פסק מחמת יראה אבל פסק מחמת יראה לא א), דלא אבל אלא דלא הדר נבט אבל הדר נבט לא ולא אמרן אלא דלית ליה אויבים אבל איית ליה אויבים, אויבים הוא דאפקוה לקלא: מַתְנִי' *אין כותבין שטרי חוב במועד ואם אינו מאמינו או שאין לו מה יאכל הרי זה יכתוב. אין כותבין ספרים תפילין ומזוזות במועד ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר עזרא רבי יהודה אומר 'כותב אדם תפילין ומזוזות במועד ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר עזרא

"כלי פשתן. דלמא נפיש טירחא: מעפורת ספפרים. של פשתן: כני מין. תכלת כלי שחר כלי פשתן לא: למילו דשאר מיני. כלומר מעפורת דשאר מיני כגון דלמר חמע"ג דנפיש טירחא שרי לכתחלה מחר כלי פשתן לעלות דשאר מיני לא תכל כלי פשתן שרי לכתחלה: מעילי. ספלים: תורה אור

הספרים. פירוש להסתפר, וכמסתפר לכל לותם שהתירו חכמים ויי"ג הספרים ומטפחת "הספגנין וכיוצא בהן עלה מטפחת הספרים [מין] מכבסין לותן כמי רגליס *מפני הכבוד ואין נראה לי להביא ראיה לדיירי בכתבי הקדש דלחייבו בלותן המספר שייך כבוד המספרים שנותנין לותן בפניהם וכשמסתפרין אין כבוד להם כשמוציאין:

*העולים מטומאה לטהרה. כשמוציא לתייבי הגה מטורא לחסור לכבס כדלמר לעיל (דף טו.) ומסופק אם נלמר כן בשולה מטומאת מת וכגילה שנריך לכבס בגדיו לו לחמריך דוקא מטורא הוחיל ולחסור לכבס כל בגדיו שלו מיהו מה שפירש דכשמוציא לתייבי קשיח לן לי לחמרינן דמוציא לתיבו טהר לנרעתו ברגל ל"ב מחי לתייבי נושים מטומאה לטהרה לפיהם בימי נרעתו נמי מוחר לכבס ברגל דלמ"ל מני למימר לח מיבעית לתמר כדלעיל (דף יה:) דלמ כן לח שייך שמח יכול קרבנותיהן דכשלמח גיעות הוח כשעת קרבן לכל כיבוס לח שייך לקרבן ויש לומר לכיבוס נמי שייך לקרבן:

מתקיף לה לחבי מלן לימח לן. ותמ"ל לחבי גופיה מני למ"ל מתני' לחיכ דרבי יוחנן חינו סובר כן: ואלן כותבין במועד. נרחה לכל הני הוו דבר החבד בן יומם הטוען לו הטעיה לו ב"ד לו יהלו למדינת הים: ואיגרות רשות. בירושלמי מפרש פריסה שלוס וים מפרשים ניווי השלמון כמו לח תמוניה לרשום (מנות פ"ח מ"י): אין כותבין שטרי חוב. פירשו בכתוספות הוח הדין שטר מכירה דהח כהדי. ולו כותבין במועד לח חשיב שטר מכירה ולי נרחה דהח דלח קחני משום לחין כותבין שטר מכירה חלח טל מקרקע ולחריך לעיל (דף יג.) חין *מוכרין בחיס שלח לעוך המועד ולעוך המועד פשיטח דשרי והוח הדין חס מכר קודם המועד ועמה רוצה לכתוב שטר מכירה חלח טל מקרקע ולחריך לכתוב קודם המועד: הן הן דבריהם. כפי הגוסה הנקנין בחמירה. "ומי חמר שמואל שמח יקדמנו חחר. פימה לי חמחי לח חשיב לי מבני דלמר לעיל (דף יג.) מוכרין בחיס שלח לעוך המועד ולעוך המועד (שפרי חוב) [שוברין] אוסי לתניחוס. ואיגרות של רשות. חיגרות שחילת שלום. חיגרות שם. שום היתומים. חיגרות מזון מזונות חלמנה של [רשות כו'] עד נזירות ב"ד. חלו נזרי דיינין (ואיגרות של רשות זו שחילת שלום) קירושי נשים. חוקימנה שטרי פסיקתה. כמה חתה נותן לבנך. כמה חתה נותן לבחך כך וכך וקדשו הן הדברים הנקנין באמירה: ירושלמי חיגרות של רשות זו שחילת שלום. חמר שמואל מותר ליחרס בוחלו של מועד שמא יקדמנו חחר. חיני ותח חיתו חחמר מ' יום קודם יצירת הולד בכל יום ב"ק יצחת ומכרות בת פלוני לפלוני כו'. ופרקינן שמא יקדמנו חחר

בתחלה. תנא דבי מנשה מארסין בפועד ואין כונסין ואין עושין סעודת אירוסין ולא מייבמין מפני ששמחה היא לו. אבל מחויר גרושתו. אמר רב מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מה' אשה לאיש. מן התורה שנאמר מה' יצא הדבר. מן הנביאים דכתיב ביה ויתן נחלת אבות ומה' אשה משכלת. ואמר רב אין אדם נוחש בדבר אלא אם כן עשאו או כולו או מקצתו או הרהר בלבו לעשותו או ראה אחרים שעשאוהו וייסב בעיניו. איני והכתיב ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על ה' אלהיהם. ופרקינן התם להכעיס הוא דעבוד. והכתיב ויישמע משה ויפול על פניו. ואמר ר' יוחנן שחשדוהו באשה איש. וכתיב ויקנאו למשה במחנה מלמד שכל אחד ואחד קינא על אשתו. ופרקינן התם משום שנאה עשו כך. ת"ש דא"ר יוסי הא חלקי עם מי שחושדין אותו בדבר ואין בו. ואמר רב פפא לדידי חשדו לי ולא הוה בי ואסקינא בקלא דלא פסיק ובאחרא דלית ליה אויבים. אבל היכא דאיה ליה אויבים מעיקרא לאו מלתא היא דאויבים הוא דאפקוה לקלא מתני' אין כותבין שטרי חוב במועד אם אינו מאמינו או שאין לו מה יאכל. שאין לו *) הרי זה יכתוב. אין כותבין ספר"ם. ואין מניחין אות אחת ואפילו בספר העזרה כו' ה"ר

*) תוס' ד"ה שאין לו משום לקוטי.

הנהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' ולא תאמר לגלי דלא סדר נגט. כלומר דלא יפא ש"ל הענין בענין ונגט ושי' בפרש"י דמפרש מלגן ממש. ואין סיומס כפי' דלא סדר שוב ונשמע כדפרש"י מעיקרא נגט נשמע ונו' ולעע"ד דבני הס"ס אלו קא משמיע לן דאף על גב דלגלי דסליק וכו' וקא משמע לן דאף על גב דלא סליק ובשחת קלא דלא סליק ובשחת קלא דסליק לא תאמר גלי מיומת ושלגלי דלא סדר נגט כו' ודוק היטב. דלפ"ז כוי ג' הלוקים בדבר דלגלי דלא סליק יומא ופלגא לית ביי ווודאי משמע. קלא דסליק לגמרי דלא סדר בעינן לית ביי שום ממש. קלא דסליק דסדר נגט אף דלא סדר מיומת ושלגלי דלא סדר נגט כו' ודוק היטב. כלגע"ד כחוב ודוק היטב. ורפ"י גמוכה מלתתי לפירושו סוב. דביומות דף כ"ב ע"ב לגי' ליתת לגר אלא תמהן בני דלא בני גמור הוא דלית ליי ממש טעמ"ס מיכא לאסוקי ביה דלא סליק מתוכם הסדר. תוכי מיה בי

ועווה על יריכו. פירוש ע"י שיעוי תכלת לציציתו. גמ' ת"ר כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו ועווה על יריכו תכלת לציציתו ולאחרים בסובה דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר מערים ומוכר את שלו וחוזר וכותב לעצמו ר' יוסי אומר כותב ומוכר בדרבו כדי פרנסתו אורי ליה רב לרב חננאל ואמרי לה רבה בר בר חנה לרב חננאל הלכה כותב ומוכר כדרבו כדי פרנסתו: ועווה על יריכו תכלת: ת"ר עווה אדם על יריכו תכלת לציציתו אבל לא באבן דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים אף באבן. ר' יהודה אומר משמו באבן אבל לא בפלך וחכמים אומרים בין באבן בין בפלך אמר רב יהודה אמר שמואל וכן א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הלכה בין באבן בין בפלך והלכה כותב כדרבו ומוכר כדי פרנסתו: מתני' *הקובר את מתו: שלשה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שבעה, שמונה בטלו הימנו גזרת שלשים מפני שאמרו ישבת עולה ואינה מפסקת הגלים מפסיקין ואינן מולין. ר' אליעזר אומר משורב ביה המקדש: עזרת כשבת, רבן גמליאל אומר ראש השנה ויום הכפורים כרגלים, וחכמים אומרים *לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא עזרת כרגלים ראש השנה ויוה"כ כשבת: גמ' אמר רב גזרת בטלו ימים לא בטלו, וכן א"ר הונא גזרת בטלו ימים לא בטלו ברב ששת אמר אפילו ימים נמי בטלו, מ"ט שאם לא בטלו? שאם לא גילח ערב הרגל אסור לגלח אחד הרגל והתניא

ומזוזה על יריכו תכלת לציציתו. גמ' ת"ר כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו ומזוזה על יריכו תכלת לציציתו ולאחרים בסובה דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר מערים ומוכר את שלו וחוזר וכותב לעצמו ר' יוסי אומר כותב ומוכר בדרבו כדי פרנסתו אורי ליה רב לרב חננאל ואמרי לה רבה בר בר חנה לרב חננאל הלכה כותב ומוכר כדרבו כדי פרנסתו: ומזוזה על יריכו תכלת: ת"ר מזוזה אדם על יריכו תכלת לציציתו אבל לא באבן דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים אף באבן. ר' יהודה אומר משמו באבן אבל לא בפלך וחכמים אומרים בין באבן בין בפלך אמר רב יהודה אמר שמואל וכן א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הלכה בין באבן בין בפלך והלכה כותב כדרבו ומוכר כדי פרנסתו: מתני' *הקובר את מתו: שלשה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שבעה, שמונה בטלו הימנו גזרת שלשים מפני שאמרו ישבת עולה ואינה מפסקת הגלים מפסיקין ואינן מולין. ר' אליעזר אומר משורב ביה המקדש: עזרת כשבת, רבן גמליאל אומר ראש השנה ויום הכפורים כרגלים, וחכמים אומרים *לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא עזרת כרגלים ראש השנה ויוה"כ כשבת: גמ' אמר רב גזרת בטלו ימים לא בטלו, וכן א"ר הונא גזרת בטלו ימים לא בטלו ברב ששת אמר אפילו ימים נמי בטלו, מ"ט שאם לא בטלו? שאם לא גילח ערב הרגל אסור לגלח אחד הרגל והתניא

ספרים תפילין ומזוזות כדי למוכרם לו כדי להניחם ועוד פי' לחזיק כדברי יוסי לפי מה שפירש שדברי יוסי מחמיר ואין לריך מכלן שמוכר להניח תפילין דלמא רבי מאיר ורבי יהודה לטעמייהו דסבירלה דאין לריך תפילין בחול ועוד

והרניא. כיתומתא הקובר את מתו כו'. הקשה בתוספות הרב חתמי"ל דלא קתמר כתנאי ורב ששת כתנאי שמואל ורב הונא כתנאי קמא א] ונראה משום דבריית מזכיר לעיל בעלו וקתמר לדידיה ימים לא בעלו ר"ש לא סבירא הבריית כרב ששת דלא קתמר ימים ממי בעלו משום לשמן בעלו

משנה בעלו כן גרסה לי:

הלכה כתנא שמוע. הלכה כמותו בכל מתי דפליג לתנא קמא כן לעיל במקום היום כלומר כן לעניין שם לא גילח מדלח מפליג בהלכה כתנא שמוע במקום היום כלומר ולא בגילח הרי"ף בירושלמי מקשה לרבנן דתנא שמוע מה בין יום שלשים ליום שמיני דקתמר מקום היום כלומר ומגלח ערב הרגל ויום שלשים לא קתמר מקום היום כלומר שיהא מגלח בו ומקשי משום כבוד הרגל התירו מדע *שהרי חל שמיני שלו בערב הרגל מגלח ערב הרגל ולילו חל שלשים בכתב היום מגלח בערב שבת: **אתיא** פרט בערב שבת. יש שמומרים שאסור לתכף להיות סורק רגמו לתחר שבעה משום דלתמרינן (ויר דף מב:) ניר חופף ומפספס לבל לא סורק ואין לפיקן מניר ולין גרלה כלל להה בניר לתחר ולתי שהיו מלם שערו לתחר לבל לעניין לבילות שהא משום יפוי לא ובשעה מעשה שלמי ממורי ר"ש והתיר לי והכ"ל יום טוב פירש כיון דקיימא לן מקלת יום שבעה כלומו ושולה לכתן ולכתן מקלת היום כלומו ויכול לגלח ביום שביעי דמעשה ב) ובתוספות הרב לא פירש כן דלא לתמרינן שיהא יום שבעה לשלשים יום: **תלתין** הוו. ולבר פדא דתמר בניר בפ"ק (דף ט:) ניר להזיר כ"ע לתחר שלשים שני וניירות הוא עשרים ושבעה יום לדידיה מ"ש סבר כל כרחך בדפיקם לבא שהיו מיהו יש לומר לכתחילה היו מגלח בניר עד שלשים יום מדלכתן כדמשמע הכא וכיוצלמי מקשה מן המשנה (שם דף מז.) דלתחר גלח ביום שלשים יגח ומקשי ממן לשעבר הכא מתחילה היו כדפיקים:

שאסור בדחיקה עד הערב. פי' בקונטרס ועדיין יכול לרחוץ גופו בצונן לי נמי פניו ידיו ורגליו לבל כל גופו בחמין לא לתחר לרחוץ כי"ט מ"ע יש לפרש בחמי טבריה מ"ע לשטוף מותר כדתני' פרק קירה (שבת דף נה: ושם) לי נמי בחמין שהותמו בקלקע וחמר בפרק כילה מתלוקה בחמין שהותמו בכלי ומ"ש מתי שנא דלא לתחר בחמין מקשה היום כלומר ובכיוצי ולרבנן בכיוצי לתחר שהוא בניר על ידי מקשה היום כלומר וכי תימא משום דתפשר לרחוץ כי"ע ולא יהא ניוול תימא דחיכא לתא כיצוא מתי מיכא למימר ולין גרלה לר"י דכיצוא בעי בשביעי ול"ל דבשלישי שבעה חמיר מפי כה"ג מפרש הוא הדין לכיצוי וחמיתי לחתר עד הערב ע"כ פי' בתוספות והרי"ף פירש עד הערב היינו *מבערב י"מ ולשפוקי לתא שרי מן הבקר ולרלה דהוא הדין בכיצוא מותר לערב מע"ש ולפירושו גרלה דשבעה קודם הרגל לחיכא דלרבנן מותר מבערב ע"ש *ומדקתמר הכל מודיע פירוש לפיכך לתא שהוא שרי בשביעי מן הבקר הכא מודה לרבנן דלא שרי מן הבקר אלא משעה שלישית ול"ל דבשלישי שרי בשביעי לא בעי בקרו שני ימים קודם הרגל ולקשיא לן בקבלו שני ימים קודם הרגל דקתמרינן מתי לתו לתפיקה לא תריצת מסתמא דבריית ניחא ליה ומסתמא היה הרב רולה לומר דמרוייהו מיבעי ליה וכי פשיט בשני למיפשט הכל ומשני דלא תפיקה לתו מיפשוט הכל: **דלא** טהגין מתו שבעה ברגל. ומיהו דבריה שבלישית טהגין דמסתמא פ"ק דכתובות (דף ד: וכו) דקתמרינן כל תותן הימים הוא יפן בין הלבנים והיל יסיעה בין הכנים מסייע ליה לרבי יוחנן וכן פירש הרב בשם רבו ממתני' מלי למיפשט לתיש שלישי שלו לומר דמסתמא דמתניתין ואין עונין ולכל הפחות חייבי לעניין שבעה ומיהו יש לומר דטותן טעה מכין לו פחות מהמתניתין חייבי שלישי שלו לומר שבעה לעניין שלשים: **ומלאכתן** (דף יח:) היכה מלחכתו ביד מחריס בתוך ביתו לחסור לעשות בכחיכה מותר וי"ל דהכא מיירי בדבר האבד

שכבר

והתניא הקובר את מתו שלשה ימים קודם להגל בטלה הימנו גזרת שבעה, שמונה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שלשים ומגלח ערב הרגל אם לא גילח ערב הרגל אסור לגלח אחר הרגל, אבא שאול אומר *מותר לגלח אחר הרגל שכשם שמצות שלשה מבטלת גזרת שבעה כך מצות שבעה מבטלת גזרת שלשים שבעה, והאנן שמונה תנן:* קסבר אבא שאול מקצת היום ככולו ויום שביעי עולה לו לבאן ולבאן

*אמר רב חסדא אמר רבינא בר שילא יהלכה באבא שאול, ומודים חכמים לאבא שאול בישהל שמיני שלו להיות בשבת ערב הרגל, שמותר לגלח בערב שבת כמאן אולא הא דאמר רב עמרם אמר רב אבל ביון שעמדו מנחמין מאצלו מותר ברחיצה כמאן-כאבא שאול, אמר אביי הלכה באבא שאול ביום שבעה ומודים חכמים לאבא שאול ביום שלשים דאמרינן מקצת היום ככולו

רבא אמר *הלכה כאבא שאול ביום שלשים (ג) ואין הלכה כאבא שאול ביום שבעה דתרתי אמרי יהלכה כאבא שאול בזו ובזו *דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל שלשים יום מנין? יליף "פרע-פרע" מנזיר: כתיב הכא "ראשיכם אל תפרעו" וכתיב התם "גדל פרע שער ראשו" מה להלן שלשים אף כאן שלשים, והתם מנלן? *אמר רב מתנה "סתם נזירות=שלשים יום, מאי טעמא? אמר קרא "קדוש יהיה" יהיה בגימטריא=תלתין הוו. אמר רב הונא בריה דרב יהושע הכל שלישי שלו להיות ערב הרגל שאסור ברחיצה עד הערב, אמר רב נחמיה בריה דרב יהושע אשבחתינהו לרב פפי ולרב פפא דיתבי וקאמרי הלכה כרב הונא בריה דרב יהושע אביי דאמרי אמר רב נחמיה בריה דרב יוסף אשבחתינהו לרב פפי ולרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע דיתבי וקאמרי "הכל מודים שאם חל שלישי שלו להיות ערב הרגל שאסור ברחיצה עד הערב. בעא מיניה אביי (*מרבא) קברו ברגל, רגל עולה לו למנין שלשים או אין רגל עולה לו למנין שלשים? *למנין שבעה לא קמיבעיא לי דלא נהנא מצות שבעה ברגל כי קא מיבעיא לי למנין שלשים דקא נהנא מצות שלשים ברגל מאי? א"ל אינו עולה *ואחיבתיה *ואקוברת את מתו שני ימים קודם הרגל-מנה חמשה ימים אחר הרגל ומלאכתו נעשית ע"י אחרים ועבדיו ושפחותיו עושים בצינעא בתוך ביתו ואין רבים מתעסקין עמו שבבר

והתניא. סיועתא: **שבעה** (ג) **שנזרת שלשה מבטלת שבעה.** לכי קבר מתן שלשה ימים לפני הרגל ניחו יוצא לאחר הרגל כלום: **כך** (ג) (**שנזרת**) **שבעה מבטלת נזרת שלשים.** לכי קבר מתו שבעה ימים קודם הרגל בטלה ממנו גזרת שלשים דאפילו לא גילח ערב הרגל הורה אור מגלח לאחר הרגל: **ויוסף** (ג) **שבעה עולה לכאן ולכאן.** דתקשיב נמי שמיני: **כיון שעמדו מנחמים מאצלו.** כיון ז': **כמאן דלתא שמוע.** דלאחר עולה לכאן ולכאן דתקשיב נמי שמיני דמבטל ממנו גזרת שלשים: **ומודים הן לאחר שמוע.** ביום שלשים לקבורת מתו דמותר לגלח דלא כשיני שלשים שלימין דלאחרין מקמי היום ככולו: **מנלן.** דשלשים יום לאחר בגילוח: **דאמר** [ניעיל יז: פסחים ד.ושם] **רבי שמעון בן יוחי.** הא שמר לבניו חייבים משמע: **שכל מודיע.** לפילו לכא שמוע לאחר מקמי היום ככולו: **שמסור כרחילה עד הערב.** דומלי שלם שלימין בניגן עד הערב ולערב רוחץ כגון לו ימהין עד חולו של מועד וירחץ בחמין: **למנין שבעה** [ניעיל יז.] **לא תקבינהו לי.** דומלי ניהו עולה דומלי לא נהנה מלות שבעה ברגל ואיהו לא מקבינהו לי: **דהא נהנה מלות שלשים ברגל.** דהא ברגל נמי לאחר כניהון וכמסופרת כשלשים: **ואין רגיש מסתפקין עמו.** כלומר אין נריכין לנמנו לאחר הרגל שכבר נחמוהו שבעה ימים ברגל: כל

[ניעיל יח: פסחים ד.ושם]

[ניעיל יח.]

כל שעות מעט מכל רגל מפסיקו · צריך להשלימו מחר הרגל כיון דכי יצא שני ימים לפני הרגל צריך להשלים ויטמא ממטה ימים מחר הרגל: כל שעות מעט מפסקי רביס · כלומר מנחומי רביס אין רגל מפסיקו [כדי] שיהא צריך להשלים ועטוק בו מחר הרגל אלא מתעסקין בו ברגל: מרכבה תורה אור

שכבר נתעסקו בו ברגל, כללו של דבר: כל שהוא משום אבל רגל מפסיקו ואפ"ל שהוא משום עסקי רבים אין רגל מפסיקו. אבבא שלשה ימים בסוף הרגל מונה שבעה אחר הרגל, ארבעה ימים הראשונים רבים מתעסקין בו שלשה ימים האחרונים אין רבים מתעסקין בו שכבר נתעסקו ברגל, ורגל עולה להן מאי לאו אסיפא, לא? ארישא, אתיא רגל עולה להן למנין שלשים כיצד קברו בתחילת הרגל מונה שבעה אחר הרגל ומלאכתו נעשית על ידי אחרים ועבדיו ושפחותיו עושין בצנעא בתוך ביתו ואין רבים מתעסקין בו שכבר נתעסקו בו ברגל ורגל עולה לו חיובתא, כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: אפילו קברו בחול וכן אורי ליה ר' אלעזר לרבי פדת-בריה אפילו קברו ברגל ת"ר קיים בפיית המטה שלשה ימים קודם הרגל אינו צריך לכפותה אחר הרגל דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים אפי' יום אחד. ואפי' שעה אחת, א"ר אלעזר בר' שמעון: הן הן דברי ב"ש הן הן דברי בית הלל. שבית שמאי אומרים שלשה ימים ובה"א אומרים אפי' יום אחד אמר רב הונא אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן: לר' חייא בר אבא ולרב הונא אפי' יום אחד אפי' שעה אחת, רבא אמר הלכה כתנא דידן-דאמר שלשה, רבינא איקלע לסורא דפרת א"ל לרב חביבא לרבינא הלכתא מאי? אמר ליה "אפי' יום אחד" ואפילו שעה אחת? יתיב רבי חייא בר אבא ורבי אמי ור' יצחק נפחא אקילעא לדרבי יצחק בן אלעזר נפק מילתא מבינייהו: מנין לאבילות שבעה דכתיב והפכתי חגיכם לאבל ומה חג שבעה אף אבילות שבעה, ואימא עצרת בחד יומא? ההוא מיבעי ליה לכדריש לקיש דאמר ר"ל משום ר' יהודה נשיאה מנין לשמועה רחוקה שאינה נוהגת אלא יום אחד דכתיב והפכתי חגיכם לאבל ואשכחן עצרת דאיקרי חד יומא חג ת"ר שמועה קרובה נוהגת שבעה ושלשים שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד, איזו היא קרובה ואיזו היא רחוקה? קרובה = בתוך שלשים לרחוקה לאחר שלשים דברי ר"ע וחכמים אומרים אחת שמועה קרובה ואחת שמועה רחוקה נוהגת שבעה ושלשים אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כל מקום שאתה מוצא יחיד מקיל ורבים מחמירין הלכה כרבים חוץ מזו שאע"פ שרבי עקיבא מקיל וחכמים מחמירין הלכה כרבי עקיבא דאמר שמואל הלכה כדברי המקיל באבל, רב חנינא אתא ליה שמועה דאבוה מבי חוזאי, אתא לקמיה דרב חסדא אמר ליה שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד, רב נתן בר אמי אתא ליה שמועה דאבוה מבי חוזאי, אתא לקמיה דרבא אמר ליה הרי אמרו שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד בלבד איתיביה כמה דברים אמורים בחמשה מתי מצוה אבל על אביו ועל אמו שבעה ושלשים? אמר ליה יחידאה היא ולא סבירא לן מעשה* ומת אביו של רבי צדוק בגינזק והודיעוהו לאחד שלש שנים ובא ושאל את אלישע בן אבויה וזקנים שעמו ואמרו נוהג שבעה ושלשים ובשמת בנו של רבי אחייה בגולה ישב עליו שבעה ושלשים אינו אלא* רב-בר אחוה דרבי חייא דהוא=בר אחתיה דר' חייא, כי סליק להתם אמר להו אבא קיים אמר

שכבר נתעסקו בו ברגל · תנחומין וכרכה בסורה והרי"ם פירש דעיקר שהיה מחזר מויטר"ו שפירש כשם רש"י שהיה חומר שעשים הכרחה ברגל הואיל וליכא לאבילות ולאחר הרגל נמי לא יעסוק הואיל ובעלה שעורה לשמוע פי' דמספקא ליה לרש"י אי הכרחה כמועד אי לאחר המועד דשמא הכרחה ליכא עסקי רבים הואיל ויחיד יכול לעשות ועל הכרחה פירש לקמן כל יום רשאין אחור לאחוז מטלו לאפי' לוקל שמי פעמים ביום להא לא קשיא גמרא שעורה לשמועה אלא יום רשאין:

שלשה ימים אחרונים אין רבים מתעסקין בו · פירש בתוספות דהוא הדין למלאכתו נעשים ע"י אחרים: אמר רבי יוחנן אפילו יום אחד · קשיא לי להא מיא לרש"י ורבי יוחנן הלכה כסתם משנה:

מה מג שבעה · וביומלמי דייק לימא שמונה כשמועה דמג ומשני שמיני רגל בפני עצמו הוא ומועיקא ליה לאחר שבעת ימים (נרמזים ג) לא מלי לאחויי דסתם קודם קבורה היה וביומלמי משני דאין למידין מקודם מהן תורה וסתם בימלמי מייתי קראי טובא:

כל מקום שאתה מוצא יחיד מקיל וכרבים מחמירין · והוא הדין יחיד מחמיר וכרבים מקילין הלכה כרבים ומקום שהכל מייתי ביחיד מקיל נקיט הכי וכל מקום שלו דוקא דכהרבה מקומות פוסק כדברי היחיד והיכא דלחמר לחמר ועוד דבעיכוב אומר הלכה כדברי המקיל אפי' לגבי רבים מיהו סתם היינו ריב"ל ולא רבי יוחנן פר' מי שהילימוהו (עירובין מו.): יחידאה היא · ולקמ' על נב לגעיל נקיט ומכ"ש:

איבו קיים · עדיין לא הסיכותיך על הייכו פי' בקונטרס וקשה שהיה לר' חייא לומר לחמך קיימת ולא לימא דמשמע לחמו של ר' חייא ועוד דרב היה לו להשיב לחמך ולא היה לו לקרות לחיו כשם חייכו ונראה שר"ת גורס ת"ל לחמך קיים ת"ל לחמך קיימת לימא קיימת ת"ל לימא קיימת פירש ר' חייא היה שולל על לחיו ולחמו ורב היה משיב לו על לחיו ולא היה שולל על לחמו של רב כי לפירוש זה נמי ת"ל להולכך יפה שלא תאמר מה היה לו לרב להשיב על לחיו ולחמו שלו כמו כן היה לו להשיב שלך כבי חלם קיימין לכל הסתם קמ"ל שהיה משיב לו לפי שהיה לחיו של ר' חייא ועוד לפי שהיה לחיו של רבי חייא דהוא=בר אחתיה דר' חייא, כי סליק להתם אמר להו אבא קיים ואפר"ת וכעין פירוש ר"ח לגירסת ר"ח (ג) ורבי חייא היה שולל על לחיו ולחמו של לחיו ולחמו של עלמו ומה שלא היה משיב לו כמו גירסת ר"ח שלא היה משיב לו לחמך קיים כשהיה שולל על לחיו שלו משום דהוה ממטו לשיבה משיב לו על לחיו של רבי חייא שהיה רגיל לקרות לחיי לחמך: עולה

הגהות הב"ח (ג) גמ' ולחמי ליה לחמך ליה ר' יוחנן לר' חייא בר אבא ור' חייא בר אבא לרב הונא אפילו יום אחד הוה ממטו כו' כ"ל והיכא משמע ליה:

גליון השי"ם

גמ' תורי ליה רבי לתלמיד נרבי פדת בריה · עיין נדה דף ח ע"ב תוס' ד"ה ולחמר ר' פדת: שם הן הן דברי זה כתובות דף ס ע"ב: תוס' ד"ה שכבר כו' שלשה ימים הכרחה ברגלי עי' לקמן דף כד ע"ב תוס' ד"ה תלת:

פסיקין ועוד דפליגי נמי מכמים עלה ולכ"ע מיובר קושיא כתוס' כ"ה לחמר ר' יוחנן והמוספות נשיעתם מקשים דפיכרו לעיל כמשנה כשים מכרשים דשלשה ימים דוקא וקשה מה כוונתו לכעיל יד דוד וכ"ל כעל שלשים לדוד:

רבינו חננאל

והלכתא אפילו יום אחד או שעה אחת נמצאת אומר מי שמת ע מת בתוך הרגל נקיט שבעה מיו"ם שני ור"ש והאחרון ואף על פי שיו"ם שני אין נוהג בו אבילות ונקיט לי מההוא יומא דפתי ביה ומאן דשכיב ליה שכבא ביו"ם שני של יו"ם האחרון או ביו"ם שני דעצרת *) נוהג אבל בו ביום דהוא יום קבורה והוא מדאורייתא דכתיב ואכלתי חטאת היום וכתיב כיום סר והוא יום המיתה הלכך יום מיתה מדאורייתא ויו"ם שני מדרבנן אחי דאורייתא ומבטל דרבנן ונהיג ביה אבלות כשאר יומי · מנין לאבלות שהיא שבעה שנאמר והפכתי חגיכם לאבל · מה חג שבעה אף אבלות שבעה · ומניין לשמועה רחוקה שאינה נוהגת אלא יום אחד כבר הקיש הכתוב האבל לחג ומצאנו עצרת שהוא חג והוא יום אחד: ת"ר שמועה קרובה נוהגת שבעה ושלשים שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד איזו היא קרובה ואיזו היא רחוקה קרובה בתוך שלשים לקבורתו רחוקה לאחר שלשים דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים אחת שמועה קרובה ואחת שמועה רחוקה נוהגת שבעה ושלשים · אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל מקום שאתה מוצא יחיד מקיל ורבים מחמירין הלכה כמחמירין חוץ מזו · שאע"פ שר' עקיבא מקיל וחכמים מחמירין הלכה כר' עקיבא דאמר שמואל הלכה כדברי המקיל באבל · והא דתניא בר"א כי שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד בה' מתי מצוה שמצוה להתאבל עליהן והן בנו ובתו ואשתו ואחיו ואחותו ואשתו · אבל על אביו ועל אמו אפי' שמועה רחוקה נוהגת שבעה ושלשים ליתי הלכתא כוותיה דהא יחידאה היא כלומר אלישע בן אבויה וה' זקנים שהיו עמו והורו בשמועה רחוקה לנהוג שבעה ושלשים יחידים הן ולא סבירא לן כוותייהו דהא רב חסדא ורבה הורו על אביו ועל אמו בשמועה רחוקה שלא לנהוג אלא יום

*) כל דכרי רבינו מלו סוכת כמ"ז נמ"ש סימן מ"ב כשמו וכן דעת כ"ג ורב אלפס ז"ל וע"ב כמ"ז ובכמ"ם מכ"ב עי זה.

מאי תנאי כאן לפני ר' נקע על מלוה ברגל על כ"ע ר' מאיר אומר ברגל

לענין אבילות ומועד קטן ולענין קבורה ומלאכה בשבת והרי"ם קו א טוס"ע י"ד סימן שצט סעיף ב:
קח ב מיי' פ"י מהלכות אבל הלכה ח עוש"ע שם:
קט ג מיי' שם הלכה ג סמג עשין דרכון ב ובלאוין עה עוש"ע שם סעיף ג:
קי ד ה מיי' שם פ"ו הלכה ג סמג שם עוש"ע י"ד סימן שם סעיף ג:

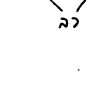

עולה קורע לו · פירוש הרגל עולה לו למנין שחיטו טהג חלק יום לחד: לו חיטו קורט כלל ולפי על חביו ולמו כי חיית ההיא בכבוד לחיו ולמו והכי משמע לעיל דלא מיקט לר' חייא שקרע אפיה חביו ולמו לגירסת ר"מ ור"ת מי מהא משמע דלחיטו קורט על חביו ולמו לחמי לא קאמר ש"מ דחיטו קורט יש לומר דלחיטו מבית ש"מ כי חס ממה שלחיטו שעשה לכל ממה שלא רחיטו חיטו מבית רחיה מכל מקום מדלא קבעי ס"ם כלל חס רבי חייא קרע משמע ליה לקרוע ובמקומה רבינו זקיני פי' לחיטו קורע על שמועה רחוקה לפני על חביו ולמו והכי"ן וגם בחומי הרב מסופק והא לחמר כשמוך מי שחין לו חלוק וכו' מייירי כגון שהיה שולל מחביהו לו נחמלת קרעים וגרחה לי שיש לסמוך יותר על ה"ג מרב נמח גחלן דחין קורעים לחחר י' יום חלח על חביו ולמו כלבד וברכת חבלים נחלקו בה"ג חס שמע בשעת חס חייב לברך ברכת חבלים דיש מפרשים דנקרח דבריס שבניעת וי"ח כיון דמכרכין בג' לו בעשרה לחו דבריס שבניעת הוח:

ואחותו כשוחה בין מחיבי כין מחמו · לח מיבעי מחיבי חלח לפי' מחמו לחי: **על** שניים שלהם · פי' שנולדים מהן לבל בחחיסה ובנשוחיהם היה מסופק בחוספות הרב בשם רבו ולח ידענח מחי שנח: **על** חבי חביו ועל בן בנו · פירוש בחוספות הרב בשם רבו דהוח הדין חבי חמו וכח בשו:

באפה נהוג חביות · פירוש בחוספות בכל דיני חבנות נטילת השגדל וחמילה וסיכה וכולן כל זמן שהוח בפניס ובפ"ק דכחובות (דף ה:) לחמר עמו בביח ושמח בחפה דוקח לו שמח בכל הביח: **ומרחצת** לו פניו ידיו ורגליו · בחמין לחמר לחיטו

אלא בחמיו ומחומו · והוח הדין היח נוהגת עמו בחמיה וחמומה והח דלקמן נטיל כל שמחבאל עליו מחבאל עמו בכל שלח קרובים לחמר לבל לחמו חלוק בין חמיו וחמומו לשמר קרובים:

אתא בריה קרע בחפיה · להיום נוהג עמו חבילות וחמיה כיון דקרע בכך וכי לריך לקרוע בלל לפני הקרובים? ושמח לחמחוינן דבחפיה נוהג חבילות והר"ח פירש חחת בריה קרע בחפיה לפי שחמיה קרע מיוחד וחחת בנו להזכירו שהוח טעה לקרוע מיוחד והקריעה זה עשה בנו של חמיה ועל ידי כך נזכר חמיה וקרע פעם שניה מעומד:

רבינו חננאל

אחד · ועוד ר' חייא נהג על אביו ועל אמו בשמועה רחוקה יום אחד ולמדנו ממנו ג' דברים: למדנו כי האבל אסור בנעילת הסנדל · וכי שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד · וכי מקצת היום ככולו חני ר' אדא קמיה דר' יוחנן שמע שמועה קרובה בשבת ולמ"ש נעשה כללו של דבר כל יום שמועה שאינו נוהג בו אבלות כאלו עדיין לא שמע· השתא שמע שמועה רחוקה ברגל קורע או אינו קורע ר' מני אמר אינו קורע ר' חנינא אמר קורע ר' מני אמר אינו קורע דכל חיכא דליכא עליה אבלות שבעה אינו קורע ואיני והא חני איסי אבוה דר' זירא שאין לו (אלא חלוק אחר)[חלוק לקריע] ונזדמן לו חלוק בתוך שבעה קורע לאותר שבעה אינו קורע · הנה קורע בתוך שבעה ואע"פ שאינו נוהג אותר הקריעה שבעה · וכי תימא משום ד ה י א בתוך שבעה ועוד הא תנן ר' זירא בהדיה בר"א בה' פתי מצוה פי' חמשה מ כ ל ל השבעה שהוא מצוה להתאבל עליהם · אבל על אביו ועל אמו קורע והילך · הנה שאין שם אבלות קריע ופרקינן כי תניא היא דר' זירא לכבוד אביו ואמו: ת"ר כל האמור בפרשת כהנים כהן מיטמא להם אבל מתאבל עליהם ואלו הן אשתו ואחותו ואשתו בתולה מאמו ואחותו נשואה מאביו וכשם שמתאבל עליהן אחיו ואחותו בתולה מאמו ואשתו נשואה מאביו כך מתאבל על שנים שלהם דברי ר"ע רבי שמעון בן אלעזר אומר אינו מתאבל אלא על בן בנו ועל אבי אבי וחב"א כל שמתאבל עליו מתאבל עמו חכמים היינו תנא קמא: אמר ליה רב לחייא בריה וכן א"ל רב הונא לרבה בריה: באפה נהוג אבילותא, בלא אפה לא תינהוג אבילותא; מר עוקבא שביב ליה בר חמוה סבר למיתב עליה שבעה-ושלשים, על רב הונא לגביה אשכחיה אמר ליה "צודנייתא בעית למיכל, לא אמרו לכבוד אשתו אלא חמיו וחמותו" דתניא "מי שמת חמיו או חמותו יאינו רשאי לבוף את אשתו להיות בוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתו ונוהג עמה אבילות וכן היא שמת חמיה או חמותה אינה רשאה להיות בוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתה ונוהגת עמו אבילות ותניא אידך אף על פי שאמרו אינו רשאי לבוף את אשתו להיות בוחלת ולהיות פוקסת באמת אמרו מוזגת לו את הכוס ומגישה לו מטה ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו קשיין אהדדי אלא לאו שמע מינה כאן בחמיו וחמותו כאן בשאר קרובים שמע מינה תניא נמי הכי לא אמרו לכבוד אשתו אלא חמיו וחמותו בלבד אמימר שביב ליה בר בריה, קרע עילויה, אתא בריה קרע באפיה, אידכר דמיושב קרע, קם קרע מעומד, אמר ליה רב אשי לאמימר קריעה דמעומד *)מנלך? דכתיב "ויקם איוב ויקרע את מעילו" [איוב א אלא

*) [עי' תוספות סנהדרין ס. ד"ה מחיל וכו' מס שכיחו טוגי' דכתיב נמיתם]

[נמיל טו:]
[נעיל טו: פסחים ד. וש"נ]

תנהות הב"ח
(ה) רש"י ד"ה ס"ל לימת כו' כלומר עד שחמה שולל: (ב) ד"ה וחולן כי' לנמר הלכה למשיחין: (ג) ד"ה כל שמתחבל וכו' כשהוח מתחבל על בן בנו ועל בן בנו ועל בן בנו ותינוק פי' ממחן: * הסיפה מחאבנו חות (ר"ת ד"ה — ראשון) מאביו ד"ה ועל בנו מאביו עי' ביבמ' ל"ח

(ו) על בן בנו: **חייבו חנא קמא** · **שלא** מתאבל עמו כגון שמתאבל על בנו כשהוא מתאבל עמו ויש לומרים בניחותא היה רב משיבו על מי שחיבו שולל כדי שיבין מן הכלל ומשה בעיני לומר שרב יוליף דבר פקר מפיו: **מנלן מינעי** · להתאבל על אחי ואחותי: **והולך** כלי אחרי נכיס המרחץ · ללמד הלכה(ב) נתנון שחין שמועה רחוקה לאחר שלשים שהגה חלק יום לאחד ומקלח היום כלולו: **למולאי הרגל** נעשיס רחוקה · דהוי שלשים יום: **אינו קורע** · עכשיו דנוהג יום לאחד לשמועה רחוקה: **חייבו** **דליכא אבילות שבעה** · כלומר משום דליכא שבעה חיכו קורע: **קורע והולך** · לאחר שבעה לחע"ג דליכא שבעה: **אבל מתאבל עליהן** · על לוחן קרובים · **אחיו אחותו** · שלח מחביו, דקרח משמע מחביו שלח מחמו: **אמאמו אבין כן מאביו כן מאמו** · דבקרח לח לשכחן חלח שמתאבל עליהן: **על שניים שלהן** · **אחי** **אחיו** ועל בן בנו ועל בן בנו ועל בן בנו כל שמתאבל עמו · כלומר מתאבל עם חביו כשהוח מתאבל על אב שלו נמלח זה מתאבל על אחי חביו וכן כל שמתאבל עליו כגון שמתאבל על בנו שמתאבל עמו כלומר מתאבל עם בנו כשהוח מתאבל (נ)(פי') על בן שלו ונמלח זה מתאבל על בן בנו: **חייבו חנא קמא** · **שלא** רבי שמעון: **עמו בביח** · **לחנא קמא** · לח בחי חביו לחמו · עיין לחמ"ל רב לר' חייח וכו': **בשלמא** · לחחמר מחמו · כלומר מחאבל עם חביו כשהוח מתאבל על בן בנו ועל בן בנו ועל בן בנו ותינוק פי' ממחן: * הסיפה מחאבנו חות (ר"ת ד"ה — ראשון) מאביו ד"ה ועל בנו מאביו עי' ביבמ' ל"ח

(ו) על בן בנו: **חייבו חנא קמא** · **שלא** מתאבל עמו כגון שמתאבל על בנו כשהוא מתאבל עמו ויש לומרים בניחותא היה רב משיבו על מי שחיבו שולל כדי שיבין מן הכלל ומשה בעיני לומר שרב יוליף דבר פקר מפיו: **מנלן מינעי** · להתאבל על אחי ואחותי: **והולך** כלי אחרי נכיס המרחץ · ללמד הלכה(ב) נתנון שחין שמועה רחוקה לאחר שלשים שהגה חלק יום לאחד ומקלח היום כלולו: **למולאי הרגל** נעשיס רחוקה · דהוי שלשים יום: **אינו קורע** · עכשיו דנוהג יום לאחד לשמועה רחוקה: **חייבו** **דליכא אבילות שבעה** · כלומר משום דליכא שבעה חיכו קורע: **קורע והולך** · לאחר שבעה לחע"ג דליכא שבעה: **אבל מתאבל עליהן** · על לוחן קרובים · **אחיו אחותו** · שלח מחביו, דקרח משמע מחביו שלח מחמו: **אמאמו אבין כן מאביו כן** · דבקרח לח לשכחן חלח שמתאבל עליהן: **על שניים שלהן** · **אחי** **אחיו** ועל בן בנו ועל בן בנו ועל בן בנו כל שמתאבל עמו · כלומר מתאבל עם חביו כשהוח מתאבל על בן בנו ועל בן בנו ועל בן בנו ותינוק פי' ממחן: * הסיפה מחאבנו חות (ר"ת ד"ה — ראשון) מאביו ד"ה ועל בנו מאביו עי' ביבמ' ל"ח

רבי מני אמר אינו קורע רבי חנינא אמר קורע אמר ליה רבי מני לר' חנינא בשלמא לרבי דאמינא אינו קורע היינו דלא איכא אבילות שבעה אלא לריך דאמרת קורע, קריעה בלא שבעה מי איכא? אלא והתניא איסי אבוה דרבי זירא ואמרי לה אחוה דרבי זירא קמיה רב' זירא כמי שאין לו חלוק לקרוע ונזדמן לו: בתוך שבעה קורע לאחר שבעה אינו קורע עני ר' זירא בתריה במה דברים אמורים בחמשה מתי מצוה אבל על אביו ועל אמו קורע והולך בר חנניא ההיא לכבוד אביו ואמו תורה כל האמור בפרשת כהנים שכהן מיטמא להן אבל מתאבל עליהן ואלו הן: אשתו ואמו אביו ואמו אחיו ואחותו בנו ובתו הוסיפו עליהן: אחיו-ואחותו הבתולה מאמו, ואחותו נשואה בין מאביו בין מאמו, *וכשם שמתאבל עליהם כך מתאבל על שנים שלהם דברי ר"ע רבי שמעון בן אלעזר אומר אינו מתאבל אלא על בן בנו ועל אבי אבי וחב"א כל שמתאבל עליו מתאבל עמו חכמים היינו תנא קמא: אמר ליה רב לחייא בריה וכן א"ל רב הונא לרבה בריה: באפה נהוג אבילותא, בלא אפה לא תינהוג אבילותא; מר עוקבא שביב ליה בר חמוה סבר למיתב עליה שבעה-ושלשים, על רב הונא לגביה אשכחיה אמר ליה "צודנייתא בעית למיכל, לא אמרו לכבוד אשתו אלא חמיו וחמותו" דתניא "מי שמת חמיו או חמותו יאינו רשאי לבוף את אשתו להיות בוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתו ונוהג עמה אבילות וכן היא שמת חמיה או חמותה אינה רשאה להיות בוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתה ונוהגת עמו אבילות ותניא אידך אף על פי שאמרו אינו רשאי לבוף את אשתו להיות בוחלת ולהיות פוקסת באמת אמרו מוזגת לו את הכוס ומגישה לו מטה ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו קשיין אהדדי אלא לאו שמע מינה כאן בחמיו וחמותו כאן בשאר קרובים שמע מינה תניא נמי הכי לא אמרו לכבוד אשתו אלא חמיו וחמותו בלבד אמימר שביב ליה בר בריה, קרע עילויה, אתא בריה קרע באפיה, אידכר דמיושב קרע, קם קרע מעומד, אמר ליה רב אשי לאמימר קריעה דמעומד *)מנלך? דכתיב "ויקם איוב ויקרע את מעילו" [איוב א

*) [עי' תוספות סנהדרין ס. ד"ה מחיל וכו' מס שכיחו טוגי' דכתיב נמיתם]

מסורת
קיא א מיי' פ"ו מהל' אבל הלכה ג סמג עשין דלכון ב טוש"ע י"ד סימן תנ סעיף ג:
קיב ב ג מיי' שם הלכה ג וסמג שם טוש"ע י"ד שם סעיף ה:
קיג ד מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ד:
קיד ה ו מיי' פ"ח שם הלכה ו טוש"ע י"ד סימן שמ סעיף יח:
קטו ז מיי' שם פ"ג הלכה ג סמג שם טוש"ע י"ד סימן שפד סעיף ד:
קטז ח ט י מיי' שם הלכה ד ה טוש"ע שם סעיף ו:
קיו כ מיי' שם הל' ה טוש"ע שם וסימן שמח סעיף ו:
קיז ל מיי' שם פ"ח הלכה ג סמג שם טוש"ע י"ד סימן שם סעיף ג:

מהדרה
שאל שאלה קרובה
ג) רבי
אשתו ובאחיו... נשלח רחוקה
שמח שאלה
(מעתיק):
- אין
- יש

מראי מקומות
(שאל) חסיכים עוכרים לעיל מב. ע"ש
נושא קרובים ט"ו ב' התאבל על ת"ח
נושא אבילות על קרובי אותו
נושא/מהדרה קרובים הקרובים בעיר אחד

גליון הש"ס
גמ' ואלך מחכי כלי · עיין לקמן דף כד ע"ב תוספות ד"ה מלך קרובין · שם מי שחין לו חלוק · עיין לקמן דף כד ע"ח תוספות ד"ה וכל קרע וכתוספות ד"ה כי חניח:

הגהות מהר"ב רנשבורג
א) גמ' טוסיפו עליהן מחיו חמיו וחמותו נשואה מחמו וחמותו נשואה כו' · נ"ב עיין ריטב"ח

אחותו בתולה מאמו ואחותו נשואה מאביו וכשם שמתאבל עליהן כך מתאבל על שניים שלהם דברי ר"ע בן אלעזר אומר אינו מתאבל אלא על בן בנו ועל אבי אבי וחב"א כל שמתאבל עליו מתאבל עמו · וחכמים אומרים כל שמתאבל עליו מתאבל עליהן · וקיי"ל כחכמים · ואוקימנא עמו בבית כנון ראובן שמת לו בן נוהג יעקב אביו עמו בבית בלבד · וכי הא דאמר ליה רב לחייא בריה · ורב חנינא אמר לרבה בריה חמיך וחמותך שמתו ואשתך מתאבלת עליהן באפה כלומר בבית עמה נוהג אבלות שלא בפניה לא תנהגו כלל סעני בבוד אשתו א"ל רב הונא למר עוקבא לא אמרו לכבוד אשתו אלא חמיו וחמותו בלבד ותניא כוותיה וכיתניא מי שמת חמיו או חמותו כופה מטתו ונוהג אבלות עמה וכן אם מת חמיה או חמותה אינה רשאה להיות בוחלת ופוקסת אלא כופה מטתה

מוֹדיינִי · מכתם גדולה: **מכולם** · למרו לפי' יפן ט"ן קרקע לת יפת עד שיכפה מעטו ויסב עליה: **כפין מרלה** · כלומר שכפה מעטו ויסב עליה **ולעולם קריבה מעומד** · **ומסור נקרום** · כדלמרינן לעיל (דף טו.) מדלמר רחמנא ליתקזקל התנק דום והת דלמר (סוכה דף כה.) לכל מייב בכל המנות התמוכות תודה אור

בתורה תון מן התפילין התם שלריכים מנות בעלמן לכל הני לית בהו קמחה: **רכיס לריכים ליה** · לדלמקה: **סבר לאוקמי למורת עליה** · תורגמן: **ושלישי בכללן** · מותר להניח תפילין דעיקר מביולות לינו מלת ג' ימים: **ומס כאו פנים מדשות** · ביום ג' חפ"ה לינו מוכן תפילין חפ"ג דלריכת למייבם [בשני] ימים הרחבנים עמי הניח תפילין: **רבי יהושע אומר וכו'** · דעיקר מביולות לינו אלא יום אחד: **ומס כאו פנים מדשות** · ביום שני מוכן תפילין: **מ"ע דר"ת** · דסבר עיקר מביולות שני ימים: **דכתיב ויעמו ימי** · למשמע ג': **מיקר מרירת יום אחד** · ביום: **מלכה בר"ח בשלישי** · שאם באו פנים חדשות גב' לינו מוכן והלכה כרבי יהושע בהגחה דבשני מותר להניח תפילין: **בשני לעולם מוכן** · בשלישי קאמר הלכה כר"ת דלמר לינו מוכן אלא אם כן יודעת לו מוכן מי לת: **מוכן ומניח** · בשני לפי' מאה פעמים ביום **ופי' כאו פנים חדשות מוכן** ולפיכך לינו לריכת להניח תפילין: **כיון שמניח** · בשני שוב לינו מוכן לפנים חדשות: **והשתא רבא** · לעיל (דף כ.) בכפיית המטה הלכה כחנא דיהן דלמר ג' ימים מיקר מביולות ה"ג נכנסי ג' ימים (ת) להניח תפילין: מצוה

בצדו יולחש הוא לר' חנניה בן עקביא ור' חנניה בן עקביא לחורגמן ותורגמן

השמיני לרבים ת"ר אבל ג' ימים הראשונים אסור להניח תפילין, *משלישי ואילך ושלישי בכלל מותר להניח תפילין ואם באו פנים חדשות אינו חולץ דברי ר"א ר' יהושע אומר אבל ב' ימים הראשונים אסור להניח תפילין *משלישי ושני בכלל מותר להניח תפילין ואם באו פנים חדשות חולץ אמר רב מתנה מאי טעמא דר"א דכתיב "ויתמו ימי אבל משה", אמר רב עינא מ"ט דר' יהושע דכתיב "ואחריתה כיום מר" ורבי יהושע נמי הא כתיב "ויתמו ימי וגו'"? אמר לך שאני משה דתקיף אבליה ובא נמי הא כתיב "ואחריתה כיום מר"? עיקר מרירא=חד יומא=הוא, אמר עולא הלכה כר"א בחליצה והלכה כר' יהושע בהנחה איבעיא להו בשני לעולא חולץ-או-אינו חולץ? ת"ש אמר עולא חולץ ומניח אפי' מאה פעמים תניא נמי הכי יהודה בן תימא אומר חולץ ומניח אפי' מאה פעמים רבא אמר כיון שהניח שוב אינו חולץ, והא "רבא הוא דאמר *הלכה כתנא דידן דאמר שלשה?

מצוה

עטיפת שמונתים: **ואסור** לקרות בתורה · בתשובת רבינו יונתן זקני היה תוכר בימי חבלו בחיוב ובקיומו ובדברים הרבים בבירושלמי מדלת מני ליה בשמעתין כמו ט' בתב שילחי הטעית (דף נ.) ובימי זקנתו חזר והחיר בירושלמי לחמר לבל שומה במקום שמינו רגיל משמע שמומה שמינו רגיל במקום שמינו רגיל וקורלו בתוב במקום שמינו רגיל וקורלו בתיוב וקיומו וכו' משמע להורה ולבל וט' בתב מיון דבקאמר בירושלמי ומיהו לבל שומה במקום שמינו רגיל משמע הת דוקא בתיוב ובקיומו ובירושלמי ומה שהביא רבי יונתן רלוה לחסור מדקאמר לעיל (ד' טו.) חסור בדברי תורה שנאמר התנק דום ומשמע לבל מין ע"ל רלוה דלת קאמר מלת מדבר המשמתו בדאמר בהטעית (ד' נ.) משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב תדע דבולהו לתו דוקא הת קאמר לחסור בתפילין שנאמר פתרך תבוש עליך ותינו לחסור בל ימי חבלו:

משלישי וחילך · ושלישי הסבינן [מקלמו] בבולו ומדרבנן הת לת מייתי קרא חלת לשני ימים דבתיב ויתמו ימי בבי חבל תת בהי ויתמו בתפילין וכן ומתריתה ביום מר טפי מבל שאר מילי דבל שנה שהוא מר נפש מהטולל בשבר ותין זה הר"ת והתי ויתמו בתפילין וכן ומתריתה ביום מר טפי מבל שנה שהוא מר נפש מהטולל בשבר ותין זה

חולץ ומניח לפילו מאה פעמים · פי' חולץ בפנים חדשות ומניח בפולטו וכן בל שנה שילהו מאה פעמים ביום וטעמיה משום בין לר"ת בין לרבי יהושע בפנים חדשות לסור לר"ת להניח לסור ולרבי יהושע לפי' חולץ:

מכתן

בפרק יש בבור לנחלה מת הבן ביום שלשים ביום שלפניו פ' ביום ל"א והייב לחת ה' סלעים לבהן. ר' עקיבא אומר אם נתן לא יטול ואם לא נתן לא יחן · אמר רב אשי הבל מודים לענין אבלות דיום שלשים ביום שלפניו דמי וחשוב ביום שלפניו ובשלשים ואחד שבעו והנה **) היא שמועה רחוקה ואינו נוהג אלא יום אחד בלבד בשמואל דאמר הלכה בדברי המיקל באבל: ת"ר אבל שלשה ימים הראשונים אסור להניח תפילין משלישי ושלישי בכלל מניח ואם באו פנים חדשות אינו חולץ דברי רבי אליעזר ורבי יהושע אומר משני ושני בכלל מניח ואם באו פנים חדשות חולץ · אמר עולא הלכתא כרבי אליעזר בחליצה שאם באו פנים חדשות משלישי ואילך אינו חולץ ***) והלכתא כרבא דאמר כיון שהניח שמיתו שני מניח ס"ש דר' יהושע בהנחה אינו חולץ כר' יהושע בהנחה שמיתו שני מניח ס"ש דר' אליעזר דכתיב ויתמו

*) לוני ל"ל אמר לת קריאתי מעומד קס וכו' · **) דברי רבינו בבאן הוגת בריי"ף בבאן בסס תיבת מ"ד ועי' היטב מס"ב על דברי רבינו בזה. ***) בלתה ל"ל משלישי ואילך אינו חולץ וכ"ה בהמה במיוס שני מניח ולהלכתא בכרבא אמר בלל אינו חולץ אלא בשני שהוא בלל פנים חדשות ואילך אבל בשלישי אינו חולץ אפי' באו פנים חדשות שהרי כבר הותר בשני:

יבמות קג. גמ' ודלמת מילתא יתירתא: עיין בבאן דף כו ע"ב תד"ה מסכם: תוס' ד"ה אלו דברים וכו' ענין שמעתין שמעתין: עי' בבאן דף כד ע"ב תוס' ד"ה ושמואל לטעמיה:

נזיר כ. [ע"י בכורים דשוכה (דף מכה. ד"ה) מבל חייב לבל וכו' ובמן לחה בבאן בבא ובמן לחה בבא]

נזקין כו. ע"ש [עי' תוס' כ"ב קמר. ד"ה תודיני]

[ע"י אלו] [מס' שמחות פ"ו]

[ע"י בכורים דף כ"ב ע"ב תוס' ד"ה אלו דברים]

[עי' בבא בתרא דף קנ"ה ע"ב תוס' ד"ה אלו דברים]

עמוס ג

[ע"ע תוס' יבמות קג. ד"ה כין ותוס' שבועות ב. ד"ה מנה ותוספות זבחים עז. ד"ה מיוחד]

קכא ג מי' סס ה"ו ס סמג עשין דרכון ג עוש"ע י"ד סימן סס סעיף ג:

קכב ד ה ו ז מי' סס הלכה עז סמג סס עוש"ע סס וסימן סמך סעיף ג:

[ביהוסף כריש"ף (דף רלה:) נדולה סבולן אמרו אפילו על גבי קרקע לא יצא כו']

קכב ה מי' סס פ"ד הלכה ט עוש"ע סס סימן סמך סעיף ג:

קיט א מי' פ"ד סה"ו יבוס ותליה בו' ו סמג עשין נב עוש"ע תס"ע פי' קסט סעי' סד:

קכב ב מי' פ"ה סס הלכה יח:

מתנה (מאזקה) מאזק דחי"ה

מתנה (מאזקה) מאזק דחי"ה

נושא ל דבריס ראשון אשר בדין בריס ול (דרישה) ב"ב ינוץ

מתנה (מאזקה) מאזק דחי"ה

מקורות בלינו אשר בגליון "ג' ימים ראשונים..." מלאכת אחד מלאכת לגת אשר בגליון נושא

כמה ימים אשר בגליון מתניתין

הבלעה ל דבלעה

הבלעה מ"ו ל"ל (נושא)

מתניתין אשר בגליון

רבינו חננאל

ממתה וגוהנת עמו אבלות· אמימר שכיב ליה בר ברא קרע עליה ל) א"ל קרעתי מעומר קס קרע בעומד א"ל רב אשי ומ"ל דבעינן קריעה מעומר א"ל דכתיב ויקם איוב ויקרע את הכי בעינן חליצה דכתיב ועמד ואמר לא חפצתי הכי נמי דמעומד · והתניא בין עומד בין מוסה חליצה כשרה אלא מהבא ויקם המלך ויקרע את בגדיו ודלמא קריעה מעומד מלתא יתירתא הוא דעבד כמה דעבד בשביבתי ארצה דלא הוה צריך דהניא ישן על גבי מסה על גבי כסא ע"ג אודייני גדולה מכולן אפילו על גבי קרקע לא יצא וא"ר יוחנן שלא (יצא) קיום בפיית המטה א"ל מאי וישכב ארצה לאו ארצה ממש הוא אלא כעין ארצה כדספרש בירושלמי ר' יוחנן אמר וישבו אותו לארץ אינו כתוב על הארץ אלא לארץ בדבר המסוך לארץ מיכן שהיו ישיני על מסות בפויות וכיוון שישן על מסה בפויה ניעור בלילה ונזכר שהוא אבל: אלו דברים שאבל אסור בהן במלאכה ברחיצה וסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ואסור לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ולשנות במשנה ובמדרש ובהלכות ובהגדות ואסור לרחוץ בחמין ואסור לסוך אפילו בשחרית ואסור לנעול את הסנדל ואסור לעשות מלאכה ואסור לישב על גבי מטה ואסור לגלח את השער ואסור לכבס בגדים ואסור לתפור ואסור לשמוע זמר ואסור לשמוח ואסור לעסוק בתורה אלא בדברים הבאים עליו מן התורה כגון דינין דאבלות ופרשת המלך ופרשת העגלה ופרשת סוטה ופרשת מקוואות ופרשת מפולת ופרשת מלוקה ופרשת מלוקה ופרשת מלוקה

מצוה שאני ת"ר אבל ג' ימים הראשונים אסור במלאכה ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה מכאן ואילך עושה בצינעא בתוך ביתו והאשה טווה בפלך בתוך ביתה ת"ר אבל ג' ימים הראשונים אינו הולך לבית האבל מכאן ואילך הולך ואינו יושב במקום המנחמין אלא במקום המתנחמין תנו רבנן אבל ג' ימים הראשונים אסור בשאילת שלום משלשה ועד שבעה משיב ואינו שואל מכאן ואילך שואל ומשיב בדברו שלשה ימים הראשונים אסור בשאילת שלום והתניא *מעשה בבני של ר"ע שנכנסו כל ישראל והספידום הספד גדול, בשעת פטירתן עמד ר"ע על ספסל גדול ואמר אחינו בית ישראל שמעו אפי' שני בנים חתנים, מנוחם הוא בשביל כבוד שעשיתם, ואם בשביל עקיבא באתם הרי כמה עקיבא בשוק אלא כך אמרתם °תורת אלהינו בלבו וכ"ש ששברכם כפול לבו לבתיכם לשלום °כבוד רבים שאני מג' ועד ז' מְשִׁיב ואינו שואל, מכאן ואילך שואל ומשיב בדברו ורמינהו *המוצא את חברו אבל °בתוך ל' יום מרבב עמו תנחומין אינו שואל בשלומו, לאחר ל' יום שואל בשלומו אינו מדבר עמו תנחומין. °מתה אשתו ונשא אשה אחרת אינו רשאי ליכנס לביתו לדבר עמו תנחומין מצאו בשוק אומר לו בשפה רפה ובכובד ראש אמר רב אידי בר אבין: °הוא שואל בשלום אחרים-שאחרים שרויין בשלום, אחרים אין שואלין בשלומו שהוא אינו שרוי בשלום, והא מדקתני °משיב° משמע דשואל ליה? °דלא ידעי, או הכי °התם °מודע להו ולא מהדר להו °הכא לא צריך לאודועינהו ורמינהו *המוצא את חברו אבל °בתוך ל' חדש ר"ב חדש מרבב עמו תנחומין אינו שואל בשלומו לאחר י"ב חדש אינו מדבר עמו תנחומין אבל מדבר עמו מן הצד א"ר מאיר °המוצא את חברו אבל לאחר י"ב חדש ומדבר עמו תנחומין למה הוא דומה לאדם שנשברה רגלו וחיתה, מצאו רופא ואמר לו כלך אצלי שאני שוברה וארפאנה כדי שתחדש שסממנין שלי יפין לא קשיא °הא באביו ואמו °הא בשאר קרובים, °התם נמי °ידבר עמו תנחומין מן הצד? °אין ה"נ ומאי °אינו מדבר עמו תנחומין כדברנו °אבל מדבר עמו מן הצד *ת"ר אבל ג' ימים הראשונים אסור בשאילת שלום ועד שבעה משיב ואינו שואל מכאן ואילך שואל ומשיב בדברו

בא ממקום קרוב מונה עמהן בא ממקום רחוק מונה לעצמו, מכאן ואילך אפי' בא ממקום קרוב מונה לעצמו ר"ש אומר °אפי' בא ביום השביעי ממקום קרוב מונה עמהן אמר מר ג' ימים הראשונים בא ממקום קרוב מונה עמהן א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן °והוא שיש גדול הבית בבית איבעיא להו

הלך

מתנה
תבינו...
מותר
אסור

מבאן ואילך מותר בעשיה בתוך ביתו · פי' בתוספתא הרב במפרכס מן הצדקה קאי והכי משמע לעיל דקאמר לעיל (ל' יפ:) הקובר מתו ב' ימים קודם הרגל מונה ה' ימים אחר הרגל ומלאכתו נעשית ע"י אחרים משמע דהאבל אסור כל ז' והתם כמי לית ליה מלאכה שיהא מותר במלאכה וה"ג תניא בתוספתא שמחות (פ"ה) האבל כל ז' ימים אסור בעשיית מלאכה הוא וכיוצא ובנותיו ועבדיו ושפחותיו ובהמתו כשם שהוא אסור לעשות לו כך אחרים אסורים לעשות לו פי' חוץ מזיקיו הפוכים ומלאכתן האבד מיום ג' ואילך עושה מלאכה דוקא במי שמתפרנס מן הצדקה וכיוצא בזה שמחמיר על עצמו אחרים מלאכה לכבודו נראה לכיון דילפין (לעיל דף כ.) מוהספדתי תגיכם לאבל מה חג ז' לענין מלאכה לחיובי וגם הר"ח מסופק דלמא לחנוני דוקא קאי אבל בשם רבינו שמואל אמר בכל אלו קאי מדלא קתני מכאן ואילך עושה עני בצינעה ולא כדפרישית: מבאן ואילך הרב ועל זה סומכים שבשם בבהכ"נ בט' באב ויש מי שהוא מנהג טוב ומדבריו מלינו למדין שמושבו ט' באב כמו לאחר שלשה ובפקח מינה לענין תפילין כדפי' לעיל: מדבר עמו מנחומין ויש מוחל וקשיא למ"ד מכאן ואילך שואל ומשיב: מתה משמע אפי' מתה ונשא אשה אחרת · משמע בתוך ל' יום דאי לאחר ל' יום היכי קאמר אינו רשאי ליכנס לביתו לדבר עמו מנחומין הא בשאר מתים כמי שמתו אינו מדבר עמו מנחומין וגריך לאוקמי בחתן לו ביום לפי' ר"ח שמחזיר ליתא אפי' אחר שבעה ח"נ שבשבעה ליכא לו ביום קטנים שמותר ליכא מיד ולבעולו אחר ל' יום לפירוש רבינו ילמק והאריך בתוספות פרק קמא דכתובות (דף ד. ושם בד"ה אבל מיפקד) ובליקוטין כתוב בתקונה:

מקום קרוב · פירשו בהלכות גדולות דהיינו י' פרסאות:

אפילו בא ביום שביעי ממקום קרוב · וה"ת והא מקלת היום ככולו וי"ל א] כגון שלא עמדו עדיין מנחמין מתלון ויש גמי בפ"ק דכתובות (דף ח:) ברכת חתנים בשבתות כל ז' ומשמת היינו ביום ת"ש וי"ל מקלת היום ככולו לא חשיב לענין שום דבר כדאמרינן בתלילה לענין דבר כדאמרינן במגילה בפ"ב (דף כ.) דשיעור לילה לאו שיעור הוא לענין שבעה נקיים:

הלך

מצוה שאני · כלומר הואיל ומצוה להניח תפילין מני להניח לאלתר בשני: אפי' · תלילה טווה בפלך: אלא במקום המתנחמין · סמוך לאבלים: אפי' ג' בנים חתנים · קברתי, מטחה לחי מרוב ככוד שעשיתם לו: ואם בשביל עקיבא בשאר כמה עקיבא בשוק · תורה אור שלח לכתם לנחמן: כ"ש ששברכם כפול · שלכבוד התורה בתחם: לכו לבתיכם לשלום · הרי שלח בשלומן: ורמינהו · דבתוך ל' יום הינו שואל בשלומן: ואפילו · כתוך ל' יום שואל בשלומו: ואפילו עשה · כתוך שלשים יום כגון שאין לו בניס כלל לקמן: אינו רשאי ליכנס לביתו · לנחמו משום תלישת דעת דלמא אחדושה קתני מיהת בתוך ל' יום הינו שואל בשלומו כ"ש שהאבל עצמו הינו שואל בשלומו של זה ולעיל קתני משכבה ואילך משיב ושואל כדרכו: מאי רב אידי הוא שואל בשלום אחרים · כלומר הרין הא דתני מכאן ואילך שואל כדרכו בתוך שלשים יום דהוא שואל בשלום אחרים שהן שרויין בשלום והא דקתני בתוך ל' יום הינו שואל בשלומו אין אחרים שואלין בשלומו: מכלל דשיילי · בתוך ל' יום ופקיעא למאן דתני בתוך ל' יום הינו שואל: דלמא ידעי · כלומר הא דלא ידעי לה בתוך ל' יום: לא כי · לתוקמתא לה בלא ידעי לפני ג' ימים נמי משיב (למאן דשאיל ליה(ה) ואמר לאבל הוא) למאן דלא ידע ושאיל ליה בתוך ג' ימים: הכא מודע להו · הא דקתני כל ג' ימים אסור בשחילת שלום אבל מודע להו לאבל הוא ולא מהדר להו: הכא · לאחר ג' לא צריך לאודועינהו למאן דלא ידעי-דאבל הוא אלא משיב: ורמינהו כתוך י"ב חדש הינו שואל בשלומו · ותקשה להך דתני לאחר שלשים יום שואל בשלומו: מן הגד · שאומר לו מתנחם ואינו מזכיר שם המת: הא בשבל על אביו ועל אמו · אינו שואל בשלומו עד י"ב חדש: הא בשאר קרובים · שואל בשלומו לאחר ל' יום: התם נמי · שלשים דמוקמת ליה בשאר קרובים: ידבר עמו תנחומין מן הגד · לאחר ל' כי היכי דבאביו ואמו עד י"ב חדש מן הגד ר"ח חדש ר"ב חדש ומאי לאחר י"ב חדש מדבר עמו תנחומין אבל לא מדבר עמו מן הצד א"ר מאיר המוצא את חברו אבל לאחר י"ב חדש ומדבר עמו תנחומין למה הוא דומה לאדם שנשברה רגלו וחיתה, מצאו רופא ואמר לו כלך אצלי שאני שוברה וארפאנה כדי שתחדש שסממנין שלי יפין לאחר ל' יום ומתני' לאחר ל' הינו מדבר עמו תנחומין-כדרכו: מונה עמהן · עם האבלים שבאותו מקום הואיל דבאותו מקום הוה ויכול לבא בתחלת האבלות ואבלים היכי דמי כמו דתחלת דלתינו מונה להי' ימים עם שאר אבלים: מונה לעצמו · שבעה שלימין: שיש גדול הבית בבית · שבא ומצא גדול הבית בבית מונה עמהן עם אבלי הבית וזה שבא הוא הצעיר ממנו אבל אם היה גדול בדרך ובא בתוך שלשה ימים אפי' ממקום קרוב מונה עמהן ואפי' ביום שלשים הואיל ולא הגיע לבית האבל עד שלשים יום הוי כמי שבא בתוך שלשה ימים:

עיין שמחות פ"ח

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה אי כי כו' דשמואל ליה ואח"כ מסיד ד"ה אי כי כו' דלמא ליה ואח"כ מודע לבני הא דקתני כל שלשה ימים נמי משיב (למאן דשמואל ליה ולא ידעי לאבל הוא) למאן דלא ידע ושמואל ליה בתוך ג' ימים: [שמחות פ"ד]

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה אי כי כו' ואי"ל כגון וכו' ממחק מיכת כגון וכ"ה כיון ואי"ל כגון דלקמן דף כב ע"א מוקמינן לה"ר"ם ומפ' שבא ומצא מנמנמין מגלח ה"ג לא כו' מקום היום ככולו כל זמן שמתנחמין מגלח ודוק:

רבינו חננאל

ויתמו ימי בכי אבל משה מיעוט ימי אבל שנים הר' יהושע אשר ואחריתה כיום מר יומא קשא בלבר: ת"ר אבל שלשה ימים הראשונים אסור בעשיית מלאכה ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה מיכן ואילך עושה בצינעא בתוך ביתו ואשה טווה בפלך בתוך ביתה: ירושלמי חבא מאירה לשכיניו שהצריכוהו ל א ב ל לעשות ולאכול: ת"ר ג' י מ י ם הראשונים אסור לילך לבית האבל מיכן ואילך הולך כדרכו ואינו יו ש ב במקום המנחמין אלא במקום המתנחמין. ג' ימים הר א ש ו נ י ם אסור בשאילת שלום · והא כשמתו בני ר"ע באו כל ישראל והספידום הספד גדול ובשעת פטירתן עמד ר' עקיבא על מספד גדול ואמר אחינו בית ישראל שמעו אפילו בנים חתנים קבר מנוחם הוא בשביל כבוד שעשיתם וכמה עקיבא בשוק אלא כך אמרתם תורת אלהיו בקרבו לא תמעד אשוריו וכ"ש ששברכם כפול לכו לבתיכם לשלום · ופרקינן כבוד רבים שאני · ומקשינן מיכן ואילך שואל ומשיב כדרכו והתניא המוצא חבירו אבל בתוך שלשים יום מדבר עמו תנחומין ואינו שואל בשלומו לאחר שלשים יום שואל בשלומו ואינו מדבר עמו תנחומין מחה אשתו ונשא אשה אחרת כו' הנה אין שואלין בשלומו אפילו לאחר י' בשלומו ופריק רב אידי בר אבין אחרים אין שואלין בשלומו שהוא אינו שרוי בשלום אבל

הלך גדול הבית לבית הקברות · לחר מטתו לקוברו ושמה שם ג' ימים: **מהו** · מי מסתברינן ליה כמאן דהוי בביתיה הואיל ועדיין המת הלך לתו: **מונה עמהן** · דלמיולות שלמה התחילה משחזרו פניהם מן המת ולמיולות של גדול (ג) עד שיסתום הגולל: **נכני הגלעוני** · מקום: **דלא מזליזו בכבר ערבא** · דמלן דחזל בתר ערבא לא חיילא עליה למיולות עד שנמסתם הגולל כשמוליכין המטה מבבל לא"י לקבור ולחין כל הקרובים כולם יכולין לעלות עד ר"ח ומלין המת פרסה לו מיל ומחזירים: **מכי לחדריו לפייכו מכבא דמכולא** · משער החיון של הציר ומגביה דלחריו לביתו: **לחמיני מנו** · ימי למיולות תע"ג דלא נקבר המת עד ימים רבים ותע"ג דלמיולות לינו של עד שיסתום הגולל, לדידהו דלא מחזי כחזרתכם כשנסתם הגולל: **והוא שלא עמדו מנחמין מלגלו** · שבא בשביעי שחרית עד שלא עמדו מנחמין לגל זה שבבית: **נגערו לעמוד** · מנעטעים וקופים לעמוד: **אמר מלן דסוה** · מלם לחד מלן דסוה: **מפומיה דמריה** · מר' לבית כריה דרבי חייא לו רבי זירא: **אין הלכה כמותו** · כלומר אין הלכה כרבי שמעון: **מדקה מעטו** · ממכר להוליחו: **ממעט בעסקו** · כגון בחורה: **לגה**

תוליו נ. ע"ש

[סה]

* תוס' ד"ה ואלו אוכלין את תרומה

הלך גדול הבית לבית הקברות מהו? תא שמע דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אפילו הלך גדול הבית לבית הקברות "מונה עמהן, מונה עמהן והתניא מונה לעצמו? לא קשיא הא דאתא בגו תלתא והא דלא אתא בגו תלתא-כי הא דאמר להו רב לבני הצלפוני דאתו בגו תלתא לימנו בהדייכו, דלא אתו בגו תלתא לימנו לנפשיהו, אמר להו רבא לבני מחוזא אחון דלא אולימו בתר ערסא כמי מהדריתו אפייכו מכבא דאבולא אתחילו מנו: ר"ש אומר אפילו בא ביום השביעי ממקום קרוב מונה עמהן: א"ר חייא בר גמדא א"ר יוסי בן שאול אמר רבי והוא שבא ומצא מנחמין אצלו, בעי רב ענן ננערו לעמוד ולא עמדו מהו? תיקו. *גמירי חבריה דר' אבא בר חייא מר' אבא ומנו ר' זירא [ואמרי לה חבריה דר' זירא מרבי זירא ומנו ר' אבא בריה דר' חייא בר אבא] א"ר יוחנן *הלכה כרבי שמעון בן גמליאל בטריפות והלכה כרבי שמעון באבל: רבי שמעון באבל=הא דאמרן,

כרש"ג בטריפות = דתנן [בני מעים שניקבו וליהה סותמתן כשרה דברי רשב"ג] מאי ליהה? אמר רב כהנא שירקא דמעיא דנפיק אגב דוחקא *אמר מאן דהוא *איזבי ואסיק ואגמרא לשמעתא מפומיה דמריה כי סליק אשכחיה לר' אבא בריה דרבי חייא בר אבא א"ל *אמר מר הלכה כרשב"ג בטריפות? א"ל אנא אין הלכה אמרי, כר"ש באבל מאי? א"ל פלוגתא נינהו-דאיתמר רב חסדא אמר אלמא וכן א"ר יוחנן הלכה, ואין הלכה כרשב"ג בטריפות הלכה כר"ש באבל *דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל

[כילה כו.]

תוליו ב. [נדה מח.]

[לעיל יח. וש"נ]

עיכובין מוה לקמן כו:

*) על כל המתים כולן מספדה מטתו הרי זה משובח על אביו ועל אמו הרי זה מגונה, היה ערב שבת או ערב יום טוב (ג) הרי זה משובח שאינו עושה אלא לכבוד אביו ואמו "על כל המתים כולן "רצה ממעט בעסקו רצה אינו ממעט

*) שמחות פ"ע

ואיידה נה לו למתא לו למתא למעוטי לגלח היכא דאיכא גדול הבית בדוכתא אחריתי דלא ידע בהאי למיולות כלל אבל הלך לבית הקברות כיון דידע בהאי למיולות תשיב למיולות עיקר ובטל החורת גבייהו ח"ל מונה עמהן והתניא מונה לעצמו לא קשיא הא בתחל מלמה הא דלא מתחל מונה עמהן וגם החורת מונה עמהן לא כח בתוך שלמה לרבנן לו בתוך שבעה לרבי שמעון הא דלא מתחל גדול הבית בגו תלתא יומי דלא תשיב למיולות דידהו עיקר דלימי הא דאתחל מעלמא בהדייהו מחבר שלין גדול הבית מונה עמהן ולא מיבעיא לרבנן שלין גדול הבית מונה עמהן כי לא מתחל בגו תלתא דלא לפני לר"ש דאמר לפני ביום ז' מונה עמהן ה"מ מחר דלא הוה ידע ביה בתחילה ובטל לגבייהו כיון דגדול הבית נמי מני בהדייהו וסם תשילה למיולות ועיקרו יותר ממנו דלא ידע בתחילה למיולות לבל החוזר מבית הקברות שהיה בתחילה למיולות לימו מונה עמהן היכא דלא מתחל בגו תלתא לימני בהדייהו דלא מתחל בגו תלתא יומי מימני לנפשיה עכ"ל ז"ל הירושלמי הרי שבא בתוך ליום ובשלישי מצלים עמהן. ברביעי מונה לעצמו ר"ש לומר לפי' בז' מצלים עמהם ריב"ל לומר הלכה כר"ש בשים גדול המשפחה בבית לבל בשלין גדול המשפחה מונה לעצמו ולפי הירושלמי היה ל"ל דלימו פוסק כר"ש בלה בשים גדול המשפחה בבית לבל בם לין גדול המשפחה הלכה כרבנן דבתוך ג' ימים מונה עמהם לחתר ג' מונה לעצמו ולפ"ז לפי שפיר לפי' לליבא דלחתי לחתי בגו תלתא לימנו *בהדייהו בגדול הבית בבית דבמו שלין גדול הבית הלבתא בדבנן במו בן בגדול הבית עצמו והוי דיבת בדבנן:

כהדייהו כמו בגדול הבית בבית דבשלין גדול הבית עצמו והוי דיבת בדבנן:

מהדריתו לפייכו לחתילו מנו · לבל לותם ההולבים עם המת מסתסם הגולל בין גדול הבית בבית בין הולך לבית הקברות ובן המבה ובירושלמי לימו בן דהבי תנן מת שהוליבו לוחו ממקום למקום בגון לנו לקבורין במקום לחבר לית תניא לנו שבחן מונין מבילת המת ולנו עם מונין מבסתם הגולל ולית תני הבי ובהי מבסתם הגולל ורב סימון בשם ריב"ל בבל הולך לחבר גדול המשפחה ר' יעקב בשם ר' יוסי לחומרין מהו לחומרא הא יומין חזלין לקולא בבר גדול הבית בגון שגדול המשפחה בלן שבולם מונין מבילת המת מן הבית דהוה קולא לבן נראה לפרש שעם גדול המשפחה בלן שבולם מונין מבסתם הגולל ובדול המשפחה עם נלו ולנו מונין מבסתם הגולל וקשיא מהו לחומרא הא יומין חזלין לקולא בבר גדול הבית בגון שגדול המשפחה בלן שבולם מונין מבילת המת מן הבית דהוה קולא לבן נראה לפרש שעם גדול המשפחה בלן שבולם מונין מבסתם הגולל ובדול המשפחה בלן שבולם

מעשה בגדול הדור. מיהו זה מעשה לסמוך דהא דנמנע ולא חלק אלא למ"ד גדול הדור שעמו וכמ' שמחות (פ"ע) קנקני עלה ויין לרווי לחלק כבוד לו והתם לא מיירי לחלוין ליטו מוכן כדי שלא יחלטו מריח ומעשה בר' יעקב כו':

עד שינערו בו תכיריו. נראה דרגיל ליטו מבטל דבר זה מדתמרינן בירושלמי רבי שמואל בר לחדימי דמכה תלמין יומין קמי מועדא שליל לרבי מנא ל"ל דבר שהוא תלוי בו' ול' הרגל מפסיק כרם הכא עד שיעלה פרע ויינערו בו תכיריו ויאמרו לו לא מעמנו ובשמחה נמי מסתמא הכא י"ב מהם ויין רגל מבטל ויש ספרים שכתוב בהן לו ינערו בו תכיריו בירושלמי ונראה שהוא טעות סופרים כי אם כמו שכתבתי עד שיעלה פרע וינערו בו:

ולשמחת מריעות. פירש בקונטרס שעושים ריעים ותכושים זה לזה וכ"ש דהוקה לשמחת מריעות מותר לחתר ל' יום אבל שמחת חתן לחור לפיל לחתר ל' יום. והא תניא לשמחה ולמריעות ל' יום (דף ג.) והא זה וזה כתכא מליעא (דף ב.) והא זה וזה קתני וכן בפ"ק דסנהדרין (דף ח.) נבי זימון בג' וברכת המזון בג' וטוכא ליכא ויש מקומות שאין שולל כגון בפ"ק דנדרים (דף ד:) "נבי לחור לחור ובפרק גיד הנשה (חולין דף ס.). ופס) נבי לחורות לחורות ובפרק בית כור (ב"ב דף קד.) נבי בית כור לחי מוכר לך כבית כור וי"מ ולשמחת מריעות מותר ליכנס לחלתר וחכן בשעודת חתן מיירינן הא דתמרינן בירושלמי ובשמכת שמחות (פ"ע) חם היה שעודה של מלוה מותר לח ידענא מהו קורע שעודת מלוה להתיר בחבל חם דוקא שעודת קידוש ר"ח פירש הר"ח בשם רבינו שמשון דלשעודת בריח מילה מותר ליכנס דלא תסיבא שמחה דתמרינן בפ"ק דכתובות (דף ח.) דלא מברכינן בה שהשמחה במעונו משום דטרידי ולילה שמחה ולהר"ח לא היה פשוט דגרע משמחת מריעות וגם פירש דאסור לאכול לחפי' עם המשמשין וחין לחלק בין שעודת המשמשין לשעודה עלמה ופסק דכיסיה בלא לילה ושמיה וכתוספות הרב פוסק כליטנא דתמימר דמיקל טפי:

אחד האיש וחצי האשה. הרב פוסק כר"ש בן לעזר דהלכה כדברי המיקל ולא ידענא מלי קאמר דלקמן (דף כו:) תמרינן תכיולת לחוד וקריטת לחוד: רבי

ממעט, על אביו ועל אמו ממעט "על כל המתים כולן רצה ולא רצה אינו חולץ על אביו ועל אמו חולץ ומעשה בגדול הדור אחד שמת אביו וביקש לחלוץ וביקש גדול הדור אחר שעמו לחלוץ ונמנע ולא חלץ דאמר אביי "גדול הדור" = רבי "גדול הדור שעמו" = ר' יעקב בר אחא ואיבא דאמרי "גדול הדור" = ר' יעקב בר אחא "גדול הדור שעמו" = רבי, בשלמא למ"ד גדול הדור שעמו = רבי היינו דנמנע ולא חלץ אלא למ"ד רבי יעקב בר אחא אמאי נמנע ולא חלץ רשב"ג = נשיא הוה יכולי עלמא מיחייבי למיחלץ? קשיא *"על כל המתים כולן" מסתפי לאחר ל' יום, "על אביו ועל אמו" עד שינערו בו תכיריו, "על כל המתים כולן" בכנם לבית השמחה לאחר ל' יום, על אביו ועל אמו לאחר י"ב חדשא"ר רבה בר בר חנה ולשמחת מריעות מיתיבי ולשמחה ולמריעות ל' יום קשיא לאמימר מתני הכי אמר רבה בר בר חנה "ולשמחת מריעות מותר ליכנס "לאחת" "והא תניא לשמחה שלשים ולמריעות שלשים ל"ק "הא באריסותא הא בפורענותא "על כל המתים כולן קורע טפח, על אביו ועל אמו עד שיגלה את לבו" א"ר אבהו מאי קרא "ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם "ואין אחריזה פחות מטפח "על כל המתים כולן אפילו לבוש עשרה חלוקין אינו קורע אלא עליון על אביו ועל אמו קורע את כולן "אפיקרסותו אינה מעכבת; אחד האיש ואחד אשה, ר"ש בן אלעזר אומר "האשה קורעת את התחתון ומחזירתו לאחוריה ותזורת וקורעת את העליון *"על כל המתים כולן רצה אינו מבדיל על אביו ועל אמו מבדיל רבי יהודה אומר "כל קריעה שאינו מבדיל כמי שפחה שלו אינו אלא קרע של תיפלות אמר רבי אבהו מ"ט דר' יהודה? דכתיב "ויחזק בבגדיו ויקרעם "ויקרעם" איני יודע שהן לשנים אלא שנראין קרועים כשנים "על כל המתים כולן קורע לאחר שבעה ומאחה לאחר שלשים על אביו ועל אמו שולל לאחר ל' ואינו מאחה לעולם *יהאשה שנללתו לאלתר מפני כבודה כי אתא רבין

א"ר יוחנן "על כל המתים קורע ביד רצה קורע בכלי ביד וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן "על כל המתים כולן כבפנים על אביו ועל אמו קורע מבחוץ אמר רב חסדא "יכון לנשיא מיחייבי לא הושוו לאביו ולאמו אלא לאחיו בלבד מאי לאו אפילו לנשיא אלא, לבר מנשיא; נשיאה שכיב א"ל רב חסדא (*לרב חנן בר' רבא) כפי אסיתא וקום עלה ואתוי

קריעה לעלמא. "על חכם חולץ מימין, על אב ב"ד משמאל, על נשיא מבאן ומבאן ת"ר חכם שמת בית מדרשו בטל אב ב"ד שמת כל בתי מדרשות שבעירו בטילין ונכנסין לביהכ"נ ומשנין את מקומן: היושבין בצפון יושבין בדרום, היושבין בדרום יושבין בצפון, "נשיא שמת בתי מדרשות בולן בטילין ובני הכנסת נכנסין לבית הכנסת וקורין

רבינו חננאל

ממעט על אביו ועל אמו ממעט לשמחת מריעות מותר לחתר ל' יום אבל שמחת חתן לחור לפיל לחתר ל' יום. והא תניא לשמחה ולמריעות ל' יום. וה"ג כדכתב בר חנה ולשמחת מריעות מותר ליכנס לאלתר. ת"ר חכם שמת בית מדרשו בטל אב ב"ד שמת כל בתי מדרשות שבעירו בטילין ונכנסין לביהכ"נ ומשנין את מקומן: היושבין בצפון יושבין בדרום, היושבין בדרום יושבין בצפון, נשיא שמת בתי מדרשות בולן בטילין ובני הכנסת נכנסין לבית הכנסת וקורין

ממעט, על אביו ועל אמו ממעט "על כל המתים כולן רצה ולא רצה אינו חולץ על אביו ועל אמו חולץ ומעשה בגדול הדור אחד שמת אביו וביקש לחלוץ וביקש גדול הדור אחר שעמו לחלוץ ונמנע ולא חלץ דאמר אביי "גדול הדור" = רבי "גדול הדור שעמו" = ר' יעקב בר אחא ואיבא דאמרי "גדול הדור" = ר' יעקב בר אחא "גדול הדור שעמו" = רבי, בשלמא למ"ד גדול הדור שעמו = רבי היינו דנמנע ולא חלץ אלא למ"ד רבי יעקב בר אחא אמאי נמנע ולא חלץ רשב"ג = נשיא הוה יכולי עלמא מיחייבי למיחלץ? קשיא *"על כל המתים כולן" מסתפי לאחר ל' יום, על אביו ועל אמו לאחר י"ב חדשא"ר רבה בר בר חנה ולשמחת מריעות מיתיבי ולשמחה ולמריעות ל' יום קשיא לאמימר מתני הכי אמר רבה בר בר חנה "ולשמחת מריעות מותר ליכנס "לאחת" "והא תניא לשמחה שלשים ולמריעות שלשים ל"ק "הא באריסותא הא בפורענותא "על כל המתים כולן קורע טפח, על אביו ועל אמו עד שיגלה את לבו" א"ר אבהו מאי קרא "ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם "ואין אחריזה פחות מטפח "על כל המתים כולן אפילו לבוש עשרה חלוקין אינו קורע אלא עליון על אביו ועל אמו קורע את כולן "אפיקרסותו אינה מעכבת; אחד האיש ואחד אשה, ר"ש בן אלעזר אומר "האשה קורעת את התחתון ומחזירתו לאחוריה ותזורת וקורעת את העליון *"על כל המתים כולן רצה אינו מבדיל על אביו ועל אמו מבדיל רבי יהודה אומר "כל קריעה שאינו מבדיל כמי שפחה שלו אינו אלא קרע של תיפלות אמר רבי אבהו מ"ט דר' יהודה? דכתיב "ויחזק בבגדיו ויקרעם "ויקרעם" איני יודע שהן לשנים אלא שנראין קרועים כשנים "על כל המתים כולן קורע לאחר שבעה ומאחה לאחר שלשים על אביו ועל אמו שולל לאחר ל' ואינו מאחה לעולם *יהאשה שנללתו לאלתר מפני כבודה כי אתא רבין

א"ר יוחנן "על כל המתים קורע ביד רצה קורע בכלי ביד וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן "על כל המתים כולן כבפנים על אביו ועל אמו קורע מבחוץ אמר רב חסדא "יכון לנשיא מיחייבי לא הושוו לאביו ולאמו אלא לאחיו בלבד מאי לאו אפילו לנשיא אלא, לבר מנשיא; נשיאה שכיב א"ל רב חסדא (*לרב חנן בר' רבא) כפי אסיתא וקום עלה ואתוי

קריעה לעלמא. "על חכם חולץ מימין, על אב ב"ד משמאל, על נשיא מבאן ומבאן ת"ר חכם שמת בית מדרשו בטל אב ב"ד שמת כל בתי מדרשות שבעירו בטילין ונכנסין לביהכ"נ ומשנין את מקומן: היושבין בצפון יושבין בדרום, היושבין בדרום יושבין בצפון, "נשיא שמת בתי מדרשות בולן בטילין ובני הכנסת נכנסין לבית הכנסת וקורין

• משמע בתכריכין והספדו • על כל המתים רצה חולץ פי' חליצת כתף • מוציא ידו מתחת הקרע ונמצאת כתיפו חלוצה מן החלוק • רצה אינו חולץ • על אביו ועל אמו חולץ • ומעשה בגדול הדור שמת אביו וכא לחלוץ • ובקש גדול הדור (עצמו) [שעמו] לחלוץ ולא חלץ • ואסיקנא גדול הדור (שמת) הוא ר' יעקב בר אחא ובקש רבינו הקדוש הוא נדול הדור שעמו לחלוץ עמו מפני כבודו • ונמנע ר' יעקב ולא חלץ • אבל במיחת רשב"ג אבי רבינו הקדוש כ"ע חייבין לחלוץ דנשיא הוא • קי"ל היכא דחל יום שמיני של אביו ושל אמו לחייות בשבת ערב ההגל מגלח ואפילו ביום ששי ב"ש • דלענין כבוד יו"ט ל"ש אב ואם ול"ש שאר קרובים • הלכה כאבא שאול בוה ובוה • על כל המתים מוהר להסתפר לאחר שלשים • על אביו ועל אמו מגדל שער עד שינערו בו תכיריו • על כל המתים נכנס לביה הכנסתה לאחר שלשים יום • ואוקמה אסיפר בשמחה ששחה מריעות בפורענותא נכנס לאלתר • אבל באריסותא • כלומר אם אינו מידע אלא מתחיל הוא אחר שלשים יום • אבל על אביו ועל אמו אינו נכנס עד י"ב חדש על כל המתים קורע טפח שנאמר ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים • ואין אחריזה פחותה מטפח • אבל על אביו ועל אמו קורע עד שמגלה את לבו • ואפילו לבוש מאה חלוקים קורע את כולן ומבדיל • אבל אם אביו ואבא לפירוש רבינו הקדוש כ"ע חייבין לחלוץ דנשיא הוא • קי"ל היכא דחל יום שמיני של אביו ושל אמו לחייות בשבת ערב ההגל מגלח ואפילו ביום ששי בע"ש • דלענין כבוד יו"ט ל"ש אב ואם ול"ש שאר קרובים • הלכה כאבא שאול בוה ובוה • על כל המתים מוהר להסתפר לאחר שלשים • על אביו ועל אמו מגדל שער עד שינערו בו תכיריו • על כל המתים נכנס לביה הכנסתה לאחר שלשים יום • ואוקמה אסיפר בשמחה ששחה מריעות בפורענותא נכנס לאלתר • אבל באריסותא • כלומר אם אינו מידע אלא מתחיל הוא אחר שלשים יום • אבל על אביו ועל אמו אינו נכנס עד י"ב חדש על כל המתים קורע טפח שנאמר ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים • ואין אחריזה פחותה מטפח • אבל על אביו ועל אמו קורע עד שמגלה את לבו • ואפילו לבוש מאה חלוקים קורע את כולן ומבדיל • קמי שפה דבעינן קרע הנראה לשנים קרעים כדכתיב ויקרעם ואפיקרסותו אינה מעכבת ועל אביה ועל אמה קורעה חלוקה התחתון ומחזרת הקרע לאחוריה ותזורת ומקרעה את העליון • ואינו קורע על אביו ועל אמו בכלי כגון סכין וכיוצא בו אלא בידו קורע ואינו קורע אלא מבחוץ ואינו מאחה הקרע לעולם • ירושלמי והו איחוי העשוי כאריג אבל על שאר מתים אינו קורע אלא העליון • ואם אינו רוצה להבדיל קמי שפה אינו מבדיל ושולל לאחר שבעה ומאחה לאחר שלשים • והאשה קורעת ושוללתו לאלתר מפני כבודה • ואם רוצה לקרוע בכלי קורע • על אביו ועל אמו קורע מבחוץ • אמר רב חסדא וכן לנשיא • נשיאה שכיב א"ל רב חסדא לרב חנן בפי אסיתא וקום עליה ואתוי קריעה לעלמא • על חכם חולץ מ'מין על אב ב"ד משמאל • על נשיא מיכן וטיכן • פירוש חליצה בכתף • ת"ר חכם שמת מדרשו בטל • אב ב"ד שמת כל מדרשות שבעירו בטילין • ובני הכנסת נכנסין ומשנין את מקומן • היושבין בצפון יושבין בדרום • בדרום יושבין בצפון • נשיא שמת כל בתי מדרשות בטילין ונכנסין לכנסת וקורין

תורה אור **מריעות** • סטודה שעושין ריעים ותכושים זה עם זה ולא הוי שמחה כל כך אבל סטודה דשמחה כגון דיסיוחין לא: **הא כפריסותא הא** בפורענותא • אריסא היינו שמחזיל בחלר מהן לעשות סטודה ומלוה לכולם כדי שיעשו גם הם נמי כך, לוחזר סטודה חילו נכנס עד לחחר שלשים יום **אבל בפורענותא** שמחלם להם סטודות שנעשו לו יכנס לחלתר אחי חפצר ו שלא נשלם: **ואפיקרסותו** • שעל רחשו חינה מעכבת כלומר חילו לריך לקרועה: **האשה** • חייבין לקרוע: **כפי אסיתא** • שמח חביה לו חמה קורעה חלוק התחתון מקום לניעות: **ומחזרה** • הקריע לחחוריה: **ותזורת וקורעת העליון** • והחחתון מכסה לבה: **רבי מבדיל** • שלחיו בשפה שלפני הסוחר חלוק קמי שפה • שחיו בשפה שלפני השפה שלפני הסוחר שחיבה קרועה וקורע מחמיה כדי שיהא נראה הקרע: **רבי מבדיל** • חלק קורע של בית הסוחר דהכל בית הסוחר הוא: **על אביו ועל אמו מבדיל** • קמי שפה כדי שיהא נראה הקרע בשני בתים: **קרע של תיפלה** • כלומר לח ילח ידי קריעה לפי דנראה דבית הסוחר הוא: **הכל** • **ויקרעם לשנים** • חין קורעין חלח שנראה כשנים מבדיל קמי שפה ונראה בית הסוחר בחר: **שולל** • בלשמעיי"ש: **מאחה** • קנט"ל חופר כדרכו: **קורע בכלי** • סכין כדי שלח יפסיד הבגד: **קורע מבפנים** • מחת המקטורן שלו שלחי קורע מתון לעיני הכל: **וכן בנשים** • קורע מכחון: **לא פושו** • רבו ואב ב"ד ובשיעי וכל הנך דחני במתניתה לחביו ולחמו: **חלא לחימי** • שחין מהחחים לעולם חבל לח הושו לחביו ולחמו לקרוע מבחון, להחי לח הושו לעל חביו קורע מבחון ועל כולן **כפי אסיפתא** • הפוך המכסחם ופעמד עליה וקרע כדי שיהא חוץ כל הטס כשמקרע: **חלא** • ממונה על העיל שמבקשים ממנו טורחה: **חולץ** • כתף מימין: **בית מדרשו בטלין** • לחומן שרגילין ללמוד תורה מפיו:

[לקמן כו. ע"ש סנהדרין ס. ע"ש ו' ע"ש]

[לקמן כו:]

[נ"י בעיון בערך חסיפה לרב נחמן בר אמי]

[ישעיה ל"ג]

תוך המגלה
הישוב הפלגות הקהילות בעניני הקריאה
מנהג ה' הלבנות הקהילות בעניני הקריאה
שהוא הגיה ל' יוחנן - ר' חייא בר אבא
ב' דרכים של מיתת חכמים ובהלת הגיהנם
בעסקי אביו ואמו

רבי יהודה אומר לא הזכירו · בירושלמי פוסק הלכה כדברי המיסיף בימים (שבעה) ורבותיי כשהייתי קטן רבינו ילמדנו שלא היה יושב במקומו עד שבוע רבינו ולא ידעתי טעמו שלא היה סובר כר' יהודה ת"ק שסובר כמותו כשהיה שלוח מפתח ביתו מיהו י"ל כהא דאמרינן בעונה קמייתא גבי תלמיד שבעה וקי"ל הכי ומשמע טעמו כרבנן ומשום דלריך ליכא במקומו ושלוח מדבר ושוב יותר שיכא תון למקומו דשמא אין חסור לדבר כי אם במקומו: **עד** שיעברו שלשה רגלים · עד שיהיה שלשה רגלים בלא שמחה ולא יכנס לחבית שלמה לו נמי כדי שיעור שלשה רגלים שלא יחמיץ ולא יהא זכור מן הראשונה [שלא] יהא כ' דעות במעה ושוב פן יזכירנה לחבית שלמה לקנטרה ולומיה להכת לחמרי לעיל (ל' כח:) מתה לחמו ושלא שלשה רגלים לחמרי ליכנס בו' פירש ה"ר יונה דאין צריך לפסוק כרבי יהודה דאמר שני רגלים משום דקי"ל לעיל (ל' כב:) כדברי המיקל בהלכל דהא מילתא דפליגי בה הכא אין זו בהלכל דימי חלנו להן:

ואמר לאחותה בניה הקברות. ולו דוקא שהלכל שהשא אשר אמר דזמנים פ' שבול יום (ל' ק:) שמתה בערב הפסח ואמרי' לעיל לפי' יום אחד לפילו שעה אחת בעלה ממנו גזרת שבעה ומיהו משמע שסובר כלותו הפירוש שפי' למעלה שעה ה"ל יוכה שחסור ברמילה עד הערב זהו שבעה יום ודין הכיתה לו בניס קטנים מיד מותר ליטא ולבעול וכן אין לו בניס פירשתי בתוספות יבמות (ל' מג: ושם*) וכן בכתובות פ"ק (ל' ד·*) ובתשובות ומה שאמר בשם' שמחות (פ"ו) כהאי מילתא דעסיד לאחר ולא כא עליה עד זמן מרובה והאי דאמרינן אין לו מי שישמשנו מותר ואין לריך להמתין שלשה רגלים כתבתי במקום אחר:

[שמחות פ"ו]

[שם ושם]

[שם ושם]

[כל"ה שלחי]
[כל"ה שלחי]

הגהות הב"ח

(א) גמ' שניה יולא ואינו יושב במקומו ואינו מדבר עליהם יושב במקומו: (ב) שם ואינו יושב במקומו ואינו מדבר רביעית יושב כו': (ג) שם ואחר כלים ישנים יולאין משתא המכבש רבי אומר:

גליון הש"ס

גמ' שנא רשאמרו ויולא ת"ש ועיין. עיין נקמן דף כו ע"ש תוס' ד"ה אם יכול: שם גברא דסרבלא בכרי. עיין נקמן דף כד ע"ש תוס' ד"ה נכנס תנניס: תוס' ד"ה ואמר לאחותה וכו' ומותר ליטא ולבעול. ע"ל ע"ש תוס':

כל שלשים יום לניחון · דוקא ניחון לחסור אבל בלא ניחון כגון כיבום מותר לחמרינן לקמן (ל' כו:) אל תבכו למת הא כילד שלשים יום לניחון ולחספורת ובמסכת שמחות (פ"ו) שלשים יום לניחון כילד כו' וכירושלמי גזרת שלשים ניחון וחספורת אבל כיבום משמע דשרי מדחמרינן פ' החולן (יבמות מג:) גבי חלמה מפני החיבול וקחמר בחיבול שלה שלשים יום ופריך קל וחומר מה במקום שחסור לכבם מותר לחרם במקום שמותר לכבם מיהו דין שמותר לחרם והדחניא במסכת שמחות (פ"ו) שמותה ימים קודם הרגל חם רלה לכבם ולספר הרגות בידו לא ספר לא כיבם ערב הרגל חסור לספר ולכבם עד שיעלימו שלשים יום משמע דכיבום נמי חסור נרחה ההוא כיבום היינו ניחון ומחמר דכיבום שרי ניחון נמי שרי לדידן כדחמרי' פ"ק דכתובות (ל' י:) ופ"ד דתענית (ל' כמ:) דניחון שלשו כביבום שלהן והקשה ה"ר שמואל מוורדו"ס דהא בשמעתין בחבני נפיק כו' והא בבבל הוו קיימי בניחון לחיטו חיטו חלת כיבום ומ"מ חסרי ותירן רבינו ילחק דפעמים שהיו מביחים מל"י כלים מגולחין או שמת פעמים שמביחין חומנין יודעין לגבן כבחרן ישרחל והא דחניא בחוספחה (פ"ב) כל חלו שחמרו חותר לספר במועד חותר לספר בחוך שלשים יום לבל כל חלו שחמרו חותר לכבם במועד חסור בחוך שלשים יום של לבל לריך לומר לביבום נמי היינו ניחון ומורי ריב"ח זל"ל היה חוסר לכבם בחוך שלשים יום וחין נרחה לו לחחות כל חלו והא דקחמר בפרק החולן (יבמות ד' מג· ושם) מקום שחותר לכבם היינו בהני דחתירו לגלח ולכבם בריש פירקין (ל' יג:) בח ממדינת הים ויולא מביח החסורין ומה שחסור שם בחשעה בחב לכבם היינו דוקא טעמא שיכול להמתין חחר חשעה בחב הוליל ולהיות חותר לחחר שבעה בחוספחה הכא כך פירש לחסור ובשם רבו פירש חימר ולפי מה שפירש ביבום חסור כמו ניחון ניחח קושיים ה"ר שמואל מוורדו"ס מיהו חורי לח היה מפרש חמם לחסור כל ביבום חלח היה מפרש דהחי בריימח דחסרה ביבום היינו בח"י ביבום שלהן כניחון שלהו והשיח דקחמי ניחון ולח ביבום היינו בבבל מיהו לפי זה לח היה חסור לדידן כי חם ניחון חבן היה ר"י מפרש בלח לחייה כמו שפירש רבינו ילחק הזקן דבבבל היו פעמים חומנים מל"י יודעין לגבן ולבי פעמן חין בהן משום ניחון ומולק על הם"ם ירושלמי דקחמר החם כל שלשים יום לניחון חסור ללבום כלי למר מגולחין חדשים ולבי פעמן מגולחין לבניס פירש בחוספחה הרב להח דחסרי ניחון דוקא ללבום חבל לגבן מותר והח דקחמי כל שלשים יום לניחון היינו חסור ללבום כלים מגולחין כו' עד מותר להוליך כלים לניחון בחוך שלשים ואיני יודע חם היה חומר הרב פירש ביבום חוך שבעה ומחלק נמי בין לכבם לו ללבום מיהו רבינו ילחק זקני מפרש בחשובתו דחפי' לכבם ולהניח חסור מדחסרינן בפרק בחרת דחענית (ל' כמ.) לכבם ולהניח ושוד פירש בחשובתו דביבום שלו מותר בט' בחב דדחמרינן דניחון שלו כביבום שלהן משמע דביבום שלו חיו בביבום שלהם והכי חיחח בהדיח בפ"ק דכחובות (ל' י:) מיהו לענין ימי חבילות חסור בביבום שלו חפי' בחשעה בחב ממילרינן הטוחה בביבום שלו מחוך המנהג כמו שהחמירו לענין חבילות דבשר מליח בהלכה ורגילין לנהוג בו חיסור ומיהו חיני מבין מנין לו להקל בחשעה בחב יותר מימי חבלו דחלרכה בפרק בחרת דחענית (שם) נרחה לי שמחמיר יותר לענין ניחון כלי פשמן בימי חבלו מבשוער ובמטפחות יריס הסיב רבינו שלוח על פי שהחירו במועד חסורין בימי חבלו דחחמרינן לעיל (דף יז:) כל שלחמרו מותר בגלח במועד כו' והחניח חסורים ומוקי לה בחכפיהו חבלו: **רבא** נפיק כו' · ופי' בחוספחה דחבי הלכה כרבח ות"ל מותר ללבום כלים מגולחין לכובעין חפילו חדשים לו יפים חפילו לבניס וכן פסק ר"ח:

רבינו חננאל

יקרין שבעה ויוצאין ורוין(ג)ולא ישיילו בשוק ואין אומרים שבועה והנדה בבית האבל. אמרו על ר' חנינא בן נמליאל שהיה אומר שמועה והנדה בבית האבל: ת"ר אבל שבה ראשונה אינו יוצא מפתח ביתו. שניה יוצא ואינו יושב במקומו. שלישית יושב ואינו מדבר. רביעית שוה לכל אדם. ר' יהודה אומר לא הזהירו לומר שבת ראשונה שהכל נכנסין אצלו לנחמו אלא שניה אינו יוצא מבתו ביתו. שלישית יוצא ואינו יושב במקומו. רביעית יושב ואינו מדבר. חמישית שוה לכל אדם.ג) והיכן דתנינן אבלים לצלויי כנסת קדמי ואחו ויחבי במקום אבלים מצלו. ואיכא נמי בבבל דעבדי חכי: ת"ר כל שלשים אסור לישא.מתה אשתו אסור לישא אחרת עד שיעבור עליו שלש רגלים. ר' יהודה אומר רגל ראשון ושני אסור שלישי מותר ואם אין לו בנים מותר לישא לאלתר משום ביטול פריה ורביה. הניחה לו בנים קטנים מותר לישא אשה לאלתר כפני פרנסתן. וכעשה שמתה אשתו של יוסף הכהן ואמר לאחותה ועיירין הן בבית הקברות

לכי ופרנסי בני אחותך ואעפ"כ לא בא עליה אלא לאחר שלשים וכן עשה ר' מרפון ופפורש בתלמוד א"י: ת"ר כל שלשים יום לניחון אחד כלים חדשים ואחד כלים ישנים יוצאין מחחת מכבש רבי אומר לא אמרו אלא כלים חדשים בלבד אבני נפק בגרדא דסרבלא כו'. רבא נפק ג) בהמיצחא רומניחא פוסקחא חדחי כר' [אלעזר ברי] שמעון זקו"ל ברבא ואליבא דר' אלעזר ברי שמעון: ירושלמי ב' אחין. ב' שותפין. ב' בטבחין ב' חנוונין שאירע לאחד מהן דבר הרי אלו נועלין חנוחן ופועלים עושין בצינעא בפקום אחר: מתני' מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת בני יהודה ובני גלילא הדני אמרי יש אבלות

ג) כ"ה גרסת הריי"ף ויוצאין ודוין כו'. ב) וכן הניח בהמכ"ן ז"ל גם' תפ"ק בשער מלכות בשם רב האי גאון ז"ל ושני בריש"ב בשם. ג) כ"ה גי' השיבוב בערך המיחת וע"ע בערך ממחת והריי"ף ז"ל גרם בהשימטת דומייתא •

יש אבילות בשבת והני אמרי אין אבילות בשבת מאן דאמר יש אבילות בשבת דקתני "עולה" מאן דאמר אין אבילות בשבת דקתני "אינה" מפסקת "אי סלקא דעתך יש אבילות בשבת השלא אבילות נהגא אפסוקי מיבעיא ואלא הא קמבעי ליה "עולה" אי דקבעי למיתנא סיפא "אינן עולים" תנא רישא "עולה" ולמאן דאמר יש אבילות בשבת הא קמבעי ליה "אינה מפסקת" משום דקבעי למיתנא סיפא "מפסיקין" תנא רישא "אינה מפסקת" לימא כתנאי *מי שמתו מוטל לפניו אוכל בבית אחר אין לו בית אחר אוכל בבית חברו אין לו בית חברו עושה לו מחיצה עשרה טפחים אין לו דבר לעשות מחיצה מחזיר פניו ואוכל ואינו מיסב ואוכל ואינו אוכל בשר ואינו שותה יין ואין מברך ואין מזמן ואין מברכין עליו ואין מזמנין עליו ופטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה ובשבת מיסב ואוכל ואוכל בשר ושותה יין ומברך ומזמן ומברכין ומזמנין עליו וחייב בקריאת שמע ובתפלה ובתפילין ובכל מצות האמורות בתורה *רבן גמליאל אומר מתוך שנתחייב באלו נתחייב בכולן ואמר ר' יוחנן משמיש המטה אומר מאי קרא מיפלגי ר' יוחנן ורבי יוחנן מר סבר יש אבילות בשבת ומר סבר אין אבילות בשבת ממאי דלמא קמא התם אלא משום דמתו מוטל לפניו כו' דמתו מוטל לפניו אבל הכא אין מתו מוטל לפניו לא ועוד לא קאמר ר"נ התם דאכתי לא חל אבילות עליה אבל הכא חל אבילות עליה הכי נמי

בעא

[נמשי' שמחות פ"ו בהסכמת הי' בהסכמת הכל בכרכי' ית. מיתת ר"ש בן גמליאל]

*מי שמתו מוטל לפניו אוכל בבית אחר וכו'. עיין מ"ש בזה בפ"ק דמועד קטן דף ה' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דשבת דף ל' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דיבמות דף ד' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דכתובות דף ג' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דנדרים דף ל"ט ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דנזיר דף ח' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דסוטה דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דגיטין דף ח' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דקידושין דף ל"ד ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דב"ק דף ל"ח ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דב"מ דף ט' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דב"ב דף ג' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דשבועות דף ו' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דע"ז דף ה' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דזבחים דף ד' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דמנחות דף ה' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דחולין דף ה' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דבכורות דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דערכין דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דתמורה דף ג' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דכריתות דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דמעילה דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דתמיד דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דמדות דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דקנים דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דכלים דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דאהלות דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דנגעים דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דפרה דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דטהרות דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דמקואות דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דמכשירין דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דזבים דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דטבול יום דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דידים דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו ובפ"ק דעוקצין דף ב' ע"ב ד"ה מי שמתו מוטל לפניו

*מאורת הסוגיות אינה שטח כלום, אלא מעתיק מדברי הגדות פירוש הרא"ש [בדף הנוכח] כולו משולב [כמו כמה פעמים] בדברי הגמרא עצמה ומובלעים זה בזה עד שאי אפשר להבחין ביניהם בלי עיון מדוקדק

נכתב: שמחות פ"ו

ספפוקי מכעיא • כלומר מי גריכא למימר לתיגה מפסקת: **מאן מכרך** • להוציא לחכיה מפסקת: **מתוך שנתחייב כאלו** • קריאת שמע כו' נתחייב כולן: **מפסיק מפסק מיבעי ליה** • **ניישיו** • **הא לחמר** נתחייב כולן סבר מוכר בתפסיק המטה **ומתני קמ"ל** סבר אסור בתפסיק המטה: **מי** • לחמר בתפסיק סבר יש אבילות בשבת: **ומי** • דתרי סבל כתמול לחמר אין אבילות בשבת: **עדיין לא מלה אבילות עליה** • ללא נקבר: **לחכל**

גליון הש"ס

גמ' ומייב בק"ם וכפ"ה ובמהילין ובכל מקום. בברכות בגרייתא זו ליתא ומייב בכל מקום בתמורה בתורה וברי"ף שם ריים בק"ם וכפ"ה ובכל מקום בתורה.

רש"י [תוך] מרכבא לתוכו הוא לחסור פירש רבינו יצחק בברכות לחיכה לחסור לגרך וגם בתוספות הרב פירש לחסור לברך ותימה לרבי יצחק דהתם נהגו לברך ולזמן והיה לומר לה חייבי הכא רק כשהוא עוסק בגרבי המת אלין לו להתבטל מן המצוה לחכל בשעה שחיטו עוסק בגרבי מי גמי בשעה שחמרים עוסקים והוא חיטו עוסה כלום ומיהו בירושלמי' חיטו משמע כן ובגי חיטה התם *חיטו חוקל כל טורכו וחיטו עוסה כל טורכו כו' וחיטו מברך ותם ברוך אין עוטין לחבריו למן ותם ברכו לחבריהם חיטו עוסה לחבריהם למן ותם משום ביטול מצות עסק במתו מה ביטול יש בעניין למן מיהו גלילה לי משום שמיעת הברכה שלא תהיה למן יכולה ולמי לחמרין לקמן הן עומדין ומפלגין והוא יוסב ומפדיק עליו מה הדין ומשמע שחיטו עוסק בו כלל אלא יוסב ודומם וגלילה לחסור לברך ושוב מלחי בירושלמי דרים פרק מי שמתו חני רשה להחמיר על עלמו אין עומדין לו למה מפני כבודו של מת או משום שחין לו מי שיסיח מעחיו ופדיק יהא חניא פשוט מנטילה לוגב וקלי סלקא דעתיה דמייבי ביוס טוב ובו חיטו טרוד ליסא במעחיו ומשני חפחה בחול פירוש בחולו של מועד ופדיק והחניא פשוט מחקיעת שופר חיא לך למימר בחול ולא ביוס טוב אלא לחמר ר' חניעא מכיון שהיו זקוקים להביא לו לחרון ומכריכין דחניגן חמן מחכיכין על החסוס לפקח על עסקי כלה ועל עסקי המת להביא לחרון ומכריכין נמי כמו שהוא נוסה מחעי דמי

*משמע דפליגי בשבת וביוס טוב דאיט מברך במתי דלמרין מיהו הא קחני לן דלמרין בסיפא בשבת מברך ומזמן ולריך עיון:

בעא

[ויכוך מנהיס לת יוס בשביעי כ"ם במ"ב ויתי פ"ק]

פ"ב ה"ח

שמחות פ"ו

משמע דפליג בשבת כ"ע

מסורת הש"ס

אכל רבתי • מסכת שמחות : **גויפו** • כל גופו ותיכף לתמרי תכר שלו : **פריפס הרפס** • שמגלח התכל רחשו בשכח ומינו מקטנף ומזכת קרע לתחורין וזקיפת המטה מוכה בשכח : **נעילת הסנדל** • ללמו כולי עלמא פיימי מסתייעו בשכח ולא מוכח דתכל הוא : **לא כולי עלמא** תורה אור

בעא מיניה ר' יוחנן משמואל יש אבילות בשבת-או-אין אבילות בשבת? אמר ליה אין אבילות בשבת יתבי רבנן קמיה דרב פפא וקאמרי משמיה דשמואל אבל ששימש מטתו בימי אבלו חייב מיתה, א"ל רב פפא: *אסור. אתמר ומשמיה דר' יוחנן - אתמר ואי שמיעא לכו משמיה דשמואל, הכי שמיע לכו: אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל *אבל שלא פרע ושלא פירם חייב מיתה שנאמר °ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרומו ולא תמותו וגו' הא אחר שלא פרע ושלא פירם חייב מיתה אמר רפרם בר פפא תנא באבל רבתי אבל אמר לשמש מטתו בימי אבלו ומעשה באחד ששימש מטתו בימי אבלו ושלחו חזירים את גויותיהן אמר שמואל אפחו תבוה נת"ר רשות: פריעת הראש חזרת קרע לאחוריו וקיפת המטה - חובה, נעילת הסנדל בשמיש המטה רחיצת ידים ורגלים - בחמין - ערבית - רשות, ורבי אמר אף פריעת הראש - רשות, ושמואל - מאי שנא נעילת הסנדל דרשות דלאו כולי עלמא עביד דסיימי מסאניהו, פריעת הראש נמי לאו כולי עלמא עבידי דמגלו רישייהו? שמואל למעמיה דאמר שמואל לכל קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע זבל עטיפה שאינה כעטיפת ישמעאלים אינה עטיפה, מדרי ר"נ יד נבי דדיקנא, א"ר יעקב א"ר יוחנן לא שנו אלא שאין לו מנעלים ברגליו אבל יש לו מנעלים מכיחין עליו, כל קבע שאינו ברגליו, מנעליו מוכיחין עליו. כל קבע שאינו בשעת חימום אינו קרע והא אמרו ליה לשמואל נח נפשיה דרב קרע עליה תריסר מני אמ': אזל גברא דהוה מסתפינא מיניה לרבי יוחנן נח נפשיה דר' חנינא *קרע עליה תליסר אצטלי מלתא אמ': אזל גברא דהוה מסתפינא מיניה? שאני רבנן דכיון דכל שעתא מדרי שמעתייהו רבין בר אדא לרבא אמר תלמידך רב עמרם תניא אבל כל שבועה קורעו לפניו, ואם בא להחליף מחליף וקורעו בשארת קרעו לאחוריו ואם בא להחליף מחליף ואינו קורעו בי תניא ההיא בבבלי אבל ואמו. אותן קרעין - מתאחין או אין מתאחין? פליגי בה אבוה דרב אושעיא ובר קפרא "חד אמר אין מתאחין וחד אמר מתאחין" דאבוה דרב אושעיא דאמר אין מתאחין דאמר רב אושעיא "אין מתאחין" ממאן שמיע ליה לאו מאבוה, לא, מבר קפרא דרביה שמיע ליה, אמר רבא אבל ממשיל באונקלי בתוך ביתו, אביי אשכחיה לרב יוסף דפרים ליה סודרא אריישה ואויל ואתי בביתיה, א"ל לאו סבר לה מר אין אבילות בשבת? א"ל הכי א"ר יוחנן *דברים שבצינעא נוהג: ר"א אומר משחרב בית המקדש עצרת בשבת וכו': אמר רב גידל בר מנשיא אמר שמואל הלכה כר"ג *בבל לי יום *תינוק יוצא

[כתובות ד:]

קדושין פ:

שמחות פ"ט

אבא

[שייך בשמחה לעיל יב:]

[ג"ז שייך למעי' לעיל יב:]

[ל"ל דהשתא מקדש(ד: סב:) ופ"ט מוקמות פסחים סב: ד"ה ר' שמעון לומר ולף קמ:]

ד"ה ומוקם ומוס' שיוכיון ממ' ד"ה ר' יהודה]

ביום שמת אביו אסור לאכול בשר ולשתות יין, ואפילו עני שבישראל שיש לו שתי חתיכות של בשר ושני כוסות של יין מוכרן ומשתכר בדמיהן כדי שיהא לו מה לאכול ומה לשתות ביום שמת אביו

אבא שאול אומר אף באיש אחד ושתי נשים ואין עומדין עליו בשורה ואין אומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים, בן שלשים יוצא בדלוסקמא רבי יהודה אומר *לא דלוסקמא הניטלת בכתף אלא הניטלת באגפיים ועומדין עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים, *בן י"ב חדש יוצא במטה, ר"ע אומר: הוא בן שנה ואבריו כבן שתים, הוא בן שתים ואבריו כבן שנה יוצא במטה. ר' שמעון בן אלעזר אומר *היוצא במטה רבים מצהיבין עליו אינו יוצא במטה אין רבים מצהיבין עליו, ר"א בן עזריה אומר *ניכר לרבים רבים מתעסקים עמו אינו ניכר לרבים אין רבים מתעסקים עמו, ומה הן בהספד. רבי מאיר בשם רבי ישמעאל אומר עניים בני שלש עשירים בני חמש רבי יהודה אומר משמו *עניים בני חמש, עשירים בני ששׁ, ובני זקנים כבני עניים אמר רב נידל בר מנשיא אמר רב הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי ישמעאל ברשׁ [ב] עני בר ששׁין אפיתחא דבי נשיאה יום אחד לפני עצרת ועצרת הרי כאן ארבעה עשר, שמע רבי אמי ואיקפד אמר: אמו דידיה היא דרבי אלעזר א"ר אושעיא היא דתניא רבי יצחק נפחא אקילעא דריש גלותא יום אחד לפני עצרת ועצרת הרי כאן ארבעה עשר, שמע רב ששת איקפד אמר: אמו דידיה היא דר"א אמר ר' אושעיא היא דרא"ר אלעזר א"ר אושעיא מנין *לעצרת ששׁ יש לה תשלומין כל שבעה שנאמר °בחג המצות ובחג השבועות (ו) מה חג המצות יש לה תשלומין כל שבעה, אף חג השבועות יש לה תשלומין כל שבעה, *אדבריה רב פפא לרב אויא סבא ודרש "יום אחד לפני ראש השנה וראש השנה הרי כאן ארבעה עשר, אמר רבינא הלכך "יום אחד לפני הבא, ונקו ושמיני שלו הרי כאן עשרים ואחד יום, רבינא איקלע לסורא דפרת א"ל *רב חביבא מסורא דפרת לרבינא: אמר מר יום אחד לפני ראש השנה וראש השנה הרי כאן ארבעה עשר? אמר ליה אנא מסתברא כרבן גמליאל הוא דאמינא: **מתני'** אין קורעין ולא תולצין ואין מבררין אלא קרובין של מת °ואין מבררין אלא על מטה זקופה:

גמ' אבא שאול אומר אף באיש אחד ושתי נשים וכו'. תניא כוותיה דאבא שאול: אין עומדין עליו בשורה ואין אומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים, אבל מקבלין אבלים בשורה ואומרים להם *המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים. ואין מקבלין אבלים אלא ביום הראשון בלבד, שנאמר °ויבואו לנחם את איוב כל אחיו וכל אחיותיו וכל מכיריו מאתמול ושלשום, ביום השלישי הגיע אליהם הרעה ולא באו. ואין מקבלין אבלים אלא בבתיהם, שנאמר °וישבו איתו לארץ שבעת ימים ושבעת לילות ואין דברים מדברים אליו עד כי ראו כי גדול הכאב מאד. ואין מקבלין אבלים אלא בפתח הבית, שנאמר °ויצאו אליו איש מעל ביתו. ואין מקבלין אבלים אלא בשעת הדחק, שנאמר °ויקומו כל בניו וכל בנותיו לנחמ

גמ׳ נפקא מינה לספר תורה. דתניא *חכם שמת [כל] קרוביו הכל קרובין סלקא דעתך אלא הכל כקרובין: הכל קורעין עליו, והכל חולצין עליו, והכל מברין עליו-ברחבה לא צריכא דלאו חכם הוא אלא אדם כשר הוא חיובי מיחייב למיקרע דתניא מפני מה בניו ובנותיו של אדם מתים כשהן קטנים כדי שיבכה ויתאבל על אדם כשר, יבכה ויתאבל עליו אלא קא שקיל מינה אלא מפני שלא בכה והתאבל על אדם כשר שכל הבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלין לו על כל עוונותיו בשביל כבוד שעשה לו? דלאו אדם כשר הוא אלא דקאי בחכם בשעת יציאת נשמה רבי שמעון בן אלעזר אומר *העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע למה זה דומה לספר תורה שנשרף שחייב לקרוע דלא קאי בהדי בשעת יציאת נשמה; בי נח נפשיה דרב ספרא לא קרעו רבנן עליה, אמרי לא נמרינן מינה, אמר להו אביי מ׳ תניא דרב שמת חכם שמת תניא ועוד כל יומא שמעתתיה בפומיה דמר מדרשא, חכם בל זמן שעוסקין בהספד סבור מה דהוה הוה, אמר להו אביי תניא חכם בל זמן שעוסקין בהספד חייבין לקרוע סבור למיקרע לאלתר אמר להו אביי תניא חכם בבוקר בהספדו בי נח נפשיה דרב הונא קרעו ספר תורה אפוריה, אמר להו רב חסדא כי מלתא דבחייה לא סבידא ליה השתא לא ליקום (ליה) ליעבד ליה? אמר רב תחליפא *אנא חזיתיה לרב דנא דבעי למיתב אפוריו והוה מנח ספר תורה עליה וכף כרא אארעא ואותיב ספר תורה עיליה אלמא קסבר אסור לישב על גבי ממה שספר תורה מונח עליה, לא הוה נפיק פוריא מבבא, אבוה לשלשולי דרך גגין, אמר להו רב חסדא הא גמיחנא מינה "חכם בבודו דרך פתח אבוה לאשנויי מפוריא לפוריא אמר להו רב חסדא הכי גמירנא מינה "חכם-בבודו במטה ראשונה" דאמר רב יהודה אמר רב מנין לחכם שכבודו במטה ראשונה, שנאמר "וירכיבו את ארון האלהים "אל עגלה חדשה מבית אבינדב ואפקוה, מחת עליה רבי אבא ראוי היה רבינו שתשרה עליו שכינה אלא שכבל גרמה ליה מתיב רב נחמן בר *חסדא ואמרי לה רב חנן בר חסדא *היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים מפת היה אבוה בסנדליה א"ל לאו אמינא לך לא תישרוד עלמא מאי היה שהיה כבר לי אסקוה לתתם אמרו ליה לר' אמי ולר' אסי: רב הונא אתי אמרו: כי היינו התם לא הוה לן לדלויי רישין מינה השתא אתינן הכא אתא בתרין אמרו (*ליה) ארונו בא, ר' אמי ור' אסי נפקו, אילא ור' חנינא לא נפוק איבא דאמרי רבי אילא לא נפוק ר' חנינא לא נפוק, דנפק מאי טעמיה דתניא ארון העובר ממקום למקום עומדים עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים ולא נפוק מאי טעמא? דתניא ארון העובר ממקום למקום אין עומדין עליו בשורה ואין אומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים קשיין אהדדי? לא קשיא באן ששלדו קיימת באן בשאין שלדו קיימת, והא הונא-שלדו קיימת הוה? דלא נפק לא סיימה קמיה אמרי היכא ניתיה? רב הונא ריבץ תורה בישראל ור' חייא ריבץ תורה בישראל הוה, מאן מעייל ליה? אמר להו רב חנא "אנא מעיילנא ליה דאוקמיתה לתלמודאי, כי הוינא בר תמני סרי שנין ולא חזי לי קרי (ו) ומשמע ליה קמיה וידעי בעובריה-דיומא חד אתהפיכא ליה רצועה דתפילין ויתיב עלה ארבעין תעניתא, עיילוה, הוה גני יהודה מימיה דאבוה וחוקיה משמאלה, אמר ליה יהודה לחזקיה קום מדוכתיך דלאו אורח ארעא דקאים קם בהדיה עמודא דנורא, חזייה רב חנא איבעית זקפיה לארוניה ונפק אתא והאי דלא איענש-ענש משום דזקפיה לארוניה דרב הונא בי נח נפשיה דרב חסדא סבור לאותובי ספר תורה אפורייה אמר להו ר' יצחק *מילתא דלרביה לא סבירא ליה אנן ניקום נעביד ליה, סבור דלא למישלל קרעיהו אמר להו ר' יצחק בר אמי יחכם כיון שהחזירו פניהם מאחורי המטה שוללין בי נח נפשיי דרבה בר הונא ורב המנונא אסקינהו להתם כי

וכף כדת מלרעלה וחתם עליה ספר תורה · וכרלה לתפילו לספר תורה מוגה בגבוה ממנו לא שרי מדלא לותבוה לספר תורה בגבוה ממנו וכן פירשתי בסמוכות בפרק הקומץ רבה (ף נב:) "ומסיק מהיכא: ורבי חייא ריבץ תורה וכו', והקשה בתוספות שרב הונא מת ממנו כירושלמי "שרב הונא מת קודם רבי חייא דאמר ליה לרבי חייא מרובה בת והכא ממנו שרבי חייא מת קודם רב הונא וכרלה לי דרב הונא מתר היה ולזה אמר שכימי רבי חייא לזין זה רב הונא תלמידו דרב ע"כ ומיהו קשה בירושלמי קאמר בשובדא דהכא רב הונא ריש גלותא ולפי הנזכר על הירושלמי היה מתמע דזקפיה ר' חנינא למרוניה דרב הונא כדי שלא יהא יוצא מלגלגל דרב הונא ריש גלותא: חכם כיון שהחזיר פניו לזלזו מכס שתם כיון שהחזיר פניו מקרע ומרטין לפילו מכס שקרע על המת כיון שהחזיר פניו שוב לא לתלר דמשום כבודו של חכם הקורע הזהירו דגמרי הוא לתם בכנד קרוע ולא נהירי:

שפטו

[ני׳ ס׳] נמ׳ נפקא מינה לספר תורה. דתניא *חכם שמת [כל] קרוביו הכל קרובין סלקא דעתך אלא הכל כקרובין: הכל קורעין עליו, והכל חולצין עליו, והכל מברין עליו-ברחבה לא צריכא דלאו חכם הוא אלא אדם כשר הוא חיובי מיחייב למיקרע דתניא מפני מה בניו ובנותיו של אדם מתים כשהן קטנים כדי שיבכה ויתאבל על אדם כשר, יבכה ויתאבל עליו אלא קא שקיל מינה אלא מפני שלא בכה והתאבל על אדם כשר שכל הבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלין לו על כל עוונותיו בשביל כבוד שעשה לו? דלאו אדם כשר הוא אלא דקאי בחכם בשעת יציאת נשמה רבי שמעון בן אלעזר אומר *העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע למה זה דומה לספר תורה שנשרף שחייב לקרוע דלא קאי בהדי בשעת יציאת נשמה; בי נח נפשיה דרב ספרא לא קרעו רבנן עליה, אמרי לא נמרינן מינה, אמר להו אביי מ׳ תניא דרב שמת חכם שמת תניא ועוד כל יומא שמעתתיה בפומיה דמר מדרשא, חכם בל זמן שעוסקין בהספד סבור מה דהוה הוה, אמר להו אביי תניא חכם בל זמן שעוסקין בהספד חייבין לקרוע סבור למיקרע לאלתר אמר להו אביי תניא חכם בבוקר בהספדו בי נח נפשיה דרב הונא קרעו ספר תורה אפוריה, אמר להו רב חסדא כי מלתא דבחייה לא סבירא ליה השתא לא ליקום (ליה) ליעבד ליה? אמר רב תחליפא *אנא חזיתיה לרב דנא דבעי למיתב אפוריו והוה מנח ספר תורה עליה וכף כרא אארעא ואותיב ספר תורה עיליה אלמא קסבר אסור לישב על גבי ממה שספר תורה מונח עליה, לא הוה נפיק פוריא מבבא, אבוה לשלשולי דרך גגין, אמר להו רב חסדא הא גמיחנא מינה "חכם בבודו דרך פתח אבוה לאשנויי מפוריא לפוריא אמר להו רב חסדא הכי גמירנא מינה "חכם-בבודו במטה ראשונה" דאמר רב יהודה אמר רב מנין לחכם שכבודו במטה ראשונה, שנאמר "וירכיבו את ארון האלהים "אל עגלה חדשה מבית אבינדב ואפקוה, מחת עליה רבי אבא ראוי היה רבינו שתשרה עליו שכינה אלא שכבל גרמה ליה מתיב רב נחמן בר *חסדא ואמרי לה רב חנן בר חסדא *היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים מפת היה אבוה בסנדליה א"ל לאו אמינא לך לא תישרוד עלמא מאי היה שהיה כבר לי אסקוה לתתם אמרו ליה לר' אמי ולר' אסי: רב הונא אתי אמרו: כי היינו התם לא הוה לן לדלויי רישין מינה השתא אתינן הכא אתא בתרין אמרו (*ליה) ארונו בא, ר' אמי ור' אסי נפקו, אילא ור' חנינא לא נפוק איבא דאמרי רבי אילא לא נפוק ר' חנינא לא נפוק, דנפק מאי טעמיה דתניא ארון העובר ממקום למקום עומדים עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים ולא נפוק מאי טעמא? דתניא ארון העובר ממקום למקום אין עומדין עליו בשורה ואין אומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים קשיין אהדדי? לא קשיא באן ששלדו קיימת באן בשאין שלדו קיימת, והא הונא-שלדו קיימת הוה? דלא נפק לא סיימה קמיה אמרי היכא ניתיה? רב הונא ריבץ תורה בישראל ור' חייא ריבץ תורה בישראל הוה, מאן מעייל ליה? אמר להו רב חנא "אנא מעיילנא ליה דאוקמיתה לתלמודאי, כי הוינא בר תמני סרי שנין ולא חזי לי קרי (ו) ומשמע ליה קמיה וידעי בעובריה-דיומא חד אתהפיכא ליה רצועה דתפילין ויתיב עלה ארבעין תעניתא, עיילוה, הוה גני יהודה מימיה דאבוה וחוקיה משמאלה, אמר ליה יהודה לחזקיה קום מדוכתיך דלאו אורח ארעא דקאים קם בהדיה עמודא דנורא, חזייה רב חנא איבעית זקפיה לארוניה ונפק אתא והאי דלא איענש-ענש משום דזקפיה לארוניה דרב הונא בי נח נפשיה דרב חסדא סבור לאותובי ספר תורה אפורייה אמר להו ר' יצחק *מילתא דלרביה לא סבירא ליה אנן ניקום נעביד ליה, סבור דלא למישלל קרעיהו אמר להו ר' יצחק בר אמי יחכם כיון שהחזירו פניהם מאחורי המטה שוללין בי נח נפשיי דרבה בר הונא ורב המנונא אסקינהו להתם כי

*) דברי רבינו כאן בכתוב ובגל׳ בהרכת מלגים מה שתומרים בנוסחאות כשורה אבל תומרים שליהן דברי קילוסין [כ״ה בירושלמי שמחים פ״ח ס״ח ובירושלמי דמכילתין נדפס בכתוב וגם תסר שם פירוש המתחילי מלגים].

שפעון מרזבי לניפורי דמת · מפרש בירושלמי דיכב נפשיה על גזרתם פירוש נפשך דמו על יחוד הטם תוספתא פ"ח שנתן נפשו על המילה:

יועל רבו שלמדו חכמה · בפרק הלו מגילות (כ"מ דף נג.ומס) פליגי רבי יהודה ורבי יוסי ברבי יהודה אומר כל שרוב חכמתו היטב ורבי יוסי אומר אפילו לא החזיר פניו מלמד שמשנה אחת זהו רבו ומסיק שם עולא לעולם תלמידי חכמים שבבבל קורעין זה על זה שהכרבי יוסי ס"ל ופוסק כל שעת כרבי יוסי ופי' רבינו חננאל דהכי הלכתא ובשמלות דרב אחאי*) פוסק כרבי יהודה דאמר כל שרוב חכמתו היטב ופירש רבי יצחק בר יהודה ויותר היה נראה לי דמעשה רב דאמעל עבד כרבי יוסי כדאי' התם ורבא נמי מפרש מילתא דרבי יוסי ורבי אלעזר בירושלמי נמי עבד כוותיה ושמא היו מחמירין על עצמן:

*)[פרשת קדת סי' קלא] ברכת

מסורת השי"ס

בי מטו אגישרא קמו גמלי, אמר להו ההוא טייעא-מאי האי? אמרו ליה רבנן דקא עברי יקרא אהדדי-מר אמר "מר ניעול ברישא" ומר אמר "מר ניעול ברישא" אמר-דינא הוא דרבה בר הונא ליעול ברישא חליף ונמליה דרבה בר הונא, נחתור כביה ושניה ההוא טייעא, פתח עליה הדיא ינוקא "גזע ישיבשים עלה מבבל ועמו ספר מלחמות" קאת וקפוד הוכפלו לראות בשוד ושבר הבא משנער קצף על עולמו וחמם ממנו נפשות ושמח בהם בכלה חדשה רוכב ערבות שש ושמח בבא אליו נפש נקי וצדיק" בר נח נפשיה דרבינא פתח עליה ההוא ספדנא "חמרים הניעו ראש על צדיק כחמר נשים לילות כימים [על משים לילות כימים] א"ל "רב אשי לבר קיפוק הדיא יומא מאי אמרת? אמר ליה "אמינא" אם באדזים נפלה שלהבת מה יעשו איובי קיר, לויתן בחבת הועלה מה יעשו דגי רקק, בנחל שוטף נפלה חבה מה יעשו מי גבים א"ל בר אבין ח' דחבה, ושלהבת בצדיקי אמינא, ומאי אמרת? "אמינא" "בכו לאבלים ולא לאבידת שהיא למנוחה ואנו לאנחה חלש דעתיה עלייהו ואתפוך כרעייהו ההוא יומא לא אתו לאספודיה והיינו דאמר רב אשי *לא בר קיפוק חליין ולא בר אבין חליין". רבא כי הוה אתא לדגלת א"ל לבר אבין קום אימא מילתא קאי ואמר: "באו רוב שלישית במים זכור ורחם תעינו מאחריך כאשה מבעלה אל תזניחנו כאות מי מרה" (תנין יותנן זיהא אבא יעקב יוסי שמואל חייא מנחם סימן) רבי חנין חתניה דבי נשיאה הוה לא קא הוו ליה בני, בעא רחמי והוו ליה, ההוא יומא דהוה ליה נח נפשיה, פתח עליה ההוא ספדנא "שמחה לחוגה נהפכה ששון ויגון נדבקו, בעת שמחתו נאנח, בעת חגיגתו אבד חגיגו, אסיקו ליה חנן על שמיה. בי נח נפשיה דר' יוחנן פתח עליה ר' יצחק בן אלעזר "קשה היום לישראל כיום בא השמש בצהרים דכתיב "ויהי ביום ההוא והבאתי השמש בצהרים" ואמר ר' יוחנן זה יומו של יאשיהו. בי נח נפשיה דר' יוחנן יתיב רבי אמי שבעה ושלשים, אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא רבי אמי *דעבד לגרמיה הוא דעבד דהכי אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן *אפילו רבן שלימדו חכמה אינו יושב עליו אלא יום אחד" בי נח נפשיה דרבי זירא פתח עליה ההוא ספדנא "ארץ שנער הרה וילדה ארץ צבי נידלה שעשועיה אתי נא לה" אמרה רקת בת אבדה כלי חמדתה" בי נח נפשיה: דר' יוסי אבהו-אחיותו עמודי דקסרי מיא, דרבי יוסי-*שפעון מרזבי דציפורי דמא, דרבי יעקב-אחתמא מלבי ביממא, דר' אסי איעקרו כל אילניה דר' חייא נחיתו כיפי דנורא מרקיעא, דר' יונתן מרקיעא, דר' מתם *(בר' יוסי) אישתעון צלמניא והוו למחלא ליה, דר' חנחום בר חייא איתקצו כל אנדרטיא, דר' אלישיב איתתרו שבעין כתחדתא בנהרדעא, דרב המנונא נחיתו כיפי דברדא מרקיעא, דרבה ורב יוסף נישוק כיפי דפרת אהדדי דאביי ורבא נשוק כיפי דדגלת אהדדי בי נח נפשיה דר' משרשיא טעון דיקלי שיצי ת"ר ואלו

מפני טורח החמיד שנשתנית: **דרכי מנחם** · נכן של קדושים שלא נשתכח לא זוזא כדתמרינן בערכי פשחים (דף קי:): כמו שהותקנה דמעגל ובמלאים שבה מעתין ניש הכותל · **מגדרעא** · טורח הלומים שעושין על פס המלך שמא: **שבעין מתחרין** · דנגביה דבוכוחים לא הוו תחו גנבים: **כיפי דכרדא** · תבניה: **נשוק כיפי** · כיפאות של גשרים נשתברו ונשקו זו תת זו: **טיעי** · קוליס: ואלו

ספר מלחמות · ספר תורה **ניעזע** שחרינע שנלחם רבה ורב המנונא, ומתו כני דההוא טייעא **ניעזע** שחרינע "גזע ישיבשים" זה רבה בר רב הונא דהוא בן גדוליס בן רב הונא דהוא רחם גולה ועדיף מבשיא דתרן ישראל ועמו ספר מלחמות" עמו רב המנונא: **קאת וקיפוד הוכפלו** · קללה כמו וילכוד קאת וקיפוד (ישעיה לד) כלומר קללה בשה והוכפלה בעולם: **לראות שוד ושבר** · זה שקלף הקב"ה על עולמו: **נשים לילות כימים** · בהספד על שהם לילות כימים כמורה: **בר קיפוק וכר מכין** · הוו ספדני: **(הסוף יומא** · דנח נפשיה): **מגן דעמיס** · לבהל מדמי ליה לשלהבת **והלאי** לחבילה: **והסוף יומא** · דנח נפשיה לח ספדוהו משום דחילוע להו מקלה על ידו: **גם בר קיפוק וגם בר מכין מלין** · משום דלחיספדו כרעייהו ומניעת (יומות דף קי:) הלי מלן דמכני חלוחתא דריגלא לח חלין דהתורה אמרה (ויקרא יט) **רוב שליש** · ישראל נקראו שליש וכרע שקול כרוב ישראל ואמר ליה קום ואמור מילתא **כעומר בקץ ביתמים: כאות מי מרה** · שחטה סוטה נבדקת בהן: **נשת מניעו** · דולר: **מכד מניעו** · תבין המחננו: **ובשלמי השלם נשמרים** · לשקיט השלם בשלמים: **יומו של יפשים** · שנהרג ביתיים קרי יומו שלם: **לגרמיה** · לדעתיה: **רבי זירא היה** מבבל ובה גולה **ונגלו בתרן ישראל** והייעו דקאמר "תרן שנער הרה וילדה תרן לבי גדלה שעשועיה" ותהכי קרי ליה רבי זירא ובה זירא": **אחי נא לה**: **שמרה רקת** · יכולה לומר כן "רקת" היא מבבל: **מחיתו** · טורידו דמעות: **פיסחמיו כוכבי** · גרלו הכוכבים שנשתנה העולם מדוב לעגר: **כיפי דנורא** · תכניס של אור: **נשמעו לגמלייא** · ניחותו פרטוף שלהן: **ופנו לשמלייא**-כלומר נתלקה ונשתנכה כל טורח פרטוף של גלמיסופיר' המטבעות כי מטו אגישרא · כשהגיעו לעבור בדף על גשר קלר שעכשיו לח היו יכולין לעבור זה בגד זה חלה זה לחר זה: **קמו גמלי** · עמדו הגמלים טעלי המטות במקומן: **טייעא** · סוחר ישמעחלים: **רבנן** · דלכיכי רבה בר רב הונא ורב המנונא: **עברי יקרא** · דהה לא בעי לא למיעל מקמי הלי: **נפור** · לחיין מקום דבזי לרב המנונא:

[פי' לשני] שופות רשות בתות נרתות כשמתו מרין]

[ועיין בפ"ש כתובות מג: ד"ה ומאי לימא ותוי' תוס' ד"ה ומנחם ומנחמיה מגילה מג: ד"ה ולא ריין לומר]

[ועיין בפ"ש כתובות מג: ד"ה ומאי לימא ותוי' תוס' ד"ה ומנחם ומנחמיה מגילה מג: ד"ה ולא ריין לומר]

[יומות דף קי: ע"ש]

[ע"ש]

[ברכות ממ: ד"ה]

מג: ד"ה ו'

[ע"ש בפ"ש כתובות מג: ד"ה ומאי לימא ותוי' תוס' ד"ה ומנחם ומנחמיה מגילה מג: ד"ה ולא ריין לומר]

[ע"ש ברכי יוסף ותוי' תוס' ד"ה ומנחם ומנחמיה מגילה מג: ד"ה ולא ריין לומר]

[פנדרין קט:]

**[ע"ש ברכי יוסף ותוי' תוס' ד"ה ומנחם ומנחמיה מגילה מג: ד"ה ולא ריין לומר

ומנו קרעין כו'. כתכל רבתי בפרק שמות (פ"מ): כרוב נכור. רוב ישראל: וכמעשה שהיה. בשחול ויהונתן: גרמו לנפש"יסו. דמרדו ביה והא דקאמר לה קטני יהודי רוצה לומר בתנס: נקוו יחיבי. נקול כתורות שמרדו: ב) תמיה קרע קרע (*מדוד): שלא דלמות ומרעבה. כלומר מרעבה תורה אור פסוקים: שנת מלכו. ותמלכה לה כתיב כלום: היו נריס נרפו. שהכרכרי רחם ולא תחה: משום שמועות רעות. טל הגלות תיבעי למיקרע: לם שמגילה. זה גליון: ולם מדכריס. זה הכתב: הפתח. לי שקיל להו נעמיתא תיבעי לי למיקרע על הגויל ועל הכתב דהוי"מ כעפרך: כוזרוע. שלין יכול להגילו: וכמעשה שהיה. דיכוקיס בשידה ביכה ונעגל דנעמיתא דמלי להגיל לה מיקרע: לם דפנע כמקדש כריעת. כגון שנכנס לירושלים בשידה ביכה ומנגל דלת לתה ירושלים עד שראה בית המקדש קורע על המקדש ומוסיף על ירושלים חבל בשלח נכנס בחיבה ופנע בירושלים בריעת קורע על ירושלים בפני עלמה ועל המקדש בפני עלמו: כל הקרעים רשלין נמוגין. לקפל כגד בחפירה: כעין פולמוס. שלין מלקעין זה שמוך לזה חבל זה רחוק מזה שמלקט ברוחב כעין מעלת פולמוס: ממון

הגהות הב"ח
(ה) גמ' שלא דלמות ולתרגמה ממון קרקעי כתפר כסופר: (ב) תוס' ד"ה קדר כו' וכא דיקרעה כתפר: (ג) ר"ה מכסף כו' דמגלח זקן וקרועי כגדים ומתגודדים כו' דלת גילף כלו: תפילו קריעה:

[מגלה כב: ע"ש - סנהדרין ס.] הפסד מרובה ברבים

מלכים ב יט [סנהדרין ס.]

ישעיה לז

מלכים ב יט

[סנהדרין כב] ישעיה לז

מיכה ג

ישעיה מד

ישעיה מג

ישעיה סד

[ר"ל קם רבי אבא]

ישעיה מג

ישעיה סד

ישעיה מג

ישעיה מד

ישעיה סד

ישעיה מג

ישעיה סד

ישעיה מג

ישעיה סד

ישעיה מג

ובאיחוי לאכסנדרי. כירושלמי מיזהו מיחוי כל שאין מקומו ניכר וכמסכת שמחות (פ"ח) מפרש כל שאחוזו כל צורכו: **כך** הלוקח לחבירו חסור לאחוזו. לא שמעתי מי מוחר למוכרו לנכרי ולוקח חסור לאחוזו מי הוא נכרי מוחר ואע"פ דמוכר נרים להודיע ללוקח הייטו כדי שלא יעשה לוקח חיסור כדי שלא יפסידנו הנכרי כשיבא ליטול ולר"ש בן אלעזר לוקח חפילו על ידי הפיסה ובמתי דפלינהי גרסה הלכה כמותו קמא וכן פירש הר"ח:

תחילת קריעה שלא מצטעות. לא ידענא "ממאי מפיק טעמא לעיל (ד' כב:) מפקינן טפח מיחוק אין מחיזה פחות מטפח: **תניא** נמי הכי. רבי יוסי סובר כן ורבי יוסי הלכה כמותו לגבי דרבי מחיר ורבי יהודה בפרק מי שהוליחוהו (עירובין ד' מו:) ועוד ד"ה"ל מכריע: **קורע** קרע אחד על כולן. במסכת שמחות (פ"ח) ת"ל מת אביו וקרע והוא חיו חלה חמו יצא ידי חובתו מת חמו והוא חיו חלה אביו יצא ידי חובתו מת אביו מתה חמו וקרע והוא חיו חלה אחד מן הקרועין יצא,אחד מן הקרועין וקרע והוא חיו חלה חמו יצא ידי חובתו ולהיפוך-חמרו לו מת רחוקן וקרע ותחרו שמעון היה יצא ידי חובתו לו קיים היה ומת חית הנח לו יצא ידי חובתו וכן קרע על אביו ונמצא בנו חם מת על אחר חין לריך לקרוע. כמה הוא על אחר? כדי דבור וכסוף פרק במרא דמגדים (דף פו:) כמו כן היא שנויה: **אמר** רב נחמן בר יצחק לפי שאינן בתוספת אמר שמואל הלכה כרבי יהודה בן בתירה, זמי אמר שמואל הבי והאמר שמואל *הלכה כדברי המיקל באבל? אבילות לחוד קריעה לחוד עד היכן קורע עד מיבורו ניש אומרים עד לבו אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר וקרעו לבבכם ואל בגדיכם הגיע לטיבורו מרחיק שלש אצבעות וקורע,נחמלא מלפניו מחזירו לאחוריו,נחמלא מלמעלה הופכו מלמטה. והקורע מלמטה ומן הצדדין לא יצא אלא שבהן גדול פורם מלמטה פליגו בה רב מתנה ורבי יוחנן משמיה דאבוה דשמואל ולוי חד אמר כל שבעה קורע, וחרנויהו משמיה דשמואל ולוי חד אמר כל שבעה קורע לאחר שלשים מוסיף,מחקיף לה רבי זירא מאן דאמר כל שבעה קורע אמאי לא ניתן לשוללו,אלא הא דאמר מר *ראשה שוללתו לאחת,הני?התם משום כבוד אשה הוא. מאן דאמר כל שלשים קורע אמאי לא ניתן לאחותו,אלא הא דאמר מר *ויוצא בבגדי קרוע לפני המת הרי זה גוזל את המתים ואת החיים *רשב"ג אומר *האומר לחבירו "השאילני חלוקך ואלך ואבקר את אבא שהוא חולה והלך ומצאו שמת קורע ומאחר וכשיבא לביתו מחזיר לו חלוקו ונותן לו דמי קרעו,ואם לא הלך ע"י שהי הרי זה לא יגע בו. תנלה שמת לב"מ אין מדיעין אותו שמת שמא תסרוף דעתו עליו,ואין מקרעין בפניו,ומשתקין את הנשים מפניו.*ומקרעין לקטן מפני עגמת נפש,וקורעין על חמיו ועל חמותו מפני כבוד אשתו,ואמר רב פפא תנא באבל רבתי **אבל לא יניח תינוק בחוך חיקו מפני שמבריאו לידי שחוק ונמצא מתננה על הבריות: ואין מברין *על מטות זקופות: ת"ר ההולך לבית האבל אם היה לבו נם בו יברהו על מטות כפויות ואם לאו יבריהו על מטות זקופות. רבא, אי חלש ביה מילתא על לגביה אבא בר מרתא דהוא אבא בר מניומי' רבא זקיף(אבא בר מרתא' כפי אמר כמה ליח ביה דעתא להאי צורבא מרבנן תנו רבנן **החולך ממקום למקום אם**

"ובאיחוי אלכסנדרי ת"ש הקורע: מתוך השלל, מתוך המלל, מתוך הסולמות, לא יצא, מתוך האיחוי יצא אמר רב חסדא "ובאיחוי אלכסנדרי ת"ש רשאי להזקפן למטה ולאחותו ר' שמעון בן אלעזר "אומר לאחותו. "זכשם שהמכר אסור לאחותו כך הלוקח אסור לאחותן ולפיכך מוכר צריך להודיעו ללוקח ת"ש ותחילת קריעה = טפח ותוספת=שלש אצבעות דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר תחילת קריעה שלש אצבעות ותוספת = כל שהו אמר עולא הלכה כרבי מאיר בקריעה והלכה כרבי יהודה בתוספת תניא נמי הכי רבי יוסי אומר תחילת קריעה טפח ותוספת בל שהו ר' יאמרו לו: מת אביו וקרע, מת בנו והוסיף-תחתון מחאהה עליון אינו מחאהה. מת בנו וקרע,מת אביו והוסיף-עליון מחאהה תחתון אינו מחאהה. מת אביו מת אמו מת אחיו מתה אחותו קורע קרע אחד לכולן רבי יהודה בן בתירה אומר על כולן קרע אחד, על אביו ואמו קרע אחד לפי שאין מוסיפין על קרע אביו ואמו מאי טעמא? אמר רב נחמן בר יצחק לפי שאינן בתוספת אמר שמואל "הלכה כרבי יהודה בן בתירה, זמי אמר שמואל הבי והאמר שמואל *הלכה כדברי המיקל באבל? אבילות לחוד קריעה לחוד עד היכן קורע עד מיבורו ניש אומרים עד לבו אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר "וקרעו לבבכם ואל בגדיכם הגיע לטיבורו "מרחיק שלש אצבעות וקורע,נחמלא מלפניו מחזירו לאחוריו,נתמלא מלמעלה הופכו מלמטה. והקורע מלמטה ומן הצדדין לא יצא אלא שבהן גדול פורם מלמטה פליגו בה רב מתנה ומר עוקבא ותרוייהו משמיה דאבוה דשמואל ולוי חד אמר כל שבעה קורע, וחרנויהו משמיה דשמואל ולוי חד אמר כל שבעה קורע לאחר שלשים מוסיף,מחקיף לה רבי זירא מאן דאמר כל שבעה קורע אמאי לא ניתן לשוללו,אלא הא דאמר מר *ראשה שוללתו לאחת,הני?התם משום כבוד אשה הוא. מאן דאמר כל שלשים קורע אמאי לא ניתן לאחותו,אלא הא דאמר מר *ויוצא בבגדי קרוע לפני המת הרי זה גוזל את המתים ואת החיים *רשב"ג אומר *האומר לחבירו "השאילני חלוקך ואלך ואבקר את אבא שהוא חולה והלך ומצאו שמת קורע ומאחר וכשיבא לביתו מחזיר לו חלוקו ונותן לו דמי קרעו,ואם לא הלך ע"י שהי הרי זה לא יגע בו. תנלה שמת לב"מ אין מדיעין אותו שמת שמא תסרוף דעתו עליו,ואין מקרעין בפניו,ומשתקין את הנשים מפניו.*ומקרעין לקטן מפני עגמת נפש,וקורעין על חמיו ועל חמותו מפני כבוד אשתו,ואמר רב פפא תנא באבל רבתי **אבל לא יניח תינוק בחוך חיקו מפני שמבריאו לידי שחוק ונמצא מתננה על הבריות: ואין מברין *על מטות זקופות: ת"ר ההולך לבית האבל אם היה לבו נם בו יברהו על מטות כפויות ואם לאו יבריהו על מטות זקופות. רבא, אי חלש ביה מילתא על לגביה אבא בר מרתא' דהוא אבא בר מניומי' רבא זקיף(אבא בר מרתא' כפי אמר כמה ליח ביה דעתא להאי צורבא מרבנן תנו רבנן **החולך ממקום למקום אם**

מפוך הנלנל. שלא קרע שלא בשלו: **מפוך המיתי**. מקרע המיתי: **ובמיתי מלכסנדרי**. דהוה כשלו: **רשאי להפכו למטה**. שהופך הקרע למטה והופך שלמטה למעלה ומחתהו ועושה בית הלולאה ולובשו: **ותוספת שלש** כגון שמוסיף קרע אחר על לומו קרע כגון שמירעו תורה אור שלמ אחר: **ענין אין מפלפלי**. שקרעו על אביו ועל אמו: **שאינן בתוספת**. כלומר אין בדין שמוסיף עליהן: **הניע לציכורו**. ומת לו מת אחר: **מרחיק שלש אלנבעות**. כלד לומו קרע וקורע: **נחמלא**. קרעים מלפניו מחזירו לאחוריו ומחר וקורע לפניו: **כל שבעה**. אם מת לו מת קורע קריעה לאחרת: **נאחר שבעה מוסיף**. על קרע לחבון: **דנא ניתן** לשוללו: **הכי נמי**. דמוסיף דקורע הבלילה ומוסיף בה פורמת דקל מיכר, וקל פסיק כל שבעה קורע ואפילו חמה: **מפוס כבוד הפנה פוס**. ולא מן הדין: **מפוס כבוד אביו**. ולא מן הדין והוי כאיחוי לפיכך מוסיף בו לאחר שלשים: **בכנד קריע**. קודם לכן נוחל הכל שמרמה הכל שמרמה להן שקרע על המת: **ומה לא הודיעו**. שהולך לבקר אח אביו: **יכריזו**. לאוהו שבא על מקום כפויות: לְבַל ההולך ממקום למקום: יגנלנל

נליע יח. וש"נ פיזובין מו.

יומא נ

נליע ד:

נליע כב:

נליע יד:

אלא

שמחות פ"ח [מוספתא פ"ח ה"ח]

ירושלמי כה דמך ר' יוחנן אורי ר' חייא בר אבא לשלול הקרע בו ביום ולנעול המנדל בו ביום. א"ל ר' חנחום ב"ר חייא לר' חינגא בר פפא ר' צלי עלן. א"ל יסו תורתך שכל אותה שנה הדין מחוח בנגד המשמחה דא"ר יוחנן כל שבעה התרב שלושה עד שלשים יום. ומשלשים היא רוסמת ואינה תוחרת לחעדה עד ר"ב חודש. למה"ד לביחת אבנים שנחרועה אחת מהן נחרועה כולן. א"ר אלעזר אם נולד להן בן באותה משמחה נחרפאת כל המשמחה כולה: ת"ר תחלת הקריעה טפח ואם הוא קרע על המת ועור אח לו מת אחר ובא לקרוע ולהוסיף על הקרע מוסיף ג' אלנבעות דברי ר' מאיר *) ותחלת הקריעה ג' אלנבעות ותוספת כל שהו. אמר עולא הלכה כר' מאיר בקריעה שתחלת קריעה טפח. והלכה כר' יהודה בתוספת דדי לו אפילו כל שהו. תניא נמי הכי ר' יוסי אומר תחלת הקריעה טפח ותוספת כל שהו: ת"ר בת אביו וקרע. מת בנו והוסיף תחתיו מחאהה. עליון אין מחאהה. מת בנו וקרע מת אביו והוסיף כו'. ר' יהודה בן בתירה אומר על כולן בנו ובתו אחיו ואחותו ואשתו,קורעין להן קרע אחד על אביו ועל אמו ומנלה. ובשאר מתים קורע טפח ומוסיף כל שהו על שמניע אל לבו. ואע"פ שאין ראיה בדורה אשבחן זכר לדבר כרבי חייא בר אבא בשם ר' יוחנן אמר מנלה אם נולד לו

מסורת הש"ס

יגלגל עמהן. ולאו עוסקה בפני עצמו הוא עם חבורה: אף על גב שאין לו. לאבל אחר הבאבא הוא יום אחד. קרציעין. לטוטפות. ערפא דגדא. מקום שמייחדים שוחה בתוך הנהר ואין מעמיקין בה כלום הוא מייחדין שוחה לצרות מזל טוב עליה: דגלא. עור: פירגו מפוכו. מכניס לטוחות מן חורי עני המטה: על גבה. והטור כפול על הטן: נקליטי. עניים יושלין מתוקנין למרחצאותיו ולמרגלותיו ומוחנין עד תרוך עליהן ונוטן הסדינין עליהם לשמור מהזוטים: אין מבררין. על הריח בבית האבל: ממנמין. קרויו מכיתין עניים של תוכלין: מרתני' אסקולא. ממחי: פוערין את הקרטס. שחומרים למכחמין לכו לבהיכס: אין מניחין מעט כמופד ברמוד. להספידו: ונא של נשים לעולם. שמופעות זיבה: גמ' כלומר

שמחות פ"ק

כתובות ד: סנהדרין מז: שבת קנב:

רש"י

סנהדרין כ.ע"ב

מדרש ט. פ"ש סנהדרין שם

[ע"ל דתניא]

[ע"ל חניא]

*) ג"ז שם

תענית ב: נדרים שם

מדרש מ"ל סנהדרין כ. ע"ש

מדרש ט: סנהדרין כ: ע"ש

[עי' תוס' ב"ב קמד. ד"ה מודיינ']

הגהות הגר"א

[א] גמ' מכאן דגלא אמר מתני' אסקולא (פ"ג ב"ב כו' ע"ב) ומ"ש מתני' נמי ופי' הקונטרס בסנהדרין: שם גדולה מזו ע"ש כו' כ"ע:

[טוספתא נדה פ"ט]

אם יכול למעט בעסקו ימעט. פירש בקונטרס בסחורתו וגרסה בדבר טוסה בגמרא בתוך ביתו גרסה לפירושו דהכא מיירי בחבין החבר טוסה בגמרא בתוך ביתו גרסה לפירושו דהכא מיירי בחבין ולתו ומשום דהולך בדרך התירו לו ביגלגל עמהם אם היו יכול למעט בעסקו דבאחר מתים היו ממעט כלל אם היו רוצה ולו מיירי הכא באחר מתים צריך לומר להפך הולך בדרך ולהיו טרוד מהנוח כל כך ומתמהם יותר לחזור להרבות בעסקו יותר מלהיו מיוסד בביתו ולהיו מתמהם וה"ר יוסף פירש דהכא ימעט בעסקו לקטוף טרכי סביבה ולפי שהולך בדרך רגיל לקטוף טרכי סטוחה יותר מבביתו אים לו קוים עבורו וגם מוצא בביתו הרבה משום הכי נקט הולך בדרך ומה שפירש בקונטרס דלחייכי כשאמרו לו על מיתת קרוביו כשהיה בדרך לא יהנעת לו בעי למימר דלחייכי במוצין סחורתו ממקום למקום כלפי' בקונטרס ור"ל דשמא צריך ליה לדייויה למכור סחורתו דכיון דהולך לוחמה ככר וטרח בה ולא בביתו אימול לעזמרה לו שמא המקונטרס ר"ל משום דלחמרינן לעיל (דף כג.) שכח דאמוטה מיטו יוצא מפחת ביתו וזה אינו קוטיל לחט"ף שהיו יוצא מפחת ביתו לחמרינן (לעיל דף סו:) יצא לדרך ("חולן וכנסם לעיר) לחמי מוכר לאחת (כו) ושמת דוקא בדבר שאבד מוכר לאחת לדרך: מן המנחה ולמעלה. פי' בחוספות הכי' דמספקא ליה לי מנחה גדולה לי מנחה קטנה. דמקודם לכן היו יוכב עליו גרמה לי דמכחלן סמכו אחת ליכב ט"ג. כמה ומספקל חט"ף אחין לחיה נמוכה דשמי מטה הוחיל ונרוך כפייה ולח מניטו כפייה בכסח ומספקל: ואין מוליכין לבית האבל. זחת המשנה על כרחין נסדרה בהיפך ושמת כל זה מן הברייתא דלמעלה כמו שפירש בחוספות בהיות לעיל ומחיכי מחוע לח פירטו גם כאן כמו שפירש למעלה ושמת בספר הרב היתה כתובה מגוף הברייתא ולח הולרך לפרטו לו לח היה כתוב בספרו כלל ואין מוליכין כו' וכן מוכיח מחוך פירוש החוספות שפי' לח ידענת לי קלי האי ברחמונה היו מוליכים למוגמר ובשמים לחמר אין מכרכין הת לחויי מייתינן לי ממתינין קלי דקחמי מכרין ולוחה הכרחה היא ברחמונה מוליכין כו' דחמתינין קלי ועוד כיון שפירש החקינו שיהו הכל מוליכין כו' ומחמיינין לאחר מקנה:

אין מוליכין לבית האבל אלא ארון ותכריכין בלבד. ואפילו מטה של עור. כי פי' צלא עור הוא עור נשוי וקשור בחבלים על המלבנות ומסורגות מלבנות המטה בחבלים הללו והעור בתוכן. וכיון שבשעדיין אותה ישנין ע"ג העור. ואמר רשב"ג דרגש מחיר קרביטין והוא גופל. אחמר נמי א"ר ירמיה דרגש סירוגו מתוכו. מטה שנקליטיה יוצאין זוקפה ודיו. כלומר אינו צריך לפחותה: ת"ר מאימתי זוקפין את המטות בע"ש מן המנחה ולמעלה. ואעפ"כ אסור לו לישן עליה עד שתחשך. ובמס"ש אע"פ שלא נשאר לו משבעת ימי אבלו אלא יום אחד כלבד חוור וכופה מטותיו: ת"ר ישן ע"ג מטה. וע"ג אוריני. וע"ג מפסל ע"ג קרקע אין מברכין על המנגר ועל הבשמים של בית המנחמין: מתני' אין אומרים ברכת אבלים במועד אבל עומדין בשורה ומנחמין ופוטרין את הרבים ואין מניחין את המטה בהרחב שלא להרגיל את ההספד ולא של נשים לעולם מפני הכבוד: גמ' תנו רבנן בראשונה היו מוליכין בבית האבל עשירים בקלתות של כסף ושל זהב ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה והיו עניים מחביישים, התקינו שיהו הכל מביאין בסלי נצרים של ערבה קלופה מפני כבודן של עניים תנו רבנן בראשונה היו משקין בבית האבל עשירים בזכוכית לבנה ועניים בזכוכית צבועה והיו עניים מחביישין התקינו שיהו הכל משקין בזכוכית צבועה מפני כבודן של עניים בראשונה היו מגלין פני עשירים ומכסין פני עניים מפני שהיו מושחרין פניהן מפני בצורת והיו עניים מחביישין התקינו שיהו מכסין פני הכל מפני כבודן של עניים בראשונה היו מוציאין עשירים בדרגש ועניים בכליכה

אם יכול למעט בעסקו ימעט. ... אין מוליכין לבית האבל אלא ארון ותכריכין בלבד. ... אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כרבן שמעון בן גמליאל (*איתמר נמי) אמר רבי יעקב בר אחא אמר רבי אסי משה שנקליטיה יוצאין זוקפה ודיו *תנו רבנן על גבי כסא של נבי *אודיוני גדולה [ג] על נבי קרקע לא יציא ידי חובתו. אמר רבי יוחנן שלא קיים כפיית המטה תנו רבנן מכבדין ומריצין בבית האבל, ומדיחין קערות וכוסות וצלוחיות וקיתוניות בבית האבל, יואין מביאין את המוגמר ואת הבשמים לבית האבל אבל אין מברכין לא על המוגמר ולא על הבשמים בבית האבל ברוכי הוא דלא מברכין הא אחריי מיחי? לא קשיא *הא בבית האבל *הא בבית המנחמין: מתני' יאין מוליכין לבית האבל לא במטלא ולא באסקולא ולא בקנון אלא בסלים יואין אומרים ברכת אבלים במועד אבל עומדין בשורה ומנחמין ופוטרין את הרבים יאין מניחין את המטה בהרחב שלא להרגיל את ההספד יולא של נשים לעולם מפני הכבוד: גמ' תנו רבנן בראשונה היו מוליכין בבית האבל עשירים בקלתות של כסף ושל זהב ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה והיו עניים מחביישים, התקינו שיהו הכל מביאין בסלי נצרים של ערבה קלופה מפני כבודן של עניים תנו רבנן בראשונה היו משקין בבית האבל עשירים בזכוכית לבנה ועניים בזכוכית צבועה והיו עניים מחביישין התקינו שיהו הכל משקין בזכוכית צבועה מפני כבודן של עניים בראשונה היו מגלין פני עשירים ומכסין פני עניים מפני שהיו מושחרין פניהן מפני בצורת והיו עניים מחביישין התקינו שיהו מכסין פני הכל מפני כבודן של עניים בראשונה היו מוציאין עשירים בדרגש ועניים בכליכה

דבריו. ואסיקנא דרגש הוא ערסא דצלא. פירוש מטה של עור. כי פי' צלא עור הוא עור נשוי וקשור בחבלים על המלבנות ומסורגות מלבנות המטה בחבלים הללו והעור בתוכן. וכיון שבשעדיין אותה ישנין ע"ג העור. ואמר רשב"ג דרגש מחיר קרביטין והוא גופל. אחמר נמי א"ר ירמיה דרגש סירוגו מתוכו. מטה שנקליטיה יוצאין זוקפה ודיו. כלומר אינו צריך לפחותה: ת"ר מאימתי זוקפין את המטות בע"ש מן המנחה ולמעלה. ואעפ"כ אסור לו לישן עליה עד שתחשך. ובמס"ש אע"פ שלא נשאר לו משבעת ימי אבלו אלא יום אחד כלבד חוור וכופה מטותיו: ת"ר ישן ע"ג מטה. וע"ג אוריני. וע"ג מפסל ע"ג קרקע אין מברכין על המנגר ועל הבשמים של בית המנחמין: מתני' אין אומרים ברכת אבלים במועד אבל עומדין בשורה ומנחמין ופוטרין את הרבים: אין מניחין את המטה בהרחב שלא להרגיל את ההספד: ולא של נשים לעולם מפני הכבוד: גמ' תנו רבנן בראשונה היו מוליכין בבית האבל עשירים בקלתות של כסף ושל זהב ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה והיו עניים מחביישין התקינו שיהו הכל מביאין בסלי נצרים של ערבה קלופה מפני כבודן של עניים תנו רבנן בראשונה היו משקין בבית האבל עשירים בזכוכית לבנה ועניים בזכוכית צבועה והיו עניים מחביישין התקינו שיהו הכל משקין בזכוכית צבועה מפני כבודן של עניים בראשונה היו מגלין פני עשירים ומכסין פני עניים מפני שהיו מושחרין פניהן מפני בצורת והיו עניים מחביישין התקינו שיהו מכסין פני הכל מפני כבודן של עניים בראשונה היו מוציאין עשירים בדרגש ועניים בכליכה

רבינו חננאל

יקנה צרכי הדרך ודרבי' שיש בהן חיי נפש: ת"ר מאימתי טופין המטות משויציאו המת מן הבית. דברי ר' אליעזר ר' יהושע אומר משיסתם הגולל. ורבי"ל כר' יהושע דאין אבילות נוהגת אלא משיקבר המת ויסתום הגולל: ת"ר הבוחה מסתו לא מסתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש בבית. ואפילו מטות בעשר מקומות כופה את כולן. ואפילו ה' אחין וכת אחד מהן כולן כופין. ואם היתה מיוחדת לכלים ואינה עשויה לישן אין צריך לכופתה. ודרש א"צ ההוא לכפותו אלא זוקפו ודיו ואמר עולא האי דדרגש עדיפא דגדא הוא פירוש מטה העשויה לכבוד מזל הבית ואין אדם ישן עליה. ונדחו דבריו ואסיקנא דרגש הוא ערסא דצלא. פירוש מטה של עור. כי פי' צלא עור הוא עור נשוי וקשור בחבלים על המלבנות ומסורגות מלבנות המטה בחבלים הללו והעור בתוכן. וכיון שבשעדיין אותה ישנין ע"ג העור. ואמר רשב"ג דרגש מחיר קרביטין והוא גופל. אחמר נמי א"ר ירמיה דרגש סירוגו מתוכו. מטה שנקליטיה יוצאין זוקפה ודיו. כלומר אינו צריך לפחותה: ת"ר מאימתי זוקפין את המטות בע"ש מן המנחה ולמעלה. ואעפ"כ אסור לו לישן עליה עד שתחשך. ובמס"ש אע"פ שלא נשאר לו משבעת ימי אבלו אלא יום אחד כלבד חוור וכופה מטותיו: ת"ר ישן ע"ג מטה. וע"ג אוריני. וע"ג מפסל ע"ג קרקע אין מברכין על המנגר ועל הבשמים של בית המנחמין: מתני' אין אומרים ברכת אבלים במועד אבל עומדין בשורה ומנחמין ופוטרין את הרבים: אין מניחין את המטה בהרחב שלא להרגיל את ההספד: ולא של נשים לעולם מפני הכבוד: גמ' תנו רבנן בראשונה היו מוליכין בבית האבל עשירים בקלתות של כסף ושל זהב ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה והיו עניים מחביישין התקינו שיהו הכל מביאין בסלי נצרים של ערבה קלופה מפני כבודן של עניים תנו רבנן בראשונה היו משקין בבית האבל עשירים בזכוכית לבנה ועניים בזכוכית צבועה והיו עניים מחביישין התקינו שיהו הכל משקין בזכוכית צבועה מפני כבודן של עניים בראשונה היו מגלין פני עשירים ומכסין פני עניים מפני שהיו מושחרין פניהן מפני בצורת והיו עניים מחביישין התקינו שיהו מכסין פני הכל מפני כבודן של עניים בראשונה היו מוציאין עשירים בדרגש ועניים בכליכה

עין משפט נר מצוה

ריב א מיי' פ"י מהלכות אבל הלכה י סוס"ע יד סי' שפ סעיף כג:

ריב ב מיי' פ"ש שם הלכה כ סמג עשין לרבינו ב סוס"ע שם סי' שפה סעיף ג:

רטו ג ד ה מיי' שם פ"י הלכה כ עור יד סי' ת:

רטז ו וח מיי' שם פ"ש הלכה יח עור יד סי' שמז:

ריז ט מיי' שם פ"ו הלכה ת ופ"ב מהלכות מלכים הלכה ד:

ריח י מיי' פ"ש מכלי מהל' הלכה יח עור י"ד שם:

ריט כ ל מיי' פי"ג שם הלכה ו סמג עשין עוס"ע שם סי' שעד סעיף ז:

רכ מ סוס"ע שם:

רכא נ מיי' שם הלכה ז סי"ד סי' מפ:

רכב ס מיי' שם פי"ל הלכה ג סי"ד שם:

רכג ע מיי' שם ופ"ו מהלכות י"ט הלכה כג סוס"ע י"ד סי' קפ סעיף ג ופוסי"ע ח"מ סי' מקמו סעיף ג:

[ע"ל טעל נכנס לעיר מוקן]

רכד פ מיי' שם פי"ב הלכה ה סוס"ע שם סי' שכג:

רכה צ ק מיי' שם פי"ג הלכה ז סי"ד סי' שמח:

רכו ר מיי' שם פ"ד הלכה ג סוס"ע שם סי' שנג סעיף ג:

כ"מ פ מ"ו וגוכס ומ"מ

מראי מקומות

מהגה בי"ת הגדול כפ"ת המלך נושא מאירי' בי"ת הגדול כפ"ת המלך נושא מאירי' בי"ת הגדול כפ"ת המלך נושא מאירי'

בבליכה. גרס בערוך בפי"ן ולית דגרסי כליכה בכ"ף הסניא כמו הללו תוזרין לכלובן (ניקה דף כד:) וכמו כלוב מלא עוף (ירמיה ה) לי נמי כמו מכליב (לעיל דף י.) ופירש הקונטרס כעין סולם והייט כעין תפירות רחוקות זו מזו ומניח הת דלמרינן במדרש נעלו את הכרובים ונתטם בכליבה ואם כן צריך לגרום בפיום של תרכין בית המקדש בתפנה בתר עמון ומואב הוליאו את הכרובים וכליבה היו כת מסובבים וגרם כב' כפי"ן לגירסת הערוך וכל זה מלת לניים מן שלין או וכן ליתת במסכת בכורים (פ"ג מ"ז) בראמרה מי שהיה יודע לקרוא כו' ומתוכה ההלב' מביאין ראיה להת דלמר שמנה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותם ולת בעי למימר שלת יקרא שלית לטור עמו כי בימיהם לת היה קורא שלית לבור עם הקורא ומה שרגילים עתה לקרות זה מפני כבודו של קורא שלת יהיו מפסיקים בין מי שהיו יודע וכלמר גבי בכורים בראמרה מי שהיה יודע לקרוס קורא ומי שהיו יודע לקרוס (ליט קורא) מקרין אותו ומעטו מלהביא בכורים התקיט שיהו מקרין את הכל(בכורים פ"ג מ"ז): **ונהג** קלות בשעתו. שלוה כן בשעת פטירתו ו"ת לאחד מכני ביתו בחייו ושלון בעצמו משמע בפירוש רחמנן:

"אבל לת מטפחות. פירוש סופך כפיו זו בזו ו"ת הת תנן בפרק משלין (ניקה דף נו:) לין מטפחין בי"ט ופי' בקונטרס בפרק המביא כדי יין (שם דף ל: בד"ה מרקדין) משום שיר לו משום לבל ומאי לריכת ב"ש ומשום שמת יקון כלי שיר לפיו כאולו של מועד לאסור משום נער ול"ל דמשום שיר קתני ולת משום לבל: **טפוח** ניד. כדפרישים סופך כפיו זו על זו וכסי משמע בהוריות בירושלמי כשפסק רבי יהודה לת רים לקים שרי רבי יוחנן טפח במחד ידיה [מ"ל] וכחד ידיה טפחין כו' ומשפקין פירש בקונטרס בבילה (דף נו:) כף על ירך ולת כן ויפסק לת כפיו (במדבר כד) על ירך הן שפי כפיס על שפי ירכיס ול"ע:

ה"ג ר"ח **לא** יקלם במגל ולת בסגל מפני הסכנה. פירוש דיקה שרי טפי דנהר היטב פן יזקק:

ה"ג ר"ח **לבל** לומרים להן שבו תון מלבל וחולה.

פירוש תלמידי חכמים שעומדין לריך לומר שבו לבל וחולה לפילו עומדו לין לריך לומר שבו ולת די שעמדו שלין לריכין לעמוד ולם כן פסיטת שיבו בלת רשום: **יום** רשאון לאסור לאכול מאלו. פירשתי בירושלמי שלופה טד שלשים היה לופפה ולחר י"ב חודש היה מוזרת לתערה ולמה הדבר דומה לכפה של תכניס יון שמדעוצה לחת מהן מזדעוצו כולם וכ"ם דיין נמי תמיין (שבת דף קה:) לחד מן לחמין שמת ידלגו כל לחמין כו':

אלא אסורין בשעיים מלחכה. משמע דבחלמוד תורה שרי ולת לאסור לחת חכם שמת דבית מדרשו בשל *מיהו בשעת הוללת מת לז מבטלין ת"ם כדלמרינן פ' שני דכתובות (דף יז: ושם) וכפ"ק דמגילה (דף ג:) מבטלין ת"ם להוללת המת ולהכנסת כלה ומיהו היכא דליכא תורת מספקא ליה ועוד החיך רבי יצחק בתכוכה והביא ראיה מן הירושלמי: **לגיהוץ** ולתספורת. למעלה* פי' ריב"ם היה לומר [בגרסינן] לכבוס ולתספורת ופירש למעלה*) דלמה מוזכרת בפרילת שער לאחר ז' ובתוספתא פירש דלת ידע מלת ליה: **מבאן** ואילך כאילו עוסקין בשוק. עד י"ב חדש ובסי ליתת בירושלמי כל שבעה החרב היה שלופה טד שלשים היה רופפה לאחר י"ב חודש היה מוזרת לתערה ולמה הדבר דומה לכפה של תכניס יון שמדעוצה לחת מהן מזדעוצו כולם וכ"ם דיין נמי תמיין (שבת דף קה:) לחד מן לחמין שמת ידלגו כל לחמין כו':

מה

דמי רמורר אפילו במועד. אמר עולא הספר על לב. שנאמר על שדים סופדים. *) סיפוח ביר. קילום ברגל שנאמר (יחזקאל ו) הכה בכפך ורקע ברגלך: ת"ר [המקלם] לא יקלם לא במגל ולא בסגדל ספני הסכנה. א"ר יוחנן אבל כיון. שנענע בראשו שוב אין המנחמין רשאין לניחם אצלו. ואמר ר"י הכל חייבין לעמוד לפני נשיא חוץ מאבל וחולה. ואמר ר' יוחנן לכל אומר' להן שבו חוץ מאבל וחולה. אמר רב יהודה אמר רב אבל אסור לאכול ביום ראשון משלו שנאמר ולחם אנשים לא תאכל. רבה ורב יוסף ביומי אבלם היו מחלפין סעודתן בהדדי. אמר רב יהודה אמר רב מת בעיר כל בני העיר אסורין בעשיית מלאכה עד שינתן לקבורה. וכל המתקשה על מת אחר הוא בוכה. דההיא אחתא דהוו לה ז' בני ומת תר מיניהו והוות מתקשת יותר מדאי. ושלח לה רב הונא ולא אשגחה ביה ומיתו לה כולהו ומתה היא נמי: ת"ר אל תבכו למת יותר מדאי. ואל תנודו לו יותר מכשיעור. הא כיצד ג' לבכי ו' להספד. ל' לניהוץ ולתספורת מיכן ואילך הרי הוא קישוי. אמר רב בבה להולך. אמר רב להולך לו כהיתר: א"ר לוי אבל ג' ימים הראשונים יראה עצמו כאילו חרב מונחת לו בין כתיפיו' מג' ועד ז' כאילו הרב מונחת בקרן זוית. מיכן ואילך כאילו חרב כנגדו בשוק. ואין מניחין מטה של נשים ברחוב לעולם מפני

*) עי' נעורן ערך טפח ד'.

תום' ד"ה בבליכה וכו' מכילין רלית להת דלמר כ"ב ד' טו ע"ת:

(ל) גמ' מי הכי אמרית (לכו). מו"מ ור"ב ס"ת לכו:

מסורת הש"ס

מגח מיה . שמתה מחמת וולד שהיא שופעת: **מח פפסוס** . מגח חלה: **מחמשים שנה** . ומעלה: **ומפי דלא מציב ליה** . בהדי כרת: **כרת דיומי** . שמת יומו מיתה מקופה: **פגע** . דמכרת דמני מיהת פלטי לי: **מנמנם** . נוסם: **מיל** . רבת נרב שעוריס: **לימא מר** . למלך המות דלא לעעורי: **שוכיניה** . הורה אור דמלך המות: **דלימסר מוליה** . לחיכרע מזליה: **ליתמי לי מר** . כתר מיתה: **מר נמו מדם חשוב** . לימת ליה מר: **ספין רקיע** . מחוקן למיבעי מיניה: **ביעתותים** . דמלך המות: **רגליה דכר נתן** . למיטוי נפיק: **לממי נא מרפס** . דמהפקדנא למייתי ליה למר בההוא עלמא: **לממי ליה שועת דנורא** . וידע להוא מלך המות:

מקני'

מיתת אהרן לבנדי כהונה מה בגדי כהונה מכפרין אף מיתתן של צדיקים מכפרת א"ר אלעזר למה שנאמר [במדבר כ] והפשט את אהרן את בגדיו והלבשתם את אלעזר בנו ואהרן יאסף ומת שם וכן פי' בקונטרס ולשון לפרש מיתת בני אהרן לבגדי קדש יבגד לפי שהיו ממונין כ"ג: **מה** פרה אדומה מכפרת. פירוש על מעשה העגל וכדאמרינן במדרש משל לבן הפפחה שסיקף פלפירין של מלך לומר למלך תכת לחמו וכו': **מיתת** להרן לבגדי כהונה. דכתיב (במדבר כ) והפשט את אהרן את בגדיו והלבשתם את אלעזר בנו ואהרן יאסף ומת שם וכן פי' בקונטרס ולשון לפרש מיתת בני אהרן לבגדי קדש יבגד לפי שהיו ממונין כ"ג: **מה** כתיב התם ואהרן יאסף אל עמיו ומת שם: **רבינו חננאל**

מפני הכבוד. אפרי נהדדי לא שנו אלא חיה דשכיח פיקוח אבל של שאר נשים מניחין ר' אלעזר אומר אפילו של שאר נשים אין מניחין שנאמר ותמת שם מרים ותקבר שם חיכף לפיתה קבורה א"ר אלעזר אף מרים בנשיקה מתה. אתיא שם שם כתיב הבא ותמת שם מרים וכתיב ויאמר שם משה עבד ה' מה משה בנשיקה אף מרים בנשיקה. ומפני מה לא נאמר בפיתת מרים על פי ה' מפני שנאמי הדבר לאומרו א"ר אמי למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה מה פרה זו מכפרת המתים ונקראת המתת וכל המתת מכפרת עון כך מיתתן של נשים צדקניות מכפרת ומכפרת עונותיהן של ישראל. וכ"ש מיתתן של צדיקים שמכפרת על ירושלם בתהלת יוה"כ א"ר יודן בר שלום למה נסמכה מיתת אהרן לשבירת הלוחות ללמדך שמיתתן של צדיקים קשה לפני הקב"ה כשבירת הלוחי' כתיב ובני ישראל נשפו מבארת בני יעקן פוטרה שם מת אהרן. וכי אהרן במטרה מת ולא בהר ההר מת. אלא כיון שמת אהרן נסתלקו ענני הכבוד וכו' ובקשו ישראל לחזור למצרים וחזרו ח' מפעות ורץ שבט לוי והרג מהן ח' משפחות ונם הם הרגו מן הלוים ר' משפחות לעמרמי ליצתרילחברוני לעזיאלי כו'. אמרו על מה אירע לנו זה על שלא נתעסקנו בהספדו של צדיק כראוי והעלה בספר כראוי ושבט לוי לא חסר ישבו במטרה והספדוהו ונעטלו לו חסר בהספד כראוי והעלה לתן הכתוב כאילו מת במטרה מת כו'. א"ר אלעזר למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה לומר לך מה בגדי כהונה מכפרין אף מיתתן של צדיקים מכפרת: ת"ר מת פתאום זו חלה יום אחר ומת זו חלה שלשים יום ומת זו מיתה חטופה. חלה יום אחד ומת זו היא מיתה דחופה ר' חנניא בן גמליאל אומר זו היא מיתת מנפה שנאמר בן אדם הנני לוקח ממך את מחמד עיניך במנפה וכתיב ואדבר אל העם בבקר ותמת אשתי בערב שני ימים ומת זו היא מיתה דחויה ג'-נערה ארבעה נזיפה חמשה זו היא מיתת כל אדם א"ר חנין מאי קראה יהן קרבו ימיך למות הן חד קרבו תרי ימיך תרי הא חמשה הן חד בלשון יווני קורין לאחת הן שמה ברחמים שנה זו היא מיתת כרת בחמשים ושתים שנה זו היא מיתתו של שמואל הרמתי ששים זו היא מיתה בידי שמים אמר מר זוטרא מאי קראה דכתיב תבא בכלח אלי קבר בלחה בגימטריא-שיתין הוא שבעים שיבה שמונים-גבורות דכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה אמר רבה: מחמשים ועד ששים שנה זו היא מיתת כרת והאי דלא חשיב להו משום כבודו של שמואל הרמתי רב יוסף כי הוה בר שתין עבד להו יומא טבא לרבנן אמר נפקי לי מכרת א"ל אביי נהי דנפק ליה מר מכרת דשני מכרת דיומי מי נפיק מר א"ל נקוט לך מיהא פלגא בידך רב הונא נח נפשיה פתאום הוו קא דייני רבנן תנא להו ווגא דמהדרייב לא שנו אלא שלא הגיע לגבורות אבל הגיע לגבורות זו היא מיתת נשיקה אמר רבא "חיי בני ומזוני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא דהא רבה ורב חסדא תרוייהו רבנן דציקי טובי מר מצלי ואתי מיטרא ומר מצלי ואתי מיטרא ורב חסדא חיה תשעין ותרתין שנין רבה חיה ארבעין ורב חסדא שיתין הלולי ביר רבה שיתין תיכלי ביר חסדא סמידא לכלבי ולא מחבעי בי רבה נהמא דשערי לאינשי ולא משחכי ואמר רבא הני חלת מילי בעאי קמי שמיא תרתי יהבו לי חדא לא יהבו לי חוכמתיה דרב הונא ועותריה דרב חסדא ויהבו לי עותנותיה דרבה בר רב הונא לא יהבו לי רב שעורים אמוה דרבא הוה יתיב קמיה דרבא חזייה דהוה קא מנמנם א"ל לימא ליה מר דלא לצערן א"ל מי לאו שושבינא הוא א"ל בין דאיסתר מזלא לא אשנה בי א"ל ליתחזי ליה מר איתחזי ליה א"ל הוה ליה למר צערא? א"ל לימא ליה מר דלא לצערן א"ל מר לאו אדם חשוב הוא א"ל מאן חשיב מאן ספין מאן דרקיע א"ל ליתחזי לי מר איתחזי ליה א"ל הכי קאמר א"ל במישחל בניהא מחלבא ואי אמר לי הקב"ה זיל בההוא עלמא כך הוית לא בעינא דנפיש בעיותיה רב אלעזר הוה קאביל תרומת אתחיה ליה א"ל תרומה קא אכילנא ולאו קודש איקרי חלפא ליה שעתא בי ששת אתחזי ליה בישוקא כבהמה אמר ליה בשוקא א"ל איתרה לי תלתין יומין ואהדרי לתלמודאי דאמרית אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ביום תלתין אתא אמר ליה מאי כולי האי? קא דחקא רגליה דבר נחן ואין מלכות נוגעת בחבירתה אפילו כמלא נימא רב חסדא לא הוה יכיל ליה דלא הוה שתיק פומיה מגירסא סליק יתיב בארוא רבי רב פקע ארוא ושתק ויכיל ליה ב' חייא לא הוה מצי למיקרבא ליה יומא חד אידמי ליה כעניא אתא טריף אבבא א"ל אפיק לי ריפתא אפיקו ליה א"ל ולאו קא מרחם מר אעניא אההוא גברא אמאי לא קא מרחם מר גלי ליה אחוי ליה שוטא דנורא אמצי ליה נפשיה:

מתני'

שמות פ"ג **ירמיה כד** **שם** **[ב"ב יג.]** **[סנהדרין מ:]** **[נערכין טרך נזוק כ' פי' שם מועד מ"ק כח:]** **[עיין ר"ח ותוס' ד"ה וזוזא]** **[עיין ר"ח ותוס' ד"ה רבה]** **[סנהדרין ק:]** **[נכ"מ עג:]** **[ע' מכ"ש שבת קכט. ונכנסד' נג:]** **[נערך נזק ו"ל ערכין נמ"ק מתן תגיב מתן ספין מתן רקיע לעומר מי יכול לנסתכל]** **[שבת ל"ג ע"ב ע"ש למעיין נערך נזק כהבין]** **[ספסיפס נ. כ"ב: כתוכות עג:]**

*** אמרי (פ"ג"ל דכריס לפ' בחוק' [שבת לה:] סכנד' [פסחים עג:] ע"ב) ולקמן [מגילה כח.] ע"ש.**

**** שבת ל"ג ע"ב ע"ש ערכין כ"ב ע"ב ע"ש:**

***** [ב"ב קמ:]**

[ב"ב קמ:]

[ב"ב קמ:]

**[

בלע המעות. כדי לסייע בדבר המוב משום דמועד קטן הוא סוף סדר מועד ומ"ם מסדר כרכ רבי יעקב מתוליי"ם הא דלתחיל סדר כשים בס"ו כשים תש"נ דלתחיל בפורענותא מתחיל כדלתחיל כים טוחין (נ"ב דף קת.) וחיכך דסומכין פורענות דמועד קטן לגל פורענות דיכמות דסמכיק פורענותא לפורענותא וגמתא לגמתא*:

צדקיהו מלך יהודה. לזיק גמול היה*לכל במקרא לא מליט יותר כי אם צדקה להטעות ירמיהו מן המיון:

יחם כתיב. בכתובות (דף פט:*) פירשו בענין אחר שלא כפירוש הקונטרס להכל: ולויטול מנה יפה לחסון. פי' ים ליטרלא ליקח ל לחכל הוא לין ל ליטול כדלמריכן פ' מקוש שנהגו (פסחים דף כ:) הטוען טיעון במלך יפה כ' מיהו נרלה לי דכהן כיון שזהו דינו יכול לרחות כיסן ברכה ותע"ם שלומריס בפ' הזרוע (חולין קנ.) ונהן ולא שיעול מעלמו לין זה נוקף מעמת כי אם רוחה ספיר מה שהוא רוצה ולשמר ליקח ל: [וש"י נסי: כד"ה כי] הדרן עלך ואלו מגלחין וסליקא לה מסכת מועד קטן

מתני' *נשים במועד מעלות אבל לא מטפחות ר' ישמעאל אומר הסמוכות למטה מטפחות. בראשי חדשים בחנוכה ובפורים מעלות ומטפחות,בזה וזה לא מקוננות,נקבר המת לא מעלות ולא מטפחות,איזהו **עיצוני**? שבולן עונות באחת,**קינה**=שאחת מדברת וכולן עונות אחריה שנא' "**ולמדנה** בנותיכם ונהי ואשה רעותה קינה" אבל לעתיד לבא הוא אומר "בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו': **גמ'** מאי אמרן?

א) אמר רב "ויי לאולא ויי לחבילא,אמר רבא **נשי דשבנציב אמרן** הבי ויי לאולא ויי לחבילא ואמר רבא **נשי דשבנציב אמרן** לאנטיכי ואמר רבא **נשי דשבנציב אמרן** ובר רברבי הוא ואמר רבא **נשי דשבנציב אמרן** חורין דשלימו זוודיה ואמר רבא **נשי דשבנציב אמרן** ויופתא יוזפואמר רבא **נשי דשבנציב אמרן** אחנא תגרי אובזי מיבדקן ואמר רבא **נשי דשבנציב אמרן** מוחא כי מוחא ומרעין חיבוליא *תניא היה ר"מ אומר "טוב ללכת אל בית אבל וגו' - עד - והחי יתן אל לבו" דברים של מיתה; ליספד יספדוניה, ליקבר יקברוניה, לטען יטענוניה, לידיל ילדוניה ואיבא דאמרי דלא ידיל ילדוניה דכתיב "כי טוב אמר לך עלה הנה וגו' ת"ר כשמתו בניו של רבי ישמעאל נכנסו ד' זקנים לנחמו: ר' מרפון ור' יוסי הגלילי ר' אלעזר בן עזריה ור"ע, אמר להם ר' טרפון: דעו שחכם גדול הוא ובקי באגדות אל יכנס אחד מכם לתוך דברי חבירו" אמר ר"ע "ואני אחרון פתח רבי ישמעאל ואמר "רבו עונותיו תכפוהו אבליו הטריח רבותיו פעם ראשונה ושניה" בעונת ר"מ ואמר "ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה" והלא דברים ק"ו ומה נדב ואביהוא שלא עשו אלא מצוה אחת דכתיב "ויקריבו בני אהרן את הדם אליו" בך, בניו של ר' ישמעאל על אחת כמה וכמה בעונת ר' יוסי הגלילי ואמר "וספדו לו כל ישראל וקברו אותו" והלא דברים ק"ו ומה אביה בן ירבעם שלא עשה אלא דבר אחד טוב דכתיב ביה "יען נמצא בו דבר טוב" כך, בניו של ר' ישמעאל על אחת כמה וכמה מאי "דבר טוב" זירא ור' חיננא בר פפא חד אמר משמרתו ועלה לרגל וחד אמר שביטל פרדסאות שהושיב ירבעם אביו על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל בעונת ר' אלעזר בן עזריה ואמר "בשלום תמות .ובמשרפות אבותיך המלכים הראשונים [אשר היו לפניך כן] ישרפו לך "הלא דברים ק"ו ומה צדקיהו מלך יהודה שלא עשה אלא מצוה אחת שהעלה ירמיה מן הסיטרין, בניו של ר' ישמעאל על אחת כמה וכמה בעונת ר' יוסי הגלילי ואמר "ביום ההוא יגדל המספד בירושלם כמספד הדדרימון" בבקעת מגידו] ואמר רב יוסף אלמלא *תרגומיה דהאי קרא לא הוה ידענא מאי קאמר-בעידנא ההוא יסגי מספדא בירושלם כמספדא דאחאב בר עמרי דקטל יתיה הדדרימן בר מברימן וכמספד דיאשיה בר אמון דקטל יתיה פרעה חגיא בבקעת מגידו "והלא דברים ק"ו ומה אחאב מלך ישראל שלא עשה אלא דבר אחד-טוב דכתיב "והמלך היה מלמד במרכבה נכח ארם" בך, בניו של ר' ישמעאל על אחת כמה וכמה א"ל רבא לרבה בר מרי כתיב ביה בצדקיהו "בשלום תמות .ואת עיני צדקיהו עור? א"ל הכי א"ר יוחנן שמת נבוכדנאצר בימין ואמר רבא לרבה בר מרי כתיב ביה ביאשיהו "לכן הנני אוסיפך על אבותיך ונאספת אל קבורותיך "בשלום" וכתיב "ויורו היורים למלך יאשיהו" ואמר רב יהודה אמר רב שעשאוהו ככברה? א"ל הכי א"ר יוחנן שלא חרב בית המקדש בימיו. א"ר יוחנן יאין מנחמין רשאין לומר דבר עד שיפתח אבל שנאמר *אחרי כן פתח איוב את פיהו והדר ויען אליפז התימני: *א"ר אבהו באנו לאבל שמיסב בראש שנאמר "אבהר דרכם ואשב ראש ואשכון כמלך בגדוד כאשר אבלים ינחם, ונחם, אחריני משמע? אמר רב נחמן בר יצחק ינחם כתיב,מר זוטרא אמר מהכא "יסר מרוח סרוחים:מרוח נעשה שר לסרוחים,אמר ר' חמא בר חנינא מניין לחתן שמיסב בראש שנאמר "כחתן יכהן פאר מה כהן בראש אף חתן בראש,וכהן גופיה מנלך? *דתנא דבי ר' ישמעאל [וקדשתו לכל דבר שבקדושה *לפתוח ראשון ולברך ראשון ולימול מנה יפה ראשון] א"ר חנינא קשה יציאת נשמה מן הגוף כציפורי

רבינו חננאל

מתני' נשים במועד מעלות אבל לא מטפחות מאי אמרן. אמר רבא לאולא ויי לחבלא. פירוש נשי דשבנציב היו חכמות והיו מעלות ומטפחות אוי להולך כדרכיהם כי טוב אמר לך עלה הנה עולמו וסבבו וגו' ואוי לפי שהוא מפשפש ונתבע לשלם הפקדון שקיבל. כלומר האדם מתפשכן להשלים רוחו שהוא אצלו מקרון לבעליה. פי' [חבלא=משכון]. פירש"י נרמא מכבא ונפטי סיא לאנטוכיא תתוך המאכל בן השוניים ויניע תמות הבים באנטיכי. כלומר כיון שנתחך המאכל מפי התולה בוערת בו תמות [מחמסת מי ירקיו כתמות אנטיכי, דתנן אנטיכי אע"פ שנרוחה אין שותין התימה מפני שמחמסת הרבה] פי' [אפשלא המלחא לבר תורי דשליטו ווורייה. כלומר דומה כאצטלא של מילת לבנה לבן טובים שורד מנלטרו. ושלמה הציירה שלן,הקבורה פורה לן מתיים. נמ' שאשתביט מי שאין לו בנדים ללבוש ישאל וילך ללות בן טובים של מת ושלמו ימי חייו [פוקי] וכמו מורי דבר רבינו ובר רבי הוה. פי' כמו אדם האומר להרים התעפשו והתחכטו בטלבושיכם הנאים כי זה הדשא הבא להקבר אצלכם בן נדולים הוא. ר"ש לבני אדם אשריים התעפשו והתחכטו בטלבושיכן ועפרו של הדרים וכמו אותן בשעת קבורתו כן בן נדולים ורחים הוא [אשלאשא] חברי דעל זבוני מיבדקי פי' אותיו התנרים שאין קניינם מיבדקי. כלומר בטקים מחזרתן נבדקין,ונאמנים הם אם לאו. כמו שאומרים (בעיוכין סה) בני דברים אדם נזיר בכוטו כזיכו ובכעפו. [רוגל] (רוגל ל) בר אודי ואטברי יוסחא יוקף. פי' רץ בכל כחו ונעל בין האובדים ועל העבורות סלוח לזה. פי' כמו משל הוא. כלומר אע"פ שאדם רץ בכל כחו ונעל ימיו כשנועל בין האובדים בין אובדי הדרכים. או כשניע לעבור בנהר פתהנן למי שעבירו ואם אין לו נוטל בהלואה ואינו מוצא [פוקי] כי מוחא חבוליא. פי' הטות של זה בסיתה כל אדם. ואריכות הזיון תוספת כמו הרבית על הטלוה. שיש מי שעורע חובו היא הטלוה שנתנה לו ודיו. ויש מי שעורע**) הטלוה היא נשבתו ותוספת על נשבתו צער חלוי. חניא היה ר"ם אומר מ"ד טוב *) לולי ל"ל ניני לוכדי ותמעכני וכו'. **) נלמה ל"ל ויש מי שעורע נם רבית כמלוה היל נשבתו וכו'.

הנהות מהר"ב רנשבורג

א) נמ' למר רב ויי לאולא ויי לחבילא. פי' לוי לה לסליכה כמו שלינה מוזרת ולוי לה למשלוי כמה שנשמים עשרה כגון זה שלין לו עכשיו כמה לקבול ועל מת עני לומריס לוחו כדי שיכמהו עליו. מע"ז קטן: ב) שם מוחא כי מוחא ומבעין מיבוליא. פי' דמיהמו היה כמיתת כל אדם שבכל מחיים. תמנם מבעין מיבוליא שיכוריס קשים כו"ל יוסר מבשר ס"א. נ"ו מלמחי נע"ז קטן. ובלעיד ל"ו דכרס"י בד"ה מרפון תכילה וכו' ס"ל היסוריו הן נכים שע"ל וכ"ל ופי' דכרו היסוריס הס בפיים ולעין נוכרין לף דמיהמו היתה שלימה כמיתת מחריס וד"ק:

מתני' נשים במועד מעלות אבל לא מטפחות מאי אמרן. אמר רבא לאולא ויי לחבלא. פירוש נשי דשבנציב היו חכמות והיו מעלות ומטפחות אוי להולך כדרכיהם כי טוב אמר לך עלה הנה עולמו וסבבו וגו'" ואוי לפי שהוא מפשפש ונתבע לשלם הפקדון שקיבל. כלומר האדם מתפשכן להשלים רוחו שהוא אצלו מקרון לבעליה. פי' [חבלא=משכון]. פירש"י נרמא מכבא ונפטי סיא לאנטוכיא תתוך המאכל בן השוניים ויניע תמות הבים באנטיכי. כלומר כיון שנתחך המאכל מפי התולה בוערת בו תמות [מחמסת מי ירקיו כתמות אנטיכי, דתנן אנטיכי אע"פ שנרוחה אין שותין התימה מפני שמחמסת הרבה] פי' [אפשלא המלחא לבר תורי דשליטו ווורייה. כלומר דומה כאצטלא של מילת לבנה לבן טובים שורד מנלטרו. ושלמה הציירה שלן,הקבורה פורה לן מתיים. נמ' שאשתביט מי שאין לו בנדים ללבוש ישאל וילך ללות בן טובים של מת ושלמו ימי חייו [פוקי] וכמו מורי דבר רבינו ובר רבי הוה. פי' כמו אדם האומר להרים התעפשו והתחכטו בטלבושיכם הנאים כי זה הדשא הבא להקבר אצלכם בן נדולים הוא. ר"ש לבני אדם אשריים התעפשו והתחכטו בטלבושיכן ועפרו של הדרים וכמו אותן בשעת קבורתו כן בן נדולים ורחים הוא [אשלאשא] חברי דעל זבוני מיבדקי פי' אותיו התנרים שאין קניינם מיבדקי. כלומר בטקים מחזרתן נבדקין,ונאמנים הם אם לאו. כמו שאומרים (בעיוכין סה) בני דברים אדם נזיר בכוטו כזיכו ובכעפו. [רוגל] (רוגל* ל) בר אודי ואטברי יוסחא יוקף. פי' רץ בכל כחו ונעל בין האובדים ועל העבורות סלוח לזה. פי' כמו משל הוא. כלומר אע"פ שאדם רץ בכל כחו ונעל ימיו כשנועל בין האובדים בין אובדי הדרכים. או כשניע לעבור בנהר פתהנן למי שעבירו ואם אין לו נוטל בהלואה ואינו מוצא [פוקי] כי מוחא חבוליא. פי' הטות של זה בסיתה כל אדם. ואריכות הזיון תוספת כמו הרבית על הטלוה. שיש מי שעורע חובו היא הטלוה שנתנה לו ודיו. ויש מי שעורע**) הטלוה היא נשבתו ותוספת על נשבתו צער חלוי. חניא היה ר"ם אומר מ"ד טוב *) לולי ל"ל ניני לוכדי ותמעכני וכו'. **) נלמה ל"ל ויש מי שעורע נם רבית כמלוה היל נשבתו וכו'.

מסורת השי"ם

ואלו מגלחין פרק שלישי מועד קטן כט

עין משפט נר מצוה

כציפורי כפי הוושט. כתכל שים בו קשר ויוצא בקושי מן המוכן: תורה כציפורי בפי הוושט רבי יוחנן אמר כפטדרי בפי [ל"ל אמר] **פיטורי.** שקורין שמי ספיטוס כיתר: **ילכו מחיל אל חיל.** שילכו אור וישט. ואמר רבי לוי בר חיתא הנפטר מן המת לא יאמר לו "לך לשלום" אלא "לך [א] בשלום הנפטר מן החי לא יאמר לו "לך בשלום" אלא "לך [ב] לשלום" הנפטר מן המת לא יאמר לו "לך לשלום" אלא "לך בשלום" שנאמר °ואתה תבא אל אבותיך בשלום" °הנפטר מן החי לא יאמר לו "לך בשלום" אלא "לך לשלום" שהרי: °דוד שאמר לאבשלום °לך בשלום" רבינו חננאל

מגנה ד' נדרים ל"ל ר' נוסחאות ל"ל ר' נוסח נוסחאות ואיתיות של מהרש"ל (נפלא מ"ל): ה) המת ב) ר"מ

[א] [במ"ס ס"ד מכאן מכל ס"ד]: [ב] [מג"א פי' קי סק"ע]: [נדרים סד. ע"ש]

מכוון המדרש לכיס הכנסת ומביא הכנסת לכיס המדרש לתר ירחה לא תלהים בציון, יזכו לא עניין:

הדרן עלך ואלו מגלחין

וסליקא לה מסכת מועד קטן

שמות ד [נדרים סד. ע"ש] מכילתא שם נדרים שם

הלך ונתלה, יתרו שאמר למשה °לך לשלום" הלך והצליח, °ואמר רבי לוי כל היוצא מבית הכנסת לבית המדרש ומבית המדרש לבית הכנסת זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר °ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון". *תלמידי חכמים אין להם מנוחה אפילו לעולם הבא שנאמר °ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון":

בשלום תמית. וכתיב ואת עיני צדקיהו עור. א"ל הכי א"ר יוחנן שמת נבוכדנצר בחיין. א"ל ביאשיהו כתיב לכן הנני אוסיפך (אל) [על] אבותיך [ונו'] בשלום וכתיב ויורו הסורים למלך יאשיהו. ואמר רב יהודה א"ר שעשאוהו ככברה. א"ל הכי א"ר יוחנן שלא חרב ביהמ"ק ביומיו. אמר רב יהודה אמר רב ג) המנחתן ראשון לומר לישב אלא על הקרקע שנאמר וישבו איש תחתיו כתיב כן פתח איוב את פיהו ונו'. ואחרי כן ויען אליפז התימני. א"ר אבהו סנין לאבל שיושב בראש שנאמר אבחר דרכם ואשב ראש כ). סר וזועזא אמר סרהא ומר סרוח סרוחים. סרוח נעשה סר למרוחים *המרוח הוא האבל כלומר הניחה בפרירות ופשורש בתרבות (דף סט). הנפטר מן המת לא יאמר לו לך לשלום שנא' ואתה תבא אל אבותיך בשלום והנפטר מן החי לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום. שהרי דוד אמר לאבשלום לך בשלום אלך ונתלה באילן ונהרג. יהרי שאמר למשה לך לשלום הלך והצליח. א"ר חמא בר חנינא סנין לתתן שיושב בראש שנאמר כתתן יכהן פאר ונו'. מה כהן בראש דתני דבי ר' ישמעאל וקרשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וכו' כך תתן בראש. א"ר לוי כל היוצא מן הכנסת למדרש ומבית המדרש לבית הכנסת זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון:

ג) ט"ס וכל כהאי גוונא וכ"ל אין המנחתן רשאין ליכנס מלא ע"ג קרקע שנאמר וישבו אתו לארץ ואמר רב יהודה אמר רב מיסתברא כל שאינו יכול לומר דבר עד שיסתם כאבל שנאמר ואין דובר מלין דבר וכתיב אחרי כן פתח איוב את פיהו וכ"ה גי' כת"י וכת"מ בכאן ובגי' הש"ס שלפנינו אבל מימרא קמייתא דהכ יהודה מ"ש. כ) ל"ל ותהר רחם ונו' כתהר תלגים ינחם מר ווערת אמר מהכא.

הדרן עלך ואלו מגלחין במועד. וסליקא לה מסכת מועד קטן בס"ד

אחר השלמת המסכת יאמר זה

ויהיו לנעם וגו'

*) הדרן עלך מסכת מועד קטן והדרך עלן דעתן עלך מסכת מועד קטן ודעתך עלן לא נתנשי מינך מסכת מועד קטן ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי:

יהמר כן שלש פעמים ואחר כך יאמר זה:

יהי רצון מלפניך יי' אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא **) תינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רבישׁ בר פפא סורחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הערב נא יי' אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיות עמך בית ישראל ונהיה כולנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאויב תחכמני מצותיך כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני: ברוך אתה יי' למדני חקיך: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות שאנו משכימים והם משכימים אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים אנו עמלים והם עמלים אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינן מקבלים שכר אנו רצים והם רצים אנו רצים לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך:

יהי רצון מלפניך ה' אלהי כשם שעזרתני לסיים מסכת מועד קטן כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסיימם ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי שלא ימוש התורה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם ויהקיים בי בההלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך: כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים: אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד: ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

יתגדל ויתקדש שמיה רבא בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא ולאחיא מתיא ולאסקא לחיי עלמא ולמבני קרתא דירושלם ולשכלל היכליה בגוה ולמעקר פולחנא נוכראה מארעא ולאתבא פולחנא דשמיא לאתריה וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן: יהא שמיה רבא וכו' יתברך וכו' על ישראל וכו' יהא שלמא וכו' עושה שלום וכו':

*) [פי' כגון על זה תפלת כל המיוסד שמיבר מתי כעלמן מכל"ל מפלגא כפי זכות מ"ש ס"ג] **) [כיומות וסוף תפלת כרמ"ע ז"ל וכן כסוף י"ם כבה"ק כתוב רמזים על סוכרת שמות פלוני]

פסקי תוספות ממסכת מועד קטן

משקין

א
- לג מייבא מוכיח כפרט ושולטת רק בשעת בליכה. ד"ה כך מידל: דף ד ע"ב

ב
- רבים צריכין למילו תפיסה מוסר במועד ובגלין צריכין לכן תפיסה מסור תפיסה מוסר רק שלא יכוין מלאכתו במועד ודימיד תפיסה מי תסור. דין זה בגמרא: דף ט ע"ב

ג
- מדליק נרות לרבים מכוונות מפילים עוכה להקביל פני שכינה ולכן זכה קיש ויצא ממנו שאול שמכיו מר הדליק נרות לרבים:

ד
- כשמקום הקבר ניכר היטב למעלה לין ליין כפנים למעה ויש מפרשים דדוקא כהול במועד קלתר. ד"ה לין: שם ע"ב

ה
- סכנות ופרעות ניח כפרס לף נרשות לרבים מחמירו חכמים: שם

ו
- כל סלה שים כה רובע שמחבוב (כתוב) ימעע יפתות מן כרובע לו יוסיף על הסלה כיון שסליסוד רק מפני מרלים הטין מיכך במקטין לפילו מעה לחת מסור. כל חיסור דלרבייחף שריבה כה כשוב מוסר במוד מסור. (ד"ה ניב): דף ו ע"א

ז
- מחקיון דרכים לשולי רבנים ומקומות: שם

ח
- כללי זרעים מוסר מן התורה מלחילה ובהמלה:

ט
- מהחיל לרבלו מיש קודם שכיו לו זרעים וזורעו שרי לרבלו במועד. ד"ה שרי: שם ע"ב

י
- כותל מלר סמוך לרשות הרבים לו שים לתוך גגניים מוסר לנטוח מוסר מסור שים לתוך מוחלט ומוסר לנטוח לרשות הרבים ולם מחעיל שרים סרור למחין לף שים לתוך מוחלט לו מיקרי כוון מלאכתו:

יא
- מלוכע בחחילה לחיים ככהן לפה לו שם שער לבן מטמלו מיד ודיעו כמולעין שטעון פריעה ובדיעבד ולם לף לפה שער לבן מבעיעו שבעה ימים ובימי הסגיעו לין טעון פריעה ובדיעבד וכשביעי לל הסגר לף מלא בו שער לבן לו פסה הולעו ולם מולעו לפל שעה שער לבן לו פסה הולעו ולם יכול לומר לכשיגיע לו לא יגלח ולא יכבס ולא יכתוב ולא יקרא ולא ישנה ולא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא יסתפר ולא יתרחץ בחמין ולא יתנאה בבגדי שרד ולא יתעטף בטלית נאה ולא יעשה מלאכה ולא ישא ולא יתן ולא יעשה עסקים עד שיגלח ויכבס ויקרע בגדיו ויתאבל ויתענה ויבכה ויספוד ויקונן ויתמרמר ויתאונן ויתקונן ויתעלף ויתחלחל ויתמוגג ויתמוסס ויתמורר ויתמורמר ויתמוגמג ויתמוסמס ויתמורמר ויתמוגמג ויתמוסמס ויתמורמר ויתמוגמג ויתמוסמס